

ΕΣΠΑ 2007-13\Ε.Π. Ε&ΔΒΜ\Α.Π. 1-2-3
«ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21^{ου} αιώνα) – Νέο Πρόγραμμα Σπουδών, Οριζόντια Πράξη» MIS: 295450
Με την συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε. Κ. Τ.)

Το παρόν έργο έχει παραχθεί από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο πλαίσιο υλοποίησης της Πράξης «*ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) – Νέο πρόγραμμα σπουδών, στους Άξονες Προτεραιότητας 1,2,3, -Οριζόντια Πράξη*», με κωδικό MIS 295450 και ειδικότερα στο πλαίσιο του Υποέργου 1: «*Εκπόνηση Προγραμμάτων Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και οδηγών για τον εκπαιδευτικό «Εργαλεία Διδακτικών Προσεγγίσεων*».

Επιστημονικό Πεδίο: ΓΛΩΣΣΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ & ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ**

Αθήνα 2011

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πίνακας περιεχομένων.....	2
Α΄ ΜΕΡΟΣ	
1. ΓΕΝΙΚΑ.....	4
2. Η ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	
2.1 Εισαγωγή	8
2.2 Σκοποί και στόχοι	8
2.3 Περιεχόμενο.....	12
2.4 Μεθοδολογία.....	16
2.5 Αξιολόγηση.....	20
3. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	
3.1 Σκοποί και δεξιότητες του Προγράμματος Σπουδών για τη Διδασκαλία της Λογοτεχνίας.....	22
3.1.1 Σκοποί	23
3.1.2 Δεξιότητες που αναμένεται να αποκτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες.....	24
3.2 Εκπαιδευτικό υλικό για το μάθημα της Λογοτεχνίας: το ζήτημα των ανθολογιών	24
3.3 Η ιστορία της Λογοτεχνίας και η θέση της στο Πρόγραμμα Σπουδών.....	26
3.3.1 Η ιστορική διάταξη της Λογοτεχνίας: επιλογή και ανάγκη άλλων εποχών.....	26
3.3.2 Η παραδοσιακή αφηγηματική ιστορία απρόθυμη για μεθοδολογικές ανανεώσεις.....	27
3.3.3 Η ιστορία αγνοεί την ιστορικότητα του αναγνώστη	28
3.3.4 Η μεθοδολογική ανανέωση της Ιστορίας.....	28
3.4 Διδασκαλία της Λογοτεχνίας και ΤΠΕ	29
3.5 Μεθόδευση της διδασκαλίας: Διδάσκοντας τον μαθητή και τη μαθήτριά, όχι το κείμενο.....	31
3.6 Αξιολόγηση στο μάθημα της Λογοτεχνίας.....	34
4. Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ	
4.1 Εισαγωγή-Η θέση των αρχαιογνωστικών αντικειμένων στο εκπαιδευτικό μας σύστημα.....	36
4.2 Σκοποί και στόχοι	36
4.3 Περιεχόμενο.....	38
4.3.1 Αρχαία Ελληνική Γλώσσα.....	38
4.3.2 Αρχαία Ελληνική Γραμματεία.....	39
4.4 Μεθοδολογία.....	40
4.5 Αξιολόγηση.....	41
4.5.1 Περιεχόμενο της αξιολόγησης.....	41
4.5.2 Μέθοδοι αξιολόγησης.....	42

Β΄ ΜΕΡΟΣ

1. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α. Κατανόηση προφορικών κειμένων	43
Β. Παραγωγή προφορικών κειμένων	51
Γ. Κατανόηση γραπτών κειμένων.....	58
Δ. Παραγωγή γραπτών κειμένων.....	67

2. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

2.1 Η Λογοτεχνία στο Γυμνάσιο: από τον μαθητή στον αναγνώστη	76
2.1.1 Α΄ Γυμνασίου.....	79
2.1.2 Β΄ Γυμνασίου	84
2.1.3 Γ΄ Γυμνασίου	89

3. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

3.1 Αρχαία ελληνική γλώσσα	95
3.1.1 Α΄ Γυμνασίου.....	95
3.1.2 Β΄ Γυμνασίου	99
3.1.3 Γ΄ Γυμνασίου	103
3.2 Αρχαία ελληνική γραμματεία	107
3.2.1 Α΄ Γυμνασίου.....	107
3.2.2 Β΄ Γυμνασίου	112
3.2.3 Γ΄ Γυμνασίου	116

Α΄ ΜΕΡΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

Η ιστορία όλων σχεδόν των εκπαιδευτικών συστημάτων χαρακτηρίζεται από συνεχείς μεταρρυθμίσεις. Ιδιαίτερα η ιστορία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, ιδίως μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, χαρακτηρίζεται από συνεχείς προσπάθειες για ανανέωση και προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες. Στον τομέα μάλιστα των γλωσσικών μαθημάτων (νέα και αρχαία ελληνική) και της λογοτεχνίας, που στη συνείδηση των Ελλήνων και στην πρακτική της ελληνικής εκπαίδευσης συνδέονταν άρρηκτα, οι αναθεωρήσεις ήταν στην πλειονότητα των περιπτώσεων ριζικές λόγω κυρίως του γλωσσικού ζητήματος, που έφερε σε σύγκρουση δύο γλωσσικές μορφές της νέας ελληνικής (Καθαρεύουσα-Δημοτική), αλλά και δύο διαφορετικές αντιλήψεις για την ελληνική ταυτότητα.

Την τελευταία τριακονταετία, που εξέλιπε το ζήτημα της σύγκρουσης των δύο γλωσσικών μορφών με την επικράτηση της καθομιλουμένης ως πρότυπης γλώσσας, ανέκυψαν νέες ανάγκες κοινωνικές, παιδαγωγικές και πολιτισμικές, οι οποίες οδήγησαν σε νέες μεταρρυθμίσεις, η τελευταία από τις οποίες πραγματοποιήθηκε με την έκδοση νέων Προγραμμάτων Σπουδών (στο εξής Π.Σ.) το 1999 και το 2003 και διδακτικών βιβλίων το 2006-2007. Χαρακτηριστικό των μεταρρυθμίσεων αυτών ήταν η στροφή προς μορφές της κειμενοκεντρικής και της επικοινωνιακής προσέγγισης, οι οποίες έρχονταν σε αντίθεση με παλαιότερες, γραμματικοκεντρικές μορφές διδασκαλίας.

Στη δεκαετία του '90 σημειώθηκαν σημαντικές αλλαγές στην παγκόσμια σκηνή με τις διεκδικήσεις εθνοτικών και θρησκευτικών ομάδων να έρχονται στο προσκήνιο, με την αμφισβήτηση των συνόρων και την ανάδυση νέων κρατών-εθνών, με την κλιματική αλλαγή, με την παγκοσμιοποίηση και τις αναδυόμενες οικονομίες της Ασίας να συμπιέζουν και να μεταβάλλουν τις εδραιωμένες εργασιακές σχέσεις του δυτικού κόσμου, με τις αναγκαστικές μετακινήσεις πληθυσμών λόγω πολιτικών και θρησκευτικών συγκρούσεων, αλλά και λόγω ανέχειας, με τη διεύρυνση της οικονομικής ανισότητας μεταξύ χωρών και ατόμων και τη συνακόλουθη αβεβαιότητα για το μέλλον, την οποία βιώνουμε με ένταση στις μέρες μας.

Παράλληλα η ανάπτυξη της τεχνολογίας δημιούργησε τις συνθήκες για μια χωρίς προηγούμενο επικοινωνία και ανταλλαγή πληροφοριών, προϊόντων και υπηρεσιών σ' ένα τεράστιο εύρος πληθυσμού. Το νέο αυτό περιβάλλον που δημιουργήθηκε είχε ως αποτέλεσμα τις αλλαγές σε διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής, τις αλλαγές σε αξίες, συμπεριφορές των ανθρώπων, σε τρόπους προσέγγισης κάποιων πολιτισμικών αγαθών και στη θέαση του παρελθόντος αλλά και του μέλλοντος.

Στο επίπεδο της γλώσσας ο σύγχρονος άνθρωπος είναι αποδέκτης μιας τεράστιας ποσότητας κειμένων προφορικών, γραπτών και υβριδικών που μεταδίδονται τόσο με τα παραδοσιακά μέσα (ραδιόφωνο, τηλεόραση, έντυπα) όσο και με τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας (διαδίκτυο, κινητή τηλεφωνία κτλ.). Παράλληλα ο ήχος, η εικόνα, το σκίτσο και κάθε άλλη μορφή εικονιστικής αναπαράστασης –με ή χωρίς συνδυασμό λόγου– είναι παρόντα καθημερινά και σε μεγάλο βαθμό και έκταση. Η παρουσία αυτή των μορφών εικονιστικής αναπαράστασης σε συνδυασμό με τον ήχο έχει διαμορφώσει ή τείνει να διαμορφώσει νέες κοινωνικές πρακτικές έκφρασης και επικοινωνίας και μια νέα σύλληψη της έννοιας του κειμένου και της γλώσσας, η οποία είναι σαφώς διαφορετική από εκείνες που είχαν οι άνθρωποι πριν από είκοσι ή τριάντα χρόνια. Η νέα διαμορφωμένη

αντίληψη συμπαρασύρει αναγκαστικά και τους τρόπους πρόσληψης με τους οποίους προσεγγίζει το νέο άτομο όχι μόνο το λόγο αλλά και όλες τις μορφές πολιτισμικής και πολιτιστικής έκφρασης.

Στον τομέα της λογοτεχνίας είναι εμφανείς οι διαφορές σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, τόσο ως προς την παραγωγή, την έκδοση, τη διάδοση όσο και ως προς την πρόσληψη των λογοτεχνικών έργων, πρωτότυπων ή μεταφρασμένων. Η αγορά του λογοτεχνικού βιβλίου έχει διευρυνθεί (άρα και η επικράτηση των κανόνων της), ενώ η κριτική αξιολόγηση των έργων περνά σήμερα όχι μόνο μέσα από τους παραδοσιακούς θεσμούς των κριτικών στηλών των εφημερίδων και των λογοτεχνικών περιοδικών, αλλά και μέσα από τη διαδικτυακή επικοινωνία (ιστολόγια, κοινωνικά μέσα δικτύωσης). Το αποτέλεσμα για τον σύγχρονο αναγνώστη και τη σύγχρονη αναγνώστρια είναι διττό: από τη μια έχει αυξημένες δυνατότητες επιλογής αλλά και έκφρασης προσωπικών κρίσεων, αλλά από την άλλη κατακλύζεται από έναν όγκο προτάσεων για ανάγνωση, απόψεων, αξιολογικών κριτηρίων, τα οποία, καθώς είναι αντιφατικά μεταξύ τους και προέρχονται από διαφορετικές πολιτισμικές παραδόσεις, μπορούν να δημιουργήσουν σύγχυση και να οδηγήσουν στον αναγνωστικό κορεσμό και την αδράνεια.

Οι κλασικές σπουδές, τόσο στην αρχαία ελληνική, όσο και τη λατινική γλώσσα και γραμματεία, οι οποίες ήκμαζαν σε πανεπιστημιακό και προπανεπιστημιακό επίπεδο μέχρι τη δεκαετία του 1980 στην Ευρώπη και γενικότερα στο διεθνή χώρο, άρχισαν να φθίνουν σταδιακά. Ειδικά στην Ελλάδα η ενασχόληση των μαθητών και μαθητριών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση με την αρχαία ελληνική γλώσσα (στο εξής ΑΕ) περιορίστηκε λόγω εγγενών αδυναμιών –γνώσεως του αντικείμενου, στοχοθεσίας, διδακτικής προσέγγισης και παιδαγωγικής πρακτικής– σε επίπεδο επιφανειακής (καθαρά γλωσσικής) διδασκαλίας, αφαιρώντας από τους μαθητές μια ακόμα ευκαιρία επαφής με το πνεύμα, τις αντιλήψεις και τις ιδέες των στοχαστών και των δημιουργών της αρχαιότητας για τον άνθρωπο, την κοινωνία και τη ζωή.

Η νέα και η αρχαία ελληνική γλώσσα, καθώς και η λογοτεχνία αποτελούσαν σε όλη τη νεότερη ελληνική ιστορία αντικείμενο διδασκαλίας στους έλληνες μαθητές και τις ελληνίδες μαθήτριες. Ο τρόπος όμως διδακτικής προσέγγισης παρέμεινε, με μικρές και σποραδικές παραλλαγές, εγκλωβισμένος στη διδασκαλία μιας τυποποιημένης γραμματικής, η οποία με τα χρόνια παγιώθηκε σαν αντικείμενο στείρας αποστήθισης και έχασε την πρωταρχική της διάσταση ως μορφής στοχασμού πάνω στη γλώσσα. Έτσι, η διδασκαλία έμεινε καθηλωμένη σε παλαιότερα πρότυπα που δεν κινούσαν το ενδιαφέρον, δεν κινητοποιούσαν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία, δεν δημιουργούσαν γέφυρες ανάμεσα στο παρελθόν και στο παρόν και δεν διαμόρφωναν ουσιαστικούς τρόπους κατανόησης και αλληλεπίδρασης με το παρόν.

Οι κοινωνικές αλλαγές που έχουν επέλθει τα τελευταία χρόνια, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οδηγούν σε νέους στόχους και νέα περιεχόμενα, συμβατά με τις διαμορφωθείσες κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες. Το σχολείο καλείται να αναπτύξει στους μαθητές και στις μαθήτριες ένα εύρος δεξιοτήτων που θα τους επιτρέψει να κινηθούν με ευελιξία και δημιουργικότητα σε ένα εργασιακό και κοινωνικό περιβάλλον που έχει αυξημένες και μεταβαλλόμενες απαιτήσεις. Αυτές οι συνθήκες οδηγούν αναγκαστικά επίσης σε νέες διδακτικές προσεγγίσεις και σε νέα παιδαγωγική «φιλοσοφία», που έχει ως επίκεντρο τον μαθητή, που δίνει έμφαση στην καινοτομία και στη χρήση των νέων μέσων, στη δημιουργικότητα, στη φαντασία, στην αισθητική καλλιέργεια, που εδραιώνει στη συνείδηση των μαθητών και των μαθητριών τις δημοκρατικές αξίες, τις αρχές της ισονομίας μεταξύ των πολιτών και της αποδοχής της διαφορετικότητας, το σεβασμό στο περιβάλλον και τη λογική της

αιφόρου ανάπτυξης, την ανθρώπινη αλληλεγγύη και την αποδοχή της διαφορετικότητας, ενώ παράλληλα ενισχύει το διερευνητικό και κριτικό πνεύμα απέναντι στη γλώσσα και στον τριπλό ρόλο που αυτή επωμίζεται: ως το βασικό μέσο επικοινωνίας ανάμεσα στους ανθρώπους, ως το μέσο που αντικατοπτρίζει με τη μεγαλύτερη πιστότητα τον ανθρώπινο νου και ως μηχανισμός κατασκευής ή/και αναδόμησης στάσεων, αξιών, κοινωνικών τάσεων και ιδεολογίας.

Τις τελευταίες δεκαετίες, λόγω των αναγκαστικών μετακινήσεων των οικονομικών μεταναστών και των πολιτικών προσφύγων, παρατηρείται μια σημαντική αύξηση των μαθητών και μαθητριών που προέρχονται από διαφορετικές φυλές, εθνότητες και διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Το σχολικό σύστημα, παραμένοντας ασφαλώς ελληνοκεντρικό ή ευρωκεντρικό ως προς τον προσανατολισμό του, καλείται να αναπτύξει μηχανισμούς που θα συμβάλουν στην ένταξη των μαθητών και μαθητριών που προέρχονται από αλλόγλωσσα περιβάλλοντα ή όσους προέρχονται από ξένες χώρες. Καλείται να ενθαρρύνει τη συνάντηση, την επικοινωνία αλλά και τη γνώση της ιδιαίτερης ταυτότητας των πολιτισμών. Από μια τέτοια στάση θα ωφεληθούν τόσο οι μαθητές και οι μαθήτριες της πλειονότητας όσο και εκείνοι των μειονοτήτων: οι μεν πρώτοι θα έρθουν σε επαφή και θα γνωρίσουν άλλες πολιτισμικές παραδόσεις και γλώσσες, διευρύνοντας έτσι τον ορίζοντά τους· οι δε δεύτεροι θα αναπτύξουν τις δυνατότητές τους και θα βελτιώσουν τις επιδόσεις τους, στο βαθμό που αισθανθούν ότι στο περιβάλλον του σχολείου δεν υψώνεται ένα φράγμα το οποίο, αποκλείοντας τα διαφορετικά βιώματα, αξίες και νοοτροπίες, δημιουργεί συνθήκες ανισότητας και επιτείνει τη σχολική διαρροή.

Ο εκπαιδευτικός, ως προς τη δεύτερη ομάδα μαθητών και μαθητριών, οφείλει να έχει επίγνωση ότι ο σεβασμός και η έμπρακτη αναγνώριση της μητρικής τους γλώσσας και κουλτούρας, που είναι βασικό στοιχείο τόσο της ταυτότητάς τους όσο και της γνωσιακής τους ανάπτυξης, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική διδασκαλία της ελληνικής. Επίσης βασικές προϋποθέσεις είναι η επέκταση των γνώσεών του και της εμπειρίας του γύρω από τις εκφάνσεις του φαινομένου της διγλωσσίας/πολυγλωσσίας και η εμπλοκή των γονέων στη μαθησιακή διαδικασία. Η διδασκαλία της γλώσσας της πλειονότητας μέσα σε συνθήκες κοινωνικής ανισότητας δεν είναι ένα τεχνικό ζήτημα, αλλά άπτεται μιας γενικότερης εκπαιδευτικής στάσης που βλέπει την εκπαιδευτική διαδικασία ως μια διαπραγμάτευση ταυτοτήτων τόσο ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τους μαθητές όσο και ανάμεσα στους ίδιους τους μαθητές. Έτσι αποφεύγεται ο αποκλεισμός των μειονοτήτων, ενώ παράλληλα η πλειονότητα έχει πολλά να κερδίσει από το άνοιγμα στη διαφορετικότητα.

Με παρόμοιο τρόπο τοποθετείται και το ζήτημα της παρουσίας στην τάξη παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και μαθησιακές δυσκολίες, που προκύπτουν από δυσλεξία, δυσγραφία, σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής κ.ά. αλλά και αναπηρίες, όπως η ελλειμματική όραση ή η κώφωση. Στην τελευταία περίπτωση τα παιδιά μαθαίνουν συχνά τα ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα, στο βαθμό που η πρώτη τους γλώσσα είναι η Ελληνική Νοηματική Γλώσσα (ΕΝΓ). Οι μαθητές αυτοί με διαφορετικές ανάγκες και ταυτότητες χρειάζονται μια διαφοροποιημένη διδασκαλία για να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να ενταχθούν στην τάξη. Ειδικά σχέδια διδασκαλίας, έχουν εκπονηθεί, για παράδειγμα για τη Γλώσσα και τα Μαθηματικά και χρησιμοποιούνται στα τμήματα ένταξης, τα οποία πρέπει κάθε σχολείο απαραίτητως να οργανώνει σε συγκεκριμένες ώρες.

Ταυτόχρονα και μέσα στις τάξεις και για όλες τις ώρες μπορεί να βοηθήσει τον εκπαιδευτικό στο έργο του η ανάπτυξη της τεχνολογίας, και ειδικότερα της γλωσσικής τεχνολογίας με τα εργαλεία που προσφέρει, καθώς επιτρέπει στον

εκπαιδευτικό να οργανώσει μια διαφοροποιημένη διδασκαλία που να καλύπτει ένα ευρύ φάσμα αναγκών. Πέρα από τους ευρέως πλέον διαδεδομένους επεξεργαστές κειμένων και συστήματα ορθογραφικής διόρθωσης, μπορούν να χρησιμοποιηθούν επίσης εργαλεία ταυτοποίησης των γραμματικών τύπων, επινοητές λέξεων, συστήματα αναγνώρισης και σύνθεσης προφορικού λόγου καθώς και ένα πλήθος γλωσσικών πόρων (μέθοδοι εκμάθησης της γλώσσας, λεξικά και σώματα κειμένων) που βρίσκονται σε ηλεκτρονική μορφή και παρέχουν πολλές δυνατότητες αναζήτησης, ανάκτησης της πληροφορίας και διαδραστικής αλληλεπίδρασης. Βέβαια απαιτείται ειδικός διδακτικός σχεδιασμός για την αξιοποίησή τους.

Για όλους τους παραπάνω λόγους το Π.Σ. που ακολουθεί είναι ένα πρόγραμμα που στηρίζεται στις αρχές του *κριτικού γραμματισμού*, σύμφωνα με τον οποίο κάθε πολιτισμικό προϊόν (και στην περίπτωση μας η γλώσσα και η λογοτεχνία), προσεγγίζεται μαθησιακά ως ένα πολυεπίπεδο αποτέλεσμα ιδεολογικών, κοινωνικών και τεχνολογικών διεργασιών, οι οποίες στο πλαίσιο της παιδαγωγικής του κριτικού γραμματισμού είναι –και πρέπει να είναι– διερευνήσιμες και ερμηνεύσιμες.

Επιπλέον, το Π.Σ. βρίσκεται σε πλήρη αρμονία και σύγκλιση στόχων με το Ψηφιακό Σχολείο [ΨΣ] (<http://digitalschool.minedu.gov.gr/>), το οποίο είναι βασικό συστατικό του οράματος του Νέου Σχολείου. Η ανάπτυξη ψηφιακής πλατφόρμας παροχής εκπαιδευτικού υλικού και βοήθειας σε μαθητή και εκπαιδευτικό αποτελεί έναν από τους πέντε πυλώνες δράσης του ΨΣ, ο οποίος βρίσκεται σε διαρκή ανάπτυξη και εξέλιξη. Το Π.Σ. ενσωματώνει πλήρως τους στόχους του πυλώνα αυτού για «πλούσιο, διαδραστικό και αντιστοιχισμένο με τα προγράμματα σπουδών ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο (e-books) για όλες τις τάξεις και τα μαθήματα» (<http://digitalschool.minedu.gov.gr/manuals/sxoleio.php>) και τους ενισχύει με στοχευμένες δράσεις, εξειδικευμένες για κάθε γλωσσικό μάθημα.

Το Π.Σ. που ακολουθεί φιλοδοξεί με τους στόχους, το περιεχόμενο καθώς και τις μεθοδολογικές αρχές που προτείνει, να δώσει όλα τα εφόδια ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν τις ιδιότητες ενός κριτικού και σε εγρήγορση ατόμου, που είναι σε θέση να αναγνωρίζει την ιστορικότητα των διαφόρων πολιτισμικών παραδόσεων, καθώς και τη σημασία της γλώσσας και της λογοτεχνίας στη συγκρότησή τους. Ενός κοινωνικού υποκειμένου το οποίο, χωρίς να του λείπουν οι ειδικές γνώσεις για την ίδια τη γλώσσα και τη λογοτεχνία, θα είναι πρωτίστως σε θέση να κατανοεί πώς λειτουργούν οι γλώσσες στα οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικοπολιτισμικά και ιδεολογικά τους συμφραζόμενα και αντίστοιχα να αναγνωρίζει την πολυπλοκότητα των διαδικασιών νοηματοδότησης των λογοτεχνικών κειμένων. Παράλληλα, το νέο Π.Σ. θα βοηθήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να αποκτήσουν τα χαρακτηριστικά ενός πολίτη που αγωνίζεται για τη δημοκρατία και την ισονομία μεταξύ των πολιτών, για το σεβασμό των δικαιωμάτων των αδύναμων κοινωνικά ατόμων, για την ειρήνη και την κατανόηση και την αλληλεγγύη μεταξύ των λαών και των ανθρώπων. Όλα αυτά τα επιμέρους στοιχεία συγκροτούν τον σύγχρονο πολίτη μέσα σε ένα ανθρωποκεντρικό περιβάλλον.

2. Η ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

2.1. Εισαγωγή

Για πάρα πολλά χρόνια η διδακτική της γλώσσας έδινε έμφαση στη διδασκαλία του συστήματος της γλώσσας και στους κανόνες που τη διέπουν και καθόλου σχεδόν στην κοινωνική και επικοινωνιακή διάσταση. Τα τελευταία πενήντα χρόνια η επικοινωνιακή διάσταση κυριάρχησε στη διδασκαλία της γλώσσας. Η βασική αρχή της επικοινωνιακής προσέγγισης ήταν η επεξεργασία και παραγωγή λόγου/κειμένων με βασικό κριτήριο την καταλληλότητά τους ανάλογα με την περίσταση επικοινωνίας. Από το κριτήριο αυτό, αν και απόλυτα θεμιτό, απουσίαζε συνήθως η διάσταση της κριτικής διερεύνησης των διαφόρων γλωσσικών μορφωμάτων ως φορέων στάσεων, αξιών και ιδεολογίας, δηλαδή ως μηχανισμών διαμόρφωσης κοινωνικών, πολιτικών και πολιτισμικών συνθηκών.

Σήμερα η ύπαρξη μιας τεράστιας ποικιλίας μορφών κειμένου και γλωσσών φέρνει τα άτομα σχολικής ηλικίας αντιμέτωπα με μια κατάσταση η οποία απαιτεί για την προσέγγιση και την κατανόησή της γλωσσικές, επικοινωνιακές και κοινωνικές δεξιότητες που θα τα βοηθήσουν να γίνουν ισότιμοι και δημιουργικοί πολίτες, να ελέγξουν και να διαχειριστούν τη ζωή τους διά του λόγου και να είναι σε θέση να συνδιαμορφώνουν κριτικά το πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό γίγνεσθαι. Άρα, αυτό που χρειάζεται να δοθεί στα άτομα αυτά δεν είναι η επαφή απλώς με ορισμένα κείμενα και τις περιστάσεις μέσα στις οποίες παράγονται, με σκοπό απλώς και μόνον την οικονομική και κοινωνική τους ενδυνάμωση μέσω της αποτελεσματικής χρήσης της γλώσσας, αλλά οι κριτικές εκείνες δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να αξιολογούν την πολιτική, κοινωνική και ιδεολογική διάσταση της γλώσσας και το ρόλο της στη διαμόρφωση της κοινωνικοπολιτικής πραγματικότητας.

Μέσα στο πλαίσιο της συνεχούς αλλαγής των κοινωνιών και του κόσμου εντάσσεται και η ανάγκη αλλαγής των πλαισίων διδασκαλίας πολλών γνωστικών αντικειμένων, ανάμεσα σε αυτά και της γλώσσας. Το πρόγραμμα της διδασκαλίας της νέας ελληνικής (στο εξής ΝΕ) που παρουσιάζεται εδώ εκπληρώνει αυτήν την ανάγκη, εφόσον μάλιστα θεωρεί ότι η διδασκαλία της γλώσσας δεν περιορίζεται αυστηρά στο πλαίσιο του γλωσσικού μαθήματος, αλλά διαχέεται σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα του ΠΣ, τα οποία αξιοποιούνται για την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων και την κατάρτιση ακαδημαϊκού λεξιλογίου και σύνθετων μορφοσυντακτικών δομών.

2.2. Σκοποί και στόχοι

Το Π.Σ. της ΝΕ, χωρίς να αρνείται τις κλασικές αρχές ενός προγράμματος γλωσσικής διδασκαλίας για καλλιέργεια του γλωσσικού γραμματισμού των μαθητών και των μαθητριών, στηρίζεται στις αρχές της διαφοροποίησης στη διδασκαλία, μάθηση και αξιολόγηση, της ενίσχυσης της καινοτομίας και της δημιουργικότητας, της διαπολιτισμικής συνεργασίας, της δημοκρατίας και της ισονομίας των πολιτών, της διάχυσης των ιδεών της αειφορίας και της προστασίας του περιβάλλοντος και της προώθησης της ψηφιακής επικοινωνίας.

Στη βάση των παραπάνω αρχών επιδιώκεται με τη διδασκαλία του μαθήματος της ΝΕ οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις οι οποίες έχουν να κάνουν όχι μόνο με την ίδια τη γλώσσα και την αποτελεσματική

γλωσσική επικοινωνία αλλά και με την προσωπική και κοινωνική τους ζωή και τη συνδιαμόρφωση του κοινωνικού γίνεσθαι.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τη γλώσσα και τη γλωσσική επικοινωνία επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

✓ Να κατακτήσουν το μηχανισμό προφοράς και γραφής της πρότυπης ΝΕ, ώστε να είναι σε θέση να προφέρουν σύμφωνα με τους παραδεκτούς φωνολογικούς κανόνες της ελληνικής, να κωδικοποιούν προφορικά μηνύματα χρησιμοποιώντας τα γράμματα της ΝΕ και να αποκωδικοποιούν γραπτά μηνύματα.

✓ Να είναι σε θέση να αποτιμούν τα σημεία σύγκλισης μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου αλλά και τις αποκλίσεις μεταξύ τους· να κατανοούν ότι οι αποκλίσεις οφείλονται είτε σε ιστορικούς λόγους είτε στην ύπαρξη γλωσσικής ποικιλότητας, τόσο γεωγραφικής όσο και κοινωνικής.

✓ Να αποτιμούν κριτικά τους διάφορους τρόπους γραφής, με βάση τα κοινωνικά συμφραζόμενα μέσα στα οποία εμφανίζονται.

✓ Να αποκτήσουν στέρεη μεταγλωσσική ενημερότητα της μορφολογίας και της σύνταξης της ΝΕ, που έχουν ήδη κατακτήσει με φυσικό τρόπο· να κατακτήσουν πτυχές της σύνταξης της πρότυπης γλώσσας που ενδεχομένως δε γνωρίζουν (π.χ. αρχαιοπρεπείς συντακτικές δομές, δομές της πρότυπης γλώσσας που αποκλίνουν από αυτές των τοπικών ποικιλιών)· να αποτιμούν κριτικά τη συντακτική και μορφολογική ποικιλότητα.

✓ Να αποκτήσουν τις απαραίτητες μεταγλωσσικές γνώσεις πάνω στους μορφολογικούς και ορθογραφικούς κανόνες της πρότυπης ΝΕ, ώστε να είναι σε θέση να παράγουν κείμενα σύμφωνα με τους κανόνες αυτούς.

✓ Να αποκτήσουν το απαραίτητο λεξιλόγιο για τις επικοινωνιακές τους ανάγκες, ώστε να είναι σε θέση να εκφράζουν τα νοήματα που επιθυμούν· να είναι σε θέση να αποτιμούν κριτικά τη διαφοροποίηση στο λεξιλόγιο, όχι μόνο ως απόρροια διαφορετικών σημασιολογικών πεδίων αλλά και ως ενδεικτική κοινωνικών και πολιτισμικών σχέσεων.

✓ Να αποκτήσουν ακαδημαϊκές δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να αντεπεξέρχονται στις απαιτήσεις όχι μόνο του γλωσσικού μαθήματος αλλά και όλων των γνωστικών αντικειμένων του ΠΣ.

✓ Να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες που δίνουν τη δυνατότητα κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου, ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν και να μεταδίδουν γλωσσικά μηνύματα με τρόπο διαφοροποιημένο ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας και το κειμενικό είδος.

✓ Να κατακτήσουν τους απαραίτητους επικοινωνιακούς κανόνες της ΝΕ, ώστε να είναι σε θέση να διαφοροποιούν τον λόγο τους ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας.

✓ Να κατανοήσουν ότι οι γλωσσικές μορφές (τρόποι γραφής και προφοράς, μορφολογικές, συντακτικές και λεξιλογικές επιλογές, κειμενικά είδη) λειτουργούν ως ενδείκτες κοινωνικών παραμέτρων και ως μηχανισμοί δόμησης ταυτοτήτων, ιδεολογιών, στάσεων και συμπεριφορών, ώστε να είναι σε θέση να αναδεικνύουν τη σχέση της γλώσσας των κειμένων με ποικίλες κοινωνικές συνθήκες και ιδεολογίες και να προσεγγίζουν κριτικά αυτές τις σχέσεις.

✓ Να κατανοήσουν ότι η νέα ελληνική, όπως και κάθε ζωντανή γλώσσα, χαρακτηρίζεται από γεωγραφική και κοινωνική ποικιλότητα, η οποία χρησιμοποιείται από τους/τις χρήστες της για την κωδικοποίηση κοινωνικών και πολιτισμικών νοημάτων, ώστε να είναι σε θέση να χρησιμοποιούν δημιουργικά την ποικιλότητα και να αποτιμούν τον κοινωνικοπολιτισμικό της ρόλο.

- ✓ Να αξιοποιούν ως μέρος του γλωσσικού τους κεφαλαίου την προϋπάρχουσα ή αναδυόμενη γνώση διαλέκτων, κοινωνικών ποικιλιών ή και άλλων γλωσσών από τις τοπικές τους κοινότητες και να τις αντιπαραβάλλουν συστηματικά και κριτικά με την πρότυπη ποικιλία, τόσο ως προς τη γλωσσική όσο και ως προς την υφολογική, επικοινωνιακή και κοινωνική τους διάσταση (ως μέσα δόμησης εναλλακτικών νοημάτων, κειμενικών ειδών, ταυτοτήτων κτλ.).
- ✓ Να κατανοήσουν ότι τα κειμενικά είδη και η γλωσσική τους μορφή αποτελούν προϊόντα κοινωνικών παραγόντων και σχέσεων εξουσίας μεταξύ των επικοινωνούντων, δηλαδή ότι δεν είναι τυπολογικά σταθερές και αναλλοίωτες κατηγορίες, αλλά ότι μετασχηματίζονται ιστορικά αλλά και συγχρονικά ανάλογα με τις επικοινωνιακές ανάγκες της εκάστοτε κοινότητας αλλά και στη βάση οικονομικών, πολιτικών και πολιτισμικών αλλαγών.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι ο προφορικός και ο γραπτός λόγος δεν είναι απόλυτα οριοθετημένες και ομοιόμορφες γλωσσικές μορφές, αλλά χαρακτηρίζονται από γλωσσική και κειμενική ποικιλότητα, ώστε να χειρίζονται τις δύο αυτές μορφές ανάλογα με τις αναδυόμενες απαιτήσεις της περίπτωσης επικοινωνίας.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι ο λόγος των κειμένων που αναδύονται μέσα από τις τεχνολογίες της πληροφορίας και των πολυμέσων είναι λόγος που διαφέρει ως προς τα χαρακτηριστικά του από τον καθημερινό προφορικό και γραπτό λόγο, ώστε να είναι σε θέση να τον αναγνωρίζουν, να τον αξιολογούν και να τον χρησιμοποιούν.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι εκτός από τα προφορικά και γραπτά κείμενα υφίστανται και υβριδικά κειμενικά είδη, τα οποία χρησιμοποιούνται σε ορισμένες περιπτώσεις καθημερινής επικοινωνίας κυρίως μέσω των ΤΠΕ, ώστε να είναι σε θέση να τα αναγνωρίζουν ως τέτοια και να τα χρησιμοποιούν σε αναγνωρίσιμες επικοινωνιακές περιστάσεις και σε επικοινωνιακές περιστάσεις που αναδύονται.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι ο υψηλός βαθμός συνθετότητας είναι χαρακτηριστικό πλέον σε κάθε τομέα της κοινωνίας, άρα και στην εκπαίδευση.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι οι ΤΠΕ μέσω των αλληλεπιδραστικών περιβαλλόντων που προσφέρουν, τους δίνουν τη δυνατότητα να γίνουν κοινωνοί και μέτοχοι στο σύγχρονο κόσμο.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η γλώσσα κατέχει μεν κεντρική θέση στην πρόσληψη της πραγματικότητας και στην επικοινωνία, αλλά ότι και άλλα σημειωτικά συστήματα όπως οι εικόνες, τα γραφήματα, τα σύμβολα, τα διαγράμματα κι άλλα οπτικά σύμβολα παίζουν κι αυτά σημαντικό ρόλο.
- ✓ Να κατανοήσουν και να αποδεχτούν τα εργαλεία του ιστού δεύτερης γενιάς (web.2.0) ως μια πρακτική του ψηφιακού γραμματισμού, η οποία συνδυάζει τη λεκτική με την οπτική παράμετρο.
- ✓ Να κατανοήσουν πως τόσο η κατανόηση όσο και η παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου μπορούν να υποστηριχτούν από εργαλεία web2.0 παρεμβαίνοντας υποβοηθητικά στην καλλιέργεια της ΝΕ.
- ✓ Οι νέοι μαθητές και μαθήτριες που ανήκουν στη γενιά του διαδικτύου και έχουν εξοικειωθεί με αλληλεπιδραστικά μέσα, να μεταφέρουν τις δεξιότητες αυτές στη μάθηση.
- ✓ Να δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να επιλέγουν το εργαλείο web2.0 που αυτοί επιθυμούν για να επικοινωνήσουν κι έτσι η γλωσσική διδασκαλία να αποτελέσει μια επικοινωνιακή πράξη. (Οι ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες (wikis), οι ιστοσελίδες/τα ιστολόγια (weblogs/blogs), τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social networking), οι ψηφιακές πλατφόρμες που φιλοξενούν λογισμικά και δραστηριότητες αποτελούν μια ψηφιακή εφαρμογή χρήσης και διδασκαλίας της γλώσσας.)

- ✓ Να κατανοήσουν ότι κάθε επικοινωνιακό συμβάν διαμορφώνεται από διάφορους επικοινωνιακούς παράγοντες (σκοπός, πομπός, δέκτης, κοινωνικό πλαίσιο, θεσμοθετημένες κοινωνικές πρακτικές, σχέσεις ισότητας, ανισότητας, αυθεντίας, αλληλεγγύης μεταξύ των συμμετεχόντων, παγιωμένες ή μη γλωσσικές και κειμενικές πρακτικές κτλ.), ώστε να είναι σε θέση να τους ανακαλύπτουν, να τους κατονομάζουν και να εξηγούν το ρόλο τους.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι κατανόηση σημαίνει ικανότητα εντοπισμού όχι μόνο των δηλούμενων αλλά και των υπο-δηλούμενων νοημάτων ενός κειμένου μέσω επανορθωτικών διαδικασιών, για να γεφυρώνουν τα χάσματα συνοχής του κειμένου· κατ' επέκταση να συνειδητοποιήσουν ότι κατανόηση σημαίνει στάση «κριτικού αναγνώστη» απέναντι στις ιδέες του κειμένου και την οργάνωσή τους.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η κατανόηση ενός κειμένου απαιτεί εκ μέρους του αναγνώστη γνώσεις για τον κόσμο (καταστάσεις, κοινωνικο-πολιτισμικές συνθήκες, συμβάσεις και αξίες, συμπεριφορές οργανωμένες σε γνωστικά σχήματα), γνώσεις για τη γλώσσα και συγκεκριμένα τους κειμενογλωσσολογικούς μηχανισμούς που καθιστούν το κείμενο μια ενότητα λόγου με επικοινωνιακό, λειτουργικό χαρακτήρα και γνωστικές δεξιότητες για την παρακολούθηση της σκέψης.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου αποτελεί μια διαδικασία συνεργατική και δημιουργική, ώστε να είναι σε θέση να επανασχεδιάζουν, να σχολιάζουν και να αξιολογούν τον παραγόμενο λόγο τους.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η ανάγνωση και η γραφή είναι κοινωνικοπολιτισμικές και κοινωνιογνωσιακές δραστηριότητες κατασκευής νοήματος και επίλυσης προβλήματος.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η κατανόηση και η παραγωγή κειμένου ως κοινωνιογνωσιακές δραστηριότητες μοιράζονται κοινές γνωστικές διαδικασίες και υπόκεινται στους ίδιους κειμενικούς και περικειμενικούς περιορισμούς.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η αναγνωστική δραστηριότητα είναι διαδικασία ανάλυσης και η παραγωγή διαδικασία σύνθεσης, όμως και οι δύο είναι πλευρές μιας ενιαίας δραστηριότητας, της επικοινωνίας.
- ✓ Να χρησιμοποιούν το γραπτό λόγο ως ένα μέσο στοχασμού και αναστοχασμού καθώς και ανάπτυξης των μεταγνωσιακών δεξιοτήτων τους.
- ✓ Να αποκτήσουν επίγνωση της δηλωτικής, της διαδικασιακής και της πλαισιοθετημένης γνώσης που είναι αναγκαία κατά τη σύνθεση ενός εκτεταμένου επικοινωνιακού κειμένου.
- ✓ Να κατανοήσουν στην κατεύθυνση ενός πολυτροπικού γραμματισμού τη σχέση οπτικού και λεκτικού γραμματισμού.
- ✓ Να κατακτήσουν τις αναγκαίες στρατηγικές για την κατανόηση και παραγωγή κειμένων, όπως: κατανόηση άγνωστων λέξεων από τα συμφραζόμενα, περίληψη βασικών σημείων του κειμένου, χρήση γραφικών οργανωτών κτλ.

Όσον αφορά την προσωπική και κοινωνική τους ζωή επιδιώκεται:

- ✓ Να κατανοήσουν ότι η κατανόηση και παραγωγή κειμένων αποτελούν κοινωνικές πράξεις με την αντίστοιχη βαρύτητα και το ρόλο που έχουν όλες οι κοινωνικές πράξεις, ώστε να είναι σε θέση να τις αντιμετωπίζουν ως τέτοιες.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι η επικοινωνία αποτελεί μια διαδικασία κατά την οποία ανταλλάσσονται διαφορετικές γνώσεις, στάσεις και ιδεολογίες, ώστε να είναι σε θέση να τις διαπραγματεύονται με σεβασμό στην προσωπικότητα των συνομιλητών και συνομιλητριών τους.

- ✓ Να κατανοήσουν ότι η παραγωγή λόγου αποτελεί προϊόν συνεργασίας, ώστε να είναι σε θέση να συνεργάζονται ισότιμα και δημοκρατικά για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των επικοινωνιακών καταστάσεων.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας διαδραματίζουν το ρόλο μεταφοράς και μετάδοσης μηνυμάτων, ώστε να είναι σε θέση να προσλαμβάνουν τα νοήματα ως προϊόντα διαμεσολάβησης.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι οι διαφορετικές γλώσσες και διάλεκτοι αποτελούν γλωσσικές μορφές που μεταφέρουν διαφορετικές κουλτούρες και συμπεριφορές από τη δική τους, ώστε να είναι σε θέση να τις βλέπουν ως ισότιμες με τη γλώσσα τους, αλλά διαφορετικές, και να αποδέχονται τα νοήματα και την προσωπικότητα των ατόμων που παράγουν αυτά τα νοήματα.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι στο σύγχρονο κόσμο κυρίαρχος τρόπος μάθησης είναι ο διερευνητικός, ώστε να είναι σε θέση να λειτουργούν ως ερευνητές και ερευνήτριες και να αποκτούν πρόσβαση σε πρακτικές γραμματισμού εκτός σχολείου.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι οι ΤΠΕ αποτελούν φορείς γνώσης και πληροφόρησης, ώστε να προσπαθήσουν να πλοηγούνται σε έντυπες και ηλεκτρονικές πηγές και να αποκτήσουν δεξιότητες παραγωγής λόγου με τη βοήθεια εφαρμογών της σύγχρονης τεχνολογίας (εργαλεία επικοινωνίας, συνεργασίας, κοινωνικής δικτύωσης, μάθηση μέσω διαδικτύου κτλ.).

Η βελτίωση της επίδοσης των ελλήνων μαθητών και ελληνίδων μαθητριών σε διεθνείς διαγωνισμούς (π.χ. PISA) δεν αποτελεί ουσιώδη άξονα της οργάνωσης του Π.Σ. ούτε βασικό στόχο του. Ωστόσο, η χαμηλή συγκριτικά με άλλες χώρες, ταξινόμηση των ελληνίδων μαθητριών και ιδιαίτερα των ελλήνων μαθητών σε δραστηριότητες κατανόησης κειμένων δημιουργεί σοβαρούς προβληματισμούς. Όπως διαπιστώνεται από σχετικές έρευνες, η αποτυχία οφείλεται σε τρεις κυρίως παράγοντες: στο είδος των κειμένων, στους τύπους της ανάγνωσης και στην αναγνώριση του σκοπού για τον οποίο συντάχθηκε ένα κείμενο. Η γλωσσική εκπαίδευση στην Ελλάδα στηρίχτηκε για χρόνια στη διδασκαλία κυρίως λογοτεχνικών κειμένων η οποία γινόταν με τρόπο ολιστικό και με αδιευκρίνιστο συχνά σκοπό. Επίσης, η ενασχόληση κυρίως με μετασχηματιστικού τύπου ασκήσεις δεν επέτρεπε την κατανόηση της λειτουργικής διάστασης της γραμματικής όπως και την κατανόηση και παραγωγή αυθεντικών κειμένων.

Η επιλογή του Π.Σ. να χρησιμοποιούνται ποικίλα πολυτροπικά κείμενα, συνεχούς και ασυνεχούς λόγου, ώστε να εξοικειώνονται οι μαθητές και οι μαθήτριες με τις στρατηγικές και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την κατανόηση των πληροφοριών που μεταφέρει η γλώσσα αλλά και οι άλλοι σημειωτικοί τρόποι που συνυπάρχουν στα σύγχρονα κείμενα θα επιτρέψει τη δημιουργία πιο αποτελεσματικών κριτικών αναγνώστων. Στην ίδια κατεύθυνση εκτιμάται ότι θα συνεισφέρει η εκπαίδευση των μαθητών και μαθητριών στην ανάπτυξη στρατηγικών κατανόησης προφορικών και γραπτών κειμένων όπως και η ποικιλία των τρόπων ανάγνωσης, η οποία προβλέπεται στο νέο Π.Σ. ανάλογα με τους σκοπούς του αναγνώστη, το περιεχόμενο των κειμένων και άλλες παραμέτρους της κατάστασης επικοινωνίας.

2.3. Το περιεχόμενο

Το περιεχόμενο στο μάθημα της διδασκαλίας της ΝΕ είναι από τη φύση του ευρύτατο, γιατί εκ των πραγμάτων περιλαμβάνει δυνάμει όλα τα προφορικά, γραπτά,

υβριδικά, ψηφιακά και πολυτροπικά κείμενα που έχουν παραχθεί ή πρόκειται να παραχθούν όχι μόνο εκτός σχολικού χώρου αλλά και εντός σχολικού χώρου και όχι μόνο από πολίτες που συμμετέχουν σε ποικίλες τοπικές, ψηφιακές και άλλες εξωσχολικές κειμενικές κοινότητες αλλά και από άτομα που συμμετέχουν στη σχολική κειμενική κοινότητα και στην περιορισμένη κοινότητα της τάξης των μαθητών και μαθητριών όπου διεξάγεται η διδασκαλία (από τη μια διδάσκοντες και διδάσκουσες και από την άλλη μαθητές και μαθήτριες). Τα κείμενα αυτά λειτουργούν ως αφορμήσεις για τη διδασκαλία και ως πόροι από τους οποίους είναι δυνατό μέσω της διδασκαλίας να αντληθούν από τους διδασκόμενους και τις διδασκόμενες δεξιότητες σχετικές με την καλλιέργεια της γλώσσας και του γραμματισμού τους, καθώς και της στάσης τους απέναντι στη γλώσσα, τη γνώση και τον κόσμο, που είναι απαραίτητες για τη διαμόρφωσή τους ως εγγράμματων, δημοκρατικών και κριτικά σκεπτόμενων πολιτών. Στο περιεχόμενο του μαθήματος της διδασκαλίας της γλώσσας συμπεριλαμβάνονται οπωσδήποτε και κείμενα που παραπέμπουν στη διερεύνηση του συστήματος της γλώσσας, δηλαδή τα κείμενα της Γραμματικής και των Λεξικών, τα οποία αποτελούν προϋποθέσεις για την κατανόηση στοιχείων που αφορούν τα υπόλοιπα κείμενα. Εκείνο που έχει σημασία για το περιεχόμενο του μαθήματος δεν είναι απλώς η ποικιλία των κειμένων αλλά και η κουλτούρα στο πλαίσιο της οποίας παρήχθη ένα κείμενο, καθώς και οι κοινωνικές σχέσεις που αναδύονται μέσα από τα κείμενα, στοιχεία που έχουν φαινομενικά άυλο χαρακτήρα, αλλά που συμβάλλουν στην καλλιέργεια των δεξιοτήτων και του κριτικού γραμματισμού. Όλα τα παραπάνω οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η έμφαση στο περιεχόμενο του μαθήματος δίνεται σε δύο τομείς: α) γενικά στον τομέα των κειμένων (προφορικών, γραπτών, ψηφιακών, υβριδικών, πολυτροπικών) και β) στον τομέα των κειμένων που αναφέρονται στο σύστημα της γλώσσας (Γραμματική σε όλα τα επίπεδα: Φωνολογία, Μορφολογία, Σύνταξη, Σημασιολογία, Λεξιλόγιο, Πραγματολογία καθώς και Λεξικά).

Στον τομέα των κειμένων περιλαμβάνεται γενικά σωρεία κειμένων, χρηστικών και λογοτεχνικών, τα οποία ανήκουν σε διάφορα κειμενικά είδη και περιλαμβάνουν διάφορους κειμενικούς τύπους και γλωσσικές λειτουργίες. Ορισμένα από αυτά τα κείμενα είναι τα εξής: *αιτήσεις, αινίγματα, ανακοινώσεις, αναφορές, ανέκδοτα, απομνημονεύματα, αρχικές σελίδες ιστότοπων, αυτοβιογραφίες, αφηγήσεις προσωπικές, αφηγήματα, βιογραφικά, κείμενα γνώμης, γελοιογραφίες, γραφήματα, δελτία καιρού, διαγράμματα, διακηρύξεις, διαλέξεις, διάλογοι, διαφημίσεις, διηγήματα, δοκίμια, ειδήσεις, επιστολές, επιφυλλίδες, έρευνες, ευθυμογραφήματα, ηλεκτρονικά μηνύματα, ημερολόγια, θεατρικά έργα, κατάλογοι, κόμικς, κριτικές, λεζάντες, μελέτες, μικρές αγγελίες, μυθιστορήματα, νομοθετικά κείμενα, οδηγίες χρήσης, παραμύθια, παρουσιάσεις, πεζοτράγουδα, πινακίδες, ποιήματα, πρακτικά συνεδριάσεων, προσκλήσεις, πίνακες, ρεπορτάζ, σημειώματα, συζητήσεις, συμβόλαια, συνεντεύξεις, συνταγές, συστατικές επιστολές, σχόλια, τουριστικοί οδηγοί, τιμολόγια κοινωφελών οργανισμών (ΟΤΕ, ΔΕΗ κτλ.), φόρμες αιτήσεων, χάρτες, πιστοποιητικά, τραγούδια, υπομνήματα, χρονογραφήματα, χρονικά και άλλα.*

Στον τομέα των κειμένων που αναφέρονται στο σύστημα της γλώσσας περιλαμβάνονται κείμενα που αφορούν όλα τα τεχνικά και λιγότερο τεχνικά θέματα που περιέχει ένα βιβλίο Γραμματικής και ένα Λεξικό, όπως ορολογία (*φθόγγος, στίξη, επιτονισμός, επίθετο, ρήμα, πρόθεση, υποκείμενο, ρηματικό σύνολο, λαϊκό/λόγιο λεξιλόγιο, ύφος, κείμενο, πρόταση, κειμενικό είδος, επίπεδο ύφους* κτλ.), κλιτικά παραδείγματα, μορφοσυντακτικοί κανόνες, κανόνες ορθογραφίας, διαφορές προφορικού-γραπτού- υβριδικού λόγου. Τα βιβλία γραμματικής όπως και τα λεξικά αποτελούν και αυτά με τη σειρά τους κειμενικά είδη, τα οποία οφείλουμε να

αντιμετωπίζουμε με κριτική σκέψη. Στην εκπαιδευτική πρακτική έχει υπερτονιστεί ο ρυθμιστικός τους ρόλος –κανόνες της ορθής χρήσης της γλώσσας– και έχει υποβαθμιστεί η ερμηνευτική και περιγραφική τους διάσταση. Αποτελούν ωστόσο προϊόντα μιας μακρόχρονης ιστορικής παράδοσης, η οποία δεν είναι ενιαία, καθώς κατά τη διάρκεια των αλληπάλληλων διαμορφώσεων /αναμορφώσεών της εμπλέκεται με διαφορετικές θεωρήσεις για τη δομή της γλώσσας και με ποικίλες φιλοσοφικές παραδόσεις. Είναι επομένως απαραίτητο να αναδειχθεί ο ρόλος τους ως αντιλήψεων για την οργάνωση της γλώσσας.

Η γραμματική επομένως αντιμετωπίζεται *κριτικά* και *λειτουργικά*: οι κανόνες και οι ταξινομήσεις αξιολογούνται ως προς την ακρίβεια και επάρκειά τους σε σχέση με την πραγματική χρήση της γλώσσας, οι μορφές συνδυάζονται με λειτουργίες και οι γραμματικές επιλογές αξιολογούνται ως μηχανισμοί κατασκευής *ύφους*, και το ύφος με τη σειρά του ως μια κατηγορία που δεν είναι κοινωνικά και πολιτισμικά «αθώα», αλλά ενδείκτης κοινωνικών σχέσεων και φορέας κοινωνικών, πολιτικών και ιδεολογικών μηνυμάτων. Στο πλαίσιο αυτό η ενημερότητα σχετικά με τη δομή της πρότυπης γλώσσας εμπλουτίζεται με ενημερότητα σχετικά με τη δομή τοπικών γεωγραφικών ποικιλιών, κοινωνικών ποικιλιών κτλ., καθώς και με τη δομή άλλων γλωσσών.

Τα κείμενα τόσο του πρώτου τομέα όσο και του δεύτερου διαπλέκονται μέσα σε θεματικές ενότητες, που αποτελούν το σημείο εκκίνησης και το θεματικό-εννοιολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται η διδασκαλία, έτσι ώστε να είναι εφικτή η σύγκριση μεταξύ κειμενικών ειδών που αναδύονται μέσα από την ίδια θεματική-εννοιολογική περιοχή και προφανώς από την ίδια κειμενική κοινότητα.

Τέτοιου είδους θεματικές ενότητες, οι οποίες μπορούν να γίνουν αντικείμενο διδασκαλίας και διαπραγμάτευσης –με τα αντίστοιχα κειμενικά είδη και κείμενα που αφορούν το σύστημα της γλώσσας– ενδεικτικά είναι οι εξής:

ΘΕΜΑΤΙΚΗ	ΤΥΠΟΙ ΚΕΙΜΕΝΩΝ	ΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΕΙΔΟΣ	ΣΥΝΑΦΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ	Περιγραφή	-αυτοπαρουσίαση -συνέντευξη - βιογραφικό σημείωμα -αυτοβιογραφικό κείμενο (π.χ. στη λογοτεχνία)	-προσωπικές αντωνυμίες -λειτουργία ενεστώτα (χωρίς χρονική δήλωση) -λειτουργία επιθέτων -ευθύς-πλάγιος λόγος -ονοματική-ρηματική φράση
	Αφήγηση	αφήγηση προσωπικής εμπειρίας (π.χ. στη λογοτεχνία)	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα -ρηματική όψη
	Επιχειρηματολογία	-συστατικές επιστολές	-αιτιολογικές προτάσεις
Η ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	Περιγραφή γεγονότος	-ειδήσεις -ρεπορτάζ	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα
	Περιγραφή τόπου	-εγκυκλοπαιδικά άρθρα	-λειτουργία επιθέτων -ονοματική- ρηματική φράση
	Αφήγηση	-αφήγηση προσωπικής εμπειρίας (π.χ. στη λογοτεχνία)	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα
	Επιχειρηματολογία	-φυλλάδια και προκηρύξεις οικολογικών οργανώσεων	-αιτιολογικές προτάσεις -απρόσωπα ρήματα (π.χ. <i>δεν πρέπει</i>) -παθητική σύνταξη
ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ	Περιγραφή	-ετικέτες τροφίμων, κρασιών, φαρμάκων κτλ.	-λειτουργία επιθέτων -ονοματική-ρηματική φράση
	Αφήγηση	-αφήγηση προσωπικής εμπειρίας (π.χ. στη λογοτεχνία)	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα
	Οδηγίες	-συνταγές μαγειρικής	-εγκλίσεις
	Επιχειρηματολογία	-δημοσιογραφικά άρθρα -επιστημονικά, εγκυκλοπαιδικά κτλ. άρθρα	-αιτιολογικές προτάσεις -τελικές προτάσεις -αποτελεσματικές/ συμπερασματικές προτάσεις -ενεργητική-παθητική σύνταξη
ΤΑΞΙΔΙΑ	Περιγραφή	-ταξιδιωτικοί οδηγοί	-λειτουργία επιθέτων -ονοματική- ρηματική φράση
	Αφήγηση	αφήγηση προσωπικής εμπειρίας (π.χ. στη λογοτεχνία)	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα

	Οδηγίες	-τουριστικοί οδηγοί -προγράμματα ταξιδιών -πινακίδες	-εγκλίσεις
	Επιχειρηματολογία	-διαφημίσεις	-αιτιολογικές προτάσεις -τελικές προτάσεις -αποτελεσματικές/συμπερασματικές προτάσεις -ενεργητική- παθητική σύνταξη
ΤΕΧΝΗ	Περιγραφή	-βιβλιοπαρουσιάσεις -παρουσιάσεις έργων τέχνης	-λειτουργία επιθέτων -ονοματική- ρηματική φράση
	Αφήγηση	-διηγήματα -θεατρικά κείμενα	-χρόνοι των ρημάτων -χρονικές προτάσεις -χρονικά επιρρήματα
	Επιχειρηματολογία	-κριτικές -διάλογοι στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση -διαφημίσεις -διαδικτυακές συζητήσεις	αιτιολογικές προτάσεις -τελικές προτάσεις -αποτελεσματικές/συμπερασματικές προτάσεις -ευθύς-πλάγιος λόγος

2.4. Μεθοδολογία

Το μεθοδολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινείται το Π.Σ. αποτελεί έναν συνδυασμό των σύγχρονων γλωσσοπαιδαγωγικών απόψεων, οι οποίες βάζουν στο κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας τον μαθητή και τη μαθήτριά, στηρίζουν τη μάθηση σε εκπαιδευτικό υλικό που έχει νόημα για τη ζωή των μαθητών και των μαθητριών και στοχεύουν συνολικά στην κατάκτηση δεξιοτήτων γραμματισμού και κριτικής θεώρησης των πραγμάτων.

Ειδικά οι δεξιότητες που καλείται ο/η εκπαιδευτικός να καλλιεργήσει μέσω της διδασκαλίας είναι οι εξής τέσσερις:

- α) κατανόηση προφορικού λόγου,
- β) παραγωγή προφορικού λόγου,
- γ) κατανόηση γραπτού λόγου,
- δ) παραγωγή γραπτού λόγου.

Στο πλαίσιο αυτών των γενικών δεξιοτήτων καλούνται να καλλιεργήσουν ειδικότερες δεξιότητες, όπως δεξιότητες αναγνώρισης του κάθε κειμενικού είδους, των κοινωνικών χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων σε μια επικοινωνιακή περίπτωση, του περιεχομένου (τόσο του άμεσου, π.χ. πομπός, δέκτης, σκοπός, όσο και του ευρύτερου κοινωνικοπολιτισμικού, π.χ. θεσμοθετημένες κοινωνικές συνθήκες και πρακτικές που καθορίζουν την παραγωγή και την πρόσληψη των συγκεκριμένων κειμενικών ειδών), ερμηνείας της λειτουργίας επιμέρους γλωσσικών στοιχείων, αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας ενός κειμένου, επιλογής χαρακτηριστικών για το σχεδιασμό ενός κειμένου.

Για να είναι δυνατό να καλλιεργηθούν αυτές και ανάλογες δεξιότητες, θα πρέπει στη διδασκαλία τα κείμενα να αντιμετωπίζονται ως προϊόντα επικοινωνίας, ως γλωσσικές και νοηματικές δομές, ως φορείς ιδεολογικών και κοινωνικοπολιτισμικών

νοημάτων, ως μέσα ανάπτυξης των μεταγνωσιακών δεξιοτήτων και της κριτικής σκέψης και ως αντικείμενα αξιολόγησης.

Πιο συγκεκριμένα, η μεθοδολογία στηρίζεται στις εξής αρχές:

α) Αξιοποιούνται στη διδασκαλία στοιχεία από την εμπειρία των μαθητών και των μαθητριών.

β) Τα θέματα με τα οποία ασχολείται η τάξη προέρχονται από διάφορες πηγές έντυπου, ηλεκτρονικού και προφορικού λόγου που παράγεται σε ποικίλες επικοινωνιακές συνθήκες. Το υλικό αυτό, εφόσον είναι κατάλληλο για διδασκαλία, προσκομίζεται στην τάξη είτε από τον/την εκπαιδευτικό είτε από τους μαθητές και τις μαθήτριες.

γ) Δίνεται η δυνατότητα παραγωγής από όλους τους μαθητές και όλες τις μαθήτριες διαφόρων ειδών προφορικού και γραπτού λόγου που απευθύνεται σε κάποιον πραγματικό αποδέκτη.

δ) Ο διδάσκων και η διδάσκουσα έχουν ρόλο συντονιστή και συντονίστριας και ισότιμου συνομιλητή και ισότιμης συνομιλήτριας κατά τη διδασκαλία και τη διεξαγωγή των διάφορων γλωσσικών δραστηριοτήτων.

ε) Οι ενότητες που σχεδιάζονται για την καλλιέργεια του γραμματισμού έχουν τη μορφή σχεδίων δράσης (project) που αξιοποιούν και εμπλουτίζουν τις γνώσεις γραμματισμού των μαθητών και των μαθητριών.

στ) Η διδασκαλία της δομής της ΝΕ γίνεται με σκοπό την εμπέδωση και την κατανόηση της κειμενικής και υφολογικής λειτουργίας των γραμματικών φαινομένων. Για το λόγο αυτό δίνεται έμφαση όχι μόνο στη διδασκαλία της μικροδομής (γραμματική της λέξης ή της πρότασης) αλλά και της μακροδομής (γραμματική της λεκτικής πράξης, της γλωσσικής λειτουργίας, του κειμενικού είδους/τύπου).

ζ) Η πολυγλωσσία που παρουσιάζεται ενδεχομένως στην τάξη γίνεται αντικείμενο αξιοποίησης, στο βαθμό που υπάρχει αφενός η δυνατότητα χειρισμού των βασικών δομικών διαφορών μεταξύ των γλωσσών που χρησιμοποιούνται από τους μαθητές και τις μαθήτριες της τάξης και αφετέρου η δυνατότητα αξιοποίησης των πολλαπλών πρακτικών γραμματισμού που είναι δυνατό να φέρουν στην τάξη μαθητές και μαθήτριες φυσικοί ομιλητές και ομιλήτριες άλλων γλωσσών.

η) Ο χρόνος διεκπεραίωσης των γλωσσικών δραστηριοτήτων και η ολοκλήρωση μιας θεματικής ενότητας εξαρτώνται από το ενδιαφέρον και τη συμμετοχή των μαθητών και των μαθητριών.

θ) Κατά τη διδασκαλία δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην καλλιέργεια επικοινωνιακών στρατηγικών και στρατηγικών εκμάθησης της γλώσσας.

ι) Η προσέγγιση και η επεξεργασία των προφορικών και των γραπτών κειμένων γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να φωτίζονται τα κείμενα από όλες τις δυνατές πλευρές που αναφέρθηκαν στην αρχή αυτής της ενότητας και ιδίως ως φορείς ιδεολογικών και κοινωνικοπολιτισμικών νοημάτων.

Πρακτικά, όλες αυτές οι αρχές υλοποιούνται με τους εξής τρόπους:

α) Με δραστηριότητες που επικεντρώνονται στην κατανόηση, παραγωγή και κριτική επεξεργασία αυθεντικών κειμένων, προφορικών και γραπτών.

Πρόκειται για δραστηριότητες που αποσκοπούν στην καλλιέργεια ποικίλων γλωσσικών δεξιοτήτων των μαθητών και των μαθητριών, με απώτερο σκοπό οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν όσο το δυνατό μεγαλύτερο βαθμό επικοινωνιακής ικανότητας και γλωσσικού-κριτικού γραμματισμού. Τα μαθήματα αυτά είναι έτσι σχεδιασμένα, ώστε να λαμβάνονται υπόψη το γλωσσικό επίπεδο των

μαθητών και των μαθητριών, οι γλωσσικές ανάγκες τους και τα ενδιαφέροντά τους. Επίσης είναι συγκροτημένα με τέτοιο τρόπο, ώστε να εναλλάσσονται διάφορες μορφές λόγου (προφορικού και γραπτού) και να δίνεται η ευκαιρία να έρχονται οι μαθητές και οι μαθήτριες σε επαφή με διάφορα είδη αυθεντικών κειμένων, ώστε να χρησιμοποιούν τη γλώσσα σε διάφορες περιστάσεις και για ποικίλους επικοινωνιακούς στόχους. Τα μαθήματα αυτά δεν περιορίζονται σε μία ή δύο διδακτικές ώρες, αλλά μπορούν να επεκτείνονται χρονικά όσο οι μαθητές και οι μαθήτριες δείχνουν ενδιαφέρον και φαίνεται ότι η γλωσσική καλλιέργεια είναι αποτελεσματική. Πιο συγκεκριμένα, με τις δραστηριότητες αυτές οι μαθητές και οι μαθήτριες έρχονται σε επαφή με διάφορα είδη προφορικών και γραπτών κειμένων της καθημερινής ζωής τα οποία έχουν νόημα σε δεδομένες περιστάσεις επικοινωνίας, επιχειρούν με τη βοήθεια του διδάσκοντα και της διδάσκουσας να κατανοήσουν τις πρακτικές γραμματισμού που υποδηλώνουν, αλλά και να παραγάγουν κείμενα εντάσσοντάς τα μέσα σε πραγματικές συνθήκες, ώστε να έχουν νόημα και να περιέχουν τον απαιτούμενο γλωσσικό γραμματισμό. Οι δραστηριότητες αυτές έχουν κοινωνιοκεντρικό χαρακτήρα, αφού ασχολούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες με θέματα σύγχρονα και επίκαιρα, που έχουν σχέση με την κοινωνία στην οποία ζουν, οδηγούνται στη διενέργεια ερευνών για θέματα που απασχολούν το άμεσο περιβάλλον τους και την κοινωνία, παίρνουν συνεντεύξεις από συνομηλίκους τους και μεγαλύτερους, αναγκάζονται να παρακολουθούν την επικαιρότητα και συμμετέχουν σε συζητήσεις μέσα στην τάξη. Σε τελευταία ανάλυση το μάθημα της διδασκαλίας της ΝΕ συνδέεται άμεσα με την κοινωνία και τα κοινωνικά τεκταινόμενα.

Εννοείται ότι, στο πλαίσιο αυτών των αρχών και αυτών των μεθοδολογικών οδηγιών και με γνώμονα πάντα τις επιδιώξεις του μαθήματος, οι διδάσκοντες και οι διδάσκουσες χρησιμοποιούν κάθε πρόσφορο μέσο, όπως συνεργασία με άλλα σχολεία, με άλλους εκπαιδευτικούς οργανισμούς και τοπικούς φορείς, με άλλους εκπαιδευτές και άλλες εκπαιδευτριες, επισκέψεις σε διάφορους χώρους κτλ.

β) Με δραστηριότητες παραγωγής και επεξεργασίας κειμένων με σκοπό την κατανόηση της λειτουργίας του μηχανισμού της γλώσσας σε επίπεδο μικροδομής και μακροδομής.

Πρόκειται για δραστηριότητες με τις οποίες επιδιώκεται να γίνουν κατανοητοί οι μηχανισμοί και οι δομές της ΝΕ. Δεν αντιμετωπίζονται όμως οι δομές ως αφηρημένες κατασκευές, αλλά ως λειτουργικά εργαλεία, η γνώση και η συνειδητοποίηση των οποίων επιτρέπει την παραγωγή προτάσεων που είναι φωνολογικά και μορφοσυντακτικά κατάλληλες για τους σκοπούς της επικοινωνίας. Δεν περιορίζεται δηλαδή η διδασκαλία στην απομνημόνευση του κλιτικού συστήματος ή της μορφολογίας ή των κανόνων γενικότερα που διέπουν το σύστημα, αλλά επιχειρείται να γίνει κατανοητή η σχέση μορφής και λειτουργίας και η λειτουργία του κάθε γλωσσικού στοιχείου σε σχέση με τα άλλα γλωσσικά στοιχεία που έχουν διαφορετική λειτουργία. Για την επίτευξη του στόχου αυτού χρησιμοποιούνται τεχνικές δανεισμένες από την επιστήμη της Γλωσσολογίας, όπως παραφράσεις, εντοπισμός των λειτουργικών λέξεων σε σώματα κειμένων και ερμηνεία των ποικίλων λειτουργιών τους, υποκαταστάσεις, απαλοιφές, μετασχηματισμοί, αλλαγές θέσεων των γλωσσικών στοιχείων που έχουν την ίδια λειτουργία κτλ., όπως και δραστηριότητες αντιπαραβολής και μετασχηματισμού ενός κειμενικού είδους σε ένα άλλο, ώστε να γίνουν αντιληπτές συνολικά οι λειτουργίες των στοιχείων τόσο της μικροδομής όσο και της μακροδομής, δραστηριότητες

πύκνωσης (περίληψης) ενός κειμένου και σύγκρισης των διαφορετικών ειδών πύκνωσης.

γ) Με δραστηριότητες οι οποίες επικεντρώνονται στην επαναδιατύπωση των κειμένων των μαθητών και των μαθητριών, που μπορεί να γίνουν είτε στην ολομέλεια της τάξης είτε στο πλαίσιο μικρότερων ομάδων με σκοπό τη βελτίωση της επικοινωνιακής τους επάρκειας. Πρόκειται για μια διαδικασία με την οποία επιδιώκεται να επιλέξουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τις στρατηγικές εκείνες που θα τους επιτρέπουν να παράγουν λόγο γραπτό και προφορικό, προσαρμοσμένο στο κατάλληλο κειμενικό είδος και στο κατάλληλο επίπεδο ύφους. Η διαδικασία αυτή μπορεί, λόγου χάρη, να διενεργείται με πρωτοβουλία του διδάσκοντα και της διδάσκουσας και με συμμετοχή όλων των μαθητών και μαθητριών σε διάφορους κύκλους αλληλεπίδρασής τους με τα παραγόμενα κείμενα. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το γραπτό λόγο, επιλέγονται ένα ή περισσότερα κείμενα από αυτά που έχουν γράψει οι μαθητές και οι μαθήτριες με διαφορετικά επίπεδα κειμενικής ικανότητας, ο/η εκπαιδευτικός διαβάξει ολόκληρο το κείμενο στην τάξη και στη συνέχεια το αντιγράφει στον πίνακα ή, αν υπάρχει η δυνατότητα, το δίνει σε φωτοτυπία ή το προβάλλει στο διαδραστικό πίνακα. Μετά την παρουσίαση του κειμένου, καλεί τους μαθητές και τις μαθήτριες να επισημάνουν τυχόν ορθογραφικά, εκφραστικά λάθη ή ανεπιτυχείς επιλογές και να προτείνουν τροποποιήσεις και αλλαγές του κειμένου, ώστε να γίνει πιο κατάλληλο και πιο αποτελεσματικό για την περίσταση επικοινωνίας. Με τη διαδικασία αυτή δίνεται η ευκαιρία να αναφερθούν ορθογραφικοί κανόνες και να γίνουν παρατηρήσεις και επισημάνσεις υφολογικής υφής και άλλες που σχετίζονται με τη γλωσσική ικανότητα και την επικοινωνιακή ικανότητα. Μετά τη διαδικασία αυτή γίνεται σύγκριση των δύο κειμένων (αρχικού και τελικού) και αξιολογείται το αποτέλεσμα.

Η μέθοδος αυτή δίνει έμφαση όχι στο τελικό προϊόν αλλά στην ίδια τη διαδικασία ως τρόπο καλλιέργειας γλωσσικών δεξιοτήτων και διαδικαστικών γνώσεων, και διαρκεί όσο είναι απαραίτητο, προκειμένου οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι ικανοποιημένοι και ικανοποιημένες με τη δουλειά τους. Ο/η εκπαιδευτικός παίζει το ρόλο του συντονιστή και της συντονίστριας.

δ) Όσον αφορά τη διαδικασία επαναδιατύπωσης συνεχούς προφορικού λόγου, αυτή μπορεί να γίνει σε κάποιες περιπτώσεις με τη βοήθεια της σύγχρονης τεχνολογίας, που μπορεί να συμβάλει στο να εντοπιστούν τα σημεία εκείνα όπου ο λόγος παρουσιάζει κάποιες επικοινωνιακές δυσχέρειες (εκφράσεις που μπορούν να παραπέμπουν σε διαφορετικά νοήματα, ασάφειες κτλ.) και γίνεται με συμμετοχή όλων των μαθητών και μαθητριών προσπάθεια βελτίωσης της επικοινωνιακής του αποτελεσματικότητας. Το στοιχείο που πρέπει να καλλιεργηθεί δεν είναι η αντιμετώπιση του προφορικού λόγου με αυστηρά γραμματικοσυντακτικά κριτήρια αλλά με κριτήριο την καλλιέργεια της ικανότητας των ατόμων να προβαίνουν σε διαπραγμάτευση του περιεχομένου ενός κειμένου, καθώς αυτό εκφωνείται, όπως συμβαίνει σε όλες τις περιπτώσεις προφορικών διεπιδράσεων.

ε) Με την αξιοποίηση κατά τη συγγραφή του πολυ-νοητικού δυναμικού των μαθητών και του ιδιοσυγκρασιακού τρόπου με τον οποίο καθένας από αυτούς επεξεργάζεται και εσωτερικεύει τις πληροφορίες του περιβάλλοντος, δηλαδή με την ενεργοποίηση των ισχυρών τύπων νοημοσύνης που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο εκάστοτε συγγραφικό έργο (λογικο-μαθηματική, γλωσσική, οπτικο-χωρική, ενδοπροσωπική-διαπροσωπική, κιναισθητική, μουσική, φυσιοκρατική). Με αυτόν τον

τρόπο ο/η εκπαιδευτικός, αν και απευθύνεται σε ανομοιογενή τάξη, προσαρμόζει τη διδασκαλία του/της στις ατομικές διαφορές, οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν επίγνωση των δυνάμεών τους (παρά εστιάζουν, όπως γίνεται συνήθως, στις αδυναμίες τους), βελτιώνεται η αυτοεκτίμησή τους και επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη γνωστική δέσμευση με τους στόχους της συγγραφής.

Εννοείται πως στον Οδηγό για τον εκπαιδευτικό θα δίνονται όλες οι αναγκαίες οδηγίες αλλά και προτάσεις για την επιλογή και τη διδασκαλία των κειμένων.

2.5. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση είναι μια ιδιαίτερα ουσιαστική εκπαιδευτική διαδικασία και μέσο άντλησης πληροφοριών για την αναδιαμόρφωση της διδασκαλίας, των διδακτικών και παιδαγωγικών επιλογών και του προγράμματος της τάξης. Παρότι συχνά ταυτίζεται με τον έλεγχο του βαθμού κατοχής των γνώσεων από το μαθητικό κοινό, αντικείμενο αξιολόγησης μπορεί να αποτελέσει οποιαδήποτε παράμετρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Η αξιολόγηση μπορεί να γίνεται σε διάφορες φάσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να έχει διαφορετικούς σκοπούς. Μέσω της *αρχικής* ή *διαγνωστικής* αξιολόγησης ο/η εκπαιδευτικός προσδιορίζει το επίπεδο γνώσεων των μαθητών και των μαθητριών, τις γλωσσικές και επικοινωνιακές τους ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τα κίνητρά τους για μάθηση, τις εμπειρίες, τις συνήθειες και τα χαρακτηριστικά τους, ώστε να διαμορφωθεί ανάλογα το πρόγραμμα διδασκαλίας και μάθησης της γλώσσας, να οριστούν οι στόχοι, τα μέσα και τα υλικά υλοποίησής τους, οι στρατηγικές που θα χρησιμοποιηθούν, οι δεξιότητες στις οποίες θα στοχεύει το γλωσσικό πρόγραμμα. Στη διάρκεια του προγράμματος, η *διαμορφωτική αξιολόγηση* επιτρέπει τον έλεγχο της εξελικτικής πορείας των μαθητών και των μαθητριών σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς στόχους και παρέχει στον/στην εκπαιδευτικό πληροφορίες, ώστε να βελτιώσει γενικότερα τη μαθησιακή διαδικασία. Τέλος, η *τελική* ή *αθροιστική αξιολόγηση* επιτρέπει την εκφορά μιας συνολικής κρίσης για το βαθμό επίτευξης των διδακτικών και παιδαγωγικών στόχων και για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος.

Ειδικότερα, όσον αφορά το μαθητικό κοινό, η αξιολόγηση θα πρέπει να εναρμονίζεται με το ευρύτερο πλαίσιο προσέγγισης του γλωσσικού μαθήματος όπως αυτό προσδιορίζεται παραπάνω. Με αυτήν την έννοια, η αξιολογική διαδικασία δεν θα πρέπει να περιορίζεται στα στενά πλαίσια ελέγχου της ατομικής ικανότητας των μαθητών και των μαθητριών για ανάκληση προγενέστερων γνώσεων, αλλά να διερευνά το βαθμό αποτελεσματικής χρήσης των γνώσεων αυτών σε νέες καταστάσεις.

Σε αυτή την κατεύθυνση εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης όπως: ο *φάκελος των γλωσσών* (portfolio), η *συστηματική παρατήρηση*, η *αξιολόγηση μέσω των σχεδίων εργασίας* και η *αυτοαξιολόγηση* και *αλληλοαξιολόγηση* φαίνεται να εξυπηρετούν αποτελεσματικότερα το νέο πλαίσιο για τη διδασκαλία/μάθηση της γλώσσας.

Ο *φάκελος αξιολόγησης για τη γλώσσα* ή portfolio αφορά κυρίως την αυτοαξιολόγηση των μαθητών και μαθητριών ως προς τις δεξιότητες, γνώσεις και στρατηγικές που αναπτύσσουν σε σχέση με τη γλώσσα, αλλά και διαμέσου της γλώσσας. Προκύπτει από μια συστηματική καταγραφή τους από τους ίδιους τους μαθητές και τις ίδιες τις μαθήτριες ή/και συμπληρωματικά από τους/τις εκπαιδευτικούς. Το portfolio των γλωσσών στοχεύει στη συνειδητοποίηση εκ μέρους του μαθητικού κοινού των δεξιοτήτων και ικανοτήτων που αναπτύσσει σταδιακά,

καθώς έρχεται σε επαφή με προφορικά και γραπτά κείμενα στο πλαίσιο ποικίλων περιστάσεων επικοινωνίας. Στην περίπτωση δίγλωσσων μαθητών και μαθητριών ο *φάκελος των γλωσσών* μπορεί να διευρύνεται, ώστε να συμπεριλαμβάνει τις επικοινωνιακές και γλωσσικές γνώσεις και δεξιότητες των παιδιών στις δύο γλώσσες, καθώς και τη δυνατότητα μεταφοράς γνώσεων και εμπειριών από τη μια γλώσσα στην άλλη.

Η μέθοδος της *συστηματικής παρατήρησης* των γλωσσικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων των μαθητών και των μαθητριών παρέχει στους/στις εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να συλλέξουν στοιχεία που αφορούν δεξιότητες και γνώσεις των μαθητών και των μαθητριών αλλά ταυτόχρονα και των ιδιαίτερων στάσεων και των προβλημάτων που ενδεχομένως αναστέλλουν τη μάθηση της γλώσσας. Η συστηματική παρατήρηση εκτείνεται επιπλέον στις δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ των μαθητών και των μαθητριών.

Η αξιολόγηση μέσω *σχεδίων εργασίας* παρέχει ευκαιρίες στον/στην εκπαιδευτικό να παρακολουθήσει την πορεία μάθησης που ακολουθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες και ταυτόχρονα να αξιολογήσει τις γνώσεις και δεξιότητες που αναπτύσσουν μέσα σε καθημερινές αυθεντικές καταστάσεις επίλυσης προβλημάτων.

Η *αυτοαξιολόγηση* είναι η διαδικασία κατά την οποία το μαθητικό κοινό αξιολογεί την πρόοδο και την επίδοσή του βασισμένο σε συγκεκριμένα κριτήρια. Με τον τρόπο αυτό έχει τη δυνατότητα να εντοπίσει τα δυνατά και αδύνατα σημεία του με σκοπό τη βελτίωση της επίδοσής του. Τέλος, η *αλληλοαξιολόγηση* ή *ετεροαξιολόγηση* αφορά διαδικασίες αξιολόγησης του μαθητή και της μαθήτριας από τους συμμαθητές και συμμαθήτριές του με βάση κριτήρια.

3. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

3.1 ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

3.1.1 Σκοποί

Βασικός σκοπός της διδασκαλίας της λογοτεχνίας είναι «η κριτική αγωγή στο σύγχρονο πολιτισμό». Με τη φράση αυτή επιδιώκουμε να τονίσουμε πως αφετηρία μας είναι το παρόν, τα προβλήματα και τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου, περίπλοκου και δυσνόητου κόσμου. Να αναδείξουμε τη λογοτεχνία ως ένα σύνθετο πολιτισμικό φαινόμενο το οποίο χαρακτηρίζεται από την ιστορικότητα του συγγραφέα, του κειμένου αλλά και των αναγνωστών του, εκπαιδευτικών και μαθητικού κοινού. Ένα φαινόμενο το οποίο έχει σημαντική θέση στη ζωή μας, γιατί μας δίνει εργαλεία να κατανοήσουμε τον κόσμο και να συγκροτήσουμε την υποκειμενικότητά μας. Να θέσουμε ως πρωταρχική αξία του μαθήματος την κριτική στάση απέναντι στις πολιτισμικές παραδόσεις, τις αξίες και τα μηνύματα από όπου κι αν προέρχονται.

Στον παραπάνω σκοπό περιλαμβάνονται τα εξής:

- ✓ Η συνειδητοποίηση, η διερεύνηση και η κριτική κατανόηση του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε την κοινωνική, ιστορική και πολιτισμική μας εμπειρία και συγκροτούμε την ταυτότητά μας.
- ✓ Η ανασύσταση της σχολικής τάξης ως μιας κοινότητας αναγνωστών, η οποία θα διέπεται από τις αξίες της δημοκρατίας, της ισότητας, του σεβασμού της διαφοράς, του πλουραλισμού, του διαλόγου, της κριτικής εγρήγορσης και αυτογνωσίας, της διαπολιτισμικής συνείδησης.
- ✓ Η δημιουργία ενός «έθνους αναγνωστών». Στην Ελλάδα η κρίσιμη μάζα των αναγνωστών είναι πολύ μικρή και το μάθημα της λογοτεχνίας μπορεί να βοηθήσει στην προώθηση της φιλαναγνωσίας, τη δημιουργία, δηλαδή, συστηματικών και ανεξάρτητων αναγνωστών, οι οποίοι αισθάνονται την ανάγκη ως βασική τους ανάγκη και είναι ικανοί να επιλέγουν και να αξιοποιούν τα αναγνώσματά τους.
- ✓ Η συνειδητοποίηση της σχέσης της λογοτεχνίας με την ανθρώπινη εμπειρία και, επομένως, της σημασίας της για την κατανόηση του κόσμου στον οποίο ζούμε και του εαυτού μας.
- ✓ Η καλλιέργεια μιας ποικιλίας αναγνωστικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων, μέσα από την αξιοποίηση κειμένων από όλο το φάσμα της πολιτισμικής παραγωγής, από όλα δηλαδή τα διαφορετικά είδη της εικονικής, θεατρικής και μαζικής επικοινωνίας. Μέσα από αυτή τη διευρυμένη ποικιλία κειμένων ο ρόλος της λογοτεχνίας αναδεικνύεται στρατηγικός, καθώς αυτή έχει αναπτύξει ένα ρεπερτόριο συμβολικών μορφών, τρόπων και συμβάσεων που διευκολύνουν την αναλυτική προσέγγιση και των άλλων ειδών επικοινωνίας –λ.χ. τα διαφορετικά είδη οπτικής αφήγησης και αναπαράστασης της υποκειμενικής εμπειρίας.
- ✓ Η ανάπτυξη της κριτικής και ταυτόχρονα δημιουργικής σχέσης των μαθητών με το σύγχρονο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον, καθώς και η συμβολική ενδυνάμωση της υποκειμενικότητας όλων των μαθητών και μαθητριών έτσι ώστε να γίνουν ενεργητικοί πολίτες και παραγωγοί πολιτισμού.
- ✓ Η αναγνώριση ότι η λογοτεχνία είναι ένας κατεξοχήν διαπολιτισμικός τόπος όπου ο διάλογος ανάμεσα στους πολιτισμούς γίνεται πράξη μέσα από τη μετάφραση, τη διασκευή και την αέναη επανεργμηνεία και όπου η ετερότητα όχι μόνον

αναγνωρίζεται αλλά ενσωματώνεται ως αναγκαίος όρος της ζωτικότητας και της δυναμικής της.

- ✓ Η ενίσχυση της αίσθησης ότι η δύναμη και οι δυνατότητες της γλώσσας μπορούν να είναι μία από τις μεγαλύτερες χαρές της ανάγνωσης της λογοτεχνίας. Η απόκτηση, μέσα από τη λογοτεχνία, πολλαπλών γλωσσικών εμπειριών και η εξοικείωση με τη μεταφορική λειτουργία της γλώσσας, απαραίτητη για τη φιλοσοφία, την έρευνα και το στοχασμό.

Ειδικότερα, οι σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας *ως προς την πρόσληψη των λογοτεχνικών κειμένων* είναι:

- ✓ Να κατανοήσουν και να αποδεχτούν οι μαθητές τη σχετικότητα και την πολλαπλότητα των ερμηνευτικών προσεγγίσεων καθώς και να αντιμετωπίζουν κριτικά και τις δικές τους ερμηνευτικές προτάσεις.
- ✓ Να είναι σε θέση να διερευνούν όλους τους συντελεστές και τους αναγκαίους παράγοντες που συμβάλλουν στην παραγωγή και στην πρόσληψη των λογοτεχνικών κειμένων.
- ✓ Να είναι σε θέση να εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν τις αξίες και τις ιδέες που ενυπάρχουν στα λογοτεχνικά κείμενα. Να κατανοήσουν ότι οι πολιτισμικές αξίες σχετίζονται με το χώρο, το χρόνο και την κοινωνική ομάδα που τις παράγει, είναι επομένως προσδιορισμένες ιστορικά, γεγονός που δικαιολογεί τη σχετικότητα αλλά και την ποικιλία τους. Να είναι σε θέση να διερευνούν την ιστορικότητά τους και να τοποθετούνται κριτικά απέναντι σε αυτές.
- ✓ Να εξοικειωθούν οι μαθητές με διαφορετικά λογοτεχνικά είδη και να κατανοήσουν ότι αυτά ανταποκρίνονται σε διαφορετικούς σκοπούς και ιστορικές ανάγκες. Να συνειδητοποιήσουν ότι τα λογοτεχνικά είδη διακρίνονται στη βάση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών και κειμενικών συμβάσεων.

3.1.2 Δεξιότητες που αναμένεται να αποκτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες

- ✓ Ανάπτυξη αιτιολογημένης και τεκμηριωμένης προσωπικής άποψης, αρέσκειας ή απαρέσκειας, για τα κείμενα που διαβάζουν. Αξιολόγηση της δικής τους ερμηνευτικής προσέγγισης καθώς και εκείνης των συμμαθητών και συμμαθητριών τους.
- ✓ Αναγνώριση των διαφορετικών τρόπων με τους οποίους οι συγγραφείς μιλούν για τα διάφορα θέματα.
- ✓ Εξοικείωση με όλα τα είδη ανάγνωσης: ιδιωτική, συν-ανάγνωση, δημόσια ανάγνωση σε συγκεκριμένες περιστάσεις, ανάγνωση ύστερα από προτροπή, σύσταση, ανάθεση, δραματοποιημένη ανάγνωση, ανάγνωση μέσω της χρήσης κοινωνικών δικτύων κτλ.
- ✓ Αναγνώριση των πολιτισμικών στοιχείων που υπάρχουν σε κάθε κείμενο και προσδιορισμός της ιστορικότητάς τους. Αναγνώριση και περιγραφή ιστορικού πλαισίου: χρόνος, χώρος, ιστορικά γεγονότα που ορίζουν την εξέλιξη της πλοκής, τους χαρακτήρες, καθώς και την οπτική γωνία του συγγραφέα.
- ✓ Αναγνώριση και περιγραφή των συμβάσεων και τεχνικών των λογοτεχνικών κειμένων. Σύσχεση με τις χαρακτηριστικές μορφές και συμβάσεις των διαφορετικών ειδών της λογοτεχνίας.
- ✓ Ανίχνευση της μυθοπλαστικής επέμβασης της λογοτεχνίας, μετά από σύγκριση των γνώσεων και των πληροφοριών που μας παρέχουν τα λογοτεχνικά κείμενα

(λ.χ. το ιστορικό μυθιστόρημα) με ανάλογες από ιστορικά βιβλία ή δημοσιογραφικές πηγές. Διάκριση φανταστικών από πραγματικά γεγονότα.

- ✓ Επισήμανση των συγκρουόμενων κωδίκων συμπεριφοράς ανάμεσα π.χ. σε ήρωες διαφορετικής ηλικίας ή φύλου.
- ✓ Αφήγηση με τη συνδυασμένη χρήση λόγου και εικόνας.
- ✓ Μετουσίωση και μεταφορά των συναισθημάτων που τους προκαλεί μια λογοτεχνική ανάγνωση σε νέο κείμενο κάθε είδους: πεζό, ποιητικό, δοκιμιακό, ζωγραφικό, μουσικό, δραματικό.

Για ειδικότερους σκοπούς θα γίνει λόγος παρακάτω σε σχέση με ειδικά θέματα όπως η αξιοποίηση των ΤΠΕ ή η διδασκαλία της ιστορίας της λογοτεχνίας.

3.2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ: ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΝΘΟΛΟΓΙΩΝ

Η ανάγνωση της λογοτεχνίας στο ελληνικό σχολείο όλων των βαθμίδων γινόταν ανέκαθεν από τα σχολικά ανθολόγια λογοτεχνικών κειμένων, τα οποία συντάσσονταν από επιτροπές, με διαγωνισμό ή χωρίς, εγκρίνονταν από την κεντρική αρχή και ίσχυαν για όλα τα σχολεία της επικράτειας για μεγάλα χρονικά διαστήματα, ακόμη και δεκαετιών. Η πρακτική αυτή αντίκειται στις σύγχρονες αντιλήψεις για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας, ενώ εκπαιδευτικά συστήματα άλλων χωρών έχουν από δεκαετίες ενσωματώσει την ανάγνωση ολόκληρων λογοτεχνικών βιβλίων στο σχολείο. Στη χώρα μας, η έλλειψη σχολικών βιβλιοθηκών ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό, αλλά όχι αποκλειστικά, για την εμμόνη του εκπαιδευτικού μας συστήματος στην αποκλειστική οργάνωση του μαθήματος της λογοτεχνίας βάσει ανθολογίων. Σε κάποιον άλλο βαθμό, η προσκόλληση στα ανθολόγια σχετίζεται με την επιδίωξη ιδεολογικής ομοιομορφίας καθώς και με την έλλειψη εμπιστοσύνης στους εκπαιδευτικούς να επιλέξουν λογοτεχνικά κείμενα τα οποία θα εξυπηρετούν τη σκοποθεσία του Π.Σ. αλλά θα μπορούν ταυτόχρονα να διαφοροποιούνται, ανάλογα με τις ανάγκες, το επίπεδο, τις προτιμήσεις των μαθητών.

Ας δούμε όμως σύντομα τους λόγους για τους οποίους το σχολικό ανθολόγιο λογοτεχνικών κειμένων δε μπορεί να αποτελεί πια το αποκλειστικό εκπαιδευτικό υλικό για το μάθημα της λογοτεχνίας. Η ύπαρξη και χρήση του ανθολογίου βασίζεται στις εξής φιλολογικές και παιδαγωγικές προϋποθέσεις: α) Υπάρχει ένας μέσος έλληνας μαθητής για κάθε τάξη, ανεξάρτητα από γεωγραφική περιοχή (μεγάλη πόλη, επαρχία, νησί, δυσπρόσιτες περιοχές) και ανεξάρτητα από το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον του, ο οποίος υποτίθεται ότι έχει τις ίδιες αναγνωστικές ανάγκες και προτιμήσεις. β) Ο εκπαιδευτικός δεν είναι αρκετά ειδικός για να διαλέγει κείμενα για τους μαθητές του και επομένως η επιλογή πρέπει να γίνεται συγκεντρωτικά και από την κορυφή της ιεραρχίας. γ) Η λογοτεχνία είναι, όπως τα άλλα γνωστικά αντικείμενα, ένα σώμα ταξινομημένων γνώσεων και επομένως, μέσα σε μια σχολική χρονιά, πρέπει να διδαχθεί ένας ικανός αριθμός κειμένων, ανεξάρτητα από την ανταπόκριση των μαθητών. δ) Η αξία των λογοτεχνικών κειμένων είναι αδιαμφισβήτητη και αλώβητη από το χρόνο, ο οποίος, κατά τη γενική αντίληψη είναι ο καλύτερος κριτής της αξίας τους. Επομένως, προκειμένου να υπάρξει βεβαιότητα για τη λογοτεχνική αξία των κειμένων, ανθολογούνται παλαιότερα κείμενα, περίπου κατά είκοσι χρόνια από τη στιγμή της ανθολόγησής.

Όλες οι παραπάνω προϋποθέσεις έχουν στις μέρες μας κλονιστεί. Η ελληνική κοινωνία παρουσιάζει αυξημένες κοινωνικές και πολιτισμικές διαφοροποιήσεις που αποτυπώνονται στο μαθητικό πληθυσμό. Σχεδόν όλα τα σχολεία έχουν μαθητές με

διαφορετική μητρική γλώσσα, διαφορετική θρησκεία και κουλτούρα. Είναι αδύνατον, επομένως, ένα αρραγές σώμα κειμένων, όπως είναι αυτό που περιέχεται σε ένα ανθολόγιο, να ταιριάζει για όλους αυτούς τους μαθητές. Από τη στιγμή που ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές δεν χρειάζεται να επιλέγουν τα αναγνώσματά τους αλλά τους δίνονται έτοιμα, δεν έχουν την ευκαιρία να αναπτύξουν τις ικανότητες αναζήτησης βιβλίων και ενημέρωσης γύρω από τη σύγχρονη βιβλιοπαραγωγή, με αποτέλεσμα να μην αναπτύσσεται ούτε το ερευνητικό πνεύμα αλλά ούτε και η φιλαναγνωσία. Το σχολικό ανθολόγιο, παρουσιάζοντας μια λογοτεχνία ταυτισμένη με το παρελθόν, δεν ενθαρρύνει την επικοινωνία με τη λογοτεχνία που γράφεται σήμερα και η οποία, προφανώς, διαλέγεται με τα προβλήματα της σύγχρονης πραγματικότητας. Τέλος, πολύ σημαντικό είναι πως το σχολικό ανθολόγιο, από τη φύση του, αποκλείει την επαφή των μαθητών με το κυριότερο λογοτεχνικό είδος της εποχής μας, το μυθιστόρημα, το οποίο, μέσα από την περιπλοκότητα της σύνθεσής του, είναι ικανό να ασκήσει τους αναγνώστες του σε προωθημένες αναγνωστικές πρακτικές. Η διδασκαλία της λογοτεχνίας με αποσπάσματα λογοτεχνικών έργων δημιουργεί περιττά ερμηνευτικά προβλήματα που προκύπτουν από την άγνοια του υπόλοιπου έργου και καταναλώνουν πολύτιμο χρόνο. Επιπλέον, τα ανθολόγια φέρουν ισχυρή τη σφραγίδα του «διδασκτικού» εγχειριδίου, λόγω των ερωτήσεων τις οποίες παραθέτουν κάτω από κάθε κείμενο και οι οποίες δημιουργούν μια αναγνωστική ρουτίνα, περιορίζουν την ανάληψη πρωτοβουλιών από τον εκπαιδευτικό και οδηγούν μοιραία στη χρήση των διαφόρων «λυσαρίων» ή «βοηθημάτων» του εμπορίου, με καταστροφικές συνέπειες για τη σχέση εκπαιδευτικών και μαθητών με τη λογοτεχνία.

Η ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων μέσα στο σχολείο είναι ένα βήμα προς την κατεύθυνση της αλλαγής της σχέσης με το βιβλίο, της σχέσης τελικά με την ίδια τη γνώση και την προώθηση της διά βίου εκπαίδευσης. Η ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων στο σχολείο δεν θα επηρεάσει μόνο το μάθημα της λογοτεχνίας, αλλά αποτελεί το προοίμιο τόσο για μια συνολικότερη αλλαγή κλίματος στην εκπαίδευση και στη σχέση διδασκόντων-διδασκόμενων όσο και για τη σύνδεση του σχολείου με την πραγματική ζωή.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, το παρόν Π.Σ., χωρίς να απαξιώνει τα εν χρήσει σχολικά ανθολόγια λογοτεχνικών κειμένων, δεν τα θεωρεί αποκλειστικό εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας ούτε προτείνει τη συγγραφή νέων. Αντίθετα, συνιστά τη χρήση μιας ποικιλίας κειμένων, κάποια από τα οποία μπορεί να προέρχονται από τα σχολικά ανθολόγια, μαζί με ολόκληρα λογοτεχνικά βιβλία αλλά και άλλα είδη «κειμένων» τα οποία, ευρισκόμενα στις παρυφές της λογοτεχνίας, κτίζουν ένα γόνιμο διάλογο μαζί της, ενώ ταυτόχρονα μπορούν να ελκύσουν τους νεαρούς αναγνώστες και να τους ασκήσουν σε νέους γραμματισμούς (visual, media, computer literacy) όπως κόμικς, κινηματογραφικές ταινίες, τραγούδια. Η βασική διαφορά του παρόντος Π.Σ. από το προηγούμενο είναι ότι, ενώ και το προηγούμενο συνιστούσε την ανάγνωση ολόκληρων βιβλίων, ο τρόπος που δομούσε το μάθημα βάσει ανθολογίου, δεν άφηνε χώρο, ούτε πρότεινε τρόπους διδασκαλίας των ολόκληρων έργων. Το παρόν Π.Σ. είναι δομημένο έτσι ώστε να συνθέτει μια ποικιλία κειμένων, μικρών και μεγάλων, σε διδακτικές ενότητες με σαφή σκοποθεσία και δραστηριότητες για τους μαθητές, χωρίς όμως να επιβάλλει συγκεκριμένα κείμενα. Εννοείται πως στον Οδηγό για τον εκπαιδευτικό θα δίνονται όλες οι αναγκαίες οδηγίες αλλά και προτάσεις για την επιλογή των κειμένων.

3.3. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Είναι γνωστό πως στη Γ΄ Γυμνασίου καθώς και την Α΄ και Β΄ Λυκείου, η οργάνωση του μαθήματος της λογοτεχνίας γίνεται με βάση την ιστορική διάταξη της ύλης. Στις τάξεις αυτές η διδασκαλία της λογοτεχνίας ταυτίζεται με την παρακολούθηση μιας σειράς αποσπασμάτων ή αυτοτελών κειμένων τα οποία παρατάσσονται μέσα στο εγχειρίδιο με χρονολογική σειρά. Στην παρούσα πρόταση για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας, η ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας, με τη μορφή αυτή, απουσιάζει. Ως τρόπος οργάνωσης της ύλης και στη Γ΄ τάξη του Γυμνασίου επιλέγεται ο θεματικός ή ειδολογικός, όπως και στις άλλες δύο τάξεις, Α΄ και Β΄. Στην επιλογή αυτή –την απουσία της ιστορικής διάταξης της ύλης– οδηγούν σημαντικοί λόγοι που εκτίθενται στη συνέχεια.

3.3.1 Η ιστορική διάταξη της Λογοτεχνίας: επιλογή και ανάγκη άλλων εποχών

Η επιλογή για ιστορική διάταξη της λογοτεχνίας στα σχολικά εγχειρίδια δεν είναι μια επιλογή πρόσφατη. Τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην εκατόχρονη και πλέον πορεία τους αποπειράθηκαν σταδιακά, με αργές και αποσπασματικές συχνά ενέργειες, να καταγράψουν ένα τμήμα της ιστορίας της λογοτεχνίας, είτε με μορφή καταλογογραφική, είτε με αφηγηματικά κείμενα, είτε και με τους δύο τρόπους, εξυπηρετώντας ανάγκες της εποχής στην οποία παρουσιαζόταν η ιστορική αυτή καταγραφή. Εν τάχει, υπενθυμίζουμε πως συνολική καταγραφή της ιστορίας της λογοτεχνίας πρότεινε για πρώτη φορά το πρόγραμμα του 1931. Είναι το πρόγραμμα το οποίο εκπορεύεται άμεσα από το πνεύμα του δημοτικισμού και επιθυμεί τη συνολική προβολή του νεοελληνικού πολιτισμού. Η ανάγκη, δηλαδή, για παρουσίαση της ιστορικής συνέχειας της νεοελληνικής λογοτεχνίας εκείνη τη χρονική στιγμή, ερμηνεύεται από την ανάγκη της εποχής να προβάλλει συνολικά τη νεοελληνική πνευματική παραγωγή. Να σημειωθεί, όμως, πως στο πρόγραμμα του 1931 η ιστορική παρουσίαση περιορίζεται στα βιβλία της ΣΤ΄ Γυμνασίου.

Ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας και στα εγχειρίδια της Δ΄ και Ε΄ Γυμνασίου θα γίνει στις επόμενες σειρές αναγνωσμάτων, –τις πρώτες σειρές Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων του Ο.Ε.Σ.Β.–, αυτές του 1938, 1950, 1956, όταν θα γίνει προσπάθεια να παραλληλιστεί ένα τμήμα του μαθήματος της λογοτεχνίας με το μάθημα της ιστορίας, όταν, δηλαδή, η λογοτεχνία γίνεται αρωγός της ιστορίας για μία ακόμη φορά.

Η συνολική, όμως, ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας που ζητούσε το πρόγραμμα του 1931 καθυστέρησε τέσσερις και πλέον δεκαετίες και βρήκε την τελική εφαρμογή της μόλις στα *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* της περιόδου 1976-1983, στα εγχειρίδια της μεταπολίτευσης. Ουσιαστικά, τα *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* του 1976-1983, αν και διεύρυναν το σχολικό λογοτεχνικό κανόνα, ακολούθησαν την ιστορική καταγραφή της λογοτεχνίας, υλοποιώντας ένα πρόγραμμα το οποίο αποτελούσε πρόθεση και ανάγκη μιας άλλης εποχής. Η συνέχιση αυτής της ιστορικής παρουσίασης και στο εγχειρίδιο της Γ΄ Γυμνασίου το 2006, αποδεικνύει τον ανεπιτυχή συγχρονισμό του περιεχομένου των σχολικών εγχειριδίων με τις σύγχρονες αναζητήσεις για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας.

Η παράθεση των παραπάνω στοιχείων δεν έχει ως στόχο την παρουσίαση ενός τμήματος της ιστορίας της εκπαίδευσης, αλλά την κατανόηση των επιλογών για

ιστορική διάταξη της λογοτεχνίας στα σχολικά εγχειρίδια σε διάφορες χρονικές στιγμές.

Εκτιμούμε πως ζητούμενο ενός νέου προγράμματος δεν είναι η παρακολούθηση μιας πρακτικής που υπαγορεύεται από ανάγκες άλλης εποχής, αλλά η αναζήτηση των αναγκών των σημερινών μαθητών-αναγνωστών. Η ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας με τη μορφή αφήγησης μπορεί να περιληφθεί ως κεφάλαιο στην ιστορία της τέχνης και του πολιτισμού που υπάρχει σε κάθε εγχειρίδιο νεότερης ιστορίας.

3.3.2 Η παραδοσιακή αφηγηματική ιστορία απρόθυμη για μεθοδολογικές ανανεώσεις

Ένα νέο Π.Σ., ακόμη και εάν εξ αρχής επιλέγει να μην ακολουθήσει ιστορική διάταξη της ύλης, για τους λόγους που εκτέθηκαν παραπάνω, οφείλει να σημειώσει και άλλες παρατηρήσεις, σχετικές με την αδυναμία της κλασικής αφηγηματικής ιστορίας να ακολουθήσει μεθοδολογικές ανανεώσεις. Ασκώντας, λοιπόν, κριτική στην ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας στα σχολικά εγχειρίδια, πρέπει να εξετάσουμε και άλλες παραμέτρους του θέματος.

Όπως γνωρίζουμε, η ιστορία της λογοτεχνίας στα σχολικά εγχειρίδια ακολουθεί το παραδοσιακό μοντέλο εκλογής, παράταξης και παρουσίασης του υλικού της, αγνοώντας τις απαιτήσεις των μεθοδολογικών ανανεώσεων που διευρύνουν την έννοια της ιστορικότητας. Για να είμαστε σαφέστεροι, ας εξετάσουμε το πώς αντιμετωπίζεται η έννοια της ιστορικότητας μέσα από αυτήν την αντίληψη για την παρουσίαση της ιστορίας της λογοτεχνίας.

Στην κλασική ιστορία της λογοτεχνίας των σχολικών βιβλίων, η ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας περιορίζεται σε μία παράταξη έργων και συγγραφέων σε χρονολογική σειρά. Το λογοτεχνικό γεγονός εξετάζεται εν συντομία σε συνάρτηση με άλλες λογοτεχνικές σειρές (π.χ. πολιτικά γεγονότα), καθώς και τη βιογραφία του συγγραφέα, αγνοώντας άλλες παραμέτρους της έννοιας της ιστορικότητας: ιστορικότητα του θεσμού, ιστορικότητα του δημιουργού, ιστορικότητα του αναγνώστη. Από το σύνολο της επικοινωνιακής σχέσης (πομπός, δέκτης, κείμενο), πληροφορούμαστε για την ύπαρξη του κειμένου, παίρνουμε πληροφορίες για το δημιουργό, αλλά δεν μαθαίνουμε πότε, πώς και γιατί, διαβάστηκε ένα κείμενο. Αποτέλεσμα αυτής της απλούστευσης είναι η εντύπωση που παραμένει στους αναγνώστες της κλασικής ιστορίας της λογοτεχνίας πως όλα τα έργα γράφτηκαν, κυκλοφόρησαν και διαβάστηκαν από το κοινό τους με τον ίδιο τρόπο, γεγονός που γνωρίζουμε πως δεν ισχύει. Ακολουθώντας, δηλαδή, μέσα στο σχολικό χώρο την τακτική της κλασικής αφηγηματικής ιστορίας εστιάζουμε την προσοχή μας στο κείμενο, αποκομίζοντας τελικά μία παραμορφωτική άποψη για την πραγματική λειτουργία του τόσο στην πρώτη, όσο και σε κατοπινές αναγνώσεις του.

Οι νεότερες απόψεις για την ιστορία της λογοτεχνίας, έχοντας διευρύνει την έννοια της ιστορικότητας, προβάλλουν, όπως ήδη σημειώθηκε, ποικίλες παραμέτρους για τον προσδιορισμό της. Σύμφωνα με αυτές, η ιστορία της λογοτεχνίας θα πρέπει να έχει ως αποστολή της την αντιμετώπιση ενός δεδομένου λογοτεχνικού φαινομένου ως επικοινωνιακού συνόλου μέσα στην ιστορική και κοινωνική λειτουργία του. Στην κλασική αφηγηματική ιστορία που υιοθετούν τα σχολικά εγχειρίδια αυτό δεν ισχύει. Εκεί, όπως ήδη σημειώθηκε, αντιμετωπίζουμε την ιστορία απλώς ως μία σειρά συγγραφέων και κειμένων που δεν γνωρίζουμε ούτε πότε, ούτε πώς διαβάστηκαν

στην εποχή τους και σε άλλες εποχές, δηλαδή αγνοούμε την ιστορικότητα του λογοτεχνικού θεσμού, μέσα στην οποία εγγράφεται η ιστορικότητα του κειμένου.

Ένα νέο Π.Σ. δεν έχει λόγο να συνεχίσει μία πρακτική που παραβλέπει τις μεθοδολογικές ανανεώσεις και εξοστρακίζει εντέλει την ιστορικότητα στο όνομα της ιστορίας.

3.3.3 Η ιστορία αγνοεί την ιστορικότητα του αναγνώστη

Από τις παραπάνω παραμέτρους που προτείνουν οι μεθοδολογικές ανανεώσεις, αυτή που μας ενδιαφέρει περισσότερο κατά τη διδασκαλία είναι η *ιστορικότητα του αναγνώστη*. Κι αυτό, γιατί ο τελευταίος αναγνώστης του κειμένου είναι ο μαθητής και η μαθήτρια της σημερινής τάξης. Η ιστορική παρουσίαση της λογοτεχνίας με τον τρόπο που τη γνωρίζουμε δεν κάνει τη διάκριση εάν εξετάζει ένα έργο ως αντικείμενο της αισθητικής ή της ιστορίας. Δεν διευκρινίζει δηλαδή, εάν θέλει να προσεγγίσει ο μαθητής και η μαθήτρια ένα κείμενο του 16^{ου}, 17^{ου}, 18^{ου} αι. ως μαρτυρία και ντοκουμέντο μιας εποχής ή να το εξετάσει ως ενεργό κείμενο που έχει αισθητικό αποτέλεσμα και στην τελευταία ανάγνωση. Φυσικά, οι δύο αυτές ιδιότητες μπορεί να συν-λειτουργούν και να συνεξετάζονται σε ένα κείμενο, όμως η συνειδητοποίηση πως πρόκειται για ιδιότητες διαφορετικές είναι βασική μεθοδολογική ανάγκη. Στην αντίθετη περίπτωση, είναι αναποτελεσματικό και άδικο να ζητά κανείς από μαθητές-αναγνώστες να διαβάζουν και να αντιδρούν απέναντι στα κείμενα ανάλογα με το πρώτο κοινό τους. Η αδυναμία αυτής της διάκρισης ερμηνεύει και την αδιάφορη στάση μαθητών και μαθητριών σε κείμενα που κάποτε φάνταζαν γοητευτικά, παραμυθητικά ή επαναστατικά για το κοινό τους.

Είναι απαραίτητο στο σημείο αυτό να διευκρινισθεί πως η παρατήρηση για την ιστορικότητα του αναγνώστη σε καμία περίπτωση δεν προτείνει την ανάγνωση μόνο σύγχρονων κειμένων, απαιτεί, όμως, την κατανόηση της διαφοροποίησης των διδακτικών στόχων πριν από την παρουσίαση ενός κειμένου στη σχολική τάξη. Ένα νέο Π.Σ. οφείλει να λάβει υπόψη του την ιστορικότητα του αναγνώστη για να ενισχύσει το ενδιαφέρον του σημερινού μαθητικού κοινού για την ανάγνωση.

3.3.4. Η μεθοδολογική ανανέωση της Ιστορίας

Οι παραπάνω παρατηρήσεις ερμηνεύουν την επιλογή του νέου Π.Σ. να μην περιλάβει στη διδακτέα ύλη την ιστορική παράταξη της λογοτεχνίας με τη μορφή που γνωρίζαμε έως σήμερα. Αυτό, όμως, δε σημαίνει πως η λογοτεχνία θα εξετάζεται ερήμην της ιστορίας. Η θεματική και ειδολογική κατάταξη της ύλης σε όλες τις τάξεις βασίζεται στην ιστορική προσέγγιση, καθώς οι μεθοδολογικές προτάσεις ζητούν από διδάσκοντες και μαθητές να αναζητήσουν και να αναγνωρίσουν τη συνέχεια κάποιων θεμάτων ή κάποιων λογοτεχνικών ειδών μέσα στο χρόνο και να ανιχνεύσουν τη δυναμική της επιβίωσής τους.

Με τις σύντομες αυτές διευκρινίσεις, για τη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση ιστορική προσέγγιση της λογοτεχνίας σημαίνει:

- ✓ Ανάδειξη της ιστορικότητας των ποικίλων παραμέτρων του λογοτεχνικού φαινομένου
- ✓ Ανάδειξη της ιστορικότητας ενός θέματος
- ✓ Ανάδειξη της ιστορικότητας των λογοτεχνικών ειδών

- ✓ Παρακολούθηση της ιστορικής συνέχειας μέσω της εναλλαγής της παράδοσης και της μεταβολής σε επίπεδο ατόμων, έργων, θεμάτων, ρευμάτων και ειδών.

Η ιστορία, λοιπόν, θα είναι πάντοτε παρούσα στην εξέταση θεματικών και ειδολογικών ενοτήτων, ακολουθώντας, όμως, τη μεθοδολογική ανανέωση του περιεχομένου της.

3.4. ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΠΕ

Η διδασκαλία της λογοτεχνίας, σε σχέση με τη διδασκαλία άλλων γνωστικών αντικειμένων, ακόμη και της γλώσσας, χαρακτηρίζεται από σθεναρή αντίσταση στην ενσωμάτωση της καινοτομίας και της χρήσης των ΤΠΕ. Οι λόγοι είναι πολλοί: Για μεγάλο χρονικό διάστημα η διδασκαλία της λογοτεχνίας στην εκπαίδευση κατανοούνταν ως μύηση σε μια υψηλή τέχνη του πνεύματος που καμιά σχέση δεν μπορεί να έχει με τον κόσμο της τεχνολογίας, ο οποίος αντιμετωπιζόταν, στο πλαίσιο μιας άγονης αντιπαράθεσης τέχνης και τεχνολογίας, ως τεχνοκρατικός, χρηστικός, με προσωρινή αξία που δε συγκρίνεται με την αιώνια αξία των κλασικών κειμένων και των έργων τέχνης.

Ο οποιοσδήποτε εκσυγχρονισμός του μαθήματος προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης και δημιουργικής χρήσης των ΤΠΕ θα πρέπει να ξεκινήσει από έναν αναπροσδιορισμό των σκοπών και των μεθόδων της διδασκαλίας της λογοτεχνίας. Όπως έχει δείξει η έρευνα, όταν δεν γίνεται αυτό, οι διδακτικές προτάσεις που εμφανίζονται (σενάρια) το μόνο που κατορθώνουν είναι να «βάζουν το παλιό κρασί σε καινούρια φλασκιά», να αναπαράγουν δηλαδή το ίδιο διδακτικό μοντέλο με ένα εκσυγχρονισμένο ένδυμα που είναι οι ΤΠΕ.

Αν δεχόμαστε ότι η λογοτεχνία αποτελεί το κατάλληλο όχημα για να ενταχθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες στο σύγχρονο πολιτισμό, να ζυμωθούν με τα προβλήματα της εποχής τους, να ασκηθούν στα εν χρήσει μέσα και στους κώδικες επικοινωνίας και, προπαντός, να δουν το σύγχρονο πολιτισμό κριτικά και δημιουργικά, να μετατραπουν από παθητικοί χρήστες σε δραστήριους παραγωγούς πολιτισμού, τότε είναι προφανές ότι οι ΤΠΕ είναι μέρος του σύγχρονου πολιτισμού και ο ρόλος τους σε ένα σύγχρονο μάθημα λογοτεχνίας είναι πολυδιάστατος. Δεν είναι απλό εργαλείο μάθησης, είναι η θύρα προς τον ψηφιακό κόσμο της εποχής μας, προς την ψηφιακή επικοινωνία η οποία δημιουργεί νέους τύπους «κειμένων», νέες πρακτικές παραγωγής, διάδοσης και πρόσληψης της λογοτεχνίας. Σε ένα σύγχρονο, ψηφιακό σχολείο, οι ΤΠΕ θα μπορούσαν να βοηθήσουν, με την παραπάνω προοπτική, στην ανανέωση όλων των σημείων της διδακτικής διαδικασίας: από το πώς φθάνουν τα λογοτεχνικά κείμενα στα χέρια των μαθητών μέχρι την ενδυνάμωση των πολιτισμικών αποσκευών και του ορίζοντα προσδοκιών τους: από την ανάπτυξη των τρόπων επικοινωνίας μεταξύ τους και της ομαδικής διαπραγμάτευσης του νοήματος των κειμένων μέχρι την πολυμεσική παρουσίαση των ερμηνειών τους και την παραγωγή δικών τους πολυτροπικών κειμένων.

Τα τελευταία χρόνια, δύο εξελίξεις σχετικά με τη λογοτεχνία και τις ΤΠΕ μονοπωλούν τη συζήτηση: τα e-books και η κυβερνολογοτεχνία ή υπερλογοτεχνία (cyberliterature ή hyperliterature). Η μεταξύ τους διαφορά είναι κεφαλαιώδης, είναι η διαφορά ανάμεσα σε ψηφιοποιημένα και ψηφιακή λογοτεχνία. Τα ηλεκτρονικά βιβλία είναι η ηλεκτρονική μεταφορά (ψηφιοποιημένη λογοτεχνία) αυτούσιων λογοτεχνικών βιβλίων, παλαιότερων ή σύγχρονων, τα οποία είναι διαθέσιμα για αγορά μέσω του διαδικτύου και τα οποία διαβάζονται στον υπολογιστή ή από τις

συσκευές ψηφιακής ανάγνωσης. Στην ελληνική αγορά διατίθενται κάποια ηλεκτρονικά λογοτεχνικά βιβλία, αλλά οι τίτλοι είναι πολύ περιορισμένοι. Αν κάποτε γενικευτεί η χρήση του ηλεκτρονικού βιβλίου, τότε το μάθημα της λογοτεχνίας θα έχει πρόσβαση σε έναν μεγάλο αριθμό τίτλων, γεγονός που θα λειτουργούσε απελευθερωτικά αλλά θα θεράπευε, εν μέρει, και το χρόνιο ελληνικό πρόβλημα της ανυπαρξίας σχολικών βιβλιοθηκών.

Στο επιστημονικό πεδίο γίνεται πολύς λόγος για την επίδραση των ηλεκτρονικών μέσων και του νέου ψηφιακού περιβάλλοντος στην ίδια τη συγγραφή και τη διάδοση της λογοτεχνίας, την εμφάνιση δηλαδή ενός νέου είδους, της κυβερνολογοτεχνίας ή υπερλογοτεχνίας. Πρόκειται για τη λογοτεχνία εκείνη που παράγεται από την αρχή σε ηλεκτρονικό περιβάλλον, κατά την ανάγνωσή της υποστηρίζεται από ειδικά λογισμικά και δε μπορεί να παρουσιαστεί σε έντυπη μορφή. Η κυβερνολογοτεχνία είναι ένα ορισμένο είδος λογοτεχνίας το οποίο, προς το παρόν, δεν έχει αναπτυχθεί στην ελληνική γλώσσα και δε χρειάζεται να μας απασχολήσει εδώ. Οι ιδιότητές της ωστόσο εμπνέουν κάποιες νεότερες προτάσεις για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας. Συγκεκριμένα έχουν προταθεί στην βιβλιογραφία η αξιοποίηση καταρχήν του επεξεργαστή για την παραγωγή πρωτότυπων κειμένων από τους μαθητές («δημιουργική γραφή»), των πολυμέσων για την κατασκευή από τους μαθητές πολυτροπικών λογοτεχνικών κειμένων, η μεταγραφή ενός λογοτεχνικού κειμένου σε υπερκείμενο καθώς και η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ασύγχρονης επικοινωνίας και των ιστολογίων για την ευκολότερη συνεργασία των μαθητών, τη σύνταξη από κοινού κειμένων και τη διαπραγμάτευση του νοήματος.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, θέτουμε ως σκοπό την αξιοποίηση των ΤΠΕ στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης παιδαγωγικής πρότασης για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας η οποία θα περιλαμβάνει τους εξής στόχους:

- ✓ Να πολλαπλασιάσει τους διαθέσιμους μαθησιακούς πόρους που έχει στη διάθεσή του τώρα ο εκπαιδευτικός και το μαθητικό κοινό.
- ✓ Να ενδυναμώσει την αυτοπεποίθηση του εκπαιδευτικού προσφέροντάς του ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο διδασκαλίας της λογοτεχνίας στο οποίο θα εντάσσεται ομαλά και με συνέπεια η χρήση των ΤΠΕ.
- ✓ Να ενδυναμώσει την αυτοπεποίθηση του μαθητή και της μαθήτριας στην κατεύθυνση της διαμόρφωσης, έκφρασης και επικοινωνίας των προσωπικών του ερμηνειών για τα λογοτεχνικά κείμενα.
- ✓ Να διευρύνει το πολιτισμικό υπόβαθρο του μαθητή και της μαθήτριας προσφέροντας γνώσεις, πληροφορίες, εικόνες, ακούσματα, με άλλα λόγια, εμπειρίες που θα τον βοηθήσουν να διαμορφώσει προσωπικές ερμηνείες για το λογοτεχνικό κείμενο.
- ✓ Να φέρει σε επαφή το μαθητικό κοινό με πολύ περισσότερα λογοτεχνικά κείμενα από αυτά που είναι διαθέσιμα στα σχολικά ανθολόγια.
- ✓ Να δώσει τις δυνατότητες στους μαθητές και στις μαθήτριες να κατανοήσουν την κατασκευή των λογοτεχνικών κειμένων, επεμβαίνοντας σ' αυτά με τροποποιήσεις και πειραματιζόμενοι/ες με τη δημιουργική γραφή.
- ✓ Να προωθήσει νέους τρόπους συνεργασίας των μαθητών και μαθητριών μεταξύ τους στην κατεύθυνση της διαπραγμάτευσης και συνοικοδόμησης του νοήματος (forum, blog, facebook, twitter, wikis).
- ✓ Να αναπτύξει τις συνθετικές και κριτικές ικανότητες των μαθητών και μαθητριών με διαθεματικές εργασίες, πολυμεσικά παρουσιασμένες.

3. 5. ΜΕΘΟΔΕΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΜΑΘΗΤΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΑΘΗΤΡΙΑ, ΟΧΙ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θεμέλιος λίθος του μαθήματος της λογοτεχνίας είναι η *ανάγνωση*, ένα πολιτισμικό φαινόμενο που σχετίζεται με όλες σχεδόν τις πλευρές της ζωής και του πολιτισμού της ομάδας των ανθρώπων για την οποία μιλούμε. Η επιθυμία για ανάγνωση μεταδίδεται μέσω των *ανθρώπινων σχέσεων*: των σχέσεων του μαθητικού κοινού με τον εκπαιδευτικό, των μαθητών και μαθητριών μεταξύ τους, των μαθητών και μαθητριών με την οικογένειά τους. Η διδασκαλία της λογοτεχνίας στην υποχρεωτική εκπαίδευση είναι κάτι εντελώς διαφορετικό από τη σπουδή της Φιλολογίας και δεν έχει αποκλειστική σχέση με τα κείμενα. Δεν διδάσκουμε απρόσωπα το εκάστοτε λογοτεχνικό κείμενο. Διδάσκουμε τον μαθητή με την υποκειμενικότητά του, δηλαδή την κοινωνική του προέλευση, το μορφωτικό επίπεδο της οικογένειάς του, τη θρησκευτική και εθνική του ταυτότητα, το φύλο και τα ιδιαίτερα προβλήματά του.

Στην ίδια τη σχέση μας με τη λογοτεχνία ανακαλύπτουμε έναν κώδικα συμπεριφοράς, ένα ηθικό κανόνα επικοινωνίας και συνδιαλλαγής με τον πολιτισμικό Άλλο. Η λογοτεχνία, το πιο συχνά μεταφραζόμενο είδος λόγου, αποτελεί έναν τόπο συνάντησης, όχι απλώς ενός συγγραφέα και του αναγνώστη, αλλά, κυρίως, των ιδιαίτερων πολιτισμικών αναφορών τους· γιατί, επίσης, το λογοτεχνικό κείμενο συντελεί στην κατανόηση άλλων τρόπων ζωής εκτός του δικού μας.

Εξάλλου, το μάθημα της λογοτεχνίας έχει προκριθεί ως προνομιακό μέσο για την καλλιέργεια του ήθους και των αξιών της πολυπολιτισμικής κοινωνίας· της κοινωνίας, δηλαδή, στην οποία όλες οι διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες και παραδόσεις συνυπάρχουν, συνδιαλλέγονται και δημιουργούν χωρίς αποκλεισμούς ή στιγματισμούς.

Η μεθοδολογική μας προσέγγιση βασίζεται σε δύο παιδαγωγικές μεθόδους: τη *διδασκαλία σε ομάδες* και τη *μέθοδο project*. Και οι δύο είναι μαθητοκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας, καλλιεργούν τη συνεργασία, την ομαδικότητα και προσφέρουν δυνατότητα συμμετοχής και κινητοποίησης στους αδύναμους και τους αδιάφορους μαθητές και μαθήτριες, προωθούν την ενεργητική μάθηση, ενθαρρύνουν την ανάδειξη ενδιαφερόντων, συντελούν στην αναβάθμιση της αυτο-εικόνας και της αυτοπεποίθησης των μαθητών, δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές και στις μαθήτριες να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους στην ομάδα και δίνουν, επίσης, την ευκαιρία στον εκπαιδευτικό να αυτενεργεί. Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και η μέθοδος project μπορούν να διευκολύνουν τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και την εναρμόνιση πολλών και διαφορετικών αναγκών, επιπέδων και «γλωσσών», κάτι που η μετωπική διδασκαλία αδυνατεί να αντιμετωπίσει. Οι μαθητές, όταν εργάζονται σε ομάδες παρουσιάζουν ανετότερα τις προσωπικές τους απόψεις και τα συμπεράσματά τους, μαθαίνουν ο ένας από τον άλλο, αναπτύσσουν κριτική σκέψη, βελτιώνουν τον προφορικό τους λόγο. Σε συνδυασμό με τη μέθοδο project, η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία δίνει στους μαθητές και στις μαθήτριες την αίσθηση της ενεργού συμμετοχής στην εκπαιδευτική διαδικασία, βελτιώνει τις επικοινωνιακές συνθήκες σε μια τάξη, αυξάνει το σεβασμό των μαθητών για όλους τους συμμαθητές τους και συμβάλλει στην αποδοχή της ετερότητας. Η διδασκαλία σε ομάδες και η μέθοδος project αναδεικνύουν τα ταλέντα και τις ικανότητες όλων των μαθητών: τόσο των 'ικανών', όσο και των 'αδύνατων' μαθητών.

Η μονάδα οργάνωσης του προτεινόμενου Π.Σ. είναι η διδακτική ενότητα. Διδακτική ενότητα ονομάζουμε μια ολοκληρωμένη αναγνωστική και μαθησιακή διαδικασία η οποία στηρίζεται σε μια αρχική ιδέα που μπορεί να είναι ένα θέμα ή ένα

λογοτεχνικό είδος, πραγματοποιείται μέσα από ένα σύνολο ομοειδών ή ομόθεμων κειμένων και διαρκεί αρκετό χρονικό διάστημα. Για κάθε τάξη προτείνονται τρεις διδακτικές ενότητες. Κάθε διδακτική ενότητα είναι σχεδιασμένη ως project, προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητες της λογοτεχνίας. Η διάρκειά του είναι δύο με τρεις μήνες, ανάλογα με τη συχνότητα των ωρών διδασκαλίας και των δραστηριοτήτων που θα γίνουν. Όπως σε όλα τα project, η διδασκαλία των ενοτήτων μας αναπτύσσεται σε φάσεις, με διακριτή στοχοθεσία στην καθεμία. Οι φάσεις αυτές είναι συνήθως τρεις. Κάθε ενότητα ξεκινά με τη φάση που ονομάζουμε συνήθως: *Πριν από την ανάγνωση*. Η φάση αυτή είναι πολύ σημαντική, καθώς «χτίζει τις γέφυρες» μεταξύ των κειμένων και των μαθητών και μαθητριών μας. Ο κυριότερος σκοπός της είναι να δώσει κίνητρα για την ανάγνωση που θα ακολουθήσει και να πλουτίσει το γνωστικό και πολιτισμικό ορίζοντα των μαθητών και μαθητριών, δημιουργώντας ένα πλαίσιο προβληματισμού που θα διευκολύνει την εξαγωγή νοήματος. Οι μαθητές και οι μαθήτριες δεν έρχονται στο μάθημα έχοντας ήδη την επιθυμία να διαβάσουν και δεν διαπιστώνουν με αυτονόητο και φυσικό τρόπο τη λογοτεχνική αξία των κειμένων. Οι προσπάθειές μας σ' αυτή τη φάση κατατείνουν στο να εισαγάγουμε τους μαθητές και τις μαθήτριες στο θέμα της διδακτικής ενότητας επιστρατεύοντας τα προσωπικά τους βιώματα, τις προηγούμενες γνώσεις τους (σχολικές και εξωσχολικές), τις παραστάσεις και τις εμπειρίες τους. Γίνονται συζητήσεις στην τάξη και διάφορες δραστηριότητες, ατομικές ή ομαδικές, προφορικές ή γραπτές, συνήθως ερευνητικής φύσεως (σε μη λογοτεχνικές πηγές ή στο πεδίο). Τα κείμενα που χρησιμοποιούμε σε αυτή τη φάση είναι συνήθως μη λογοτεχνικά (πληροφοριακά, δημοσιογραφικά, οπτικά, ηλεκτρονικά) αλλά και μικρά λογοτεχνικά κείμενα (σύντομες ιστορίες, παραμύθια, ποιήματα και τραγούδια) που διαβάζονται μέσα στην τάξη και προετοιμαίνουν την κυρίως ανάγνωση που θα ακολουθήσει. Η φάση αυτή ολοκληρώνεται όταν θεωρήσουμε ότι οι μαθητές και οι μαθήτριές μας έχουν εξοικειωθεί με κάποιες έννοιες και ζητήματα και τους έχουν δημιουργηθεί κάποια ερωτήματα που θα απευθύνουν στα κείμενα που θα διαβάσουν. Οποσδήποτε χρειάζονται το λιγότερο τέσσερις διδακτικές ώρες για να ολοκληρωθεί.

Τότε περνούμε στη *φάση της κυρίως ανάγνωσης*, που είναι και η σημαντικότερη φάση. Εδώ οι μαθητές και οι μαθήτριες διαβάζουν μεγαλύτερα κείμενα (διηγήματα, κεφάλαια από μυθιστορήματα και στο τέλος ολόκληρα βιβλία) στο σπίτι τους. Στο σημείο αυτό θα πρέπει ιδιαίτερος να τονιστεί πως έχει μεγάλη σημασία το σχολείο να ζητά από τους μαθητές και τις μαθήτριες να διαβάζουν λογοτεχνικά κείμενα στο σπίτι. Δεν γίνεται κανείς αναγνώστης μόνο με την ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων στο σχολείο, όσο πετυχημένη κι αν είναι αυτή. Η ανάγνωση της λογοτεχνίας είναι κατά βάση μια μοναχική δραστηριότητα η οποία γίνεται σε προσωπικό χρόνο, επειδή αποτελεί ανάγκη του αναγνώστη. Σκοπός μας είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν τη συνήθεια να διαβάζουν λογοτεχνία στον προσωπικό τους χρόνο. Μεγάλη βοήθεια και κίνητρα θα προσφέρει προς την κατεύθυνση αυτή η ύπαρξη βιβλιοθήκης στο σχολείο ή στην τάξη, στην οποία μπορεί να καταφεύγει το μαθητικό κοινό σε ολόημερη βάση.

Η φάση της κυρίως ανάγνωσης έχει μεγάλη διάρκεια, γιατί περιλαμβάνει πολλά υπο-στάδια, διαβαθμισμένης δυσκολίας. Ξεκινούμε δηλαδή από μικρότερα και ευκολότερα κείμενα, περνάμε σε μεγαλύτερα και δυσκολότερα και καταλήγουμε στην ανάγνωση ολόκληρων βιβλίων. Η κάθε τάξη, ανάλογα με τις δυνατότητές της, μπορεί να προχωρήσει σε όσα περισσότερα στάδια μπορεί. Πρέπει όμως να καταβάλλεται προσπάθεια σε μόνιμη βάση, έτσι ώστε η ανάγνωση ολόκληρων λογοτεχνικών βιβλίων να ενταχθεί σταθερά και ομαλά στην εκπαιδευτική διαδικασία, μέσα ακριβώς από τη μεθόδευση της διδασκαλίας σε διδακτικές ενότητες-project.

Στη φάση της κυρίως ανάγνωσης αποκτά ιδιαίτερη σημασία η ομαδική εργασία, η οποία οργανώνεται ως εξής: η τάξη χωρίζεται σε ομάδες και κάθε ομάδα αναλαμβάνει να διαβάσει και να παρουσιάσει ένα διαφορετικό κείμενο. Έτσι, λοιπόν, μπορεί να επιτευχθεί μια διαφοροποιημένη διδασκαλία, καθώς κάθε ομάδα μπορεί να αναλάβει ένα κείμενο που να ταιριάζει στις δυνατότητές της και στις επιθυμίες της. Στο πλαίσιο της ομάδας, οι μαθητές και οι μαθήτριες αλληλοβοηθούνται και διαπραγματεύονται το νόημα του κειμένου: άλλος μπορεί να κατάλαβε καλύτερα ένα σημείο, άλλος κάποιο άλλο, ανταλλάσσουν απόψεις και αξιοποιούν τις όποιες ικανότητες έχει ο καθένας. Όταν εμφανίζονται μπροστά στην τάξη για να παρουσιάσουν το κείμενό τους και τις εργασίες τους, έχουν τιθασεύσει κάπως το «άγχος του νοήματος» που τυραννά όλους τους μαθητές και ιδίως τους αδύνατους, εκείνους που υστερούν στη γλώσσα ή στο πολιτισμικό κεφάλαιο.

Οι εργασίες που συνοδεύουν την παρουσίαση του κειμένου σχετίζονται στενότερα ή ευρύτερα με το κείμενο, λ.χ. επιδιώκουν οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναπτύξουν αιτιολογημένη και τεκμηριωμένη προσωπική άποψη γι' αυτά που διαβάζουν, να αναγνωρίζουν τα διάφορα πολιτισμικά στοιχεία που υπάρχουν στα κείμενα και να προσδιορίζουν την ιστορικότητά τους. Να περιγράφουν και να ερμηνεύουν την εποχή, το κοινό και τις συνθήκες παραγωγής ενός έργου, να επισημαίνουν τους συγκρουόμενους κώδικες συμπεριφοράς και τις αξίες που εκφράζονται από τους ήρωες, να διατυπώνουν προτάσεις και πιθανές λύσεις για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ήρωες, όσο και για τις επιλογές που πρέπει να πραγματοποιήσουν, να συγκρίνουν κείμενα (λογοτεχνικά και οπτικο-ακουστικά, πεζά και ποιητικά) ως προς έναν παράγοντα (π.χ. κοινή θεματική). Άλλες εργασίες αναπτύσσουν δεξιότητες εικονοποίησης και δραματοποίησης λογοτεχνικών κειμένων, και αντίστροφα, λεκτικοποίησης οπτικο-ακουστικών κειμένων. Άλλες εργασίες εστιάζουν στην οπτική γωνία από την οποία μιλά ο αφηγητής, στη συγκεκριμένη στάση ζωής στην οποία παραπέμπει και ζητούν να σχολιάσουν τους διαφορετικούς τρόπους σκέψης, τις διαφορετικές αξίες που καθορίζουν τις συμπεριφορές των ηρώων.

Τέλος, περνούμε στην τρίτη και τελευταία φάση, που συνήθως ονομάζεται: *μετά την ανάγνωση*. Στη φάση αυτή οι μαθητές και οι μαθήτριές μας παράγουν το δικό τους λόγο όχι πια γύρω από τα κείμενα, αλλά γύρω από το *θέμα* της διδακτικής ενότητας με την οποία ασχολήθηκαν. Ο σκοπός της φάσης αυτής είναι να διαπιστώσουν όλοι, διδάσκοντες και διδασκόμενοι, τι καινούριο έμαθαν, ποιες αντιλήψεις σχημάτισαν, ποια συναισθήματα ένιωσαν μέσα από τις αναγνώσεις και τις συζητήσεις τους. Η παραγωγή λόγου νοείται ως έκφραση προσωπικών αντιλήψεων και στάσεων που μπορεί να επιτευχθεί με γλωσσικές αλλά και μη γλωσσικές δραστηριότητες. Σ' αυτή τη φάση ζητείται από τους μαθητές και τις μαθήτριες να γράψουν, ατομικά ή ομαδικά, ένα κείμενο ανάλογο του είδους που διάβασαν, να κάνουν έρευνα και παρέμβαση στο πεδίο, να οργανώσουν μια έκθεση ή μια εκδήλωση στο σχολείο τους. Στις εργασίες αυτής της φάσης αξιοποιούνται συνήθως μοτίβα, λογοτεχνικοί χαρακτήρες και επεισόδια από τα βιβλία που διαβάστηκαν. Με τις τελικές αυτές δραστηριότητες, άλλοτε πιο κοινωνικές και δημόσιες και άλλοτε πιο εσωστρεφείς, ολοκληρώνεται η διδακτική ενότητα, δηλ. το project.

3.6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Πολύ συχνά δεν γίνεται κατανοητό ότι η αξιολόγηση και στο μάθημα της λογοτεχνίας είναι μια παιδαγωγική και όχι μια φιλολογική διαδικασία. Στο μάθημα της λογοτεχνίας αξιολογούμε την πορεία και την εξέλιξη των μαθητών και μαθητριών μας από τη στιγμή που αρχίσαμε τη διδασκαλία μας. Ζητούμε να αξιολογήσουμε τις δεξιότητες που απέκτησαν κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας των διδακτικών μας ενότητων και είχαν τεθεί από την αρχή στη σκοποθεσία της συγκεκριμένης διδακτικής ενότητας. Με άλλα λόγια, οι μαθητές και οι μαθήτριες στο μάθημα της λογοτεχνίας δεν αξιολογούνται με βάση τις γενικότερες γνώσεις και την κουλτούρα τους, αλλά με βάση αυτά που διδάχτηκαν και αυτά που έκαναν στην τάξη. Οι μαθητές μας αξιολογούνται τόσο για τις ατομικές εργασίες τους όσο και για τη συμμετοχή τους στις ομαδικές εργασίες. Αξιολογούνται για τον προφορικό και γραπτό τους λόγο, για τη γενικότερη συμμετοχή τους στο μάθημα και για τη συμβολή τους στη δουλειά της ομάδας τους.

Η αξιολόγηση του μαθητή και της μαθήτριας εξαρτάται από το είδος της εργασίας που του/της αναθέτουμε. Οι δραστηριότητες στο μάθημα της λογοτεχνίας είναι σκόπιμα σχεδιασμένες να είναι πολλές και ποικίλες. Η αξιολόγηση γίνεται στη βάση της παραγωγής προσωπικού λόγου για το κείμενο ή για το θέμα για το οποίο μιλά το κείμενο και απομακρύνεται από τη λογική του σωστού/λάθους ή της αναπαραγωγής έτοιμων απαντήσεων που βρίσκονται στα κάθε είδους βοηθήματα που κυκλοφορούν στο εμπόριο. Η άρθρωση προσωπικού λόγου στο σχολείο εκ μέρους των μαθητών και μαθητριών είναι προϊόν των επικοινωνιακών σχέσεων που επικρατούν μέσα στην τάξη, του κλίματος ισοτιμίας, διαλόγου και αλληλοσεβασμού των μελών της κοινότητας της τάξης, τα οποία είναι αποκλειστική ευθύνη του εκπαιδευτικού.

Η αξιολόγηση προκύπτει από τις εργασίες των μαθητών και μαθητριών και δεν τους/τις αφηνιδιάζει ζητώντας τους άγνωστα στοιχεία ή δραστηριότητες που δεν έχουν συζητηθεί και δουλευτεί μέσα στην τάξη. Στο Γυμνάσιο που υπάρχουν γραπτές εξετάσεις στο τέλος της σχολικής χρονιάς, προτείνεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να εξετάζονται σε άγνωστο λογοτεχνικό κείμενο, ομοειδές ή ομόθεμο με τις διδακτικές ενότητες που διδάχτηκαν και με ασκήσεις παρόμοιες με αυτές που δούλεψαν μέσα στην τάξη. Συνολικά, οι μαθητές και οι μαθήτριές μας αξιολογούνται μέσω μιας πλούσιας ποικιλίας δραστηριοτήτων, ερωτήσεων, εργασιών σε μια, αντιστοίχως, πλούσια ποικιλία δεξιοτήτων, οι κυριότερες από τις οποίες αποσκοπούν στην ανάπτυξη κριτικού γραμματισμού καθώς και στην ανάπτυξη αναγνωστικών και εκφραστικών δεξιοτήτων τόσο σε επίπεδο λόγου όσο και σε επίπεδο εικόνας (ανάπτυξη οπτικο-ακουστικού γραμματισμού). Η άσκηση –και η αξιολόγηση– των μαθητών και μαθητριών μας στις δραστηριότητες αυτές αποτελεί την καλύτερη προετοιμασία, ώστε να καλλιεργηθεί στις ανώτερες βαθμίδες της εκπαίδευσης μια αυθεντική σχέση με τη «γλώσσα» της λογοτεχνίας.

Ακολουθούν οι προτεινόμενες ενότητες κατά τάξη και βαθμίδα εκπαίδευσης:

ΔΗΜΟΤΙΚΟ			
A	Από την προφορική στη γραπτή λογοτεχνία		
B	Το παραμύθι	Ποίηση και Τραγούδι	Οικογένεια
Γ	Λογοτεχνία και φύση	Το ταξίδι	Φιλικές σχέσεις
Δ	Το παιχνίδι στη λογοτεχνία	Κόμικς	Ιστορίες άλλων λαών
E	Χιουμοριστικές ιστορίες	Η ποίηση ως παιχνίδι λέξεων και εικόνων	Λογοτεχνία και κινηματογράφος
Στ	Εικόνες του τόπου μου	Επιστημονική Φαντασία	Ο ξένος
ΓΥΜΝΑΣΙΟ			
A	Σχολική ζωή	Εικόνες της Ελλάδας στην ποίηση	Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον
B	Πορτρέτα εφήβων	Ετερότητα στη Λογοτεχνία	Θέατρο
Γ	Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα	Χιούμορ/σάτιρα	Άτομο και κοινωνία

4. Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

4.1 Εισαγωγή-Η θέση των αρχαιογνωστικών αντικειμένων στο εκπαιδευτικό μας σύστημα

Η αποστολή της *γλωσσικής, ιστορικής και αισθητικής αγωγής* στο σύγχρονο σχολείο είναι άμεσα συνυφασμένη με το ζήτημα της ταυτότητας και του αυτοπροσδιορισμού του ανθρώπου των επόμενων δεκαετιών. Το πολύγλωσσο και πολυπολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο θα ζήσουν και οι Έλληνες/ίδες μαθητές και μαθήτριες υποβάλλει ερωτήματα και προβληματισμούς σχετικά με το ρόλο του σχολείου στη διαμόρφωση του πολίτη του μέλλοντος· ενός πολίτη με γνώση των πολιτισμικών του καταβολών και σεβασμό στη διαφορετικότητα των άλλων.

Οι κλασικές σπουδές και τα κλασικά κείμενα, αποτελώντας πολιτισμική βάση και γέφυρα ανάμεσα στις ευρωπαϊκές χώρες, είναι ιδιαίτερα χρήσιμες σε εποχές, όπως η τρέχουσα, μιας πνευματικής (και όχι μόνο) ανασύνταξης της Ευρώπης. Ο κλασικός πολιτισμός στην εποχή μας επαναξιολογείται μέσω της ιστορικής του σημασίας για τη συγκρότηση της *σύγχρονης ευρωπαϊκής ταυτότητας*, και των καταβολών των εννοιών, των λογοτεχνικών μορφών, της ιδεολογίας και των θεσμών που έχουν σφραγίσει τη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών πολιτισμών.

Έτσι, η αρχαιογνωσία αποτελεί βασικό παιδευτικό αγαθό που συμβάλλει στη θεμελίωση και τη συνοχή του αξιακού συστήματος της ενωμένης Ευρώπης, στο οποίο κεντρική θέση κατέχει ο προβληματισμός γύρω από τον προσδιορισμό των εννοιών του ανθρώπου, του πολίτη, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του ορθού λόγου, της ευνομίας, των τεχνών και της ανεξάρτητης επιστημονικής έρευνας. Στον ελληνικό χώρο τα αρχαία ελληνικά θα επιτρέψουν στους μαθητές και τις μαθήτριες να συνδεθούν με το μακραίωνα ιστορικό- γλωσσικό και πολιτιστικό παρελθόν τους, χωρίς στρεβλωτικές εξιδανικεύσεις, αλλά και χωρίς ιδεοληπτικές αρνήσεις της διαλεκτικής του σχέσης με το παρόν.

Το ΠΣ για την αρχαία ελληνική γλώσσα και γραμματεία που παρουσιάζεται εδώ υιοθετεί, στο μέτρο του δυνατού, τις αρχές του *κριτικού γραμματισμού*, στις οποίες βασίζεται συνολικότερα το Π.Σ. της ελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας. Επιχειρείται έτσι να συγκροτηθεί ένα πλαίσιο γενικών αρχών και κατευθύνσεων οι οποίες θα επιτρέψουν στους μαθητές και στις μαθήτριες να προσεγγίσουν κριτικά τα προς διδασκαλία κείμενα ως προϊόντα συγκεκριμένων οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικοπολιτισμικών και ιδεολογικών διεργασιών και ταυτόχρονα ως πηγές του συστήματος αξιών του αρχαίου ελληνικού κόσμου. Αναμένεται επίσης, μέσω της διδασκαλίας των ΑΕ -είτε από το πρωτότυπο είτε από μετάφραση- να κατακτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες την ικανότητα να προσεγγίσουν όχι μόνο τον αρχαίο κόσμο αλλά και το σύγχρονο με μάτι κριτικό, ανθρωποκεντρικό και δημιουργικό.

4.2 Σκοποί και στόχοι

Βασικός στόχος της διδασκαλίας κειμένων ΑΕ γλώσσας και γραμματείας, στο αναμορφωμένο ΠΣ, είναι να έρθουν σε επαφή οι μαθητές και οι μαθήτριες με την πνευματική δημιουργία των αρχαίων Ελλήνων, με την οποία συνδέεται ο νεοελληνικός και ο ευρωπαϊκός πολιτισμός, και να εντοπίσουν ομοιότητες, αναλογίες και διαφορές σε επίπεδο γλωσσικής μορφής/γλωσσικών τύπων, αλλά και στο επίπεδο του πολιτισμού, ιδεών, νοοτροπιών, ηθών-εθίμων, ή άλλων πολιτιστικών στοιχείων.

Ειδικότερα:

(Α) Η διδασκαλία της ΑΕ γλώσσας και γραμματείας στο Γυμνάσιο στοχεύει, κατά κύριο λόγο, να φέρει σε μια πρώτη επαφή τους μαθητές και τις μαθήτριες με τις αξίες του ελληνικού πολιτισμού, τον τρόπο σκέψης των αρχαίων Ελλήνων, την έννοια του υπεύθυνου και ενεργού πολίτη της κλασικής Αθήνας, χωρίς υπερβολές και ωραιοποιήσεις. Μέσα από τα επιλεγόμενα κείμενα, και τηρουμένων των αναλογιών, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα κληθούν:

- ✓ Να αναγνωρίσουν αξίες που θεμελίωσαν τη δημοκρατία, το σεβασμό στον άνθρωπο και το περιβάλλον.
- ✓ Να διακρίνουν το δίκαιο από το άδικο.
- ✓ Να οδηγηθούν σε αισθητικές αποτιμήσεις.
- ✓ Να προσεγγίσουν τη σκέψη που θεμελίωσε τις απαρχές των επιστημών, αλλά και κατασκεύασε εξουσίες, υπηρέτησε ανισότητες.

Σε σχέση με τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας από μετάφραση επιδιώκεται ειδικότερα οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- ✓ Να αντιληφθούν τη σχέση της λογοτεχνίας με την ανθρώπινη εμπειρία και να κατανοήσουν τη σημασία της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας για την κατανόηση του αρχαίου ελληνικού κόσμου.
- ✓ Να έρθουν σε επαφή με ένα ευρύ φάσμα κειμένων αρχαίας ελληνικής γραμματείας (ρητορική, φιλοσοφία, θέατρο, ποίηση, ιστοριογραφία) και να είναι σε θέση να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά των διαφορετικών αυτών ειδών καθώς και τη λειτουργικότητά τους, δηλαδή το σκοπό για τον οποίο γράφονται.
- ✓ Να αντιληφθούν το αξιακό σύστημα των κειμένων και να τα συνδέσουν με το πολιτισμικό πλαίσιο της εποχής.
- ✓ Να κατανοήσουν την πολλαπλότητα προσεγγίσεων ενός κειμένου και να επιχειρούν δικές τους ερμηνευτικές προσεγγίσεις.
- ✓ Να σχηματίσουν μέσα από την κριτική θεώρηση των κειμένων μια εικόνα για τον αρχαίο ελληνικό κόσμο και να επιχειρήσουν να διερευνήσουν πώς συνδέεται η εικόνα αυτή με την εικόνα που έχουν για το σύγχρονο ελληνικό και δυτικοευρωπαϊκό πολιτισμό.

(Β) Ειδικότερα ως προς τους γλωσσικούς στόχους μέσα από τη διδασκαλία της ΑΕ γλώσσας και γραμματείας από το πρωτότυπο επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- ✓ Να αποκτήσουν βασικές γνώσεις του συστήματος της ΑΕ (συντακτικές, μορφολογικές, λεξιλογικές), ώστε να είναι σε θέση να προσεγγίζουν απλά κείμενα από το πρωτότυπο.
- ✓ Να αποκτήσουν βασικές γνώσεις των μορφολογικών και ορθογραφικών συμβάσεων της ΑΕ.
- ✓ Να αντιληφθούν τη συνέχεια και τις ασυνέχειες της ελληνικής σε επίπεδο λεξιλογίου.

Η διδασκαλία της ΑΕ και η εξέταση της ελληνικής γλώσσας στη διαχρονική της διάσταση εξυπηρετεί και άλλους σημαντικούς στόχους:

- ✓ Βοηθά τους μαθητές και τις μαθήτριες να σχηματίσουν απτή εικόνα για τη μορφή που είχε η γλώσσα μας μέσα στο πέρασμα των αιώνων.

- ✓ Ευαισθητοποιεί/εξοικειώνει τους μαθητές και τις μαθήτριες με την έννοια της γλωσσικής αλλαγής, αναπόδραστο φαινόμενο για όλες τις φυσικές γλώσσες που μιλούν οι άνθρωποι.
- ✓ Επιτρέπει καλύτερη σχέση των νέων με επιβιώσεις του ιστορικού παρελθόντος στη σύγχρονη εποχή που μοιάζουν λιγότερο ή περισσότερο «απόμακρες» (που γνωρίζουν για παράδειγμα μέσα από π.χ. επισκέψεις σε μουσεία ή αρχαιολογικούς χώρους, εκκλησιαστικός λόγος κ.ά.).

Τέλος, η διδασκαλία της ΑΕ μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση του *λόγιου χρηστικού επιπέδου* της νέας ελληνικής, όπου παρατηρούνται οι περισσότερες επιβιώσεις προηγούμενων σταδίων εξέλιξης της ελληνικής. Πρόκειται για *στοιχεία* (θέματα, προσφύματα, λέξεις), *δομές* (κλίση, παραγωγή, σύνθεση) και *κανόνες μορφολογίας και συντακτικού* που πληρούν ταυτόχρονα δύο βασικά κριτήρια: το *ετυμολογικό*, στο βαθμό που είναι κληρονομημένα από προγενέστερες φάσεις της ελληνικής γλώσσας και επομένως είναι μη παραγωγικά ή μετρίως παραγωγικά στη ΝΕ και/ή έχουν απολιθωματικό χαρακτήρα, και το *χρηστικό*, στο βαθμό που χρησιμοποιούνται στον επίσημο λόγο, κυρίως στον γραπτό.

Εν κατακλείδι, η διδασκαλία της ΑΕΓΓ στοχεύει στο να δείξει στους μαθητές πώς λειτουργούσε και σκεφτόταν μια μεγάλη δημιουργική και πρωτοπόρα κοινότητα ανθρώπων πολλούς αιώνες πριν, με τις αδυναμίες και τα θετικά της στοιχεία, που όμως πέτυχε να δώσει τις βάσεις σε ολόκληρο τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, ενώ ταυτόχρονα ανέδειξε «για πρώτη φορά στα χρονικά του κόσμου τον άνθρωπο ως αξία αυτόνομη, ως άνθρωπο που θέλει να κρατιέται ελεύθερος από κάθε λογής σκλαβιά, υλική και πνευματική» (Ι. Θ. Κακριδής).

4.3 Περιεχόμενο

4.3.1 Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Η παρουσίαση του διδακτικού περιεχομένου της ΑΕ γλώσσας ακολουθεί την τριμερή διάκριση σε (α) κείμενο, (β) ετυμολογικά και (γ) γραμματική.

Α. Κείμενα για την αρχαία ελληνική γλώσσα

Το περιεχόμενο του ΠΣ όσον αφορά την ΑΕ γλώσσα αποτελούν μικρά κείμενα, αντιπροσωπευτικά αποσπάσματα ευρύτερων έργων, που στόχο έχουν να προϊδεάσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες για τη θεματολογία, τα ενδιαφέροντα, τις απόψεις συγκεκριμένων συγγραφέων από διάφορα γραμματειακά είδη. Τα επιλεγόμενα κείμενα εκτείνονται έως και την ύστερη ελληνιστική και ελληνορωμαϊκή εποχή, χωρίς να αποκλείεται η παρουσία έργων βυζαντινών συγγραφέων, τα οποία ωστόσο υπηρετούν άλλους κώδικες αξιών και είναι παράγωγα διαφορετικών πολιτισμικών και ιστορικών συνθηκών.

Ειδικό κριτήριο επιλογής για τους μαθητές και τις μαθήτριες της Α΄ Γυμνασίου, που πρώτη φορά εισάγονται σε ένα νέο διδακτικό αντικείμενο, είναι η προσληπτικότητα των κειμένων και η δυνατότητά τους να ανταποκριθούν στο νοητικό δυναμικό και τις ικανότητες αφαιρετικής σκέψης της ηλικίας. Συνεπώς, τα κείμενα είναι μικρού βαθμού δυσκολίας, με λεξιλόγιο σχετικά οικείο στους μαθητές και τις μαθήτριες.

Η πρώτη ενότητα του παρόντος σχολικού εγχειριδίου της Α΄ Γυμνασίου είναι συνταγμένη στο πνεύμα αυτό. Περιλαμβάνει κείμενα που επιχειρήθηκε να καλύψουν –στο βαθμό που ήταν εφικτό– όλα τα στάδια της ελληνικής γραμματολογίας, παρουσιασμένα χρονολογικά αλλά και ειδολογικά: πεζός λόγος (είδη του πεζού λόγου)-ποίηση (είδη της ποίησης), λοιπά είδη λογοτεχνίας. Κρίθηκε σκόπιμο τα κείμενα να συμπεριληφθούν με τη μετάφρασή τους, ώστε να μην υπάρξει πρόβλημα κατανόησης και να μπορούν να υπηρετηθούν οι άλλοι στόχοι.

Τα υπόλοιπα κείμενα και των τριών τάξεων του Γυμνασίου είναι στην αττική διάλεκτο της ΑΕ, δεδομένου ότι υπήρξε κυρίαρχη γλώσσα της λογοτεχνίας κατά την κλασική περίοδο αλλά και μεταγενέστερα, αφού αποτέλεσε τη βάση της κοινής. Προτιμώνται επίσης κείμενα σε πεζό λόγο, επειδή είναι απλούστερα σε σχέση με τα ποιητικά, αλλά και επειδή τα ποιητικά είδη (έπος και δράμα) καλύπτονται, όπως θα δούμε αμέσως παρακάτω, από το μάθημα της ΑΕ Γραμματείας.

Ανάλυση περιεχομένου: Στην προσληπτικότητα του περιεχομένου και προκειμένου οι μαθητές να κατανοήσουν βαθύτερα έννοιες και αξίες που προβάλλει το κείμενο αναφοράς ή τον ιστορικοκοινωνικό χωρόχρονο στο οποίο εντάσσεται, κρίνεται απαραίτητη η παρουσία παράλληλου κειμένου στην ενότητα, σε πρωτότυπο ή μεταφρασμένο λόγο, αμέσως μετά το πρώτο κείμενο, ώστε τα δύο κείμενα συνεξεταζόμενα να επιτρέψουν στον καθηγητή και στους μαθητές να προχωρήσουν σε διεισδυτικότερη ανάλυση.

B. Ετυμολογικά

Στο παρόν ΠΣ, και στα πλαίσια του μοντέλου *διαδικασίας*, το λεξιλόγιο δεν θα δίνεται έτοιμο στους μαθητές: εκκινώντας από κάποια/ες λέξεις στην αρχική τους βαθμίδα ή σε βασικές μεταπτωτικές βαθμίδες και μέσα από την εκμάθηση δεξιοτήτων παραγωγής και σύνθεσης (σύνθεση με προθήματα, παραγωγή με χρήση επιθημάτων), όπως και της διδασκαλίας ετυμολογικών νόμων (π.χ. μεταπτώσεις), θα καλούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες να δημιουργήσουν λέξεις τις οποίες θα μπορούν να ταξινομήσουν σε ένα προσωπικό λεξικό που θα δημιουργήσουν οι ίδιοι και θα είναι χωρισμένο ανά θεματικές κατηγορίες. Απαραίτητη κρίνεται η χρήση και η αξιοποίηση λεξικών, τόσο έντυπων όσο και ηλεκτρονικών, στα οποία τα παιδιά θα ανατρέχουν, προκειμένου να ελέγξουν την ορθότητα ή και την ερμηνεία των λέξεων που δημιούργησαν (επειδή οι ίδιοι τις δημιούργησαν και επειδή έμαθαν τι ακριβώς σημαίνουν).

Γ. Γραμματική

Η ειδοποιός διαφορά του νέου Προγράμματος Σπουδών σχετικά με τη διδασκαλία της Γραμματικής της αρχαίας ελληνικής γλώσσας είναι ότι η βαρύτητα δεν δίνεται στην παραγωγή αλλά στην *αναγνώριση* του τύπου μέσα στο κείμενο. Ο μαθητής/τρια δηλαδή καλείται όχι να αποστηθίσει τύπους, αλλά να μπορεί όταν τους συναντά να τους αναγνωρίζει. Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι δεν θα επιδιωχθεί ο μαθητής να μάθει την κλίση βασικών και απλών τύπων της ΑΕ γραμματικής.

4.3.2 Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Όσον αφορά την ΑΕ γραμματεία, προτείνεται και για τις τρεις τάξεις του Γυμνασίου ένα ολόκληρο βιβλίο (και όχι αποσπάσματα) για το σύνολο της σχολικής

χρονιάς, προκειμένου να εξασφαλιστεί η δυνατότητα συνολικής θεώρησης του υπό εξέταση έργου. Συγκεκριμένα προτείνονται: για την Α΄ Γυμνασίου η Ομήρου *Οδύσσεια*, για τη Β΄ Γυμνασίου η Ομήρου *Ιλιάδα* και για τη Γ΄ Γυμνασίου η *Ελένη* του Ευριπίδη.

Σε ό,τι αφορά τη μετάφραση των κειμένων, επιλέγεται η μεταγραφή των ομηρικών επών από τον Δ. Ν. Μαρωνίτη, η οποία αποτελεί την πιο επικαιροποιημένη και επιστημονικά έγκυρη νεοελληνική απόδοσή τους.

Ως παράλληλα κείμενα και βιβλία αναφοράς και για τις τρεις τάξεις συνολικά, για να τα διατρέχουν ελεύθερα οι μαθητές και οι μαθήτριες κάθε φορά που εντοπίζουν παράλληλα θέματα ή διακείμενα, προτείνονται:

1. Το βιβλίο Ηροδότου *Ιστορίες* (που έως τώρα βρισκόταν στη διδακτέα ύλη του Β΄ τετράμηνου της Α΄ Γυμνασίου),
2. Το βιβλίο *Αρχαίοι τόποι και άνθρωποι* (που έως τώρα διδασκόταν στο Β΄ τετράμηνο της Β΄ Γυμνασίου),
3. Το βιβλίο Αριστοφάνους *Όρνιθες* (που έως τώρα διδασκόταν στο Β΄ τετράμηνο της Γ΄ Γυμνασίου).
4. Ειδικά για τη Β΄ και κυρίως τη Γ΄ Γυμνασίου παράλληλο βιβλίο θα μπορούσε να είναι το *Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων* (που έως τώρα βρισκόταν στη διδακτέα ύλη του Β΄ τετράμηνου της Γ΄ Γυμνασίου).

Σημειώνεται ότι τα ανωτέρω εγχειρίδια μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βιβλία αναφοράς, όπου ενδείκνυται και θεωρείται αναγκαίο, και για το μάθημα της ΑΕ γλώσσας και των τριών γυμνασιακών τάξεων.

4.4 Μεθοδολογία

Ως γενική διδακτική προσέγγιση προτείνεται, όπως και στο ΠΣ της ΝΕ γλώσσας και της λογοτεχνίας, ο συνδυασμός των μοντέλων *διαδικασίας* και *περιεχομένου*. Όχι, δηλαδή, έμφαση μόνο στο «τι» της γνώσης, αλλά και στο «πώς», στη διαδικασία απόκτησης της νέας γνώσης. Για να επιτευχθεί αυτό, το διδακτικό περιεχόμενο αποφεύγεται να δίδεται στους μαθητές και στις μαθήτριες στο σύνολό του, ως έτοιμη-προκατασκευασμένη γνώση, αλλά καλλιεργείται, με τις κατάλληλες τεχνικές, η ικανότητα του μαθητή να οδηγείται όλο και πιο αυτόνομα στη διερεύνηση και στη διατύπωση της νέας γνώσης.

Στο επίπεδο των παιδαγωγικών πρακτικών, υιοθετείται η *ομαδοσυνεργατική* διδασκαλία και η μέθοδος των *σχεδίων εργασίας (project)*, ενώ επιδιώκεται ο *μεθοδολογικός πλουραλισμός*, ώστε να ενεργοποιούνται οι κλίσεις και τα μαθησιακά στυλ του συνόλου των μαθητών, αλλά να ασκούνται και οι διδάσκοντες σε πρακτικές που θα τους επιτρέψουν την βελτίωση και τον εμπλουτισμό των προσωπικών τους τεχνικών.

Εξειδικεύοντας τώρα στο κάθε μάθημα:

Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τη διδακτική της ΑΕ γλώσσας προτείνεται ένας συνδυασμός μεθόδων ανάγνωσης, πρόσληψης και ερμηνείας των κλασικών κειμένων. Η ανάγνωση είναι ιδιαίτερα σημαντική γιατί οδηγεί στην αναγνωστική κατανόηση και είναι απαραίτητη να γίνεται από το σύνολο των μαθητών της τάξης, έστω και λίγο, έστω στο βαθμό που καθένας μπορεί. Η *επικοινωνιακή*¹ ή η *κειμενοκεντρική*²

¹ Στη μέθοδο αυτή δίνεται έμφαση στην αντιστοιχία ανάμεσα στις γλωσσικές μονάδες με νόημα και το άμεσο επικοινωνιακό πλαίσιο παραγωγής των κειμένων, αλλά και το ευρύτερο κοινωνικοπολιτισμικό τους περιβάλλον.

μέθοδος δεν μπορεί να εφαρμοστεί με πληρότητα σε αποσπάσματα κειμένων, καθώς αφενός απουσιάζει το άμεσο επικοινωνιακό πλαίσιο παραγωγής του αρχαίου κειμένου και αφετέρου δεν μπορεί να δοθεί έμφαση στο ίδιο το αρχαίο κείμενο. Πρέπει να συμπληρωθεί με τη λειτουργική εκμάθηση βασικών μερών της γραμματικής και συντακτικού, σε συνδυασμό με τον παραλληλισμό της αρχαίας με τη νέα γλώσσα (συγκριτική εξέταση) και τη μετάβαση από το πρωτότυπο στη μετάφραση.

Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η κίνηση από «τα γνωστά στα άγνωστα»: από τη συγχρονία στη διαχρονία, από το σήμερα στο εγγύτερο και, εν συνεχεία, στο απώτερο παρελθόν.

Σε ό,τι αφορά τη διδακτική της αρχαίας γραμματείας από μετάφραση προτεινόμενη μέθοδος είναι η *επικοινωνιακή-κειμενοκεντρική*, αρχής γενομένης από την εκφραστική ανάγνωση του κειμένου που θα κάνει πρώτα ο εκπαιδευτικός και μετά οι μαθητές.

Στη συνέχεια μαθητοκεντρικά με ερωταποκρίσεις, με τεχνικές ομαδοσυνεργατικής μάθησης επιτυγχάνεται η κατάκτηση της νέας γνώσης κατά τρόπο αβίαστο, ομαλό και ενδιαφέροντα, τόσο για τους μαθητές, όσο και για το διδάσκοντα. Αρκεί από εκείνον να δίνονται ορθές προκείμενες και να γίνονται οι κατάλληλες ερωτήσεις που θα βοηθούν τους μαθητές να ανταποκρίνονται κατά το μεγαλύτερο βαθμό στη μαθησιακή διαδικασία.

Το νέο ψηφιακό περιβάλλον παρέχει, με τη σειρά του, δυνατότητες για την εμπλοκή/συμμετοχή των μαθητών, καθώς μπορεί να καταστήσει το ίδιο το γνωστικό αντικείμενο πιο ελκυστικό, και τη διδασκαλία του αποτελεσματικότερη. Ηλεκτρονικά σώματα κειμένων, εργαλεία, διδακτικά σενάρια κτλ. που έχουν παραχθεί τα τελευταία χρόνια και είναι προσβάσιμα ψηφιακά μπορούν να συμπληρώσουν αλλά και να ανανεώσουν σημαντικά τη διδακτική μεθοδολογία των αρχαιογνωστικών μαθημάτων. Ωστόσο, επειδή σε ένα μεγάλο ποσοστό τα βοηθήματα σε ηλεκτρονική μορφή που έχει στη διάθεσή του ο/η φιλόλογος δεν διαφέρουν σημαντικά από τα έντυπα μέσα ως προς τη λογική τους, απαραίτητο είναι ο/η εκπαιδευτικός να έχει σαφή εικόνα για το συγκεκριμένο διδακτικό πρόβλημα που έχει να αντιμετωπίσει, και για το κατά πόσο ένα ηλεκτρονικό εργαλείο ή η αξιοποίηση μιας ηλεκτρονικής πηγής μπορεί να του/της φανεί χρήσιμο.

Ουσιαστική βαρύτητα θα πρέπει να δοθεί στη *διαθεματικότητα*: Η διασύνδεση των μαθησιακών-διδακτικών αντικειμένων θα γίνεται με αμφίδρομες συνδέσεις και όχι ευκαιριακά και κατά περίπτωση, αλλά ως σταθερή επιλογή.

4.5 Αξιολόγηση

4.5.1 Περιεχόμενο της αξιολόγησης

Η αξιολόγηση στο μάθημα της ΑΕ γλώσσας και γραμματείας δεν είναι μία αφηρημένη διαδικασία. Αντίθετα βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια, συνδέεται με και προκύπτει άμεσα από τους γενικούς στόχους του μαθήματος και τους

² Στη μέθοδο αυτή δίνεται έμφαση στο ίδιο το αρχαίο κείμενο, ως σύνολο, και στην πραγματική χρήση της αρχαίας γλώσσας όπως αυτή εμφανίζεται στο κείμενο. Βασικός στόχος είναι η θεματική προσέγγιση του αρχαίου κειμένου, η κατανόηση των θεματικών του κέντρων, η άμεση και βιωματική πρόσληψη του περιεχομένου του, χωρίς απαραίτητα να προϋποτίθεται η δομική ή λεκτική του επεξεργασία.

ειδικότερους στόχους που θέτει ο εκπαιδευτικός σε κάθε ενότητα. Κατά συνέπεια, αξιολογούνται συγκεκριμένες δεξιότητες που απέκτησε ο μαθητής και η μαθήτρια κατά τη διδασκαλία της ΑΕ γλώσσας και γραμματείας τόσο σε επίπεδο γνώσης της δομής της ΑΕ (γραμματική, συντακτικό, λεξιλόγιο) όσο και σε επίπεδο ικανοτήτων προσπέλασης των ΑΕ κειμένων και πρόσληψης των μεταφρασμένων κειμένων.

Κατά την αξιολόγηση λαμβάνονται επίσης υπόψη η συνολική μαθησιακή πορεία του μαθητή και της μαθήτριας (και όχι η επίδοση σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή της μαθησιακής διαδικασίας), οι συνθήκες της διδασκαλίας, τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για τη μάθηση, οι στρατηγικές μάθησης που καλλιεργήθηκαν στους μαθητές και που εκείνοι κατάφεραν να εφαρμόσουν στη συνέχεια.

4.5.2 Μέθοδοι αξιολόγησης

Έχοντας υπόψη το αντίστοιχο ΠΣ της ΝΕ και υιοθετώντας τις βασικές του αρχές, το γλωσσικό σκέλος θα πρέπει να στοιχηθεί όπου είναι δυνατόν στις μεθόδους αξιολόγησης που εφαρμόζονται εκεί. Απόλυτη σύγκλιση των μεθόδων και τεχνικών αξιολόγησης της ΑΕ με αυτά της ΝΕ δεν μπορεί να υπάρξει, δεδομένου ότι οι κλασικές γλώσσες δεν είναι ομιλούμενες γλώσσες.

Πιο συγκεκριμένα, η αξιολόγηση καλόν είναι να γίνεται σε διάφορες φάσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να έχει διαφορετικούς σκοπούς. Να περιλαμβάνει και την *αρχική* ή *διαγνωστική* αξιολόγηση προκειμένου ο/η εκπαιδευτικός να προσδιορίσει το επίπεδο γνώσεων των μαθητών και των μαθητριών του, και ανάλογα να διαμορφώσει ανάλογα το πρόγραμμα της διδασκαλίας του, ενώ στη συνέχεια μέσω της *διαμορφωτικής αξιολόγησης επιτρέπεται να ελέγχει την εξελικτική πορεία των μαθητών και των μαθητριών σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς στόχους, ώστε να βελτιώσει γενικότερα τη μαθησιακή διαδικασία. Η τελική ή αθροιστική αξιολόγηση που επιτρέπει την εκφορά μιας συνολικής κρίσης για το βαθμό επίτευξης των διδακτικών και παιδαγωγικών στόχων και για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος, δεν μπορεί να είναι ο αυτοσκοπός της χρονιάς και μόνιμη πηγή άγχους για τους μαθητές: είναι ένα στάδιο στην αξιολογική διαδικασία του μαθητή και όχι η κορυφαία στιγμή της.*

Γι' αυτό το λόγο δεν μπορεί να υιοθετηθεί ένας και μόνο τρόπος αξιολόγησης. Σε συνδυασμό με τις παραδοσιακές μορφές των καθημερινών εργασιών, των τεστ και των διαγωνισμάτων που συμπληρώνουν την ατομική αξιολόγηση χωρίς να λειτουργούν ως φόβητρο, τίθεται σε εφαρμογή και η ομαδική αξιολόγηση με ανάθεση ομαδικών ελκυστικών δραστηριοτήτων, με συγκέντρωση και επεξεργασία υλικού και εκπόνηση συνθετικών εργασιών κυρίως διαθεματικού τύπου, στις οποίες αξιολογούνται ο βαθμός συνεργασίας των μαθητών μεταξύ τους, η αποτελεσματικότητα στην απόκτηση και χρήση της νέας γνώσης, η εφαρμογή των γνώσεων και σε άλλα περιβάλλοντα και ο έλεγχος του κατά πόσον ο ίδιος ως άτομο και όλοι ως ομάδα μπορούν να οδηγηθούν στην απόκτηση και αξιοποίηση των γνώσεών τους.

Επιλέγονται, επομένως, ο φάκελος των γλωσσών (portfolio), η αξιολόγηση μέσω σχεδίων εργασίας (project), η *αυτοαξιολόγηση* και *ετεροαξιολόγηση* από τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριες.

Β΄ ΜΕΡΟΣ

1. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Βασικά θέματα / Κειμενικά είδη	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ			
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ & ΑΚΡΟΑΤΡΙΕΣ ΚΑΙ ΩΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ/-ΟΥΣΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Συνειδητοποιούν την ποικιλία των λόγων ακρόασης ενός κειμένου (λ.χ. ενημέρωση για συμβάντα ή για απόψεις, άσκηση κριτικής, ψυχαγωγία, διαμόρφωση κοινωνικών σχέσεων και ταυτοτήτων κτλ.). ✓ Καλλιεργούν σταδιακά διαφορετικές στρατηγικές κατανόησης του προφορικού κειμένου (συνολική κατανόηση, επικέντρωση σε συγκεκριμένη πληροφορία, προσωπική ερμηνεία με βάση σημεία του κειμένου, συσχετισμός με το καταστασιακό περιβάλλον κτλ.). ✓ Κάνουν αρχικές υποθέσεις σχετικά με το σκοπό και το θέμα του κειμένου. ✓ Εντοπίζουν την πολυφωνικότητα των κειμένων και κατανοούν τη διαφορετική οπτική γωνία διαφόρων ομιλητών και ομιλητριών σε περιστάσεις διαλόγου. ✓ Κάνουν αρχικές υποθέσεις σχετικά με το πλαίσιο επικοινωνίας και την κοινωνική σχέση 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το σχολείο μας ✓ Η φύση ✓ Η προστασία του περιβάλλοντος ✓ Διατροφή ✓ Το θέατρο ✓ Ο κινηματογράφος ✓ Ο αθλητισμός ✓ Ο τόπος μου ✓ Ο εαυτός μου ✓ Ραδιόφωνο, τηλεόραση ✓ Διαδίκτυο <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Καθημερινοί διάλογοι που αφορούν αναζήτηση πληροφορίας, παροχή βοήθειας, επεξήγηση, περιγραφή κτλ. ✓ Καθημερινοί ή επίσημοι διάλογοι μεταξύ φιλικών ή μη προσώπων ✓ Τηλεφωνικές συνομιλίες ✓ Ομιλίες, διαλέξεις ✓ Συνεντεύξεις, τηλεοπτικές εκπομπές ✓ Πολυτροπικά κείμενα (π.χ. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες φέρνουν στην τάξη προφορικά κείμενα από διαφορετικά κειμενικά είδη σχετικά με ορισμένο θέμα και το επεξεργάζονται από τη διαφορετική σκοπιά κάθε κειμένου. ✓ Δημιουργούνται στην τάξη συνθήκες προβληματικής κατάστασης (π.χ. θέλουμε να μάθουμε πώς να προφυλαχτούμε από μια επιδημία γρίπης και ζητούμε τη γνώμη ενός ειδικού, θέλουμε να μάθουμε πού βρίσκεται ένα κτήριο και ζητούμε οδηγίες προσανατολισμού), για την επίλυση των οποίων οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να ανατρέξουν σε προφορικά κείμενα. ✓ Αναζήτηση συνομιλιών στους ηλεκτρονικούς φακέλους (e-portfolios) σχολικών δικτύων, παρακολούθηση μιας τηλεδιάσκεψης (web-conference), μιας online συζήτησης που γίνεται σε ένα άλλο σχολείο ή σε μια άλλη τάξη και σχολιασμός τους. ✓ Αναζήτηση στο διαδίκτυο βιντεοσκοπημένων διαλόγων, επεξεργασία τους στην τάξη και κατάταξη σε κειμενικά είδη με βάση το είδος της 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου</i>. Για τα βασικά θέματα: τα κείμενα από τις αντίστοιχες θεματικές ενότητες του εγχειριδίου. Για τη θεωρία και τις δραστηριότητες:</p> <p>Ενότητα 1 (Προφορικός και γραπτός λόγος), Ενότητα 2 (Περιστάσεις επικοινωνίας), Ενότητα 3 (Είδη λόγου: περιγραφή, αφήγηση κτλ.) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, κεφάλαια για την κλίση ουσιαστικών, επιθέτων και ρημάτων (ενδεικτικά)</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητα «Περί γλώσσας»</p>

<p>όσων συμμετέχουν.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Συνειδητοποιούν τη σχέση των παραπάνω με τη μορφή του παραγόμενου κειμένου και την οργάνωση πληροφορίας. ✓ Αναγνωρίζουν διαφορετικού τύπου επικοινωνιακές στρατηγικές που χρησιμοποιεί ο συνομιλητής/η συνομιλήτρια, π.χ. αναδιατύπωση, αυτοδιόρθωση, παράφραση, διακοπές, επικαλύψεις κτλ. ✓ Αναγνωρίζουν τις μορφοσυντακτικές και λεξιλογικές επιλογές που διαμορφώνουν το ύφος του συνομιλητή και της συνομιλήτριας. ✓ Εντοπίζουν φωνολογικές, μορφολογικές και συντακτικές πολυτυπίες σε διαφορετικά είδη προφορικού κειμένου. ✓ Αναγνωρίζουν τη συμβολή ορισμένων παραγωγικών και εξωγωγικών στοιχείων στη διαμόρφωση του μηνύματος ανάλογα με το καταστασιακό πλαίσιο. ✓ Εντοπίζουν και αξιολογούν ορισμένα στοιχεία γλωσσικής ποικιλότητας (γεωγραφικής και κοινωνικής) και τον υφολογικό/επικοινωνιακό τους ρόλο στον προφορικό λόγο). ✓ Αξιολογούν το περιεχόμενο (θέμα) και τη μορφή (γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές, βαθμός συνοχής και συνεκτικότητας) του υπό ακρόαση κειμένου σε σχέση με τις προσδοκίες που δημιουργεί το πλαίσιο της επικοινωνίας. ✓ Ερμηνεύουν και αξιολογούν την προθετικότητα του (συν)ομιλητή και της (συν)ομιλήτριας και την κοινωνική ταυτότητα την οποία προβάλλει με βάση το περιεχόμενο και τη μορφή του λόγου του/της, καθώς και τη χρήση συγκεκριμένων γραμματικών και λεξιλογικών επιλογών. ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία διαφορετικών ειδών προφορικού 	<p>διαφημίσεις)</p>	<p>πληροφορίας, την προθετικότητα, το ύφος.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Εντοπισμός, σε διαφορετικά προφορικά κείμενα, του πλαισίου επικοινωνίας και της κοινωνικής σχέσης όσων συμμετέχουν (λ.χ. φιλική συνομιλία, συνομιλία σε επίσημο πλαίσιο με συνομιλητές που κατέχουν διαφορετικό βαθμό εξουσίας/αυθεντίας ή βρίσκονται σε ισότιμη σχέση/σχέση αλληλεγγύης ή οικειότητας, π.χ. μαθητής-καθηγητής, γιατρός-ασθενής, παρέα ...). ✓ Καταγραφή μονοτροπικών και πολυτροπικών προφορικών κειμένων και αποτίμηση της επίδρασης παραμέτρων καταστασιακού τύπου (π.χ. σχέσεις μεταξύ συνομιλητών και συνομιλητριών) στη μορφή του παραγόμενου κειμένου (ποσότητα και οργάνωση πληροφορίας, γλωσσική ποικιλία, ύφος, διακοπή του λόγου του συνομιλητή και της συνομιλήτριας, αλληλοεπικαλύψεις, ένταση φωνής, επιτονισμός κτλ.). ✓ Συσχετισμός φαινομένων πολυτυπίας με το κειμενικό είδος και τις περιστάσεις. ✓ Συζητήσεις στην τάξη σε σχέση με τις γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές του ομιλητή και της ομιλήτριας (π.χ. χρήση παθητικής φωνής αντί ενεργητικής, όπως διαπιστώθηκε ότι αντί διαπίστωση ότι, χρήση συνώνυμων λέξεων όπως αξιοποίηση αντί εκμετάλλευση κτλ.). ✓ Οι μαθητές οι μαθήτριες παρακολουθούν (συν)ομιλητές και συνομιλήτριες και εστιάζουν στα παραγωγικά και εξωγωγικά στοιχεία (στον τόνο της φωνής, τη μιμόγλωσσα, τις περιστάσεις ...). Διατυπώνουν τα ίδια λόγια με άλλο τόνο και κινήσεις του σώματος. Καλούνται να εντοπίσουν ποια σημασία παίρνουν τα λόγια 	<p>(προφορικός και γραπτός λόγος) (ενδεικτικά)</p> <p>Κείμενα που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες:</p> <p>μαγνητοφωνημένα ή βιντεοσκοπημένα προφορικά κείμενα, συναφή με τα βασικά θέματα, από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, το διαδίκτυο ή άλλες πηγές</p>
--	---------------------	---	--

<p>λόγου. ✓ Ερμηνεύουν τις συγκεκριμένες γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές του ομιλητή και της ομιλήτριας ανάλογα με την προθετικότητα του/της.</p>		<p>στις διαφορετικές περιπτώσεις (το ίδιο ισχύει και για βιντεοσκοπημένες συζητήσεις). ✓ Επεξεργασία στην τάξη διαφορετικών τύπων ερωτήσεων (συνολικής κατανόησης, αναζήτησης συγκεκριμένης πληροφορίας, ερμηνείας του κειμένου, ρητορικές ερωτήσεις) οι οποίες αφορούν προφορικά κείμενα που άκουσαν οι μαθητές και οι μαθήτριες. Ταξινόμηση των ερωτήσεων. ✓ Επεξεργασία διαφημίσεων και αξιολόγηση της επίδρασης συγκεκριμένων λεξιλογικών και γραμματικών επιλογών στην επιτυχία ή μη της διαφήμισης καθώς και της χρήσης πολυτροπικών στοιχείων. ✓ Παρακολούθηση διαλέξεων από ειδικούς, είτε ζωντανά είτε σε βίντεο για θέματα που τους αφορούν, διαμόρφωση κριτηρίων αξιολόγησης, καταγραφή με μορφή διαγραμμάτων και με βάση αυτά αξιολόγηση των ομιλητών και ομιλητριών. ✓ Προβολή στο διαδραστικό πίνακα ή σε τηλεόραση ή υπολογιστή διάφορων βίντεο με διαλόγους πάνω σε θέματα της καθημερινότητας, σχολιασμός στην τάξη παραγόντων που δημιούργησαν πρόβλημα στην επικοινωνία και αξιολόγηση των στρατηγικών που χρησιμοποιήθηκαν για να διασφαλιστεί η επικοινωνία. ✓ Υπόδυση ρόλων οι οποίοι έχουν ανατεθεί στους μαθητές και στις μαθήτριες μέσα από ηλεκτρονικές συλλογές υλικού που έχουν διανεμηθεί από τους εκπαιδευτικούς. ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες ακούνε συνομιλητές να αλληλεπιδρούν, σε διαφορετικά επικοινωνιακά πλαίσια, πάνω στο ίδιο θέμα. Καλούνται να εντοπίσουν τις διαφορές στο ύφος του προφορικού λόγου και τον τρόπο</p>	
---	--	---	--

		διαπραγμάτευσης του θέματος στα διαφορετικά πλαίσια.	
--	--	--	--

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<p>✓ Επιλέγουν τι θα ακούσουν με βάση τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους και αναπτύσσουν διαφορετικές στρατηγικές ακρόασης (συνολική ακρόαση, κατανόηση σκοπών, αναζήτηση συγκεκριμένης πληροφορίας κτλ.).</p> <p>✓ Εντοπίζουν το πλαίσιο επικοινωνίας, την οπτική γωνία και τους κοινωνικούς ρόλους όσων συμμετέχουν, καθώς και τη μεταξύ τους κοινωνική απόσταση/ισότητα/οικειότητα /αλληλεγγύη κτλ.</p> <p>✓ Αντιλαμβάνονται πώς τα διαφορετικά κειμενικά είδη του προφορικού λόγου συσχετίζονται με το πλαίσιο επικοινωνίας.</p> <p>✓ Εντοπίζουν τους γλωσσικούς μηχανισμούς που χρησιμοποιεί ο συνομιλητής και η συνομιλήτριά τους.</p> <p>✓ Διακρίνουν τα γλωσσικά και υφολογικά χαρακτηριστικά διαφορετικών κειμενικών ειδών του προφορικού λόγου (ποσότητα και οργάνωση πληροφορίας, γραμματικές, λεξιλογικές και υφολογικές επιλογές) και τη σχέση τους με το πλαίσιο επικοινωνίας και το κειμενικό είδος.</p> <p>✓ Κατανοούν αν ένα προφορικό κείμενο είναι συνεκτικό ή όχι, εντοπίζουν βασικούς δείκτες κειμενικής συνοχής και αξιολογούν το βαθμό συνεκτικότητας ανάλογα με τις συμβάσεις του προφορικού κειμενικού είδους.</p> <p>✓ Εντοπίζουν τα παραγλωσσικά στοιχεία που χρησιμοποιεί ο ομιλητής και η ομιλήτρια και ερμηνεύουν τον επικοινωνιακό τους ρόλο.</p> <p>✓ Ερμηνεύουν τη συμβολή των παραπάνω στην κατασκευή της συνομιλιακής και κοινωνικής</p>	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το διαδίκτυο ✓ Τα ΜΜΕ ✓ Ο καβγάς ✓ Τα ταξίδια ✓ Η οικογένεια ✓ Η φιλία ✓ Εργασία-ανεργία ✓ Καθημερινή ζωή ✓ Αειφόρος ανάπτυξη ✓ Το διάστημα κτλ. ✓ Συγκοινωνιακά μέσα ✓ Η επικοινωνία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Τηλεοπτικές εκπομπές ✓ Προφορικές συνεντεύξεις ✓ Ρεπορτάζ ✓ Διαφημίσεις ✓ Τηλεφωνικές συνδιαλέξεις ✓ Καθημερινοί ή επίσημοι διάλογοι μεταξύ φιλικών ή μη προσώπων ✓ Ομιλίες ✓ Διαλέξεις ✓ Συνεντεύξεις 	<p>✓ Παρακολούθηση βιντεοσκοπημένων ομιλιών ή συζητήσεων σε σχολικά ιστολόγια και αναζήτηση παρόμοιων προφορικών κειμένων στους ηλεκτρονικούς φακέλους άλλων σχολείων.</p> <p>✓ Παρακολούθηση και σύγκριση διαφορετικών ειδών προφορικών κειμένων (συνεντεύξεις, ρεπορτάζ, ομιλίες, συζητήσεις κτλ.) που αντλήθηκαν από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο ή το διαδίκτυο και αποτίμηση των λειτουργιών τους.</p> <p>✓ Παρακολούθηση ζωντανών ή βιντεοσκοπημένων συζητήσεων, αναζήτηση της κοινωνικής ταυτότητας και της προθετικότητας των συνομιλητών και διατύπωση κρίσεων για την πιστικότητα των επιχειρημάτων.</p> <p>✓ Παρακολούθηση εκπομπών με κοινωνικά θέματα που περιλαμβάνουν ρεπορτάζ, ομιλίες-διαλέξεις και συζητήσεις και παρατήρηση των παραγλωσσικών και συγκειμενικών στοιχείων που χρησιμοποιούν οι ομιλητές και οι ομιλήτριες, συσχέτιση των στοιχείων με την ηλικία, το κύρος, την ιδιότητα κτλ.</p> <p>✓ Περιήγηση σε έναν τουριστικό προορισμό μέσα από τηλεοπτικές εκπομπές (ντοκιμαντέρ, διαφημιστικά βίντεο κτλ.) και διαδικτυακούς τόπους, αναγνώριση των επικοινωνιακών στόχων και αποτίμηση αποτελεσμάτων.</p> <p>✓ Συμμετοχή σε παιχνίδια ρόλων με πολιτιστικά θέματα (ήθη και έθιμα μιας περιοχής κτλ.). Οι αλλόγλωσσοι μαθητές και οι αλλόγλωσσες μαθήτριες μπορούν να αναζητήσουν προφορικά</p>	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου</i>. Για τα βασικά θέματα: τα κείμενα από τις αντίστοιχες θεματικές ενότητες του εγχειριδίου. Για τη θεωρία και τις δραστηριότητες:</p> <p>Ενότητα 5 (Οργάνωση περιγραφής και αφήγησης), Ενότητα 8 (Αξιολόγηση επιχειρημάτων) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 5^ο κεφ., 2.2.β (προφορικά κειμενικά είδη), σ. 100, 135 (κειμενικοί δείκτες) (ενδεικτικά)</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητα «Περί γλώσσας» (παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία) (ενδεικτικά)</p> <p>Κείμενα που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί και οι</p>
---	--	--	---

<p>ταυτότητας του ομιλητή και της ομιλήτριας.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αξιολογούν το βαθμό εξάρτησης των κειμένων από εξωγλωσσικά και συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ανάλογα με τις συμβάσεις του προφορικού κειμενικού είδους. ✓ Παρακολουθούν την επιχειρηματολογία σε μια συζήτηση και κρίνουν την αποτελεσματικότητα των επιχειρημάτων καθώς και των γλωσσικών μέσων που χρησιμοποιήθηκαν. ✓ Εντοπίζουν υπόρρητες πληροφορίες σχετικά με ιδεολογικές και κοινωνικές στάσεις και απόψεις των ομιλητών και ομιλητριών. ✓ Αντιλαμβάνονται τις βασικές διαφορές μεταξύ προφορικότητας και γραφής. ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία διαφόρων ειδών προφορικού λόγου. 		<p>κείμενα στα ελληνικά για τη χώρα προέλευσής τους και έτσι να δοθούν διαπολιτισμικές προεκτάσεις στις δραστηριότητες.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Παρακολούθηση εκπαιδευτικών εκπομπών. Οι μαθητές και οι μαθήτριες κρατούν σημειώσεις και μετασχηματίζουν τα πολυτροπικά κείμενα σε μονοτροπικά, όπου περιγράφουν με συντομία το θέμα της εκπομπής, ή σε δικά τους πολυτροπικά γραπτά κείμενα, όπου καταγράφουν τις εντυπώσεις τους από τα βίντεο. ✓ Ακρόαση σκηνών διασκέδασης που έζησαν οι μαθητές και οι μαθήτριες με τους φίλους και τις φίλες τους. Μετά από διαδοχικές περιγραφές, οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να κρίνουν ποια ομάδα τα πήγε καλύτερα αξιολογώντας την αποτελεσματικότητα του προφορικού λόγου, τη συνοχή του, την κατάλληλη χρήση παραγλωσσικών στοιχείων κτλ. ✓ Αναγνώριση της λειτουργίας των γραμματικών επιλογών (π.χ. επιλογή κλιτικών τύπων από ένα πεδίο πολυτυπιών, βαθμός συντακτικής πολυπλοκότητας) και δεικτών συνοχής και σχολιασμού σε διαφορετικά προφορικά κείμενα και κειμενικά είδη. ✓ Αναγνώριση των λεξιλογικών επιλογών, π.χ. στη χρήση λόγιων/λαϊκών, παράγωγων και σύνθετων λέξεων, σε διαφορετικά προφορικά κείμενα και κειμενικά είδη και αποτίμηση της λειτουργικότητάς τους. ✓ Ακρόαση δύο διαφορετικών προφορικών κειμένων με το ίδιο θέμα και αναζήτηση των ομοιοτήτων και των διαφορών που υπάρχουν στην κατασκευή και την πρόσληψη του μηνύματος. ✓ Επεξεργασία διαλόγου με θέμα την αφήγηση ενός συμβάντος και συλλογική αξιολόγηση του 	<p>μαθητές/τριες:</p> <p>μαγνητοφωνημένα ή βιντεοσκοπημένα προφορικά κείμενα, συναφή με τα βασικά θέματα, από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, το διαδίκτυο ή άλλες πηγές</p>
--	--	---	---

		<p>προφορικού λόγου του αφηγητή ως προς την αποτελεσματικότητα, την ακρίβεια, τη συνοχή κτλ.</p> <p>✓ Ατομικές και ομαδικές έρευνες μικρής εμβέλειας με υποστήριξη υπολογιστή.</p>	
--	--	--	--

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<p>✓ Αναπτύσσουν στρατηγικές ακρόασης σε συνδυασμό με τα ενδιαφέροντά τους, τις ανάγκες τους και τους σκοπούς της ακρόασης.</p> <p>✓ Αξιοποιούν τις γνώσεις τους για το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο του προφορικού κειμένου, ώστε να διατυπώσουν προκαταρκτικές υποθέσεις σχετικά με το θέμα και τους στόχους του.</p> <p>✓ Εντοπίζουν το πλαίσιο επικοινωνίας και τους κοινωνικούς ρόλους όσων συμμετέχουν καθώς και τη μεταξύ τους κοινωνική απόσταση / ισότητα/οικειότητα / αλληλεγγύη κτλ.</p> <p>✓ Κατανοούν τις διαφορές μεταξύ προφορικών κειμενικών ειδών και τους τρόπους με τους οποίους αυτές συσχετίζονται με κοινωνικοπολιτισμικούς παράγοντες και το πλαίσιο επικοινωνίας.</p> <p>✓ Διακρίνουν την προθετικότητα και το ύφος του συνομιλητή και της συνομιλήτριας με βάση μορφοσυντακτικούς, λεξιλογικούς και παραγλωσσικούς δείκτες.</p> <p>✓ Αναγνωρίζουν τα συγκεκριμένα και εξωγλωσσικά στοιχεία που χρησιμοποιεί ο ομιλητής και η ομιλήτρια.</p> <p>✓ Διακρίνουν τη μεταφορική ή κυριολεκτική χρήση της γλώσσας και τη συσχετίζουν με την προθετικότητα του ομιλητή και της ομιλήτριας.</p> <p>✓ Αξιολογούν τις πληροφορίες και τα επιχειρήματα του συνομιλητή και της συνομιλήτριας τους και εντοπίζουν τα γλωσσικά στοιχεία που κάνουν το λόγο του/της</p>	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το θέατρο ✓ Το τραγούδι ✓ Οι γλώσσες του κόσμου ✓ Η Ελλάδα ✓ Η Ευρώπη και η Ευρωπαϊκή Ένωση ✓ Η ειρήνη και ο πόλεμος ✓ Οικουμενικές αξίες ✓ Παρελθόν και μέλλον ✓ Η τέχνη ✓ Σύγχρονη τεχνολογία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Διαλέξεις ✓ Ραδιοφωνικές εκπομπές ✓ Επίσημες ομιλίες ✓ Θεατρικά έργα ✓ Προφορικά κείμενα που συνδυάζουν διάφορους τρόπους (πολυτροπικά) 	<p>✓ Προσεκτική παρακολούθηση μιας διάλεξης ή συζήτησης για ένα θέμα και άντληση συγκεκριμένων πληροφοριών (στόχοι, προσωπικές απόψεις των ομιλητών, ορισμένες πληροφοριακές πτυχές κτλ.).</p> <p>✓ Ακρόαση ραδιοφωνικών εκπομπών, επίσημων ομιλιών, ελληνικών τραγουδιών κτλ. και επισήμανση των γλωσσικών στοιχείων και μηχανισμών που αξιοποιεί ο πομπός.</p> <p>✓ Παρακολούθηση τηλεδιασκέψεων ή βιντεοσκοπημένων διαλόγων στο διαδίκτυο (σε ιστολόγια, ηλεκτρονικούς φακέλους σχολικών δικτύων κτλ.), εντοπισμός της επιχειρηματολογίας, των σκοπών και των μέσων και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους.</p> <p>✓ Εντοπισμός μορφοσυντακτικών, λεξιλογικών και παραγλωσσικών στοιχείων (π.χ. επιλογή κλιτικών τύπων, συνδετικών λέξεων, λόγιων ή λαϊκών λέξεων, παράταξης ή υπόταξης, επιτονικές καμπύλες, στοιχεία γεωγραφικής και κοινωνιογλωσσικής ποικιλότητας κτλ.) που φανερώνουν την προθετικότητα του συνομιλητή και της συνομιλήτριας σε προφορικά κείμενα διαφόρων ειδών.</p> <p>✓ Συσχετισμός των μορφοσυντακτικών/λεξιλογικών/συγκεκριμένων/ παραγλωσσικών στοιχείων των ομιλητών και ομιλητριών με την κοινωνική ταυτότητα/ιδιότητά τους και το βαθμό αποδοχής αυτών των στοιχείων από μια κειμενική κοινότητα.</p> <p>✓ Αναγνώριση της λειτουργίας των</p>	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου</i>. Για τα βασικά θέματα: τα κείμενα από τις αντίστοιχες θεματικές ενότητες του εγχειριδίου. Για τη θεωρία και τις δραστηριότητες:</p> <p>Ενότητα 2 (Κριτική αποτίμηση), Ενότητα 3 (Κυριολεξία και μεταφορά), Ενότητα 4 (Συνώνυμα και αντίθετα) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 4^ο κεφ., 2.3 (σημασίες των λέξεων), 5^ο κεφ., 2.2-2.3 (κειμενικά είδη-υφολογία) (ενδεικτικά)</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες 2 και 4 (συνώνυμα, αντώνυμα), 5 (κυριολεξία και μεταφορά) (ενδεικτικά)</p> <p>Κείμενα που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες:</p>
--	---	---	---

<p>αποτελεσματικό.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Χρησιμοποιούν ανάλογες επικοινωνιακές στρατηγικές με εκείνες του συνομιλητή και της συνομιλήτριάς τους. ✓ Αξιολογούν προφορικά κείμενα ως προς το βαθμό καταλληλότητας και αποδοχής τους από μια κειμενική κοινότητα. ✓ Εντοπίζουν και αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία ποικίλων προφορικών κειμενικών ειδών. ✓ Εντοπίζουν υπόρρητα μηνύματα, οπτικές γωνίες, στάσεις και ιδεολογικά στοιχεία με βάση το περιεχόμενο και το ύφος του προφορικού λόγου. ✓ Αποτιμούν συνολικά το λόγο του συνομιλητή και της συνομιλήτριάς τους. 		<p>παραγωγικών και εξωγωγικών επιλογών (τόνος φωνής, κινήσεις, εκφράσεις του προσώπου) που χρησιμοποιεί ο συνομιλητής και η συνομιλήτρια συμπληρωματικά με τις γλωσσικές επιλογές του/της.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Εντοπισμός κυριολεξίας και μεταφοράς σε διαφορετικούς τύπους προφορικών κειμένων και αιτιολόγηση της χρήσης τους. ✓ Αναγνώριση ρητορικών σχημάτων σε επιλεγμένα προφορικά κείμενα και ανάλυση της λειτουργίας και της αποτελεσματικότητάς τους. ✓ Εντοπισμός των θέσεων και των επιχειρημάτων των ομιλητών και ομιλητριών και αξιολόγηση της καταλληλότητας και της πειστικότητάς τους. ✓ Εντοπισμός χαρακτηριστικών του γραπτού λόγου σε ορισμένα προφορικά κείμενα (π.χ. πολύπλοκη σύνταξη) και αποτίμηση της λειτουργίας τους. ✓ Σύγκριση προφορικών κειμένων με βάση τον τρόπο κατασκευής και το δίαυλο μετάδοσής τους (ραδιοφωνική ή τηλεοπτική εκπομπή, τηλεφωνική συνομιλία, διαδίκτυο κτλ.). ✓ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας προφορικών κειμένων διάφορων τύπων σε σχέση με τους αποδέκτες και τις αποδέκτριές τους, με βάση τις στρατηγικές που χρησιμοποιήθηκαν. ✓ Εντοπισμός των κοινωνικών, ιδεολογικών και πολιτισμικών λειτουργιών ορισμένων προφορικών κειμενικών ειδών και συγκρίσεις μεταξύ των κειμενικών αυτών ειδών. 	<p>μαγνητοφωνημένα ή βιντεοσκοπημένα προφορικά κείμενα, συναφή με τα βασικά θέματα, από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, το διαδίκτυο ή άλλες πηγές</p>
--	--	--	---

B. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Βασικά θέματα / Κειμενικά είδη	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ			
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΣΥΝΕΧΟΥΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Προσχεδιάζουν τα βασικά σημεία ενός προφορικού κειμένου και επιλέγουν το κατάλληλο κειμενικό είδος ανάλογα με το πλαίσιο επικοινωνίας. ✓ Αποφασίζουν ποια είναι τα ουσιώδη στοιχεία που θα χρησιμοποιήσουν στο λόγο τους. ✓ Κάνουν χρήση επικοινωνιακών στρατηγικών κατάλληλων για το εκάστοτε πλαίσιο επικοινωνίας. ✓ Επιλέγουν την κατάλληλη κειμενική δομή, περιεχόμενο, τρόπο οργάνωσης και παρουσίασης πληροφοριών. ✓ Χρησιμοποιούν τις κατάλληλες για την περίπτωση γραμματικές δομές, γραμματικούς τύπους, λεξιλόγιο και μηχανισμούς κειμενικής συνοχής ανάλογα με το κειμενικό είδος και τις περιστάσεις της (συν)ομιλίας. ✓ Αξιοποιούν τη γεωγραφική ή κοινωνιογλωσσική ποικιλότητα ως μηχανισμό ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων και προθέσεων. ✓ Αναπροσαρμόζουν τα χαρακτηριστικά του λόγου τους ανάλογα με τη συνεισφορά των συνομιλητών τους, ή τις αντιδράσεις των 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το σχολείο μας ✓ Η φύση ✓ Η προστασία του περιβάλλοντος ✓ Διατροφή ✓ Το θέατρο ✓ Ο κινηματογράφος ✓ Ο αθλητισμός ✓ Ο τόπος μου ✓ Ο εαυτός μου ✓ Ραδιόφωνο, τηλεόραση ✓ Διαδίκτυο <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ομιλίες στο κοινό ✓ παρουσιάσεις βιβλίων ✓ αφηγήσεις συμβάντων ✓ παρουσιάσεις κινηματογραφικών έργων 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Προβολή στο διαδραστικό πίνακα ή στον υπολογιστή διαλόγων, οι οποίοι αξιολογούνται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που έχουν τεθεί εκ των προτέρων, και διατύπωση προτάσεων για τη βελτίωση του παραγόμενου λόγου. ✓ Συνομιλίες μέσω τηλεδιασκέψεων (web-conference), απομαγνητοφώνηση συνομιλιών, ανταλλαγή και δημοσιοποίησή τους σε ψηφιακά περιβάλλοντα. ✓ Αφηγήσεις ή περιγραφές των μαθητών και μαθητριών (π.χ. αθλητικών συμβάντων, ιστορικών μαχών κτλ.) από διαφορετικές σκοπιές με ανάλογες προσαρμογές στην οργάνωση της πληροφορίας και τα λεξικογραμματικά / παραγλωσσικά/εξωγλωσσικά μέσα. ✓ Διατύπωση εκφράσεων που, συνοδευόμενες από κατάλληλο τόνο και κινήσεις, μπορούν να δηλώνουν ειρωνεία, υπακοή, αντιπαράθεση κτλ. ✓ Επαναδιατύπωση μιας συνομιλίας με και χωρίς ενδείκτες προφορικότητας (ελλειπτικός λόγος, φατικά στοιχεία όπως <i>να πούμε, ξέρεις</i> κτλ.) και κατόπιν ερμηνεία και αξιολόγηση των διαφορών στο ύφος και στο επικοινωνιακό αποτέλεσμα. ✓ Πειραματισμοί με τη χρήση διαφορετικών επικοινωνιακών στρατηγικών (π.χ. επαναδιατύπωση, αναζήτηση διευκρινίσεων από 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου</i>. Για τα βασικά θέματα: τα κείμενα από τις αντίστοιχες θεματικές ενότητες του εγχειριδίου. Για τη θεωρία και τις δραστηριότητες:</p> <p>Ενότητα 1 (Προφορικός και γραπτός λόγος), Ενότητα 2 (Περιστάσεις επικοινωνίας), Ενότητα 3 (Είδη λόγου: περιγραφή, αφήγηση κτλ.) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, κεφάλαια για την κλίση ουσιαστικών, επιθέτων και ρημάτων (ενδεικτικά)</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητα «Περί γλώσσας» (προφορικός και γραπτός λόγος) (ενδεικτικά)</p> <p>Κείμενα που επιλέγουν οι</p>

<p>ακροατών και ακροατριών τους αν παράγουν συνεχές κείμενο.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Χρησιμοποιούν παραγλωσσικά/εξωγλωσσικά στοιχεία (επιτονισμός, «γλώσσα σώματος» κτλ.) και τα (ανα)προσαρμόζουν ανάλογα με το κειμενικό είδος και το ✓ Αξιολογούν το ρόλο των γλωσσικών, παραγλωσσικών και εξωγλωσσικών μέσων στην αποτελεσματικότητα των προφορικών κειμένων. ✓ Προβάλλουν την προσωπική τους θέση σε σχέση με ένα θέμα και την αντιπαραβάλλουν με αντίθετες απόψεις. ✓ Προβάλλουν διαφορετικές οπτικές γωνίες για ένα θέμα, αξιοποιώντας ποικίλα γλωσσικά μέσα και κειμενικές στρατηγικές. 		<p>τον συνομιλητή και τη συνομιλήτρια, αξιοποίηση του επικοινωνιακού πλαισίου).</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Παιχνίδια ρόλων όπου οι μαθητές και οι μαθήτριες, υποδυόμενοι/-ες ομιλητές και ομιλήτριες με διαφορετικά κάθε φορά χαρακτηριστικά, συνειδητοποιούν με βιωματικό τρόπο την ποικιλία της εκφοράς του λόγου, ανάλογα με την πρόθεση των ομιλητών και το επικοινωνιακό πλαίσιο. ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες επιχειρούν να πείσουν τον συνομιλητή και τη συνομιλήτριά τους για ένα ζήτημα της σχολικής ή της κοινωνικής ζωής, αξιοποιώντας τα γλωσσικά τους μέσα και τις επικοινωνιακές περιστάσεις του λόγου τους. ✓ Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας προφορικών πολυτροπικών κειμένων που συνδυάζουν λόγο και μουσική (ραδιοφωνικές εκπομπές, διαφημίσεις κτλ.). ✓ Σύγκριση προφορικών κειμένων με κριτήρια το περιεχόμενο και τη μορφή τους, τον τρόπο οργάνωσης των πληροφοριών και τη συνολική αποτελεσματικότητά τους σε δεδομένο επικοινωνιακό πλαίσιο. ✓ Σύγκριση μεταξύ προφορικών και γραπτών κειμένων και αναζήτηση των διαφορών τους ως προς τη γλωσσική μορφή, τα παραγλωσσικά στοιχεία, το επικοινωνιακό πλαίσιο κτλ. ✓ Αναζήτηση της οπτικής γωνίας διαφορετικών συνομιλητών και συνομιλητριών και των γλωσσικών μέσων με την οποία αυτή κωδικοποιείται. 	<p>εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες:</p> <p>μαγνητοφωνημένα ή βιντεοσκοπημένα προφορικά κείμενα, συναφή με τα βασικά θέματα, από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, το διαδίκτυο ή άλλες πηγές</p>
--	--	---	--

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Αποφασίζουν ποια είναι τα βασικά στοιχεία που θα χρησιμοποιήσουν, λαμβάνοντας υπόψη το κειμενικό είδος που θα χρησιμοποιήσουν και την κειμενική κοινότητα στην οποία απευθύνονται, και οργανώνουν αντίστοιχα τον λόγο τους. ✓ Καλλιεργούν διαφορετικές στρατηγικές παραγωγής προφορικού κειμένου σε σχέση με το πλαίσιο επικοινωνίας. ✓ Επιλέγουν την κειμενική δομή, το περιεχόμενο και το μονοτροπικό ή πολυτροπικό τρόπο οργάνωσης και παρουσίασης πληροφοριών που ταιριάζει στις περιστάσεις. ✓ Χρησιμοποιούν τις κατάλληλες για την περίπτωση μορφοσυντακτικές δομές, λεξιλόγιο, παραγωγιστικά στοιχεία και πολυτροπικά μέσα σε διαφορετικά είδη προφορικού κειμένου. ✓ Αξιοποιούν τη γεωγραφική ή κοινωνιογλωσσική ποικιλότητα ως μηχανισμό ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων ή και οπτικής γωνίας. ✓ Επιχειρηματολογούν προφορικά για επίκαιρα θέματα, χρησιμοποιώντας διαφορετικά μέσα πειθούς ανάλογα με το επικοινωνιακό πλαίσιο. ✓ Αξιολογούν την ποικιλότητα και την πολυτυπία που χαρακτηρίζει τα προφορικά κειμενικά είδη σε συνδυασμό με την προθετικότητα και την αποτελεσματικότητά τους. ✓ Αποτιμούν τις πολλαπλές ερμηνείες που μπορεί να προσλάβει ένα κείμενο σε σχέση με τους αποδέκτες του. ✓ Αξιολογούν την προφορική τους παραγωγή 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το διαδίκτυο ✓ Τα ΜΜΕ ✓ Ο καβγάς ✓ Τα ταξίδια ✓ Η οικογένεια ✓ Η φιλία ✓ Εργασία-ανεργία ✓ Καθημερινή ζωή ✓ Αειφόρος ανάπτυξη ✓ Το διάστημα κτλ. ✓ Συγκοινωνιακά μέσα ✓ Η επικοινωνία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ομιλίες στο κοινό ✓ Παρουσιάσεις βιβλίων ✓ Παρουσιάσεις συμβάντων ✓ Παρουσιάσεις κινηματογραφικών έργων ✓ Παρουσιάσεις θεατρικών έργων 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Προσχεδιασμός και πραγματοποίηση προφορικής ομιλίας πάνω σε επιλεγμένο θέμα. ✓ Διατύπωση κανόνων συνομιλίας και οργάνωση συζητήσεων στην τάξη πάνω σε επίκαιρα θέματα. ✓ Παιχνίδια ρόλων μέσα από παιχνίδια που παίζονται ζωντανά στο διαδίκτυο (online social games). ✓ Ανάπτυξη προφορικών κειμένων με την κατάλληλη οργάνωση και το κατάλληλο ύφος για τις περιστάσεις και το σκοπό της επικοινωνίας. ✓ Ανάπτυξη επιχειρηματολογίας πάνω σε θέματα ενδιαφέροντος και συλλογική αξιολόγηση επιχειρημάτων. ✓ Κριτικός σχολιασμός παραδειγμάτων προφορικών κειμενικών ειδών από το διαδίκτυο. ✓ Παρουσίαση στην τάξη της υπόθεσης μιας κινηματογραφικής ταινίας και συζήτηση των σημείων ενδιαφέροντος. ✓ Παρουσίαση θεατρικού έργου και συζήτηση πάνω στο έργο και τους συντελεστές της παράστασης. ✓ Αξιολόγηση στην τάξη προφορικών κειμένων που ανήκουν σε διαφορετικά κειμενικά είδη (π.χ. διάλεξη, ανέκδοτο, διαλογικός αγώνας, παρουσίαση κτλ.) με κριτήρια το αν επιλέχθηκαν οι κατάλληλες λεξικογραμματικές δομές και το αν οι δείκτες συνοχής και σχολιασμού διευκολύνουν την κατανόηση του κειμένου. ✓ Αξιολόγηση στην τάξη των ίδιων προφορικών κειμένων με κριτήριο το πώς 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου</i>. Για τα βασικά θέματα: τα κείμενα από τις αντίστοιχες θεματικές ενότητες του εγχειριδίου. Για τη θεωρία και τις δραστηριότητες:</p> <p>Ενότητα 5 (Οργάνωση περιγραφής και αφήγησης), Ενότητα 7 (Ανάπτυξη κειμένων), Ενότητα 8 (Διατύπωση επιχειρημάτων) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 5^ο κεφ., 2.2.β (προφορικά κειμενικά είδη), σ. 100, 135 (κειμενικοί δείκτες) (ενδεικτικά)</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητα «Περί γλώσσας» (παραγωγιστικά και εξωγλωσσικά στοιχεία) (ενδεικτικά)</p> <p>Κείμενα που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες:</p> <p>μαγνητοφωνημένα ή</p>
--	--	--	--

<p>εντός και εκτός τάξης.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία ποικίλων προφορικών κειμενικών ειδών. ✓ Τηρούν ορισμένες βασικές συμβάσεις της συνομιλίας ανάλογα με το κειμενικό είδος και τις περιστάσεις επικοινωνίας. ✓ Παρουσιάζουν μικρές έρευνες. 		<p>χρησιμοποιήθηκαν επικοινωνιακά μέσα και στρατηγικές όπως η επαναδιατύπωση, η αξιοποίηση του επικοινωνιακού πλαισίου και τα παραγλωσσικά/εξωγλωσσικά στοιχεία.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Σύγκριση μεταξύ προφορικών κειμένων με κοινό θέμα/περιεχόμενο αλλά διαφορετικά μέσα μετάδοσης (π.χ. ραδιοτηλεοπτική εκπομπή, τηλεφωνική συζήτηση, μαγνητοσκοπημένη ομιλία κτλ.). ✓ Σύγκριση μεταξύ προφορικών κειμένων με και χωρίς πολυτροπικά στοιχεία. ✓ Επανασχεδιασμός/επαναδιατύπωση/μετασχηματισμός κειμένων σε συνάρτηση με τον αποδέκτη και τις περιστάσεις. ✓ Παραγωγή και σύγκριση προφορικών κειμένων που παρουσιάζουν το ίδιο θέμα από διαφορετικές οπτικές γωνίες και απευθύνονται σε διαφορετικούς αποδέκτες. ✓ Μετατροπή γραπτού λόγου σε προφορικό, επισήμανση των διαφορών (επιλογή γλωσσικών/παραγλωσσικών/εξωγλωσσικών/συγκειμενικών στοιχείων, πληροφοριακή δομή, πλαίσιο επικοινωνίας κτλ.) και σύγκριση των δύο κατηγοριών λόγου. ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες εφαρμόζουν στις προφορικές τους δραστηριότητες βασικές συμβάσεις της συνομιλίας, όπως το να συμμετέχουν ισότιμα σε έναν διάλογο, να κρατούν τη σειρά τους σε μια συζήτηση, να χρησιμοποιούν ανάλογα γλωσσικά στοιχεία με αυτά των συνομιλητών και συνομιλητριών τους, να κάνουν ουσιαστικές κρίσεις για τα λεγόμενά τους, ώστε να συνεισφέρουν με τη σειρά τους αποτελεσματικά στη συνομιλία κτλ. ✓ Προφορική παρουσίαση μικρής έρευνας και 	<p>βιντεοσκοπημένα προφορικά κείμενα, συναφή με τα βασικά θέματα, από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, το διαδίκτυο ή άλλες πηγές</p>
--	--	---	---

		συλλογική αξιολόγηση με έμφαση στην εγκυρότητα των γνώσεων και την καταλληλότητα των γλωσσικών μέσων που χρησιμοποιούνται.	
--	--	--	--

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Χρησιμοποιούν τις κατάλληλες στρατηγικές προφορικού λόγου για την επίτευξη του επικοινωνιακού τους στόχου, λαμβάνοντας υπόψη τα χαρακτηριστικά μιας κειμενικής κοινότητας. ✓ Δηλώνουν την πρόθεση και τον κοινωνικό σκοπό τους σε ορισμένα κειμενικά είδη. ✓ Χρησιμοποιούν επικοινωνιακές στρατηγικές προσαρμοσμένες σε εκείνες του συνομιλητή και της συνομιλήτριά τους. ✓ Ερμηνεύουν και ελέγχουν τις αντιδράσεις των ακροατών και ακροατριών. ✓ Χρησιμοποιούν κατάλληλα γλωσσικά, παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά μέσα για να κρατήσουν την προσοχή αδιάπτωτη και να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα του μηνύματος. ✓ Αξιοποιούν τα παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία που είναι τα καταλληλότερα για το κειμενικό είδος και το επικοινωνιακό πλαίσιο του λόγου τους. ✓ Αξιοποιούν τον κυριολεκτικό ή το μεταφορικό λόγο ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκουν. ✓ Χρησιμοποιούν διαφορετικά συνώνυμα ανάλογα με τους συνομιλητές και τις συνομιλήτριά τους, το είδος και το θέμα του λόγου. ✓ Χρησιμοποιούν την κατάλληλη φρασεολογία για να δομήσουν την ταυτότητά τους ως ομιλητών και ομιλητριών. ✓ Αξιοποιούν τη γεωγραφική ή κοινωνιογλωσσική ποικιλότητα ως μηχανισμό 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το θέατρο ✓ Το τραγούδι ✓ Οι γλώσσες του κόσμου ✓ Η Ελλάδα ✓ Η Ευρώπη και η Ευρωπαϊκή Ένωση ✓ Η ειρήνη και ο πόλεμος ✓ Οικουμενικές αξίες ✓ Παρελθόν και μέλλον ✓ Η τέχνη ✓ Σύγχρονη τεχνολογία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ομιλίες στο κοινό ✓ Παρουσιάσεις βιβλίων ✓ Παρουσιάσεις συμβάντων ✓ Παρουσιάσεις κινηματογραφικών έργων ✓ Παρουσιάσεις θεατρικών έργων 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συμμετοχή σε διαλογικούς αγώνες, τηλεδιασκέψεις, ραδιοφωνικές συζητήσεις και ανοιχτές συζητήσεις ή ομιλίες. ✓ Αξιοποίηση λογισμικών παρουσίασης σε ομιλία ή συζήτηση. ✓ Κριτική αποτίμηση στην τάξη μαγνητοσκοπημένων ομιλιών ή κινηματογραφικών και θεατρικών έργων που προβάλλονται στο διαδραστικό πίνακα ή στον υπολογιστή. ✓ Κριτική αποτίμηση ενός βιβλίου, ενός έργου, ενός άρθρου από εφημερίδα ή το διαδίκτυο κτλ., και αιτιολόγηση των κρίσεων κατά τη σχετική συζήτηση στην τάξη με βάση κατάλληλα κριτήρια αξιολόγησης. ✓ Χρήση επικοινωνιακών στρατηγικών, όπως η επαναδιατύπωση και η προσαρμογή στις στρατηγικές του συνομιλητή και της συνομιλήτριας. ✓ Χρήση κυριολεκτικού ή μεταφορικού λόγου σε διαφορετικές περιστάσεις με στόχο την επίτευξη συγκεκριμένου επικοινωνιακού αποτελέσματος. ✓ Μετατροπή του μεταφορικού λόγου σε κυριολεκτικό και το αντίστροφο, παρατήρηση των λειτουργικών μεταβολών και αποτίμηση του επικοινωνιακού αποτελέσματος. ✓ Επιλογή συνώνυμων λέξεων ανάλογα με το ύφος (π.χ. επίσημο ή οικείο) και το είδος του προφορικού κειμένου. ✓ Δήγηση ή αναδίγηση πραγματικών ή 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου</i>. Για τα βασικά θέματα: τα κείμενα από τις αντίστοιχες θεματικές ενότητες του εγχειριδίου. Για τη θεωρία και τις δραστηριότητες:</p> <p>Ενότητα 2 (Κριτική αποτίμηση), Ενότητα 3 (Κυριολεξία και μεταφορά), Ενότητα 4 (Συνώνυμα και αντίθετα) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 4^ο κεφ., 2.3 (σημασίες των λέξεων) (ενδεικτικά)</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες 2 και 4 (συνώνυμα, αντώνυμα), 5 (κυριολεξία και μεταφορά) (ενδεικτικά)</p> <p>Κείμενα που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες:</p> <p>μαγνητοφωνημένα ή βιντεοσκοπημένα προφορικά κείμενα, συναφή</p>
--	--	---	---

<p>ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων ή και οπτικής γωνίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Κατανοούν την προθετικότητα διαφορετικών κειμένων και υιοθετούν κριτική στάση απέναντι στα νοήματα που εκφράζονται ή συνάγονται έμμεσα από αυτά. ✓ Τηρούν τις συμβάσεις της συνομιλίας κατά περίπτωση και ανάλογα με το κειμενικό είδος και το πλαίσιο επικοινωνίας. ✓ Αξιολογούν την προφορική τους παραγωγή εντός και εκτός τάξης. ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία ποικίλων προφορικών κειμενικών ειδών. ✓ Παρουσιάζουν συνθετικές εργασίες σε διαφορετικά ακροατήρια προσαρμόζοντας το λόγο τους στο επικοινωνιακό πλαίσιο. 		<p>φανταστικών ιστοριών, εναλλακτικές συνέχειες ιστοριών, αφηγήσεις με ορισμένο επικοινωνιακό στόχο.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Σύγκριση μεταξύ προφορικών κειμένων με και χωρίς την παρουσία παραγωγιστικών και εξωγλωσσικών στοιχείων. ✓ Αξιοποίηση συγκεκριμένων, παραγωγιστικών (επιτοπισμός, «γλώσσα σώματος» κτλ.) και εξωγλωσσικών στοιχείων σε ομιλίες, συζητήσεις κ.ά. και αξιολόγησή τους σε συσχετισμό με τους αποδέκτες και το καταστασιακό πλαίσιο. ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες παίρνουν το λόγο για να προσθέσουν ένα νέο στοιχείο στη συζήτηση, τηρούν τα χρονικά πλαίσια της ομιλίας τους, εκφράζουν εντός θέματος απόψεις, μιλούν με επιχειρήματα και δίνουν με τη σειρά το λόγο στους συνομιλητές και τις συνομιλήτριές τους. ✓ Εκφράζουν τη συμφωνία τους ή την αντίθεσή τους στις απόψεις που υιοθετούν οι (συν)ομιλητές και οι (συν)ομιλήτριες και αιτιολογούν τη στάση τους με την κατάλληλη επιχειρηματολογία, λαμβάνοντας υπόψη την κοινωνική ταυτότητα του αποδέκτη και το ευρύτερο κοινωνικό και επικοινωνιακό πλαίσιο. ✓ Αξιολόγηση ενός ομιλητή και μιας ομιλήτριας σε σχέση με τον τρόπο οργάνωσης της ομιλίας, τις γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές του/της και συνολικά το βαθμό επίτευξης του επιδιωκόμενου αποτελέσματος. ✓ Παρουσίαση συνθετικών εργασιών στην τάξη, σε σχολική γιορτή ή άλλες περιστάσεις με χρήση των νέων τεχνολογιών (λογισμικό παρουσίασης, βιντεοπροβολή κτλ.). 	<p>με τα βασικά θέματα, από την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, το διαδίκτυο ή άλλες πηγές</p>
--	--	---	---

Γ. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ			
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Βασικά θέματα / Κειμενικά είδη	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ			
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ & ΑΝΑΓΝΩΣΤΡΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Συνειδητοποιούν την ποικιλία των λόγων ανάγνωσης ενός κειμένου (λ.χ. απόκτηση πληροφορίας, ενημέρωση, απόλαυση). ✓ Καλλιεργούν διαφορετικές αναγνωστικές στρατηγικές του γραπτού κειμένου (συνολική κατανόηση θέματος και σκοπού, επικέντρωση σε συγκεκριμένη πληροφορία, προσωπική ερμηνεία με βάση σημεία του κειμένου κτλ.). ✓ Καλλιεργούν διαφορετικές στρατηγικές κατανόησης του γραπτού κειμένου (υποθέσεις με βάση τα συμφοραζόμενα, το ευρύτερο πλαίσιο, αξιοποίηση εικόνας, τίτλου, λέξεων κλειδιών). ✓ Καλλιεργούν διαφορετικές αναγνωστικές στρατηγικές ανάλογα με το αν το κείμενο είναι συνεχές, μη συνεχές (χάρτης, γράφημα, σχεδιάγραμμα κτλ.) ή υπερκείμενο. ✓ Εντοπίζουν την πολυφωνικότητα ορισμένων κειμένων και κατανοούν την οπτική γωνία του πομπού. ✓ Εντοπίζουν το πλαίσιο επικοινωνίας και την κοινωνική σχέση συγγραφέα και πραγματικού/ενοούμενου αναγνώστη (λ.χ. διαφορετικός βαθμός εξουσίας/αυθεντίας, ισότιμη σχέση/σχέση αλληλεγγύης ή οικειότητας κτλ.). 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το σχολείο μας ✓ Η φύση ✓ Η προστασία του περιβάλλοντος ✓ Διατροφή ✓ Το θέατρο ✓ Ο κινηματογράφος ✓ Ο αθλητισμός ✓ Ο τόπος μου ✓ Ο εαυτός μου ✓ Ραδιόφωνο, τηλεόραση ✓ Διαδίκτυο <p><i>Κειμενικά είδη:</i> <i>Κείμενα συνεχή</i> (αφηγήσεις, περιγραφές, επεξηγήσεις, επιχειρηματολογία, οδηγίες, υπερκείμενα). Πιο συγκεκριμένα: Λειτουργικά κείμενα (προσκλήσεις, αφίσες, κατάλογοι, λεζάντες, πληροφόρηση, προσανατολισμός, οδηγίες). Κείμενα δημοσιογραφικού λόγου (ρεπορτάζ, συνεντεύξεις, άρθρα, σχόλια). Επιστημονικά κείμενα (εγκυκλοπαιδικά άρθρα, βιβλιοκριτικές). Πολυτροπικά κείμενα (διαφημίσεις, κινούμενα σχέδια,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Σύγκριση διαφορετικών κειμένων ηλεκτρονικών ή έντυπων στην τάξη (π.χ. ενός άρθρου στην ιστοσελίδα μιας εφημερίδας, ενός επιστημονικού άρθρου που μόλις δημοσιεύτηκε στο διαδίκτυο, ενός δελτίου τύπου κτλ.) και συστηματική καταγραφή των εντοπιζόμενων διαφορών σε πίνακα ή στον προσωπικό «μαυροπίνακα» του κάθε μαθητή-χρήστη. ✓ Αξιοποίηση από τους μαθητές και τις μαθήτριες διευθύνσεων ηλεκτρονικών βιβλιοθηκών (wikis) για την άντληση πληροφοριών σχετικά με ένα ζήτημα που ερευνούν. ✓ Αναζήτηση πληροφοριών από τους μαθητές και τις μαθήτριες σε ιστοχώρους συζητήσεων (fora) και αξιολόγηση της εγκυρότητας των πηγών τους με βάση κριτήρια που προέκυψαν από συζήτηση στην τάξη. ✓ Συστηματική επεξεργασία των κειμένων μέσω ερωτήσεων διαφορετικού τύπου (ερωτήσεις συνολικής κατανόησης, αναζήτησης συγκεκριμένης πληροφορίας, ερμηνείας) που καλλιεργούν διαφορετικές όψεις της κατανόησης ενός κειμένου. ✓ Μετατροπή κειμένων σε νοητικούς χάρτες. ✓ Ανάγνωση του προλόγου ενός κειμένου ή της αρχής μιας ιστορίας και πρόβλεψη της 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου</i>. Για τα βασικά θέματα: τα κείμενα από τις αντίστοιχες θεματικές ενότητες του εγχειριδίου. Για τη θεωρία και τις δραστηριότητες:</p> <p>Ενότητα 2 (Περιστάσεις επικοινωνίας), Ενότητα 3 (κειμενικοί τύποι/λειτουργίες: περιγραφή, αφήγηση κτλ.), Ενότητα 4 (περιγραφή), Ενότητα 5 (αφήγηση), Ενότητα 10 (Σημεία στίξης, Χρήση λεξικών) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 1^ο κεφ., 3.3 (σημεία στίξης), 5^ο κεφ. 2.2-2.3 (κειμενικά είδη-υπολογία) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Ερμηνευτικό λεξικό νέας ελληνικής</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συνειδητοποιούν τη σχέση των παραπάνω με τη μορφή του παραγόμενου κειμένου (ποσότητα και οργάνωση πληροφορίας, γλωσσική ποικιλία, ύψος, χρήση πολυτροπικών στοιχείων κτλ.). ✓ Αναγνωρίζουν το κειμενικό είδος και τον κειμενικό τύπο (ή κειμενικούς τύπους) που απαντούν στο υπό επεξεργασία κείμενο με βάση τα συγκεκριμένα κειμενικά και γλωσσικά χαρακτηριστικά του. ✓ Διακρίνουν αν ένα κείμενο εμπλέκει χαρακτηριστικά μόνο από ένα ή και περισσότερους κειμενικούς τύπους (π.χ. αν ένα κείμενο είναι αμιγώς περιγραφικό ή εμπλέκει αφήγηση, επεξήγηση, επιχειρηματολογία κτλ.). ✓ Αντιλαμβάνονται τους μηχανισμούς συνοχής του κειμένου (σύνδεσμοι, επεξηγήσεις κτλ.) και αξιολογούν την καταλληλότητά τους ανάλογα με τις συμβάσεις του κειμενικού είδους. ✓ Αξιολογούν το περιεχόμενο (θέμα) και τη μορφή (γραμματικές και λεξιλογικές επιλογές, συνοχή και συνεκτικότητα) του γραπτού κειμένου και αποτιμούν την αποτελεσματικότητά του. ✓ Ερμηνεύουν τη λειτουργία βασικών σημείων στίξης και οπτικών και τυπογραφικών συμβάσεων. ✓ Χρησιμοποιούν λεξικά αξιοποιώντας λεξικογραφικές πληροφορίες που συμβάλλουν στο να αντιληφθούν την προθετικότητα και τον τύπο του κειμένου. ✓ Χρησιμοποιούν τη γραμματική για να διευρύνουν τη γνώση τους αναφορικά με γραμματικές δομές (π.χ. ενεργητική και παθητική διάθεση, υποτακτική και παρατακτική σύνταξη) και άλλα γραμματικά φαινόμενα (π.χ. εγκλίσεις, παραγωγή, σύνθεση) και τη χρήση τους στα κείμενα. 	<p>γελοιογραφίες) <i>Κείμενα μη συνεχή</i> (χάρτες, σχεδιαγράμματα, πίνακες, γραφήματα, φόρμες αιτήσεων, βεβαιώσεις, πιστοποιητικά)</p>	<p>συνέχειας με αξιοποίηση στοιχείων όπως οι εικόνες, ο τίτλος κτλ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες ασκούνται με βιωματικό τρόπο στη χρήση στρατηγικών κατανόησης κειμένου και στη συνέχεια αξιολογούν την επιτυχία της κάθε στρατηγικής ανάλογα με τον τύπο του κειμένου. ✓ Σύγκριση στην τάξη, μέσα από εργασία σε ομάδες, κειμένων συνεχών ή και μη συνεχών ως προς την ευκολία κατανόησης τους και ανίχνευση των παραγόντων που διευκολύνουν ή δυσχεραίνουν την κατανόηση σε συνεχή και μη συνεχή κείμενα. ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες αναζητούν διαδικτυακά κείμενα ή δίνονται έντυπα κείμενα ή κείμενα από εκπαιδευτικά λογισμικά και στη συνέχεια κατατάσσουν τα κείμενα ανάλογα με το κειμενικό είδος ή τον τύπο κειμένου. Έπειτα, εντοπίζουν τα αξιολογικά σχόλια που εκφέρονται από τον/τη συγγραφέα και τα διακρίνουν από τα γεγονότα αυτά καθαυτά. ✓ Εντοπισμός και αφαίρεση συνοχικών μηχανισμών από κείμενα διαφορετικών ειδών και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. ✓ Εντοπισμός της λειτουργικής χρήσης γραμματικών φαινομένων (υποτακτική και παρατακτική σύνταξη, απρόσωπη σύνταξη, σειρά των όρων, χρόνοι του ρήματος, μηχανισμοί εστίασης, πολυτυπίες κτλ.) σε ορισμένα κειμενικά είδη και αιτιολόγηση της χρήσης τους με βάση την προθετικότητα του συγγραφέα και το επικοινωνιακό πλαίσιο (δημιουργία επίσημου ύφους κτλ.). ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες διαβάζουν τίτλους εφημερίδων και εντοπίζουν τις λεξικογραμματικές επιλογές (π.χ. 	<p>Ηλεκτρονικά σώματα κειμένων</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες «Περί γλώσσας» (προφορικός και γραπτός λόγος) και «Εισαγωγή» (περιγραφή, αφήγηση, σημεία στίξης) (ενδεικτικά)</p> <p>Κείμενα που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες:</p> <p>έντυπα ή ψηφιακά, χρηστικά και μη χρηστικά, μονοτροπικά και πολυτροπικά κείμενα, συναφή με τα βασικά θέματα, από βιβλία και τον τύπο, από εκπαιδευτικά λογισμικά, το διαδίκτυο ή από άλλες πηγές</p>
---	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Μέσω της χρήσης της γλώσσας τελειοποιούν επίσης τη χρήση του κλιτικού συστήματος και των άλλων γραμματικών φαινομένων. ✓ Αρχίζουν κατά την ανάγνωση να διακρίνουν τα αξιολογικά σχόλια από τα γεγονότα. ✓ Αρχίζουν να εντοπίζουν υπόρρητες πληροφορίες, στάσεις και ιδεολογίες. ✓ Εντοπίζουν την πολυφωνικότητα των κειμένων και διακρίνουν την οπτική των συγγραφέων. ✓ Ερμηνεύουν τη χρήση της γεωγραφικής ή κοινωνιογλωσσικής ποικιλότητας ως μηχανισμών ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων ή και οπτικής γωνίας. ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία ποικίλων γραπτών κειμενικών ειδών. ✓ Συγκρίνουν τις αναγνωστικές τους συνήθειες εντός και εκτός τάξης. 		<p>παθητική/ενεργητική σύνταξη, ονοματική σύνταξη, επιλεγμένοι κλιτικοί τύποι). Καλούνται να συζητήσουν γιατί έκανε ο δημοσιογράφος αυτή την επιλογή. Τι θέλει να πει; Τι μπορεί να αποκρύπτει; Πώς θα διατυπώναμε τον ίδιο τίτλο με άλλο τρόπο; Τι θα άλλαζε;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Εντοπισμός των λειτουργιών των σημείων στίξης σε διάφορα είδη κειμένων και εξέταση των περιπτώσεων αστιξίας και επιλεκτικής αστιξίας, π.χ. σε λογοτεχνικά κείμενα ή πολυτροπικά κείμενα. ✓ Ερμηνεία των οπτικών και τυπογραφικών συμβάσεων που χρησιμοποιούνται σε ορισμένα γραπτά κείμενα (τύπο και μέγεθος γραμματοσειράς, πλάγια ή έντονα γράμματα κτλ.). ✓ Χρήση συνεργατικών εργαλείων επεξεργασίας κειμένου στο διαδίκτυο. ✓ Εξάσκηση στην κατανόηση συντομογραφιών και αρκτικολέξων. ✓ Εξάσκηση στη χρήση λεξικών και την αναγνώριση της σημειογραφίας τους. ✓ Άντληση πληροφοριών από τα λεξικά σχετικά με άγνωστες λέξεις ή σημασίες και χρήσεις λέξεων και εντοπισμός της προθετικότητας κειμένων διαφορετικών ειδών με βάση και τα λεξιλογικά μέσα που χρησιμοποιούν. ✓ Ανάσυρση πληροφοριών από ηλεκτρονικά σώματα κειμένων σχετικά με τις χρήσεις και τα συγκεκριμένα λέξεων. ✓ Οι μαθητές και οι μαθήτριες συγκρίνουν το λόγιο και το λαϊκό λεξιλόγιο της ελληνικής αξιοποιώντας τις γνώσεις τους και από άλλα μαθήματα, όπως λ.χ. τα Αρχαία Ελληνικά από 	
---	--	---	--

		<p>το πρωτότυπο, και παρατηρούν πώς λόγιες και λαϊκές λέξεις χρησιμοποιούνται ανάλογα με την προθετικότητα του συγγραφέα και τις συμβάσεις του κειμενικού είδους και του πλαισίου επικοινωνίας.</p> <p>✓ Σύγκριση στην τάξη των τρόπων με τους οποίους παρουσιάζεται το ίδιο γεγονός από διαφορετικές πηγές, π.χ. διαφορετικές εφημερίδες.</p>	
--	--	--	--

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Διαβάζουν μεγαλόφωνα ένα κείμενο με τον τρόπο που απαιτείται. ✓ Αξιοποιούν κατάλληλες αναγνωστικές στρατηγικές και στρατηγικές κατανόησης ανάλογα με το στόχο τους (αναζήτηση συγκεκριμένης πληροφορίας, εντοπισμός υποδηλώσεων, χρήση των γνώσεων/εμπειριών τους για την ερμηνεία του κειμένου κτλ.). ✓ Εντοπίζουν το πλαίσιο επικοινωνίας και την κοινωνική σχέση συγγραφέα και πραγματικού/εννοουμένου αναγνώστη και αναγνώστριας (λ.χ. διαφορετικός βαθμός εξουσίας/αυθεντίας, ισότιμη σχέση/σχέση αλληλεγγύης ή οικειότητας κτλ.). ✓ Συνειδητοποιούν τη σχέση των παραπάνω με τη μορφή του παραγόμενου κειμένου (ποσότητα και οργάνωση πληροφορίας, γλωσσική ποικιλία, ύφος, χρήση πολυτροπικών στοιχείων κτλ.). ✓ Κατανοούν ότι οι λέξεις έχουν ορισμένη ιστορία, που έχει σχέση με το υφολογικό επίπεδο στο οποίο ανήκουν. ✓ Διακρίνουν λόγιες από λαϊκές λέξεις. ✓ Χρησιμοποιούν λεξικά διαφόρων ειδών ανάλογα με τις ανάγκες πληροφόρησής τους. ✓ Συνειδητοποιούν τη διαφορά χρήσης μεταξύ παρατακτικής και υποτακτικής σύνταξης, απρόσωπης και μη απρόσωπης σύνταξης, ενεργητικής και παθητικής διάθεσης, μεταξύ οριστικής και των άλλων εγκλίσεων κ.ο.κ. και τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τη χρήση τους στην κειμενική οργάνωση και το ύφος. 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το διαδίκτυο ✓ Τα ΜΜΕ ✓ Ο καβγάς ✓ Τα ταξίδια ✓ Η οικογένεια ✓ Η φίλια ✓ Εργασία-ανεργία ✓ Καθημερινή ζωή ✓ Αειφόρος ανάπτυξη ✓ Το διάστημα κτλ. ✓ Συγκοινωνιακά μέσα ✓ Η επικοινωνία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ειδήσεις ✓ Ρεπορτάζ ✓ Δελτία καιρού ✓ Σχολιογραφικά άρθρα ✓ Συνταγές ✓ Πληροφοριακά κείμενα ✓ Διαφημίσεις ✓ Ανακοινώσεις ✓ Κατάλογοι ✓ Ψηφιακά κείμενα ✓ Ηλεκτρονικά μηνύματα ✓ Κόμικς 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Παρουσίαση υποδειγματικών αναγνώσεων. ✓ Υποθέσεις-προβλέψεις για το περιεχόμενο του κειμένου που πρόκειται να αναγνωστεί. ✓ Αναζήτηση και εντοπισμός των επικοινωνιακών παραγόντων ενός κειμένου. ✓ Αναζήτηση και επιλογή, βάσει κριτηρίων, ορισμένων κειμενικών ειδών (π.χ. ειδησεογραφικών κειμένων) σε έντυπη μορφή, από το διαδίκτυο κτλ. ✓ Εντοπισμός σχολίου-γεγονότος-ιδεολογικής οπτικής του αρθρογράφου. ✓ Σύγκριση μεταξύ διαφημίσεων και εκτενών πληροφοριακών κειμένων. ✓ Αναζήτηση φαινομένων παράταξης και υπόταξης, απρόσωπης και μη απρόσωπης σύνταξης, ενεργητικής και παθητικής διάθεσης, σειράς των λέξεων, εστίασης, χρήσης ρηματικών χρόνων και εγκλίσεων, κλιτικών πολυτυπιών κτλ. και αιτιολόγησή τους σε σχέση με τους διαφορετικούς τύπους κειμένων όπου εμφανίζονται. ✓ Αξιοποίηση ποικίλων λεξικών (ερμηνευτικών, ετυμολογικών, συνωνύμων, παραγώγων κτλ.). ✓ Αναζήτηση άγνωστων λέξεων και ετυμολογιών σε λεξικά. ✓ Αναζήτηση διαφόρων σημασιών και χρήσεων λέξεων σε λεξικά και ηλεκτρονικά σώματα κειμένων (κυριολεκτική/μεταφορική σημασία, πολυσημία, συνωνυμία κτλ.) και εντοπισμός των διαφορετικών λειτουργιών τους 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου</i>. Για τα βασικά θέματα: τα κείμενα από τις αντίστοιχες θεματικές ενότητες του εγχειριδίου. Για τη θεωρία και τις δραστηριότητες:</p> <p>Ενότητα 1 (Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου), Ενότητα 2 (Περίληψη), Ενότητα 5 (Συλλογή υλικού), Ενότητα 8 (Αξιολόγηση επιχειρημάτων), Ενότητα 9 (Χρήση ποικίλων λεξικών) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 3^ο κεφ., 5.1-5.2 (παράταξη και υπόταξη), 4^ο κεφ. 2.1 (καταγωγή των λέξεων) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Ερμηνευτικό λεξικό νέας ελληνικής</i></p> <p>Ηλεκτρονικά σώματα κειμένων</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες 7 και 8 (παράταξη</p>
--	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Εξηγούν την οργάνωση και το ύφος ενός κειμένου σε σχέση με το είδος και το πλαίσιο παραγωγής και πρόσληψής του. ✓ Διακρίνουν τους τρόπους οργάνωσης των παραγράφων (αιτιολόγηση, σύγκριση κτλ.) ανάλογα με τα κειμενικά είδη. ✓ Εντοπίζουν τα σημεία όπου υπάρχουν υπόρρητα νοήματα και αποκαλύπτουν ιδεολογικά μηνύματα. ✓ Αξιολογούν τη μορφή του κειμένου σε σχέση με τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους στο οποίο ανήκει. ✓ Ερμηνεύουν τη χρήση της γεωγραφικής ή κοινωνιογλωσσικής ποικιλότητας ως μηχανισμών ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων ή και οπτικής γωνίας. ✓ Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των κειμένων που επεξεργάζονται. ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία ποικίλων γραπτών κειμενικών ειδών. 		<p>ανάλογα με το κειμενικό είδος.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Σύγκριση κειμένων σε λαϊκό και επίσημο ύφος. ✓ Εντοπισμός γραμματικοσυντακτικών και λεξιλογικών στοιχείων που διαμορφώνουν το ύφος ενός κειμένου και αποτίμηση της αποτελεσματικότητάς τους σε διάφορα κειμενικά παραδείγματα. ✓ Εντοπισμός χαρακτηριστικών του προφορικού λόγου σε ορισμένα γραπτά κείμενα (π.χ. λαϊκοί τύποι, φαικτά στοιχεία σε ηλεκτρονικά μηνύματα) και επισήμανση της λειτουργίας τους. ✓ Αναγνώριση των διαφορετικών τρόπων οργάνωσης παραγράφων και της λειτουργίας τους ανάλογα με τα κείμενα. ✓ Χρήση σημειώσεων στο τετράδιο ή σε ηλεκτρονικά σημειωματάρια (notepad). ✓ Πύκνωση κειμένου με εξαγωγή πλαγιότιτλων και ενσωμάτωση σε ευρύτερο κείμενο. ✓ Παρουσίαση αρχιτεκτονικής κειμένων. ✓ Αιτιολόγηση των δομικών επιλογών των συγγραφέων σε σχέση με το κειμενικό είδος. ✓ Ατομικές και ομαδικές έρευνες μικρής εμβέλειας με χρήση ηλεκτρονικών βιβλιοθηκών ή άλλων πηγών του διαδικτύου και λογισμικών. 	<p>και υπόταξη) (ενδεικτικά)</p> <p>Κείμενα που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες:</p> <p>έντυπα ή ψηφιακά, χρηστικά και μη χρηστικά, μονοτροπικά και πολυτροπικά κείμενα, συναφή με τα βασικά θέματα, από βιβλία και τον τύπο, από εκπαιδευτικά λογισμικά, το διαδίκτυο ή από άλλες πηγές</p>
--	--	--	--

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Κάνουν γενικές παρατηρήσεις για την προέλευση ενός κειμένου και τις περιστάσεις που το παρήγαγαν. ✓ Αναγνωρίζουν τις λειτουργίες που επιτελεί ένα κείμενο. ✓ Κάνουν λεξιλογικές συγκρίσεις μεταξύ κειμένων. ✓ Εξηγούν ορισμένα γραμματικοσυντακτικά φαινόμενα σε σχέση με τις λειτουργίες τους σε διάφορα κείμενα. ✓ Διακρίνουν τον ευθύ από τον πλάγιο λόγο σε συγκεκριμένα κειμενικά είδη. ✓ Ετυμολογούν ορισμένες λέξεις. ✓ Διακρίνουν τα δομικά συστατικά ενός κειμένου και αναλύουν τις σχέσεις μεταξύ τους. ✓ Διακρίνουν τα φαινόμενα πολυσημίας, σημασιακής αλλαγής (μετωνυμίας και μεταφοράς) σε ένα κείμενο. ✓ Διακρίνουν τις επιλογές ανάμεσα σε συνώνυμες λέξεις, που διαφοροποιούν το ύφος του κειμένου. ✓ Αιτιολογούν τις επιλογές οργάνωσης ενός κειμένου που αφορούν το κειμενικό είδος και το πλαίσιο επικοινωνίας. ✓ Ερμηνεύουν τη χρήση της γεωγραφικής ή κοινωνιογλωσσικής ποικιλότητας ως μηχανισμών ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων ή και οπτικής γωνίας. ✓ Εντοπίζουν σημεία ενός κειμένου με τα οποία επιχειρείται να ασκηθεί επίδραση στην κοινή γνώμη. 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το θέατρο ✓ Το τραγούδι ✓ Οι γλώσσες του κόσμου ✓ Η Ελλάδα ✓ Η Ευρώπη και η Ευρωπαϊκή Ένωση ✓ Η ειρήνη και ο πόλεμος ✓ Οικουμενικές αξίες ✓ Παρελθόν και μέλλον ✓ Η τέχνη ✓ Σύγχρονη τεχνολογία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Δοκίμια ✓ Πολυτροπικά κείμενα ✓ Λογοτεχνικά κείμενα ✓ Επιστημονικά κείμενα ✓ Ηλεκτρονικά μηνύματα ✓ Διάλογοι μέσω διαδικτύου ✓ Άλλα ψηφιακά κείμενα 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Άσκηση στην ανάγνωση δύσκολων κειμένων και αναζήτηση των επικοινωνιακών παραγόντων που οδήγησαν στην παραγωγή των κειμένων. ✓ Εξήγηση των λειτουργιών ενός έντυπου ή ψηφιακού κειμένου (π.χ. προπαγανδιστικό, παιδαγωγικό, προκλητικό κτλ.). ✓ Σύγκριση διαφορετικών εκδοχών του ίδιου κειμενικού είδους. ✓ Ενασχόληση με τη γραμματικοσυντακτική ορολογία με αφετηρία λειτουργικά στοιχεία των κειμένων. ✓ Αναγνώριση των λειτουργιών που εκπληρώνουν σε διάφορα κείμενα ορισμένα γραμματικοσυντακτικά φαινόμενα όπως π.χ. η παθητική διάθεση, η διαδοχική υπόταξη, η απρόσωπη σύνταξη, ο ετερόπρωτος προσδιορισμός, η παρατακτική και η υποτακτική σύνταξη, η συμπλεκτική και διαζευκτική σύνδεση όρων, η σειρά των όρων, οι μηχανισμοί εστίασης κ.ά. ✓ Αναγνώριση των λειτουργιών της γραμματικοσυντακτικής και λεξιλογικής ποικιλίας, π.χ. κλιτικές πολυτυπίες, επίθετα σε -ης, επιρρήματα σε -ως και σε -α, λόγιες και κοινές προθέσεις, που/ο οποίος, συνώνυμες λαϊκές και λόγιες λέξεις κ.ά. ✓ Εντοπισμός του πλάγιου λόγου σε αφηγήσεις, δημοσιογραφικά άρθρα κτλ., μετατροπή του σε ευθύ και παρατήρηση των αλλαγών στη λειτουργικότητα του κειμένου. ✓ Ανάλυση των κειμενικών συστατικών με 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου</i>. Για τα βασικά θέματα: τα κείμενα από τις αντίστοιχες θεματικές ενότητες του εγχειριδίου. Για τη θεωρία και τις δραστηριότητες:</p> <p>Ενότητα 1 (Παράταξη και υπόταξη), Ενότητα 2 (Πολυσημία, Αιτιολογημένες κρίσεις), Ενότητα 3 (Ευθύς και πλάγιος λόγος, Κυριολεξία και μεταφορά), Ενότητα 4 (Συνώνυμα και αντίθετα), Ενότητα 5 (Ανάλυση κειμένου στα συστατικά του), Ενότητα 7 (Μετωνυμία), Ενότητα 8 (Στίξη, Περίληψη) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 1^ο κεφ., 3.3 (σημεία στίξης), 2^ο κεφ., 2,3,6 (μορφολογία ουσιαστικών, επιθέτων, ρημάτων), 3^ο κεφ., 5.1-5.2 (παρατακτική και υποτακτική σύνταξη), 4^ο κεφ., 2.3 (σημασίες των</p>
---	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ερμηνεύουν το ρόλο των γλωσσικών, υφολογικών και κειμενικών επιλογών στην κατασκευή και προβολή στάσεων, απόψεων, ιδεολογιών. ✓ Εντοπίζουν λανθάνοντα μηνύματα και ιδεολογικά στοιχεία στη μορφή και στο νόημα του κειμένου. ✓ Αποτιμούν την αποτελεσματικότητα των κειμένων. ✓ Αξιολογούν τα κείμενα συγκριτικά. ✓ Αξιολογούν την κοινωνική και πολιτισμική λειτουργία ποικίλων γραπτών κειμενικών ειδών. 		<p>πορεία από το κείμενο στη λέξη, αναγνώριση δεικτών συνοχής, εξήγηση των τρόπων με τους οποίους οι επικοινωνιακοί παράγοντες και η προθετικότητα διαμορφώνουν τα δομικά συστατικά των κειμένων.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αναγνώριση πολυσημιών, μετωνυμιών και μεταφορών σε διάφορα κείμενα και αιτιολόγησή τους με βάση τον τύπο κειμένου και τις περιστάσεις σύνταξής του. ✓ Αναγνώριση των διαφορετικών λειτουργιών συνώνυμων λέξεων (π.χ. <i>κάνω</i> και <i>επιτελώ</i>) σε ποικίλα κείμενα με αντικαταστάσεις και μετασχηματισμούς. ✓ Ερμηνεία άγνωστων λέξεων με βάση τα συμφραζόμενα. ✓ Αναζήτηση άγνωστων ή σπάνιων λέξεων σε έντυπα, ψηφιακά και διαδικτυακά λεξικά και σε ηλεκτρονικά σώματα κειμένων. ✓ Ανάσυρση πληροφοριών από ηλεκτρονικά σώματα κειμένων σχετικά με τις υφολογικές χρήσεις ορισμένων λέξεων και παρατήρηση του ρόλου του συγκεκριμένου στα φαινόμενα πολυσημίας και νέων μεταφορών. ✓ Αναζήτηση των τρόπων που υπάρχουν σε πολυτροπικά κείμενα και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του κειμένου σε σχέση με το συνδυασμό γλωσσικών και εικονιστικών επιλογών. ✓ Αναζήτηση κειμένων με ορισμένη θεματολογία σε ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες, εγκυκλοπαίδειες και ιστοχώρους συζητήσεων και αποτίμηση της πληροφοριακής τους συμβολής. ✓ Αναγνώριση και κατάταξη διαφορετικών τύπων κειμένων από το διαδίκτυο και αποτίμηση των στόχων και της 	<p>λέξεων), 5^ο κεφ., 2.2-2.3 (κειμενικά είδη-υφολογία) (ενδεικτικά)</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες 5 (κυριολεξία και μεταφορά), 4 (συνώνυμα, αντώνυμα), 9 (ετυμολογικές οικογένειες λέξεων) και 10 (πρόταση, περίοδος, παράγραφος, σημασιακά σχήματα λόγου) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Ερμηνευτικό λεξικό νέας ελληνικής</i></p> <p>Διαδικτυακά λεξικά νέας ελληνικής</p> <p>Λεξικά της νέας ελληνικής γλώσσας</p> <p>Ηλεκτρονικά σώματα κειμένων</p> <p>Κείμενα που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες:</p> <p>έντυπα ή ψηφιακά, χρηστικά και μη χρηστικά, μονοτροπικά και πολυτροπικά κείμενα, συναφή με τα βασικά θέματα, από βιβλία</p>
--	--	---	---

		<p>αποτελεσματικότητάς τους.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Παρουσίαση σχεδιασμού και οργάνωσης ιστοσελίδων. ✓ Αξιολόγηση του βαθμού συνοχής και της χρήσης κειμενικών δεικτών συνοχής και σχολιασμού στο εσωτερικό ενός τύπου κειμένων και σε διαφορετικούς τύπους κειμένων, έντυπων και ψηφιακών. 	<p>και τον τύπο, από εκπαιδευτικά λογισμικά, το διαδίκτυο ή από άλλες πηγές</p>
--	--	---	---

Δ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ			
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Βασικά θέματα/Κειμενικά είδη	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ			
<p>ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ & ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΓΡΑΠΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΘΕΣΗ ΝΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Επιλέγουν πλαίσιο επικοινωνίας, πιθανούς αποδέκτες, καθορίζουν τη φύση της κοινωνικής σχέσης συγγραφέα και αποδέκτη και το κειμενικό είδος. ✓ Σχεδιάζουν τα βασικά σημεία που θα χρησιμοποιήσουν στο κείμενό τους. ✓ Χρησιμοποιούν το κατάλληλο για την περίπτωση λεξιλόγιο, γραμματικές δομές και μηχανισμούς κειμενικής συνοχής. ✓ Εφαρμόζουν τους απαραίτητους γραμματικούς κανόνες (κλίση, σύνταξη, ορθογραφία), χρησιμοποιώντας χρηστικά βοηθήματα (λεξικά, πίνακες κλίσεων, γραμματικές) για να επαληθεύσουν τις επιλογές τους. ✓ Χρησιμοποιούν γραμματικές δομές και φαινόμενα γλωσσικής ποικιλότητας ανάλογα με την προθετικότητα και το ύφος του κειμένου. ✓ Χρησιμοποιούν τα βασικά σημεία στίξης αυξάνοντας τη λειτουργικότητα των κειμένων τους, ανάλογα με τις συμβάσεις του κειμενικού είδους. ✓ Χειρίζονται κειμενογράφο και άλλα λογισμικά επιλέγοντας τις κατάλληλες οπτικές και 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το σχολείο μας ✓ Ο άνθρωπος και η υγεία του ✓ Η φύση και το περιβάλλον ✓ Διατροφή ✓ Τέχνη και άνθρωπος ✓ Ο αθλητισμός ✓ Ο τόπος μου ✓ Η γνώση ✓ Ραδιόφωνο, τηλεόραση ✓ Διαδίκτυο <p><i>Κειμενικά είδη:</i> <i>Κείμενα συνεχή</i> Λειτουργικά κείμενα (προσκλήσεις, αφίσες, κατάλογοι, λεζάντες, οδηγίες, βιογραφικό, αυτοβιογραφικό) Κείμενα δημοσιογραφικού λόγου (ρεπορτάζ, συνεντεύξεις, άρθρα, σχόλια)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Επιστημονικά κείμενα (εγκυκλοπαιδικά άρθρα, βιβλιοκριτικές) ✓ Πολυτροπικά κείμενα ✓ Υπερκείμενα 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συμμετοχή σε δραστηριότητες που καλλιεργούν τις τεχνικές προοργάνωσης γραπτού λόγου, π.χ. ιδεοθύελλα, ελεύθερη γραφή, δημιουργική γραφή, οργάνωση των βασικών σημείων. ✓ Αναπροσαρμογή/ιεράρχηση των στοιχείων που προέκυψαν κατά τον προσχεδιασμό/την προοργάνωση του κειμένου των μαθητών μέσω της ενεργοποίησης της προϋπάρχουσας γνώσης και του συνυπολογισμού ποικίλων επικοινωνιακών παραγόντων, π.χ. δέκτης, περίσταση επικοινωνίας, επίπεδο ύφους κτλ. ✓ Άσκηση στον εντοπισμό εναλλακτικών/ισοδύναμων/συνώνυμων λεξιλογικών τύπων και επιλογή του καταλληλότερου με βάση την περίσταση επικοινωνίας και το επίπεδο ύφους. ✓ Τροποποιήσεις της δόμησης και της οργάνωσης των γραπτών κειμένων, ώστε να ανταποκρίνονται στο σκοπό και στην περίσταση επικοινωνίας. ✓ Σύγκριση του παραγόμενου κειμένου με άλλα που εμπίπτουν στον ίδιο κειμενικό τύπο και εντοπίζονται στο σχολικό βιβλίο και στο διαδίκτυο ή προέρχονται από άλλες πηγές. Αντιπαραβολή των λεξικογραμματικών επιλογών τους και επιλογή μίας από τις 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου</i>. Για τα βασικά θέματα: τα κείμενα από τις αντίστοιχες θεματικές ενότητες του εγχειριδίου. Για τη θεωρία και τις δραστηριότητες:</p> <p>Ενότητα 2 (Περιστάσεις επικοινωνίας), Ενότητα 3 (Είδη λόγου: περιγραφή, αφήγηση κτλ.), Ενότητα 10 (Χρήση λεξικών) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 1^ο κεφ., 3.3 (σημεία στίξης), 5^ο κεφ. 2.2-2.3 (κειμενικά είδη υφολογία) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Ερμηνευτικό λεξικό νέας ελληνικής</i></p> <p>Λεξικά της νέας ελληνικής γλώσσας</p>

<p>τυπογραφικές συμβάσεις.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Προβάλλουν τη δική τους οπτική γωνία σε σχέση με ένα θέμα. ✓ Υιοθετούν τα γλωσσικά μέσα/μηχανισμούς που αναδεικνύουν την ταυτότητα και τη στάση τους ως παραγωγών του γραπτού κειμένου. ✓ Προβαίνουν σε αυτοαξιολόγηση του κειμένου τους με βάση προκαθορισμένα κριτήρια (χρήση κατάλληλου κειμενικού είδους, τήρηση των χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους, δείκτες συνοχής, γραμματική του κειμένου, προβολή με ρητό ή υπόρρητο τρόπο της οπτικής τους), προχωρώντας σε διορθώσεις όπου το κρίνουν αναγκαίο. ✓ Αξιολογούν τα γλωσσικά ή άλλα μέσα που χρησιμοποιούν για να αναπτύξουν το θέμα τους και τα αναπροσαρμόζουν όταν υπάρχει ανάγκη. ✓ Συγκρίνουν τις συγγραφικές τους επιλογές και πρακτικές εντός και εκτός τάξης. ✓ Αναδεικνύουν τη σχέση της γλώσσας των κειμένων με ποικίλες κοινωνικές συνθήκες και ιδεολογικά μορφώματα που λανθάνουν σε όλες τις μορφές και χρήσεις του λόγου. 	<p><i>Κείμενα μη συνεχή</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αιτήσεις ✓ Σχεδιαγράμματα ✓ Αγγελίες ✓ Κατάλογοι 	<p>εναλλακτικές επιλογές μετά από επαλήθευση της ορθότητάς της σε εγχειρίδια αναφοράς (λεξικά, γραμματικές κτλ.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Εξάσκηση στη στρατηγική χρήση λεξικού (παιχνίδια αναζήτησης λέξεων, λημματοποίησης κτλ.) ✓ Ομαδική παραγωγή κειμένου με υποβοήθηση στο πλαίσιο ομάδων. Κάθε ομάδα μελετά άλλα παρόμοια κείμενα, επιλέγει τα βασικά σημεία, το λεξιλόγιο και τις δομές που θα χρησιμοποιήσει και προχωρά στη συγγραφική φάση. ✓ Λειτουργική χρησιμοποίηση γραμματικών φαινομένων (π.χ. υπόταξης, απρόσωπης σύνταξης, σειράς των όρων, μηχανισμών εστίασης, ρηματικών χρόνων) και φαινομένων γλωσσικής ποικιλίας (π.χ. κλιτική πολυτυπία, ενεργητική/παθητική σύνταξη, λόγιες/λαϊκές λέξεις) και αξιολόγηση ως προς την αποτελεσματικότητά τους σε συνάρτηση με το κειμενικό είδος ✓ Σχολιασμός λαθών στην κατανόηση των παραγόμενων κειμένων που προκύπτουν από εσφαλμένη χρήση σημείων στίξης ✓ Εξάσκηση στην αξιοποίηση διαφορετικών γραφολογικών, τυπογραφικών και σημειωτικών επιλογών (π.χ. τύπος και μέγεθος γραμματοσειράς, πλάγια ή έντονα γράμματα, πολυτροπικά στοιχεία κτλ.) με βάση τον τύπο του παραγόμενου ψηφιακού κειμένου ✓ Εξάσκηση στη χρήση συντομογραφιών και αρκτικολεξών ✓ Μετασηματισμός μέσα από παιγνιώδεις δραστηριότητες των κειμένων των μαθητών και μαθητριών, προκειμένου να αναδειχτεί διαφορετική προθετικότητα. Οι μαθητές και οι μαθήτριες διαφοροποιούν το κειμενικό είδος, τις 	<p>Διαδικτυακά λεξικά της νέας ελληνικής</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες «Περί γλώσσας» (προφορικός και γραπτός λόγος) και «Εισαγωγή» (περιγραφή, αφήγηση, σημεία στίξης) (ενδεικτικά)</p> <p>Κείμενα που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες:</p> <p>έντυπα ή ψηφιακά, χρηστικά και μη χρηστικά, μονοτροπικά και πολυτροπικά κείμενα, συναφή με τα βασικά θέματα, από βιβλία και τον τύπο, από εκπαιδευτικά λογισμικά, το διαδίκτυο ή από άλλες πηγές</p>
---	---	---	---

		<p>λεξιλογικές και συντακτικές επιλογές, την οργάνωση της πληροφορίας, τη χρήση συνοχικών μηχανισμών και σχολιάζουν το αποτέλεσμα.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Σύγκριση διαφόρων πολυτροπικών κειμένων για την ανάδειξη του ρόλου των οπτικών, γραφολογικών και τυπογραφικών σημειωτικών μέσων (π.χ. ο τύπος και το μέγεθος της γραμματοσειράς) στη μετάδοση πληροφοριών ✓ Χωρισμός των μαθητών σε ομάδες και κοινή επεξεργασία κειμένου με χρήση κειμενογράφου και των υπηρεσιών και συνεργατικών εργαλείων του διαδικτύου ✓ Αφήγηση γεγονότων από διαφορετικές οπτικές γωνίες στο πλαίσιο δραστηριοτήτων δημιουργικής γραφής ✓ Σύγκριση των παραγόμενων κειμένων με άλλα κείμενα που πληρούν τα συγκεκριμένα κριτήρια, αντιπαραβολή των κειμένων στο διαδραστικό πίνακα ✓ Αυτοαξιολόγηση της γραμματικής δομής και των λεξιλογικών επιλογών στα παραγόμενα από τους μαθητές κείμενα με χρήση βοηθημάτων (λεξικά, γραμματικές) ✓ Εξάσκηση των μαθητών και μαθητριών στην αυτοαξιολόγηση και αυτοδιόρθωση των κειμένων τους με βάση συγκεκριμένα κριτήρια, μέσα από δραστηριότητες που αναδεικνύουν τα στάδια συγγραφής ενός κειμένου 	
--	--	--	--

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Καθορίζουν τους επικοινωνιακούς στόχους του υπό σύνταξη κειμένου, το κειμενικό είδος και τη σχέση πομπού και αποδέκτη και επιλέγουν τον κατάλληλο τρόπο παρουσίασης του κειμένου. ✓ Σχεδιάζουν τη δομή μονοτροπικού ή πολυτροπικού κειμένου. ✓ Χρησιμοποιούν διαφορετικούς τρόπους οργάνωσης των παραγράφων (όπου χρειάζεται) σε συμφωνία με τους επικοινωνιακούς στόχους των κειμένων τους (αιτιολόγηση, σύγκριση, αντίθεση κτλ.). ✓ Χρησιμοποιούν βοηθήματα (λεξικά, γραμματική) για την αποδεκτή, ανάλογα με το είδος και την περίπτωση, γραφή. ✓ Εφαρμόζουν συνειδητά μορφολογικούς και συντακτικούς κανόνες ανάλογα με το είδος και το επικοινωνιακό πλαίσιο. ✓ Αξιοποιούν τη γεωγραφική και κοινωνιογλωσσική ποικιλότητα ως μηχανισμούς ύφους και δήλωσης συνομιλιακών και κοινωνικών ταυτοτήτων ή και οπτικής γωνίας. ✓ Συνειδητοποιούν και αξιολογούν τη σημειωτική λειτουργία της εικόνας σε διαφορετικά πολυτροπικά κείμενα. ✓ Επιλέγουν και αξιολογούν τα γλωσσικά στοιχεία που αποδίδουν τη σκέψη του γράφοντα/της γράφουσας και την ιδεολογία τους. ✓ Επαναξιολογούν τα δικά τους κείμενα και τα βελτιώνουν. ✓ Συνειδητοποιούν τα διαφορετικά νοήματα που προκύπτουν από ένα κείμενο για διαφορετικές 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το διαδίκτυο ✓ Τα ΜΜΕ ✓ Ο καβγάς ✓ Τα ταξίδια ✓ Η οικογένεια ✓ Η φιλία ✓ Εργασία-ανεργία ✓ Καθημερινή ζωή ✓ Κοινωνική ζωή ✓ Αειφόρος ανάπτυξη ✓ Το διάστημα κτλ. ✓ Συγκοινωνιακά μέσα ✓ Η επικοινωνία <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ρεπορτάζ ✓ Διαμαρτυρία ✓ Δελτία καιρού ✓ Σχολιογραφικά άρθρα ✓ Πληροφοριακά κείμενα ✓ Επιστολές ✓ Οδηγίες χρήσης ✓ Λεζάντες ✓ Διαφημίσεις ✓ Ανακοινώσεις ✓ Κατάλογοι ✓ Ψηφιακά κείμενα ✓ Ηλεκτρονικά μηνύματα ✓ Συνταγές 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συμμετοχή σε συζητήσεις με χρήση των εργαλείων επικοινωνίας και συνεργασίας του διαδικτύου για άντληση πληροφοριών ✓ Αναζήτηση έντυπων ή ψηφιακών κειμένων, σύγκριση πληροφοριών και κριτικός σχολιασμός ✓ Ενασχόληση με γραμματικοσυντακτικούς κανόνες και χρήση της αντίστοιχης ορολογίας ✓ Λειτουργική αξιοποίηση των γραμματικοσυντακτικών φαινομένων (ενεργητική/παθητική διάθεση, διαδοχική υπόταξη, απρόσωπη σύνταξη, παρατακτική και υποτακτική σύνταξη, χρόνοι του ρήματος, κλιτικές πολυτυπίες, σειρά των λέξεων, εστίαση κτλ.) κατά τη σύνταξη κειμένων διαφόρων ειδών ανάλογα με το επικοινωνιακό πλαίσιο ✓ Σύνταξη κειμένων σε λαϊκό και σε επίσημο ύφος και σε ενδιάμεσες διαβαθμίσεις με λειτουργική αξιοποίηση των λεξικογραμματικών στοιχείων. ✓ Λειτουργική αξιοποίηση των διαφορετικών τρόπων οργάνωσης παραγράφων κατά τη σύνταξη διαφόρων τύπων κειμένων ✓ Μετασχηματισμοί κειμένων (λογοτεχνικά/μη λογοτεχνικά) ✓ Επαναδιατυπώσεις κειμένων με έμφαση στην προσαρμογή των μορφοσυντακτικών και λεξιλογικών μέσων στους επικοινωνιακούς παράγοντες ✓ Εναλλαγή γραμματοσειρών και άλλων σημειωτικών δηλώσεων (κεφαλαία-πεζά, μαύρα-πλάγια κτλ.) 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου</i>. Για τα βασικά θέματα: τα κείμενα από τις αντίστοιχες θεματικές ενότητες του εγχειριδίου. Για τη θεωρία και τις δραστηριότητες:</p> <p>Ενότητα 1 (Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου), Ενότητα 2 (Επανελέγχος της γραπτής έκφρασης), Ενότητα 4 (Οργάνωση ευρύτερου κειμένου), Ενότητα 5 (Οργάνωση και συνοχή περιγραφής και αφήγησης), Ενότητα 8 (Διατύπωση επιχειρημάτων) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 3^ο κεφ., 5.1-5.2 (παράταξη και υπόταξη), 4^ο κεφ. 2.1 (καταγωγή των λέξεων) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Ερμηνευτικό λεξικό νέας ελληνικής γλώσσας</i> Λεξικά της νέας ελληνικής γλώσσας Διαδικτυακά λεξικά της νέας ελληνικής</p>
---	--	---	--

<p>κοινωνικές ομάδες αναγνωστών και αναγνωστριών.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Χωρισμός των μαθητών και μαθητριών σε ομάδες και κοινή επεξεργασία κειμένου με τη χρήση κειμενογράφου, λογισμικού παρουσίασης (για πολυτροπικά κείμενα) και διαδικτυακών εργαλείων συνεργατικής γραφής ✓ Εντοπισμός των αποδεκτών του κειμένου και διάκριση/ομαδοποίησή τους ✓ Παραγωγή μονοτροπικών και πολυτροπικών κειμένων, αντιπαραθετική παρουσίασή τους σε διαδραστικό πίνακα ή άλλο μέσο και επισήμανση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων τους ✓ Σύγκριση δύο διαφορετικών τρόπων παραγωγής κειμένου: σύνθεση κειμένου με αλλά και χωρίς προσχεδιασμό/προοργάνωση και επανέλεγχο. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και ανατροφοδότηση ✓ Δημιουργική διόρθωση στην τάξη κειμένου που εντοπίστηκε σε ιστολόγιο, μη κατάλληλου επικοινωνιακά και μη ορθού γλωσσικά. Αντιπαραβολή του πρωτότυπου με το διορθωμένο κείμενο, σχολιασμός των πλεονεκτημάτων από τη χρήση βοηθημάτων και ανατροφοδότηση ✓ Ανάλυση κειμένου στην τάξη και μετασχηματισμός του σε κείμενο του ίδιου είδους αλλά διαφορετικού ύφους ✓ Μετατροπή προφορικού λόγου σε γραπτό, επισήμανση των διαφορών (επιλογή γλωσσικών και συγκειμενικών στοιχείων, οργάνωση της πληροφορίας, πλαίσιο επικοινωνίας κτλ.) και παρουσίαση των διαφορών μεταξύ των δύο κατηγοριών λόγου ✓ Σύγκριση της γλώσσας και της πληροφοριακής δομής κειμένων τα οποία έχουν παραχθεί από ομάδες που είναι 	<p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες 7 και 8 (παράταξη και υπόταξη) (ενδεικτικά)</p> <p>Κείμενα που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες:</p> <p>έντυπα ή ψηφιακά, χρηστικά και μη χρηστικά, μονοτροπικά και πολυτροπικά κείμενα, συναφή με τα βασικά θέματα, από βιβλία και τον τύπο, από εκπαιδευτικά λογισμικά, το διαδίκτυο ή από άλλες πηγές</p>
---	--	---	--

		κοινωνικά/ιδεολογικά διαφορετικές ✓ Παρουσίαση στην τάξη μικρών ατομικών ή ομαδικών ερευνών που γράφτηκαν στον υπολογιστή με χρήση κειμενογράφου, διορθωτή, λογισμικού επεξεργασίας εικόνας, σελιδοποιητή κτλ., εκπαιδευτικών λογισμικών ή με χρήση των υπηρεσιών και των συνεργατικών εργαλείων του διαδικτύου.	
--	--	---	--

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Καθορίζουν τους επικοινωνιακούς στόχους του υπό σύνταξη κειμένου, το κειμενικό είδος και τη σχέση πομπού και αποδέκτη. ✓ Συντάσσουν πολυτροπικά κείμενα και εξηγούν το αποτέλεσμα από τη χρήση διαφορετικών τρόπων σε αυτά τα κείμενα. ✓ Χρησιμοποιούν το κατάλληλο ύφος ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας και εντάσσουν λειτουργικά τα γραμματικοσυντακτικά στοιχεία κατά τη σύνταξη κειμένων διαφόρων ειδών. ✓ Αξιοποιούν λειτουργικά όλα τα σημεία στίξης. ✓ Επιλέγουν την κατάλληλη γραμματοσειρά και γενικά τις κατάλληλες τυπογραφικές συμβάσεις κατά τη χρήση κειμενογράφου ή λογισμικού παρουσίασης. ✓ Χρησιμοποιούν πλάγιο λόγο σε ορισμένα είδη κειμένων. ✓ Αξιοποιούν τους κατάλληλους δείκτες συνοχής και σχολιασμού για τη σύνδεση προτάσεων αλλά και ευρύτερων τμημάτων του κειμένου. ✓ Αξιοποιούν τις πολυσημικές και μεταφορικές χρήσεις λέξεων σε ορισμένα κείμενά τους. ✓ Επιλέγουν από συνώνυμες λέξεις εκείνη που ταιριάζει με το ύφος και την προθετικότητα του κειμένου τους. ✓ Εξηγούν την επιλογή των γλωσσικών στοιχείων σε συνάρτηση με τα νοήματα και την κοινωνική/ πολιτισμική λειτουργία των κειμένων τους. ✓ Κατανοούν το πώς ορισμένες γλωσσικές 	<p><i>Βασικά θέματα:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Το θέατρο ✓ Το τραγούδι ✓ Οι γλώσσες του κόσμου ✓ Η Ελλάδα ✓ Η Ευρώπη και η Ευρωπαϊκή Ένωση ✓ Η ειρήνη και ο πόλεμος ✓ Οικουμενικές αξίες ✓ Παρελθόν και μέλλον ✓ Η τέχνη ✓ Σύγχρονη τεχνολογία και άνθρωπος <p><i>Κειμενικά είδη:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Δοκίμια ✓ Διαμαρτυρία ✓ Επιστολή ✓ Επιφυλλίδες ✓ Πολυτροπικά κείμενα ✓ Λογοτεχνικά κείμενα ✓ Επιστημονικά κείμενα ✓ Ηλεκτρονικά μηνύματα ✓ Διάλογοι μέσω διαδικτύου ✓ Άλλα ψηφιακά κείμενα 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Συμπλήρωση ημιτελών κειμένων ή κειμένων για τα οποία δίνεται η πρώτη παράγραφος ή ορισμένοι πλαγιότιτλοι ✓ Κατασκευή πολυτροπικών κειμένων που απευθύνονται σε συγκεκριμένους αποδέκτες, π.χ. διαφημιστικά μηνύματα ✓ Χρησιμοποίηση λογισμικών παρουσίασης για τη σύνταξη πολυτροπικών κειμένων και την αξιοποίησή τους σε ομιλία ✓ Κατασκευή διαγραμμάτων στον υπολογιστή, χρήση τους σε πολυτροπικό κείμενο και συλλογική αξιολόγηση στην τάξη ✓ Μετασηματισμός μονοτροπικού κειμένου σε πολυτροπικό και αντίστροφα και επισήμανση της επίδρασης που ασκούν οι μετατροπές στην κατασκευή του νοήματος ✓ Συμπύκνωση κειμένου με τη βοήθεια σημειώσεων, νοητικού χάρτη, σχεδιαγραμμάτων κτλ. ✓ Συγγραφή κειμένου με βάση δεδομένο σχεδιασμό, π.χ. με αφετηρία νοηματικούς χάρτες, σημειώσεις κ.ά. επιχειρείται η σύνταξη συνεχούς κειμένου με προσθήκη κατάλληλων κειμενικών δεικτών. ✓ Σύνταξη κειμένων με λειτουργική αξιοποίηση διάφορων γραμματικοσυντακτικών φαινομένων όπως η ενεργητική και η παθητική διάθεση, η διαδοχική υπόταξη, η απρόσωπη σύνταξη, ο ετερόπρωτος προσδιορισμός, η παρατακτική και υποτακτική σύνταξη, η συμπλεκτική και διαζευκτική σύνδεση όρων, η 	<p>Βιβλίο <i>Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου</i>. Για τα βασικά θέματα: τα κείμενα από τις αντίστοιχες θεματικές ενότητες του εγχειριδίου. Για τη θεωρία και τις δραστηριότητες:</p> <p>Ενότητα 1 (Παράταξη και υπόταξη, Ερευνητικές εργασίες), Ενότητα 2 (Πολυσημία, Αιτιολογημένες κρίσεις), Ενότητα 3 (Ευθύς και πλάγιος λόγος, Κυριολεξία και μεταφορά), Ενότητα 4 (Συνώνυμα και αντίθετα), Ενότητα 7 (Μετωνυμία), Ενότητα 8 (Στίξη, Περίληψη) (ενδεικτικά)</p> <p><i>Γραμματική νέας ελληνικής γλώσσας</i>, 1^ο κεφ., 3.3 (σημεία στίξης), 2^ο κεφ., 2, 3, 6 (μορφολογία ουσιαστικών, επιθέτων, ρημάτων), 3^ο κεφ., 5.1-5.2 (παρατακτική και υποτακτική σύνταξη), 4^ο κεφ., 2.3 (σημασίες των λέξεων), 5^ο κεφ., 2.2-2.3 (κειμενικά είδη-υφολογία)</p>
--	--	---	---

<p>επιλογές οδηγούν σε ορισμένες σημασίες και εκφράζουν ρητά ή υπόρρητα στάσεις, αξίες και ιδεολογίες.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αναλύουν τα αποτελέσματα που προσδοκούν από το κείμενο που συνέταξαν. ✓ Αναστοχάζονται πάνω στα δικά τους κείμενα, επαναπροσδιορίζουν τις επιλογές τους και τα βελτιώνουν με διορθώσεις όπου το κρίνουν αναγκαίο. ✓ Συγκρίνουν τις συγγραφικές τους επιλογές και πρακτικές εντός και εκτός τάξης. ✓ Συντάσσουν αξιολογικές κρίσεις για τα νοήματα που εκφράζονται από διάφορα κείμενα. ✓ Αναδεικνύουν τη σχέση της γλώσσας των κειμένων με ποικίλες κοινωνικές συνθήκες και ιδεολογικά μορφώματα που λανθάνουν σε όλες τις μορφές και χρήσεις του λόγου. ✓ Κατανοούν την προθετικότητα διαφορετικών κειμένων και υιοθετούν κριτική/διερευνητική στάση απέναντι στα νοήματα που εκφράζονται σε αυτά, διατυπώνοντας θετικές ή αρνητικές κρίσεις και αιτιολογώντας τη στάση τους. ✓ Συντάσσουν συνθετικές εργασίες αξιοποιώντας κριτικά πηγές κάθε είδους. 		<p>σειρά των όρων, οι μηχανισμοί εστίασης κ.ά. ανάλογα με το κειμενικό είδος και τις περιστάσεις</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Σύνταξη και επεξεργασία κειμένων σε διαφορετικό ύφος (π.χ. λαϊκό και επίσημο ύφος και ενδιάμεσες διαβαθμίσεις) με αξιοποίηση των λειτουργιών της γραμματικοσυντακτικής ποικιλίας, π.χ. λόγιοι και λαϊκοί κλιτικοί τύποι, επίθετα σε -ης, επιρρήματα σε -ως και σε -α, λόγιες και κοινές προθέσεις, <i>που/ο οποίος</i>, συνώνυμες λαϊκές και λόγιες λέξεις κ.ά. ✓ Σύνταξη κειμένων διαφόρων ειδών με λειτουργική χρήση των σημείων στίξης και των κειμενικών δεικτών συνοχής και σχολιασμού ✓ Σύνταξη αφηγήσεων, άρθρων κτλ. με λειτουργική ενσωμάτωση του πλάγιου λόγου ✓ Δημιουργική αξιοποίηση κειμενικών υποδειγμάτων από έντυπες ή διαδικτυακές πηγές για τη σύνταξη κειμένων διάφορων τύπων ✓ Ενσωμάτωση φαινομένων συνωνυμίας, πολυσημίας και μεταφοράς σε διάφορα κείμενα με βάση το κειμενικό είδος και τις περιστάσεις ✓ Σύνταξη παραφράσεων κειμένων με διαφοροποιημένους επικοινωνιακούς στόχους ✓ Διαφοροποιήσεις/μετασχηματισμοί στο ύφος ενός κειμένου πάνω σε συγκεκριμένο θέμα με βάση τη λειτουργία και την προθετικότητα του κειμένου καθώς και την κοινωνική ταυτότητα του αποδέκτη ✓ Επαναξιολόγηση από τους μαθητές και τις μαθήτριες των δικών τους κειμένων με βάση προκαθορισμένα κριτήρια (χρήση κατάλληλου κειμενικού είδους, τήρηση των χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους, δείκτες συνοχής του κειμένου, γραμματική του κειμένου, προβολή με ρητό ή υπόρρητο τρόπο της οπτικής τους) και 	<p>(ενδεικτικά)</p> <p><i>Ερμηνευτικό λεξικό νέας ελληνικής</i></p> <p>Λεξικά της νέας ελληνικής γλώσσας</p> <p>Διαδικτυακά λεξικά της νέας ελληνικής</p> <p>Λογισμικό <i>Νέα λογομάθεια</i>, ενότητες 4 (συνώνυμα, αντώνυμα), 5 (κυριολεξία και μεταφορά) και 10 (σημασιακά σχήματα λόγου) (ενδεικτικά)</p> <p>Κείμενα που επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες:</p> <p>έντυπα ή ψηφιακά, χρηστικά και μη χρηστικά, μονοτροπικά και πολυτροπικά κείμενα, συναφή με τα βασικά θέματα, από βιβλία και τον τύπο, από εκπαιδευτικά λογισμικά, το διαδίκτυο ή από άλλες πηγές</p>
--	--	--	--

		<p>πραγματοποίηση των αναγκαίων διορθώσεων</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Αποδόμηση και αναδόμηση του κειμένου που παράχθηκε και επαναπροσδιορισμός των επιλογών με συλλογική ανατροφοδότηση ✓ Επαναδιατυπώσεις κειμένων ως προς τις λεξιλογικές, μορφοσυντακτικές και υφολογικές επιλογές, την εκφραστική και νοηματική συνοχή κτλ. και διερεύνηση της καταλληλότητάς τους για την κατασκευή συγκεκριμένης σημασίας ✓ Χωρισμός των μαθητών σε ομάδες και κοινή επεξεργασία κειμένου με χρήση κειμενογράφου και των υπηρεσιών και συνεργατικών εργαλείων του διαδικτύου ✓ Σύνταξη μονοτροπικών ή πολυτροπικών κειμένων (άρθρων, παρουσιάσεων, ανακοινώσεων, αιτημάτων κτλ.) για δημοσίευση στη σχολική εφημερίδα ή ιστοσελίδα ή σε εξωτερικούς ιστοτόπους και αλληλεπίδραση με τους αποδέκτες ✓ Σύνταξη κριτικής σε επιλεγμένο κείμενο, τεκμηρίωση των απόψεων και υιοθέτηση του κατάλληλου ύφους ανάλογα με τον αποδέκτη ✓ Συγκριτική αξιολόγηση υλικών από ποικίλες πηγές και σύνταξη ατομικής ή ομαδικής εργασίας ✓ Ετεροαξιολόγηση και κριτική ανάλυση των παραγόμενων κειμένων στην τάξη ✓ Σύνταξη ομαδικών συνθετικών εργασιών με χρήση των νέων τεχνολογιών (διαδίκτυο, κατάλληλα λογισμικά κτλ.) και δημοσιοποίησή τους στο διαδίκτυο ή αλλού σε πλήρη ή συντομευμένη μορφή. 	
--	--	--	--

2. ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

2.1 ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ: ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΑΘΗΤΗ ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

Το Γυμνάσιο αποτελεί συνέχεια του Δημοτικού σχολείου και είναι υποχρεωτικό για όλους τους μαθητές. Για το λόγο αυτό, ο σχεδιασμός του παρόντος προγράμματος για το μάθημα της λογοτεχνίας υιοθετεί και για τη διδασκαλία του μαθήματος στο Γυμνάσιο τις ίδιες βασικές θεωρητικές και μεθοδολογικές αρχές που ακολουθούνται στο Δημοτικό. Ουσιαστικά, συνεχίζεται η προσπάθεια που ξεκινά το παρόν πρόγραμμα στο Δημοτικό σχολείο για τη θεμελίωση της σχέσης του παιδιού με την ανάγνωση και το βιβλίο, λαμβάνοντας, βέβαια, υπόψη του το διαφορετικό νοητικό και συναισθηματικό στάδιο των παιδιών, λόγω της διαφορετικής ηλικίας τους.

Το προτεινόμενο πρόγραμμα διδασκαλίας της λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο αντιμετωπίζει τη λογοτεχνία ως ένα επικοινωνιακό συμβάν, ιστορικά προσδιορισμένο, που προϋποθέτει ένα κείμενο, έναν πομπό και έναν ή περισσότερους δέκτες, και τη διδασκαλία ως μία μεσολαβητική πράξη που επιδιώκει να διευκολύνει αυτήν την επικοινωνιακή σχέση. Βασικός σκοπός αυτής της διαμεσολαβητικής πράξης που επιτελεί η διδασκαλία είναι η δημιουργία ενός κριτικού αναγνώστη, που θα μπορεί να διαλεχθεί με το κείμενο και θα έχει τη δυνατότητα να αιτιολογήσει την προσωπική ερμηνεία του αλλά και τις ερμηνείες των συναναγνωστών του. Ουσιαστικά, βλέπουμε το νέο πρόγραμμα ως μία συνεχή εννεαετή πορεία, η οποία μέσα από σταδιακή κατάκτηση επιμέρους δεξιοτήτων, μέσα από την προσέγγιση οικείων και προσφιλών θεμάτων, οδηγεί στην αναγνωστική ωριμότητα και στη συνέχεια στη διά βίου ανάγνωση. Στόχοι μας λοιπόν είναι να μεταθέσουμε το ενδιαφέρον της διδασκαλίας από το κείμενο στην ανάγνωσή του και να μετατρέψουμε το μαθητή σε αναγνώστη.

Κατά το σχεδιασμό του προγράμματος λάβαμε σταθερά υπόψη μας το γεγονός πως ο μαθητής-αναγνώστης δεν είναι ο «δανικός» αναγνώστης του κάθε κειμένου, αλλά ένας έφηβος που βρίσκεται σε μία διαδικασία αναζήτησης και προσανατολισμού της εφηβικής ταυτότητας. Για το λόγο αυτό, εκτιμούμε πως το μάθημα της λογοτεχνίας πρέπει να συντροφεύει το νεαρό αναγνώστη στις αγωνίες και προσωπικές του αναζητήσεις και όχι να μετατρέπεται απλώς σε ένα μάθημα εισαγωγικό για την επιστήμη της φιλολογίας.

Η μεταφορά, τέλος, του ενδιαφέροντός μας από το κείμενο στον αναγνώστη δε γίνεται αυθαίρετα. Βασίζεται σε αρχές και πορίσματα διαφόρων επιστημών ή επιμέρους επιστημονικών πεδίων, όπως η θεωρία της λογοτεχνίας, η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης, η ερμηνευτική και κριτική παιδαγωγική και η ψυχολογία, με τη συνδρομή των οποίων σχεδιάστηκε το προτεινόμενο πρόγραμμα. Η θεωρία της λογοτεχνίας, με την έμφαση που έδωσε στην έννοια της πρόσληψης του λογοτεχνικού έργου, εξασφάλισε προνομιακή θέση στον αναγνώστη. Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης στη συνέχεια, αναγνωρίζοντας την ετερογένεια και πολυμορφία που υπάρχουν μέσα στο μαθητικό πληθυσμό της ίδιας σχολικής τάξης, επισημαίνει τις ιδιαιτερότητες αυτής της ανομοιομορφίας, υπογραμμίζει το διαφορετικό σημείο εκκίνησης των μαθητών και επιβάλλει την ανάγκη διαμόρφωσης μίας τέτοιας διαδικασίας ανάγνωσης, μέσα στην τάξη, ώστε όλοι οι μαθητές να έχουν μερίδιο συμμετοχής σε αυτήν. Η ερμηνευτική και κριτική παιδαγωγική, από τη μεριά τους, δίνουν επίσης προτεραιότητα στις παραπάνω επιλογές και ενισχύουν την επιχειρηματολογία μας. Η πρώτη, με την επιθυμία της για επανορθωτική παρέμβαση,

κατά την οποία η πορεία του κάθε μαθητή ελέγχεται όχι συγκριτικά αλλά με βάση τους δική του πρόοδο μάθησης, η δεύτερη με τη διερεύνηση, ενσωμάτωση και αξιοποίηση των πορισμάτων της κοινωνιολογίας στα οποία ήδη αναφερθήκαμε. Τέλος, την έμφαση και τη στροφή του προτεινόμενου προγράμματος προς τον αναγνώστη ενισχύει και η ψυχολογία, η οποία αναγνωρίζει ως βασικές ανάγκες και χαρακτηριστικά της εφηβικής ηλικίας την ανάγκη αυτογνωσίας και την άσκηση κριτικής.

Με τις διδακτικές ενότητες που προτείνουμε στο Γυμνάσιο, ουσιαστικά πολιορκούμε την κοινωνική και ατομική εμπειρία των μαθητών και επιδιώκουμε την προσεκτική ενασχόλησή τους με επιμέρους παραμέτρους που στοιχειοθετούν την εμπειρία αυτή (π.χ. έννοια του χωροχρόνου, της υποκειμενικότητας). Παράλληλα, εκμεταλλευόμαστε ό,τι είναι οικείο και ευχάριστο στην έως τώρα αναγνωστική τους διαδρομή, ενώ δεν παραλείπουμε να δίνουμε ιδιαίτερη προσοχή στις ψυχολογικές και κοινωνικές ανάγκες των έφηβων μαθητών. Απορρίπτοντας τη σημερινή πρωτοκαθεδρία καθαρά γραμματολογικών και ιστορικών κριτηρίων, συγκροτήσαμε διδακτικές ενότητες οι οποίες αφορούν σε συγκεκριμένες πλευρές της ιστορικής-πολιτισμικής εμπειρίας του σύγχρονου μαθητή, επιθυμώντας να εξασφαλίσουμε το ενδιαφέρον και την ενεργητική συμμετοχή τους. Οι όποιες γραμματολογικές κατηγορίες επελέγησαν βρίσκουν τη θέση τους στο πρόγραμμα, μόνο επειδή εξυπηρετούν τα παραπάνω κριτήρια.

Η χρονική κατάτμηση του διδακτικού έτους σε τρίμηνα αλλά και η επιθυμία μας να ασχολούνται οι μαθητές με έναν κύκλο κειμένων σε βάθος και, επομένως, για αρκετό χρονικό διάστημα, μας οδήγησε στην υιοθέτηση τριών διδακτικών ενοτήτων ανά διδακτικό έτος, άρα και ανά σχολική τάξη. Οι διδακτικές ενότητες που προτείνουμε είναι οι εξής:

ΓΥΜΝΑΣΙΟ			
A	Σχολική ζωή	Εικόνες της Ελλάδας στην ποίηση	Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον
B	Πορτρέτα εφήβων	Ετερότητα στη λογοτεχνία	Θέατρο
Γ	Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα	Χιούμορ/σάτιρα	Άτομο και κοινωνία

Ξεκινούμε με κείμενα που φέρνουν τα παιδιά πιο κοντά στο χώρο που ζουν, με κείμενα που μιλούν για το σχολείο και τη σχολική ζωή ή το ευρύτερο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον τους. Μέσα από το λόγο ηρώων που μιλούν για το σχολείο τους και για το δικό τους περιβάλλον, οι μαθητές συγκρίνουν και παράγουν λόγο για τους δικούς τους αντίστοιχους χώρους. Σε μεγαλύτερη τάξη, οι ενότητες «Πορτρέτα εφήβων» και «Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα» επιθυμούν να δώσουν έμφαση όχι στο χώρο αλλά στον άνθρωπο. Επιθυμούν να σταθούν με προσοχή στον τρόπο διαμόρφωσης της υποκειμενικότητας εφήβων αλλά και ενηλίκων, επιθυμούν, δηλαδή, να πραγματευθούν ένα θέμα διαχρονικό και επίκαιρο, ιδιαίτερα σημαντικό για εφήβους που βρίσκονται στη διαδικασία διαμόρφωσης της δικής τους υποκειμενικότητας. Η επιμονή στο κοινωνικό περιβάλλον και στη σχέση του ατόμου με αυτό, διερευνάται στην ενότητα άτομο και κοινωνία, ενώ η ενότητα της ετερότητας έχει μία συμπληρωματική σχέση με τα παραπάνω, καθώς επιθυμεί να

δώσει οπτικές του «άλλου» για θέματα που ήδη συζητήθηκαν, όπως τα θέματα της υποκειμενικότητας και του κοινωνικού περιβάλλοντος. Η ενότητα χιούμορ και σάτιρα επιλέχθηκε γιατί μπορεί να παρουσιάσει μέσα από την ανάγνωση του ευχάριστου κειμένου, την κριτική και ανατρεπτική ματιά πάνω στους ρόλους και τις πράξεις των ανθρώπων. Τέλος, το θέατρο και η ποίηση διδάσκονται αυτόνομα, σε ξεχωριστά τρίμηνα –χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν διδάσκονται ποιήματα και θεατρικά κείμενα και σε άλλες ενότητες– λόγω των ιδιαιτεροτήτων και των δυσκολιών που παρουσιάζουν: το θεατρικό κείμενο προορίζεται για παράσταση, επομένως είναι ανάγκη να διδαχθούν οι παράμετροι που καθορίζουν το πέρασμα από το κείμενο στην παράσταση, ενώ η ποίηση εξακολουθεί να θεωρείται ένα είδος απρόσιτου λόγου, επομένως απαιτείται αναστοχασμός πάνω στη φύση και τις λειτουργίες του.

Το περιεχόμενο της διδασκαλίας στηρίζεται στη λογοτεχνία των ενηλίκων, ελληνική και μεταφρασμένη, παλαιότερη και σύγχρονη, αλλά και στην εφηβική λογοτεχνία. Η επιλογή των κειμένων θα πρέπει να βασιστεί –όπως ήδη σημειώθηκε– στην πεποίθηση πως για τη διδακτική της λογοτεχνίας η χρήση του κειμένου είναι συχνά πιο σημαντική από το ίδιο το κείμενο, καθώς και στην άποψη πως τα αναγνωστικά ενδιαφέροντα των εφήβων πρέπει να λαμβάνονται σταθερά υπόψη μας.

Φροντίσαμε ώστε στο Γυμνάσιο οι εργασίες των μαθητών να είναι ποικίλες, γραπτές και προφορικές, ομαδικές και ατομικές, και να έχουν όλες ισοδύναμη βαρύτητα, έτσι ώστε όλοι οι μαθητές να έχουν μεγαλύτερα περιθώρια ενίσχυσης του ρόλου τους μέσα στην τάξη. Βασικός στόχος των εργασιών είναι να ξεκινούν οι μαθητές ως ερμηνευτές ενός κειμένου ή μίας ομάδας κειμένων και να γίνονται στη συνέχεια ερμηνευτές της ερμηνείας τους και της ερμηνείας των συμμαθητών τους. Η δημιουργία της ομάδας αναγνωστών μέσα στη σχολική τάξη αλλά και έξω από αυτήν –με την ηλεκτρονική επικοινωνία μαθητών διαφορετικών σχολείων που ασχολούνται με την ίδια θεματική– φιλοδοξεί να ενθαρρύνει την επικοινωνία των ομηλίκων μέσα από την ανάγνωση και τη δημιουργία διά βίου σχέσης με το βιβλίο και το διάβασμα.

Για τη συνολικότερη εικόνα του προγράμματος της λογοτεχνίας είναι σημαντικό να γνωρίζει ο φιλόλογος που διδάσκει λογοτεχνία στο Γυμνάσιο το αντίστοιχο πρόγραμμα του μαθήματος για το Δημοτικό, καθώς οι ενότητες του Γυμνασίου έχουν άμεση σχέση, συμπληρωματική πολλές φορές, με αυτές του Δημοτικού και ουσιαστικά αποτελούν συνέχεια του. Πολλές από τις προτεινόμενες θεματικές ενότητες στο Γυμνάσιο φωτίζονται και γίνονται περισσότερο κατανοητές εφόσον παρακολουθήσουμε θεματικές ενότητες του Δημοτικού, ενώ πολλές ενότητες του Δημοτικού μπορούν να αξιοποιηθούν και στο Γυμνάσιο με μία προσαρμογή των στόχων και των δραστηριοτήτων. Οι ανάγκες της σχολικής τάξης και η δημιουργικότητα του κάθε εκπαιδευτικού μπορούν να οδηγήσουν σε συνδυασμούς που θα κάνουν το μάθημα περισσότερο ελκυστικό, ενδιαφέρον και αποτελεσματικό για τους δικούς του μαθητές.

2.1.1 Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Α΄ τάξη: Σχολική ζωή

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να κατανοήσουν ότι το σχολείο και η σχολική ζωή συνδέονται με την κοινωνία και την εποχή και άρα αλλάζουν σε κάθε ιστορική περίοδο.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους οι συγγραφείς μιλούν για (τη δική τους) σχολική ζωή (με νοσταλγία, με απέχθεια).</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν τις διαφορές της σχολικής ζωής παλαιότερα και σήμερα.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν τη διαφορετική θέση και, άρα, το διαφορετικό τρόπο με τον οποίον μιλούν για το σχολείο οι μεγάλοι και τα παιδιά.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν ότι το σχολείο είναι βασικά μέσο κοινωνικοποίησης των παιδιών.</p>	<p>✓ Να εντοπίζουν τις διαφορετικές ‘φωνές’ για το σχολείο: παρελθόντος, παρόντος, ανδρικής-γυναικείας, ενηλίκου-παιδιού.</p> <p>✓ Να διακρίνουν το ιστορικό πλαίσιο μέσα στο οποίο υπάρχει το σχολείο του κειμένου.</p> <p>✓ Να εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στη σχολική ζωή των ηρώων των κειμένων και τη δική τους.</p> <p>✓ Να επισημαίνουν τις ομοιότητες και τις διαφορές σε επιμέρους θέματα: σχολικές πρακτικές, κτήρια, πειθαρχία, αμοιβές, ποινές, τεχνολογία.</p>	<p>✓ ελληνικά και ξένα παιδικά και εφηβικά λογοτεχνικά κείμενα, σύγχρονα και παλαιότερα, αυτοβιογραφικά ή μυθοπλαστικά, σοβαρά ή χιουμοριστικά με σκηνές από τη ζωή στο σχολείο</p> <p>✓ κόμικς με θέμα το σχολείο (λ.χ. <i>Μαφάλντα, Charlie Brown...</i>)</p> <p>✓ αυτοβιογραφικά κείμενα</p> <p>✓ ποιήματα με θέμα το σχολείο</p>	<p>✓ Αναζήτηση κειμένων για το σχολείο και τη σχολική ζωή</p> <p>✓ Συζήτηση για το σχολείο και τη ζωή μας μέσα σ’ αυτό</p> <p>✓ Φωτογράφιση του σχολείου (συνειδητοποιούμε το μέγεθός του, τη λειτουργικότητά του, τα προβλήματα που έχουμε κτλ)</p> <p>✓ Συνέντευξη από ανθρώπους μεγάλης ηλικίας: το σχολείο στις μέρες τους (κτηριακό, ποινές και αμοιβές, πειθαρχία, τρόπος διδασκαλίας, εκδρομές)</p> <p>✓ Αλλαγή του αφηγητή μιας ιστορίας, προκειμένου να δοθεί έμφαση στη σημασία της ‘φωνής’ (παιδική φωνή ή φωνή ενηλίκου, αγοριού ή κοριτσιού) του κειμένου</p> <p>✓ Ταξινόμηση των κειμένων με κριτήρια που έχουν προκύψει κατά την ανάγνωση: αγόρια/κορίτσια, φωνή νοσταλγίας, φωνή πίκρας, θετική/αρνητική άποψη για το σχολείο, κ.ο.κ.</p> <p>✓ Θεματική ανθολογία με κομμάτια από τα βιβλία που διαβάζουμε (λ.χ. για τις τιμορίες).</p>	<p>✓ Τα κείμενα από τα σχολικά βιβλία</p> <p>✓ Κείμενα της βιβλιοθήκης του σχολείου, της τάξης ή της οικογένειας</p> <p>✓ Συλλογή φωτογραφιών του σχολείου μας όπως ήταν παλιά (εάν υπάρχουν)</p> <p>✓ Φωτογραφίες σχολείων και σχολικών πρακτικών από εγχειρίδια (ελληνικά και ξένα)</p> <p>✓ Κινηματογραφικές ταινίες και τραγούδια για το σχολείο και τη σχολική ζωή (από δισκοθήκες, youtube)</p> <p>✓ Βιβλία για την ιστορία σχολείων σε διάφορους τόπους</p> <p>✓ Σκίτσα και κόμικς από βιβλιοθήκες ή το διαδίκτυο</p>

			<p>✓ Ζωγραφική αναπαράσταση, δημιουργία κόμικς ή δραματοποίηση σημείων των κειμένων</p> <p>✓ Μετάπλαση ιστοριών: αλλάζουμε το τέλος τους, το ύφος τους (από σοβαρές τις κάνουμε αστείες και το αντίστροφο) τις μεταφέρουμε σε άλλη εποχή</p> <p>✓ Συγγραφή φανταστικού κειμένου για το πώς θα ήταν το σχολείο τους στο παρελθόν ή πώς θα είναι στο μέλλον με ενδεχόμενες αλλαγές στη χρήση των χώρων, στην τεχνολογία</p> <p>✓ Ηλεκτρονική αλληλογραφία με άλλες σχολικές τάξεις για τη ζωή στο σχολείο</p>	
--	--	--	---	--

Εικόνες της Ελλάδας στην ποίηση

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να ανιχνεύσουν τους τρόπους με τους οποίους οι ποιητές εμπνεύστηκαν και απέδωσαν ποιητικά τα τοπία, τη φύση, την ιστορία (σε σχέση πάντα με τον τόπο) της Ελλάδας. ✓ Να συγκροτήσουν την ατομική και συλλογική τους ταυτότητα μέσα από τη συνείδηση του τόπου και της ιστορίας του. ✓ Να γνωρίσουν ποιητικές προσεγγίσεις σημαντικών γεγονότων της ελληνικής ιστορίας. ✓ Να γνωρίσουν διαφορετικές «εικόνες» της Ελλάδας μέσα από τις διαφορετικές οπτικές γωνίες των ποιητών. ✓ Να διερευνήσουν τους ποιητικούς τρόπους με τους οποίους συγκροτείται η εικόνα ενός τόπου ή τοπίου. ✓ Να παρακολουθήσουν διαχρονικά το μετασχηματισμό της «εικόνας» της Ελλάδας μέσα στην ποίηση, ανάλογα με τις ιστορικές συνθήκες αλλά και τις διαφορετικές ποιητικές τεχνολογίες. ✓ Να συγκρίνουν τη δική τους «εικόνα» ελληνικών τόπων και 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να ερμηνεύουν την «εικόνα» της Ελλάδας, που παρουσιάζει ο κάθε ποιητής με βάση τα ιστορικά και ιδεολογικά συμφραζόμενα της εποχής του. ✓ Να διακρίνουν τη διαφορετική προσέγγιση και οπτική γωνία του κάθε ποιητή όσον αφορά την «εικόνα» της Ελλάδας. ✓ Να εντοπίζουν τις ποιητικές τεχνικές με τις οποίες «κατασκευάζεται» η εικόνα ενός τόπου ή τοπίου. ✓ Να συσχετίζουν τη θεματική του ποιήματος με τα ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα αξιοποιώντας τις ιστορικές τους γνώσεις. ✓ Να συγκρίνουν τις ποιητικές εικόνες της Ελλάδας με τις εικόνες της σημερινής πραγματικότητας. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ποιήματα που αναφέρονται: <ul style="list-style-type: none"> • στην Ελλάδα ως χώρα • σε τόπους που συνδέονται με ιστορικά γεγονότα • σε τοπία της Ελλάδας • σε πόλεις της Ελλάδας ή στοιχεία των πόλεων (δρόμους, πλατείες κτλ.) ✓ Η Ελλάδα στην ξένη ποίηση. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να αναζητήσουν ποιήματα με ανάλογο θέμα. ✓ Να οπτικοποιήσουν το ποίημα με φωτογραφίες τοπίων της Ελλάδας, με κολάζ και έργα ζωγραφικής που θα βρουν στο διαδίκτυο ή με δικές τους ζωγραφιές και να το παρουσιάσουν στην τάξη χρησιμοποιώντας λογισμικό παρουσίασης. ✓ Να ακούσουν μελοποιήσεις ποιημάτων, αναγνώσεις των ίδιων των ποιητών και να ντύσουν με αυτές τις παρουσιάσεις τους. ✓ Να ανιχνεύσουν την «εικόνα» της Ελλάδας στο έργο των μεγάλων μας ποιητών (Κάλβος, Σολωμός, Καβάφης, Παλαμάς, Σικελιανός, Ρίτσος, Ελύτης, Σεφέρης). ✓ Να αποδώσουν είτε με κείμενο είτε με ζωγραφική τη διαφορετική «εικόνα» της Ελλάδας που προβάλλει ο κάθε ποιητής στο έργο του. ✓ Να γράψουν ατομικά ή ομαδικά ένα κείμενο στο οποίο θα περιγράψουν και θα ερμηνεύουν την οπτική του 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Όλα τα ποιήματα των σχολικών εγχειριδίων με ανάλογη θεματική ✓ Βιβλία της σχολικής βιβλιοθήκης ✓ Έργα αγαπημένων ποιητών των παιδιών ✓ CD, βίντεο με αναγνώσεις ποιημάτων από τους ίδιους τους ποιητές ή από ηθοποιούς ✓ CD με μελοποιημένη ποίηση ✓ Ντοκιμαντέρ από το αρχείο της EPT και το youtube ✓ Ιστοσελίδες: <ul style="list-style-type: none"> • ποιητών • του Σπουδαστηρίου Νέου Ελληνισμού (ανθολόγιο λογοτεχνίας, ανθολόγιο αναγνώσεων) • της Πύλης για την Ελληνική γλώσσα • του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού ✓ Βιβλία ιστορίας και γεωγραφίας

<p>τοπίων με αυτή των ποιητών με σκοπό την ανάδειξη της πολυσημίας των «εικόνων» της Ελλάδας και την έκφραση των προσωπικών τους εμπειριών.</p> <p>✓ Να διερευνήσουν τις στερεοτυπικές αντιλήψεις για την ελληνική φύση και το ελληνικό τοπίο, όπως εκφράζονται στην ποίηση.</p> <p>✓ Να προσεγγίσουν διαθεματικά τις εικόνες της Ελλάδας με τη βοήθεια του μαθήματος της Ιστορίας και της Γεωγραφίας.</p>			<p>ποιητή λαμβάνοντας υπόψη τα ιστορικά και ιδεολογικά συμφραζόμενα της εποχής του.</p> <p>✓ Να αναζητήσουν πληροφορίες σε γραπτές πηγές και στο διαδίκτυο για τον τόπο και τα ιστορικά γεγονότα που αναφέρονται στο ποίημα</p> <p>✓ Να συγκρίνουν ποιήματα διαφορετικών ποιητών που πραγματεύονται εικόνες του ίδιου τόπου.</p> <p>✓ Να γράψουν κείμενο στο οποίο θα συγκρίνουν τη δική τους εικόνα της Ελλάδας με αυτή των ποιητών.</p> <p>✓ Να γράψουν κείμενο στο οποίο θα αιτιολογήσουν την προτίμησή τους στην «εικόνα» της Ελλάδας, όπως προβάλλεται στο έργο ενός συγκεκριμένου ποιητή.</p> <p>✓ Να δημιουργήσουν αφίσα ή βίντεο με θέμα «Η Ελλάδα του Ελύτη», «Η Ελλάδα του Σεφέρη» κ.ά., «Η δική μου Ελλάδα».</p> <p>✓ Να βρουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ της Ελλάδας των ποιημάτων και της Ελλάδας του σήμερα.</p>	
--	--	--	--	--

Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να κατανοήσουν την ενότητα φύσης και κοινωνίας, του φυσικού και ανθρωπογενούς (κοινωνικού) περιβάλλοντος.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν το φυσικό και ανθρωπογενές (κοινωνικό) περιβάλλον της Ελλάδας και της τοπικής κοινωνίας στην οποία ζουν.</p> <p>✓ Να εμβαθύνουν στην κατανόηση της αλληλεπίδρασης φύσης και κοινωνίας (του ανθρώπου πάνω στη φύση και το αντίστροφο).</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι τα περιβαλλοντικά προβλήματα τίθενται με όρους ιστορικούς-κοινωνικούς τόσο στα πληροφοριακά κείμενα όσο και στα λογοτεχνικά και να διακρίνουν τις διαφορές μεταξύ των δύο.</p> <p>✓ Να αναπτύξουν κοινωνικά προσανατολισμένη περιβαλλοντική συνείδηση.</p> <p>✓ Να διερευνήσουν τους τρόπους με τους οποίους η λογοτεχνία μιλά για τη σχέση ανθρώπου-περιβάλλοντος.</p>	<p>✓ Να εντοπίζουν το «περιβαλλοντικό θέμα» στο κείμενο και να αναδεικνύουν την πολυπλοκότητά του.</p> <p>✓ Να αναγνωρίζουν την οπτική γωνία από την οποία μιλά το κείμενο για το φυσικό ή κοινωνικό περιβάλλον.</p> <p>✓ Να διακρίνουν τις λύσεις που προτείνει το κείμενο και να διατυπώνουν τη δική τους αιτιολογημένη, ενδεχομένως διαφορετική, στάση-άποψη.</p> <p>✓ Να παρατηρούν το φυσικό και κοινωνικό τους περιβάλλον, να εντοπίζουν τα προβλήματα της κάθε περιοχής και να φαντάζονται λύσεις.</p>	<p>✓ λογοτεχνικά κείμενα που μιλούν για τη σχέση ανθρώπου-φύσης, για περιβαλλοντικά προβλήματα, για την αλληλεπίδραση φύσης και κοινωνίας</p> <p>✓ κείμενα επιστημονικής φαντασίας</p>	<p>✓ Εντοπισμός των περιβαλλοντικών προβλημάτων του χώρου του σχολείου (συνοικίας, χωριού, πόλης)</p> <p>✓ Εντοπισμός του περιβαλλοντικού προβλήματος στο κείμενο και περιγραφή των κοινωνικών παραμέτρων του</p> <p>✓ Αναγνώριση της οπτικής γωνίας από την οποία το κείμενο πραγματεύεται το περιβαλλοντικό θέμα. Προφορική ή γραπτή αφήγηση του κειμένου με αλλαγή αφηγητή.</p> <p>✓ Σύγκριση μεταξύ κειμένων ως προς τη διαφορετική οπτική γωνία</p> <p>✓ Συγγραφή διαφορετικών κειμενικών ειδών με αφορμή τα κείμενα που διαβάστηκαν (λ.χ. ημερολόγιο, διάλογος, αφήγηση, γράμμα, ρεπορτάζ, διαμαρτυρία στον τύπο)</p> <p>✓ Έκδοση εφημερίδας με σκοπό την καταγραφή των προβλημάτων της περιοχής και πλαισίωσή τους από λογοτεχνικά κείμενα</p> <p>✓ Έπαφή με οικολογική οργάνωση και αλληλογραφία με</p>	<p>✓ Λογοτεχνικά κείμενα από τα σχολικά ανθολόγια</p> <p>✓ Λογοτεχνικά βιβλία</p> <p>✓ Κείμενα-φυλλάδια-μπροσούρες περιβαλλοντικών οργανώσεων</p> <p>✓ Εφημερίδες για διάφορα περιβαλλοντικά ζητήματα</p> <p>✓ Κινηματογραφικές ταινίες και βίντεο από το youtube</p> <p>✓ Ιστοσελίδες περιβαλλοντικών οργανώσεων</p>

			αυτήν. Εάν υπάρχει εκπαιδευτικό υλικό δουλεύεται στην τάξη.	
--	--	--	---	--

2.1.2 Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Β΄ τάξη: Πορτρέτα εφήβων

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να κατανοήσουν οι μαθητές τη διαδικασία με την οποία διαμορφώνεται μέσα στο λογοτεχνικό κείμενο η ατομική ταυτότητα των ηρώων εφήβων.</p> <p>✓ Να ενισχύσουν την αυτοσυνειδησία τους μέσα από αυτή τη διερεύνηση.</p> <p>✓ Να επισημάνουν τα προβλήματα της παλαιότερης και της σύγχρονης ζωής και τις επιπτώσεις τους στη ζωή των εφήβων.</p> <p>✓ Να διερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται οι ανθρώπινες σχέσεις μέσα σε ποικίλα περιβάλλοντα και να εξετάσουν τις επιπτώσεις τους στα άτομα.</p> <p>✓ Να εξετάσουν τις αντιθέσεις-συγκρούσεις που βιώνει ο έφηβος ήρωας με τον εαυτό του, τους άλλους (συνομηλίκους, μεγαλύτερους, άλλο φύλο) και την κοινωνία.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν ότι ανάλογα με το χρόνο, το χώρο, τις οικογενειακές και φιλικές σχέσεις, τον κοινωνικό περίγυρο, τις ιδιαίτερες κλίσεις του εφήβου προκύπτουν ποικίλα εφηβικά</p>	<p>✓ Να εντοπίσουν οι μαθητές αντιστοιχίες ανάμεσα στους έφηβους ήρωες των κειμένων και στους ίδιους.</p> <p>✓ Να επισημάνουν τους συγκρουόμενους κώδικες συμπεριφοράς στη ζωή του ήρωα.</p> <p>✓ Να ερμηνεύουν την αλλαγή στάσης του ήρωα, (π.χ. το ξεπέραςμα μιας προσωπικής κρίσης).</p> <p>✓ Να σχολιάζουν τις παραμέτρους που προσδιορίζουν τη διαμόρφωση της εφηβικής ταυτότητας.</p> <p>✓ Να συνδέσουν το κείμενο με τη δική τους ζωή για να αναστοχαστούν τις δικές τους εμπειρίες.</p>	<p>✓ Λογοτεχνικά κείμενα, παλαιότερα και σύγχρονα, με ήρωες εφήβους (διάφορες παραλλαγές του bildungsroman):</p> <ul style="list-style-type: none"> • κείμενα που παρακολουθούν τους εφήβους έως την ωρίμανση • κείμενα που παρακολουθούν τους εφήβους σε μία μόνο περίοδο της ανάπτυξής τους • βιβλία που ανήκουν στο εφηβικό «μυθιστόρημα ιδεών» • βιβλία με ήρωες εφήβους που κινούνται στο χώρο του φανταστικού <p>✓ κινηματογραφικές ταινίες με ανάλογη θεματική</p>	<p>✓ Σύγκριση διαφορετικών εφηβικών πορτρέτων και αιτιολόγηση συμπεριφορών</p> <p>✓ Συγγραφή κειμένου για το οπισθόφυλλο του βιβλίου το οποίο να προσπαθεί να ελκύσει τους έφηβους αναγνώστες</p> <p>✓ Δημιουργία «πινακοθήκης εφηβικών πορτρέτων»</p> <p>✓ Δημιουργία σχολικού λογοτεχνικού περιοδικού με ίδιο θέμα</p> <p>✓ Παρουσίαση των εργασιών της τάξης σε ιστολόγιο και δημιουργία διαδικτυακής κοινότητας αναγνωστών</p> <p>✓ Αναζήτηση διαφόρων ειδών κειμένων που να αναφέρονται σε έφηβους σε βιβλιοθήκες, βιβλιοπωλεία αλλά κυρίως σε ιστολόγια και σχολιασμό τους με βάση τις παραμέτρους που αναφέρονται στη σκοποθεσία</p> <p>✓ Αλλαγή του τέλους της ιστορίας</p> <p>✓ Αναδίγηση τμήματος της ιστορίας από την οπτική γωνία άλλου εφήβου ή ενήλικα</p> <p>✓ Δημιουργία μιας σκηνής στην οποία ο αναγνώστης συναντιέται</p>	<p>✓ Τα σχολικά ανθολόγια όλων των τάξεων</p> <p>✓ Προσωπικά αναγνώσματα των μαθητών με ίδιο θέμα</p> <p>✓ E-books με ανάλογο θέμα</p> <p>✓ Κινηματογραφικές ταινίες με ανάλογο θέμα</p>

<p>πορτρέτα τόσο μέσα στα κείμενα, όσο και στην ίδια τη ζωή.</p> <p>✓ Να δώσουν έμφαση στις ιδιαιτερότητες που εμφανίζει η κοινωνική ένταξη εφήβων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (γυναίκες, «ξένοι»).</p> <p>✓ Να συνδέσουν τα εφηβικά μυθιστορήματα με άλλα λογοτεχνικά είδη (ιστορικό μυθιστόρημα, ταξιδιωτικό μυθιστόρημα) ή άλλα γνωστικά αντικείμενα (ιστορία, ψυχολογία, κοινωνιολογία).</p> <p>✓ Να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί ο ρεαλισμός στη μυθοπλασία (κύριο μέσο ανάδειξης κοινωνικών προβλημάτων που βιώνουν οι νέοι) αλλά και τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί το υπερφυσικό και μαγικό στοιχείο το οποίο συνυπάρχει με το ρεαλισμό σε πολλά «εφηβικά» μυθιστορήματα.</p>			<p>με τον ήρωα (π.χ. με μορφή συνέντευξης ή δραματοποιημένης αφήγησης)</p> <p>✓ Γραφή ανάλογου κειμένου με βάση προσωπικές παρατηρήσεις από την καθημερινή ζωή</p>	
---	--	--	--	--

Ετερότητα στη λογοτεχνία

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να κατανοήσουν την έννοια της ετερότητας στις διάφορες μορφές της: εθνική, πολιτισμική, θρησκευτική, αναπηρίας. ✓ Να κατανοήσουν ότι μπορούμε να συνυπάρχουμε παρά την ετερότητά μας: είμαστε όλοι ίσοι αλλά όχι ίδιοι. ✓ Να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στην ετερότητα, να την αποδεχτούν ως ιστορική, κοινωνική και φυσική αναγκαιότητα. ✓ Να κατανοήσουν τις έννοιες: ρατσισμός, κοινωνικός αποκλεισμός κ.ά. ✓ Να κατανοήσουν ότι η ετερότητα είναι κοινωνικά κατασκευασμένη. ✓ Να κατανοούν και να αποδέχονται τις ομοιότητες και διαφορές των θρησκειών, των λαών, των νοοτροπιών ζωής. ✓ Να αποδεχθούν την ύπαρξη κάποιων ομάδων με δυσκολίες και να κατανοούν τις ανάγκες τους. ✓ Να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθηση. ✓ Να αναγνωρίζουν τις δικές τους προκαταλήψεις. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να συγκρίνουν τους διάφορους λόγους που μιλούν και 'κατασκευάζουν' τον ξένο: του ιστορικού με το λογοτεχνικό, με τον δημοσιογραφικό κ.ο.κ. ✓ Να εντοπίζουν την ετερότητα στα κείμενα και να είναι σε θέση να αιτιολογούν γιατί για τον καθένα η ετερότητα έχει διαφορετική νοηματοδότηση. ✓ Να εντοπίζουν στο κείμενο τον «διαφορετικό» ήρωα και να ερμηνεύουν τη δική του συμπεριφορά καθώς και των άλλων ηρώων απέναντί του. ✓ Να διακρίνουν στο κείμενο τις οπτικές των ηρώων. ✓ Να εντοπίζουν τα στοιχεία που κάνουν τους ανθρώπους διαφορετικούς μεταξύ τους: κοινωνική θέση, θρησκεία, έθιμα. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ κλασικά έργα (Αισχύλος <i>Πέρσες</i>, Ευριπίδης <i>Τρωάδες</i>, Σαίξπηρ <i>Ο Έμπορος της Βενετίας</i>) ✓ ελληνική και ξένη ποίηση και πεζογραφία με θέμα την ετερότητα ✓ δημοτικά τραγούδια και άλλα τραγούδια για ξένους, μετανάστες, πρόσφυγες, μειονότητες 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Έρευνα σε εφημερίδες και περιοδικά για συλλογή και ανθολόγηση του λόγου για την ετερότητα ▪ Έρευνα σε σχολικά και άλλα βιβλία για συλλογή και ανθολόγηση του λόγου για τον 'ξένο' και την ετερότητα ✓ Ανεύρεση και καταγραφή της οπτικής γωνίας μέσω της οποίας κατασκευάζεται η ετερότητα, του τρόπου που μιλά ο συγγραφέας γι' αυτήν (θετικός ή αρνητικός), των στερεοτύπων που δημιουργούνται ✓ Πλαισίωση των λογοτεχνικών κειμένων με ιστορικά στοιχεία που φωτίζουν το κείμενο ✓ Δραματοποίηση κρίσιμων σκηνών των βιβλίων ✓ Συγκρότηση της ανθολογίας της τάξης για την ετερότητα με κείμενα εμπλουτισμένα με ψηφιακό υλικό ✓ Συγγραφή προσωπικών κειμένων (ημερολόγια, αυτοβιογραφίες, επιστολές) με εμπειρίες ετερότητας 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Κείμενα από τα σχολικά βιβλία, τη βιβλιοθήκη του σχολείου και του σπιτιού ✓ Ταινίες ✓ Αναζήτηση στο διαδίκτυο για αφίσες, τραγούδια ✓ Φωτογραφικά λευκώματα

Θέατρο

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να γνωρίσουν οι μαθητές τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του θεατρικού λόγου. ✓ Να γνωρίσουν τα διαφορετικά είδη θεατρικού λόγου (κωμωδία, δράμα, παντομίμα, κουκλοθέατρο, θέατρο σκιών) και τη μεταβολή τους σε κάθε εποχή. ✓ Να αντιληφθούν τη σχέση ανάμεσα στο θεατρικό προϊόν και το πολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο παράγεται. ✓ Να κατανοήσουν τη λειτουργία των θεατρικών συμβάσεων. ✓ Να συνειδητοποιήσουν τη δομή ενός θεατρικού έργου. ✓ Να κατανοήσουν τη σημασία των δραματουργικών στοιχείων (χώρος, χρόνος, χαρακτήρες, σύγκρουση). ✓ Να προβληματιστούν γύρω από τη σχέση λογοτεχνίας και θεάτρου. ✓ Να αντιληφθούν τη θεατρικότητα της καθημερινής ζωής. ✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι η θεατρική παράσταση αποτελεί ένα σύνθετο καλλιτεχνικό προϊόν στο οποίο συμβάλλουν πολλές τέχνες. ✓ Να κατανοήσουν ότι η παράσταση (ως αποτέλεσμα μιας 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να καλλιεργήσουν οι μαθητές τη δεξιότητα της παρατήρησης των ανθρώπων εν δράσει. ✓ Να αναγνωρίζουν τα στοιχεία από τα οποία συντίθεται μια θεατρική παράσταση και να τα σχολιάζουν. ✓ Να συγκρίνουν ένα θεατρικό έργο με ένα λογοτεχνικό αφήγημα και να εντοπίζουν τις ομοιότητες και τις διαφορές. ✓ Να εντοπίζουν το κεντρικό διακύβευμα-σύγκρουση σε ένα θεατρικό έργο. ✓ Να αναγνωρίζουν τη λειτουργία των σκηνών στο πλαίσιο της συνολικής δραματουργίας του θεατρικού έργου. ✓ Να διακρίνουν την ποιότητα του θεατρικού έργου από την ποιότητα της παράστασης. ✓ Να καλλιεργήσουν τις δικές τους ικανότητες δραματικής έκφρασης, μέσα από τη χρήση δραματικών τεχνικών και συμβάσεων. ✓ Να δοκιμάσουν να σκηνοθετήσουν το δικό τους «θεατρικό σύμπαν» σε 	<ul style="list-style-type: none"> Θεατρικά έργα παλαιότερα και σύγχρονα: ✓ Έργα του παιδικού θεάτρου (π.χ. <i>Παραμύθι χωρίς όνομα</i>, έργα της Ξ. Καλογεροπούλου) ✓ Κείμενα του θεάτρου σκιών ✓ Αριστοφάνης ✓ Κρητικό θέατρο ✓ Commedia del' arte ✓ Σαίξπηρ (κυρίως κωμωδίες ή τον Ρωμαιοί και την Ιουλιέτα) ✓ Επτανησιακό θέατρο (π.χ. <i>Βασιλικός</i> του Μάτεση, ή έργα του Ξενόπουλου) ✓ Νεοελληνικό θέατρο (π.χ. Παντελής Χορν, Ι. Καμπανέλλης) ✓ Μονόπρακτα του Τσέχωφ ή του Μπρεχτ ✓ Λογοτεχνικά κείμενα με έντονη θεατρικότητα (π.χ. Θ. Βαλτινού, <i>Φτερά μεγκάτσας</i>) ή λογοτεχνικά κείμενα με θέμα το θέατρο 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ομαδική ανάγνωση θεατρικού έργου με διανομή ρόλων ✓ Δραματοποίηση σκηνών και συγκρούσεων της καθημερινής ζωής ✓ Συλλογική παρακολούθηση μιας θεατρικής παράστασης μετά από ανάγνωση του έργου ✓ Ανάγνωση θεατρικής κριτικής ✓ Συγγραφή κριτικής για θεατρική παράσταση ✓ Ταύτιση με έναν θεατρικό χαρακτήρα και συγγραφή προσωπικών κειμένων (ημερολογίου, επιστολής) από την οπτική γωνία του ✓ Παράσταση (επιλογή, διανομή ρόλων, σκηνοθεσία) σκηνών από θεατρικό έργο ✓ Συνεξέταση δύο έργων συγγενικών ως προς το θέμα ή το είδος ✓ Μετατροπή αφηγηματικού κειμένου σε θεατρικό και θεατρικού σε αφηγηματικό ✓ Αλλαγή σκηνών και τέλους σε ένα θεατρικό έργο ✓ Πρόσθεση ή αφαίρεση χαρακτήρων από θεατρικό έργο ✓ Δραματοποιήσεις (παγωμένες εικόνες, μια μέρα από τη ζωή 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Θεατρικά έργα ✓ Φωτογραφίες από παραστάσεις ✓ Θεατρικά προγράμματα ✓ Θέατρο στο ραδιόφωνο ✓ Βίντεο από παραστάσεις (αρχείο Εθνικού Θεάτρου, Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος) ✓ Ιστοσελίδες μεγάλων θεάτρων

<p>ορισμένης σκηνοθεσίας) είναι ερμηνεία του θεατρικού έργου.</p>	<p>δεδομένες συνθήκες.</p>		<p>του ήρωα, ο διάδρομος της συνείδησης) ✓ Διαφήμιση ενός θεατρικού έργου με παντομίμα, τρέιλερ ή αφίσα ✓ Συγγραφή θεατρικού μονόπρακτου</p>	
---	----------------------------	--	--	--

2.1.3 Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Γ΄ τάξη: Στάσεις ζωής σε ποιητικά κείμενα

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να αντιληφθούν οι μαθητές το διαφορετικό τρόπο με τον οποίο οι ποιητές μιλούν για τη ζωή.</p> <p>✓ Να αιτιολογήσουν τις στάσεις ζωής (τον τρόπο σκέψης, τις αξίες, τις παραινέσεις κτλ. που καταγράφονται στο ποιητικό κείμενο) με βάση τις ιστορικές συνθήκες, αλλά και το συνολικό χαρακτήρα του έργου κάθε ποιητή.</p> <p>✓ Να καταλάβουν πως ένα ποιητικό κείμενο δε μας μαθαίνει πράγματα μόνο για τους άλλους αλλά και για τον εαυτό μας.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν πως η διαμόρφωση της «βιοθεωρίας» είναι ανάγκη καθολική και διαχρονική και δεν αφορά μόνο τους εφήβους αλλά και τους ενηλίκους.</p> <p>✓ Να αρχίσουν να συζητούν τη σχέση της τέχνης με τη ζωή.</p>	<p>✓ Να εντοπίζουν τη συγκεκριμένη στάση ζωής που προτείνει ο ποιητής στο κείμενο και να ερμηνεύουν την επιλογή του.</p> <p>✓ Να σχολιάζουν και να κρίνουν τους διαφορετικούς τρόπους σκέψης και τις διαφορετικές αξίες που συναντούν καθημερινά σε αφηγηματικά και ποιητικά κείμενα ή κείμενα οπτικής αφήγησης.</p> <p>✓ Να συγκρίνουν τις διαφορετικές οπτικές στα κείμενα αλλά και στην πραγματικότητα.</p> <p>✓ Να αναπτύξουν ικανότητα αυτοπροσδιορισμού με το σχολιασμό της πιθανής αποδοχής ή απόρριψης των προτάσεων του ποιητή.</p> <p>✓ Να αναπτύξουν την ικανότητα σχολιασμού διατυπώνοντας δικές τους προτάσεις για στάσεις ζωής που επιλέγουν.</p>	<p>✓ ελληνική και μεταφρασμένη ποίηση</p> <p>✓ παλαιότερη και σύγχρονη μελοποιημένη ποίηση</p> <p>✓ τραγούδια</p> <p>✓ αφηγηματικά, θεατρικά και κινηματογραφικά έργα με ανάλογη θεματική</p>	<p>✓ Ανάγνωση κειμένων ομαδικά ή ατομικά με στόχο τη σύγκριση και αιτιολόγηση των διαφορετικών στάσεων ζωής που προτείνονται από τις διαφορετικές ποιητικές φωνές</p> <p>✓ Συγγραφή κειμένου με στόχο την παρουσίαση ενός ποιήματος και μιας στάσης ζωής στο λογοτεχνικό περιοδικό του σχολείου</p> <p>✓ Ακρόαση των ποιητικών κειμένων και σχολιασμός των αναγνωστικών εκδοχών</p> <p>✓ Δημιουργία μίας σκηνής-συνάντησης με τον ήρωα του ποιητικού κειμένου που μας εντυπωσίασε περισσότερο (π.χ. με μορφή συνέντευξης, με στόχο τη διερεύνηση των παραμέτρων που οδηγούν στη συγκεκριμένη στάση ζωής ή στη διερεύνηση της συναισθηματικής κατάστασης του ποιητή που μιλά)</p> <p>✓ Σύγκριση μιας ποιητικής στάσης με τη στάση ενός αγαπημένου ήρωα αφηγηματικής ή οπτικής αφήγησης</p> <p>✓ Συζήτηση γύρω από τη</p>	<p>✓ Τα ποιητικά κείμενα όλων των τάξεων με ανάλογη θεματική (π.χ. για την Γ΄ Γυμνασίου: «Τώρα», Α. Χριστόπουλου, «Τρία χαϊκού», Γ. Σεφέρη «Τριαντάφυλλα στο παράθυρο», Α. Εμπειρικού, Μ. Αναγνωστάκη, «Στο παιδί μου»)</p> <p>✓ Ανθολογίες ποίησης</p> <p>✓ Αγαπημένα ποιήματα των μαθητών</p> <p>✓ Αγαπημένες κινηματογραφικές ταινίες ή μυθιστορήματα με ανάλογη θεματική</p>

			σύνθετη διαδικασία της διαμόρφωσης της υποκειμενικότητας και του αξιακού συστήματος των ανθρώπων	
--	--	--	--	--

Χιούμορ & σάτιρα

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>✓ Να κατανοήσουν τις διαβαθμίσεις του κωμικού (χιούμορ, ειρωνεία, φάρσα, σάτιρα κτλ.).</p> <p>✓ Να διερευνούν το κίνητρο του συγγραφέα, τους στόχους του, τα μέσα με τα οποία επιτυγχάνει το χιουμοριστικό και σατιρικό στοιχείο, καθώς και τους αποδέκτες του κωμικού.</p> <p>✓ Να καταλάβουν πως ο χώρος, ο χρόνος, το φύλο, η ηλικία, ο ρόλος κτλ. είναι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαφορετική πρόσληψη του χιουμοριστικού και σατιρικού στοιχείου.</p> <p>✓ Να συνειδητοποιήσουν τη νέα οπτική, συνήθως «ανατρεπτική», μέσα από την οποία προβάλλονται στο χιουμοριστικό κείμενο οι άνθρωποι, οι ιδέες, η γλώσσα.</p> <p>✓ Να γνωρίσουν τις τεχνικές με τις οποίες παράγεται το κωμικό στοιχείο στα χιουμοριστικά κείμενα. Να διακρίνουν, δηλαδή, το κωμικό που εκφράζει η γλώσσα (π.χ. επαναλήψεις καταστάσεων, αντιστροφή ρόλων, δίσημη ερμηνεία του ίδιου γεγονότος) και το κωμικό που δημιουργεί η γλώσσα (μεταφορική και</p>	<p>✓ Να διακρίνουν τα χιουμοριστικά από τα σατιρικά κείμενα.</p> <p>✓ Να εντοπίζουν τους τρόπους με τους οποίους παράγεται το χιουμοριστικό και σατιρικό στοιχείο μέσα στο κείμενο.</p> <p>✓ Να αναγνωρίζουν την κοινωνική φύση του χιουμοριστικού και σατιρικού στοιχείου των κειμένων με την ανάπλαση των όρων της επικοινωνιακής περίπτωσης: (δηλαδή, με την εξέταση της ατομικής και κοινωνικής ταυτότητας του πομπού, του αποδέκτη, με την εξέταση του χώρου, του χρόνου, του μέσου επικοινωνίας).</p> <p>✓ Να συγκρίνουν το «σοβαρό μοντέλο» αναπαράστασης του κόσμου με το «δυνητικά ανατρεπτικό» του χιουμοριστικού κειμένου.</p> <p>✓ Να χρησιμοποιούν τη σάτιρα ως ιστορική πηγή για την ιστορία των ιδεών και των νοοτροπιών μιας εποχής.</p> <p>✓ Να μετατρέπουν ένα χιουμοριστικό και σατιρικό κείμενο σε «σοβαρό» και</p>	<p>✓ ελληνικά και ξένα παραμύθια</p> <p>✓ μύθοι</p> <p>✓ ποιήματα χιουμοριστικά και σατιρικά</p> <p>✓ τραγούδια</p> <p>✓ θεατρικά έργα</p> <p>✓ μικρά και μεγάλα χιουμοριστικά και σατιρικά κείμενα (μυθιστορήματα, διηγήματα, μικρές ιστορίες, ευθυμογραφήματα, χρονογραφήματα, κριτικές)</p> <p>✓ κόμικς</p> <p>✓ γελοιογραφίες</p> <p>✓ κείμενα του περιοδικού και ημερήσιου τύπου</p> <p>✓ οπτική αφήγηση με ανάλογο περιεχόμενο</p>	<p>✓ Εντοπισμός και σχολιασμός του τρόπου παραγωγής του χιουμοριστικού και σατιρικού στοιχείου στο συγκεκριμένο κείμενο</p> <p>✓ Ανάδειξη της επικοινωνιακής συνθήκης μέσα στην οποία εγγράφονται τα διαφορετικά κείμενα</p> <p>✓ Ανάγνωση σατιρικών κειμένων και καταγραφή της θεματολογίας τους (σάτιρα χαρακτήρων, κοινωνικής συμπεριφοράς, ιδεών, σάτιρα κοινωνική και πολιτική)</p> <p>✓ Δραματοποίηση σκηνών (π.χ. από τη σάτιρα ηθών, από τις χιουμοριστικές καταστάσεις παρεξηγήσεων ή αντιστροφής ρόλων, κτλ.)</p> <p>✓ Μεταφορά του αφηγηματικού κειμένου σε πολυτροπικό π.χ. με μορφή τηλεοπτικού αφιερώματος ή τηλεοπτικής εκπομπής</p> <p>✓ Προσθήκη και αφαίρεση σκηνών και χαρακτήρων από το κείμενο για ενίσχυση ή για εξάλειψη του χιουμοριστικού και σατιρικού στοιχείου</p> <p>✓ Μετατροπή του κειμένου σε</p>	<p>✓ Όλα τα χιουμοριστικά και σατιρικά κείμενα που περιλαμβάνονται στα βιβλία όλων των τάξεων του Γυμνασίου</p> <p>✓ Βιβλία της σχολικής βιβλιοθήκης με ανάλογη θεματική</p> <p>✓ Ανθολογίες χιουμοριστικών και σατιρικών κειμένων</p> <p>✓ Κινηματογραφικές ταινίες</p> <p>✓ Κείμενα των παιδιών</p> <p>✓ Κείμενα του ημερήσιου και περιοδικού τύπου</p>

<p>κυριολεκτική χρήση της γλώσσας, παρηχήσεις κτλ.).</p> <p>✓ Να κατανοήσουν ότι σε ένα σατιρικό κείμενο η κριτική και συνάμα χιουμοριστική στάση απέναντι στην πραγματικότητα έχει ως προϋπόθεση ένα ηθικό πρότυπο.</p> <p>✓ Να διερευνούν όλους τους παράγοντες που συμβάλλουν στην παραγωγή και πρόσληψη του σατιρικού κειμένου (την ταυτότητα, την οπτική, το κίνητρο του συγγραφέα, το θέμα του κειμένου, τα μέσα που χρησιμοποιεί, τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την κατανόηση του κειμένου από τους αποδέκτες κτλ).</p> <p>✓ Να συνειδητοποιούν την ψυχολογική και κοινωνική λειτουργία της σάτιρας. Να συνειδητοποιούν, δηλαδή, πως η σάτιρα προκαλεί γέλιο, μελαγχολία ή θυμό, προσπαθώντας συνειδητά ή όχι να αναλάβει δράση για την αναμόρφωση της κοινωνίας, είτε με απλή επισήμανση των σφαλμάτων, είτε με την αυστηρή επικριτική στάση και την υπονόμηση.</p> <p>✓ Να κατανοήσουν τους τρόπους με τους οποίους το ίδιο θέμα μετατρέπεται από κωμικό ή σατιρικό σε «σοβαρό» και αντίστροφα.</p>	<p>αντίστροφα.</p> <p>✓ Να συνδέουν τις παρατηρήσεις τους με άλλα μαθήματα (π.χ. Ιστορία) αλλά και με την καθημερινή ζωή.</p>		<p>«σοβαρό»</p> <p>✓ Δημιουργία χιουμοριστικών και σατιρικών κειμένων (πολυτροπικών, αφηγηματικών)</p> <p>✓ Δημιουργία ανθολογίας χιουμοριστικών και σατιρικών κειμένων</p> <p>✓ Γραφή «οπισθόφυλλου» για την παρουσίαση ενός κειμένου</p>	
---	---	--	--	--

Άτομο και κοινωνία

Σκοποθεσία	Δεξιότητες	Περιεχόμενο	Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να κατανοήσουν την αλληλεπίδραση ατόμου-κοινωνίας. ✓ Να κατανοήσουν τη σημασία των κοινωνικών αγώνων και τη μετουσίωσή τους στη λογοτεχνία. ✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι η λογοτεχνία και ειδικά το μυθιστόρημα ασχολείται κυρίως με τη διερεύνηση της σχέσης ατόμου-κοινωνίας. ✓ Να αντιληφθούν την κοινωνική λειτουργία της λογοτεχνίας, ιδίως σε δύσκολες ιστορικές στιγμές. ✓ Να γνωρίσουν τις διαβαθμίσεις της σχέσης ατόμου-κοινωνίας: από την απόλυτη απομόνωση ορισμένων λογοτεχνικών ηρώων έως τη στράτευση άλλων ηρώων σε κοινωνικούς αγώνες και ιδεολογίες. ✓ Να αναδειχθεί η ιστορικότητα του συγγραφέα, του κειμένου και του αναγνώστη. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να εντοπίζουν τις τεχνικές με τις οποίες η λογοτεχνία έχει αποδώσει τη σχέση ατόμου και κοινωνίας. ✓ Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο ένας λογοτεχνικός ήρωας καθορίζει και καθορίζεται από το κοινωνικό του περιβάλλον. ✓ Να εντοπίζουν τις ιδέες των ηρώων και να τις συσχετίζουν με τις κοινωνικές και ιστορικές συνθήκες. ✓ Να ερμηνεύουν την αντίδραση των ηρώων σε συνθήκες κοινωνικής καταπίεσης και μεγάλης προσωπικής πίεσης. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ ρεαλιστικά μυθιστορήματα τέλη 19^{ου} αρχών 20^{ου} αιώνα ✓ ηθογραφικά διηγήματα ✓ μεσοπολεμική κοινωνική πεζογραφία ✓ ποίηση γενιάς του '30 ✓ ποίηση Α' και Β' μεταπολεμικής γενιάς ✓ ποίηση γενιάς του '70. Πεζογραφία της ίδιας εποχής ✓ εφηβικά κοινωνικά μυθιστορήματα ✓ λαϊκά τραγούδια ✓ μελοποιημένη ποίηση 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Περιγραφή και σχολιασμός της σχέσης των ηρώων του κειμένου με το κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο ✓ Συγγραφή ερευνητικών εργασιών για το κεντρικό θέμα του κειμένου (λ.χ. καταπίεση γυναικών, φτώχεια, δικτατορία, παγκόσμιοι πόλεμοι, προσφυγιά, εμφύλιος, Κυπριακός αγώνας, παιδί στον πόλεμο) με παράλληλη σύνδεση με το μάθημα της Ιστορίας και της Κοινωνιολογίας και πλαισίωση με φωτογραφίες και μουσική. Παρουσίαση της εργασίας με λογισμικό παρουσίασης ✓ Έρευνα για την ιστορικότητα του συγγραφέα (βιογραφικά στοιχεία που να σχετίζονται με τα κείμενά του), της εποχής του κειμένου και των ηρώων ✓ Συγκριτική μελέτη ομόθεμων ή σύγχρονων κειμένων ✓ Δραματοποίηση συγκρουσιακών καταστάσεων (εσωτερική σύγκρουση των χαρακτήρων, συνειδησιακά διλήμματα, καταπίεση των ατόμων από αυταρχικές εξουσίες) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Τα κείμενα των σχολικών ανθολογίων ✓ Κείμενα από τη σχολική βιβλιοθήκη και τη βιβλιοθήκη της οικογένειας ✓ Έλληνες και ξένοι κοινωνικοί φωτογράφοι ✓ Καλλιτεχνικό υλικό (εικαστικό, γραφιστικό) με ανάλογα θέματα

			<p>✓ Κατασκευή χρονολογίου με τα έργα που διαβάστηκαν, τα γεγονότα στα οποία αναφέρονται, τα γεγονότα της εποχής του συγγραφέα με παράλληλη έκθεση καλλιτεχνικού και φωτογραφικού υλικού.</p>	
--	--	--	---	--

3. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

3.1 ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

3.1.1 Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΤΑΞΗ Α΄ *(56 ΩΡΕΣ)+4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ

1^Η ΕΝ: 3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

2^Η-12^Η ΕΝ: 4 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

Διδασκαλία εκτεταμένου/ων σεναρίου/ων 4/5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

ΣΧΗΜΑΤΙΚΑ: Συνοπτική παρουσίαση του σχεδίου προγράμματος διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες Διδακτική μεθοδολογία: συνδυαστικό μοντέλο διαδικασίας και περιεχομένων	Εκπαιδευτικό υλικό (από το υπάρχον υλικό τι παίρνουμε;)
ΟΙ μαθητές/ τριες επιδιώκεται να: -Εξοικειωθούν με την αρχαία ελληνική γλώσσα. -Αντιληφθούν τις διαλεκτικές διαφορές της ΑΕ και να τις συγκρίνουν με τις αντίστοιχες της ΝΕ. -Εξοικειωθούν με τα γραφικά σύμβολα και τα βασικά χαρακτηριστικά της ΑΕ στο φωνολογικό επίπεδο. Λόγος για προσωδία -Αντιληφθούν την αξία της δασείας, τόσο για τα ΑΕ όσο και για ορισμένες σύνθετες και παράγωγες λέξεις της ΝΕ. - Εργαστούν στο λεξιλογικό επίπεδο, με τη βοήθεια του μορφοφωολογικού επιπέδου	Κείμενα χαρακτηριστικά των φάσεων της εξέλιξης της γλώσσας και της γραφής. -Κείμενα που διασώζουν τις διαλεκτικές διαφορές στην ΑΕ. -Αξιοποίηση των γνώσεων του περιβάλλοντος (τοπικού και ανθρώπινου) για τις ιδιολέκτους στην ΚΝΕ -Κείμενα που επιλέγονται με κριτήρια: α. το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν για τους μαθητές (ως προβολή, λ.χ. του καθημερινού βίου και πολιτισμού των αρχαίων Ελλήνων) β. το σύνολο των πληροφοριών που σε κάθε επίπεδο μπορούν να τους δώσουν,	Το διδακτικό περιεχόμενο και το αναμενόμενο μαθησιακό αποτέλεσμα να εισάγεται στην εκπαιδευτική διαδικασία υπό τη μορφή: Α. διατύπωσης ερωτημάτων Β. προσδιορισμού προβλήματος Γ. σχεδιασμού και μεθόδευσης διερευνήσεων Δ. αναζήτησης απαντήσεων στα προβλήματα Ε. αναζήτησης και αξιοποίησης ερευνητικών εργαλείων Στ. ανάλυσης και σύνθεσης δεδομένων Ζ. κατανόησης βασικών εννοιών,	Διατηρούμε από τα κείμενα του σχολικού βιβλίου αυτά που βρίσκονται στις ενότητες 2, 4, 6, 9 Επίσης την κατάταξη των διαλέκτων (σ. 11) Από την ετυμολογία: Παραγωγή και σύνθεση λέξεων (σ. 22-23), από την παραγωγή ουσιαστικών ΜΟΝΟ σελ. 48 (χωρίς να απαιτούμε από τους μαθητές να εντοπίζουν τι δηλώνεται κάθε φορά) Τα μεταφραστικά σχόλια των κειμένων καλό είναι να μην είναι τόσο

<p>της γλώσσας. -Παρατηρήσουν τη δομή της γλώσσας. - Αντιληφθούν τις επιβιώσεις στη συγχρονία προγενέστερων φάσεων της ελληνικής γλώσσας. -Μαθαίνουν να σχηματίζουν ό,τι επιβιώνει στα νέα ελληνικά, καθώς και ό,τι υπηρετεί το λόγιο χρηστικό επίπεδο της νέας ελληνικής. Οι υπόλοιποι τύποι του παραγωγικού κλιτικού συστήματος να αναγνωρίζονται απλά. -Θέσουν τις βάσεις για τη διαθεματικότητα. -Είναι σε θέση να κάνουν ανάγνωση του αρχαίου κειμένου. -Αναγνωρίζουν απλές δομές στο αρχαίο κείμενο αντίστοιχες με εκείνες της ΝΕ, ενώ σταδιακά εξοικειώνονται με τη δομή και την εκφραστική ιδιαιτερότητα του αρχαίου λόγου. -Μπορούν να κατανοήσουν ένα απλό εύληπτο και ενδιαφέρον αρχαίο κείμενο απαντώντας σε ερωτήσεις κατανόησής του. ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΕΟΝ (ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ): -Να κινηθεί το ενδιαφέρον των παιδιών για τον ελληνικό πολιτισμό. -Να είναι σε θέση να συζητούν για τις ιδέες, τις απόψεις, τα προβλήματα της αρχαίας εποχής και να τα συγκρίνουν με αυτά της σύγχρονης ελληνικής και της παγκόσμιας πραγματικότητας. -Να αναγνωρίζουν τη συνέχεια ή την ασυνέχεια των πολιτιστικών φαινομένων και την αξία του παρελθόντος για την</p>	<p>αλλά και τις αξίες που προβάλλουν. -γ. την ηλικιακή ανάπτυξη των μαθητών και το γεγονός ότι πρώτη φορά έρχονται σε επαφή με τον αρχαίο λόγο. δ. τη θεματική τους σύνδεση με άλλα διδακτικά αντικείμενα της ίδιας τάξης (λ.χ. στην τάξη που διδάσκονται για τα σχήματα δίνουμε τον ορισμό του κύκλου από τον Αρχιμήδη) -Γνωριμία με τα σύμφωνα και τα φωνήεντα (φθόγγι και γράμματα) της ΑΕ -Βασικά χαρακτηριστικά της ΑΕ: τόνοι, πνεύματα, προσωδία. Βασικοί κανόνες τονισμού -Αναγωγή στις νεολατινικές γλώσσες. -Εξοικείωση με την ετυμολογία και την ορολογία. -Μεταπτωτικές βαθμίδες- πρώτοι ετυμολογικοί νόμοι. Εντοπισμός λέξεων και η σημασία τους που συναντώνται σε άλλα επιστημονικά πεδία -Ονόματα β' κλίσης σε -ος, -ον -Θηλυκά α' κλίσης σε -α, -η -Η προσωπική και η δεικτική αντωνυμία -το <i>εμί</i> -Όλοι οι χρόνοι Οριστικής βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής φωνής -Αρσενικά α' κλίσης σε -ης και -ας -Όλοι οι χρόνοι στην Οριστική των βαρύτονων ρημάτων παθητικής φωνής -Κλίση δευτερόκλιτων επιθέτων -Εισαγωγή στις βασικές συντακτικές κατηγορίες:</p>	<p>διαδικασιών και γεγονότων Δηλαδή, να αποφεύγεται να δίδεται το διδακτικό περιεχόμενο στο σύνολό του ως έτοιμη- προκατασκευασμένη γνώση. ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ -Κάθε φορά: ανάγνωση των κειμένων και αντιγραφή επιλεγμένων από τον καθηγητή αποσπασμάτων. -Επισήμανση των λεξιλογικών επιβιώσεων στη ΝΕ. Ταξινόμηση των λέξεων που είναι <i>ίδιες</i> στα ΑΕ και ΝΕ, <i>λίγο διαφορετικές, εντελώς διαφορετικές</i>. -Μικρές εργασίες συγκέντρωσης διαλεκτικών τύπων του περιβάλλοντος: σύγκριση, αναγνώριση, κατάταξη... αντιπαραβολή με την ΑΕ -Ταξινόμηση λέξεων ανάλογα με το πνεύμα, αλλά και ανακάλυψή τους μέσα από τη σύνθεση, βάσει των κανόνων. -Δημιουργία λέξεων με παραγωγή και σύνθεση και κατάταξή τους σε θεματικές κατηγορίες Τύπος άσκησης: «<i>Δημιουργείστε το προσωπικό σας λεξιλόγιο ξεκινώντας από τη ρίζα των λέξεων</i>» -Συσχετισμός διδασκαλίας ΑΕ και ΝΕ: κίνηση από τη συγχρονία στη διαχρονία: από το τώρα στο χθες. Συνεργασία με καθηγητές άλλων ειδικοτήτων για ανάδειξη της ορολογίας και της ερμηνείας της</p>	<p>εκτενή, αλλά να παρουσιάζουν την αντίστοιχη λέξη στα νεοελληνικά όσο γίνεται πιο κοντά στον αρχαίο τύπο και με λίγες εκδοχές (ώστε να καταδεικνύεται η συνέχεια, αλλά να αποφεύγεται και η σύγχυση) Λ.χ. στη σ. 15 γράφεται <i>μετ' επιμελείας</i> = με φροντίδα, επιμελημένα, ενώ παρακάτω δίνεται το ρ. <i>επιμελούνται</i> (<i>επιμελόμαι-επιμελουμαι</i>= φροντίζουν (ΝΕ. <i>επιμέλεια, επιμελητής</i>). Αυτό θα μπορούσε να δοθεί μόνο με έναν τύπο και εναπόκειται στους μαθητές να βρουν τις συνδέσεις, τις πολλαπλές ερμηνείες και τα συνώνυμα. Από τη γραμματική σε γενικές γραμμές διατηρούμε την παρουσίαση των συγκεκριμένων φαινομένων (όπως δίνονται στα Βασικά Θέματα). Ωστόσο οι ασκήσεις να είναι περισσότερο αναγνώριση τύπων (με τη μορφή ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής, συμπλήρωσης κενών, διάζευξης, αντιστοίχισης) παρά παραγωγή. (Σε αυτή την περίπτωση με τη μορφή μετασχηματισμού λέξεων εντός φράσεων ως προς τον αριθμό, την πτώση, τη φωνή ή το χρόνο) Από το συντακτικό τροποποιούμε το χρόνο, τον τρόπο και τη σειρά διδασκαλίας των φαινομένων, αλλά αξιοποιούμε τους συνολικούς πίνακες κατάταξης, όπως υπάρχουν στις σελ. 87 (για την απλή πρόταση) και στη</p>
--	--	---	--

<p>κατανόηση και ερμηνεία του παρόντος.</p>	<p>Με βάση το ρήμα, λόγος για Υποκείμενο, Αντικείμενο, Κατηγορούμενο - τα είδη των προτάσεων ως προς τους όρους τους -Σύνταξη απλών προτάσεων βάσει του σχήματος: Υ-Ρ /Α / Κ -Χωρισμός απλών περιόδων ή ημιπεριόδων και επισήμανση της κύριας πρότασης σε σχέση με την αντίστοιχη διεργασία στα ΝΕ -Μετατροπή ενεργητικής σε παθητική σύνταξη και το αντίστροφο: μετατροπή με χρήση ρημάτων στην Οριστική -επιθετικοί προσδιορισμοί -πρώτη αναφορά στη λειτουργία επιρρηματικών προσδιορισμών</p>	<p>-Έμφαση στην αναγνώριση των γραμματικών τύπων και κατηγοριών και όχι τόσο στην κλιτική αναπαραγωγή τους - Συζήτηση για τη σχέση ΑΕ και ΝΕ λόγου: επισήμανση του λόγιου χρηστικού επιπέδου της νέας ελληνικής, κυρίως σε επίσημο επίπεδο λόγου. -Εντοπίζουμε και σχολιάζουμε τα στοιχεία που αφορούν τις ρίζες του πολιτισμού. -Συζητήσεις στην τάξη για να παρατηρηθεί η συνειδητοποίηση της σύνδεσης ΑΕ και ΝΕ πολιτισμού. -Ασκήσεις που συσχετίζουν τη σκέψη με τη γλώσσα (π.χ. ενεργητική-παθητική σύνταξη: προβολή προσώπου ή δράσης). -Έμφαση στα αποσπάσματα που αποδεικνύουν ότι οι βάσεις των επιστημών τέθηκαν - σε μεγάλο βαθμό- από τους αρχαίους Έλληνες, όπως και της σύγχρονης μυθιστορίας -Παραπομπές σε ευρωπαίους ή άλλους λογοτέχνες ή επιστήμονες που έχουν εμπνευστεί από τους αρχαίους Έλληνες. -Κατάδειξη της διαφοράς κοινωνικών δομών μεταξύ αρχαιοελληνικής και σύγχρονων κοινωνιών. -Εντοπισμός των στοιχείων που αναφέρονται στον καθημερινό βίο των αρχαίων Ελλήνων -Ενθάρρυνση του μαθητή να αναζητήσει περισσότερα στοιχεία για</p>	<p>σελ. 96 (για τα είδη των προτάσεων ως προς τους όρους τους) ΠΡΟΣΘΕΤΟΥΜΕ -Στο νέο σχολικό εγχειρίδιο καλό θα ήταν να υπάρχει παράθεμα του συνόλου των διδαγμένων φαινομένων στο επίπεδο της γραμματικής, του συντακτικού και της ετυμολογίας -Ψηφιακό υλικό σε κάθε σχολείο, έτοιμο να αναπαραχθεί –εφόσον και στο βαθμό που χρειάζεται- για κάθε μαθητή. Οι νέες τεχνολογίες καλούνται να βοηθήσουν ως προς την εξοικείωση των μαθητών/ τριών με: Λογισμικό <ul style="list-style-type: none"> • Επεξεργασίας κειμένου • Δημιουργίας και επεξεργασίας εντύπων (MS Publisher ή ανάλογο), • κόμικς ή κινούμενης εικόνας (ComicLab ή ανάλογο) </p>
---	---	---	---

		ό,τι τον ενδιαφέρει, από όπου μπορεί, μόνος, ή με τη βοήθεια των υπολοίπων .	
		<p>-Επιλογή διαδραστικών προγραμμάτων, εργασιών με τη μέθοδο project, (όπως θα μπορούσε να είναι η κατασκευή κόμικς και η τιτλοφόρησή τους στα ΑΕ)</p> <p>- πλοήγηση στο διαδίκτυο και άντληση υλικού (πληροφοριακού ή εικονιστικού περιεχομένου) από αυτό.</p> <p>-κατασκευή πρωτότυπου υλικού με τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες (ομαδική εργασία)</p> <p>-δημοσιοποίηση του παραγόμενου υλικού στην κοινότητα.</p>	<p>ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ηλεκτρονικά λεξικά • ηλεκτρονικό ταχυδρομείο • διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης και βάσεις δεδομένων (εικόνες, clipart, ήχους, βίντεο κ.ά.) • Εργαλεία Web 1.0 (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες εκπαιδευτικού υλικού κ.ά.) • Εργαλεία Web 2.0 (σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, e-blogs, wikis κ.ά.) • Λογισμικό Π.Ι. (ΑΕ Γλώσσα Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ) και ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ (ΑΕ Γλώσσα Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ) λ.χ.: http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGL102/

3.1.2 Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΤΑΞΗ Β΄ *(80 ΩΡΕΣ)+4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ

1^Η ΕΝ: 6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ: (στην 1^η ενότητα θα ενταχθεί και η επανάληψη των φαινομένων που ο εκπαιδευτικός κρίνει ότι πρέπει να επαναληφθούν από τη διδασκαλία της Α΄ Γυμνασίου)

2^Η -15^Η ΕΝ: 4 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

Διδασκαλία εκτεταμένου/ων σεναρίου/ων 4/5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

ΣΧΗΜΑΤΙΚΑ: Συνοπτική παρουσίαση του σχεδίου προγράμματος διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

Α. ΣΤΟΧΟΙ	Βασικά θέματα	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό
<p>Οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Συνεχίσουν την εξοικείωσή τους με την ΑΕ γλώσσα. -Αντιληφθούν τις ομοιότητες και τις διαφορές της ΝΕ από την ΑΕ και μέσω της σύγκρισής τους να συνειδητοποιήσουν ότι παρά τις ιδιομορφίες της ΑΕ πρόκειται για την ίδια γλώσσα σε ένα προηγούμενο στάδιο της που εξελίχθηκε μέσα στους αιώνες και έφτασε στη σημερινή της μορφή. -Αποδίδουν τα αρχαία κείμενα με ορθό νεοελληνικό λόγο. -Αντιληφθούν ότι η ΑΕ γλώσσα που σήμερα είναι νεκρή ως μη ομιλούμενη, αποτέλεσε το φυσικό λόγο των αρχαίων Ελλήνων. Ήταν η γλώσσα της καθημερινής ζωής, αλλά και το όργανο με το οποίο υπηρέτησαν τους υψηλότερους τομείς του πνεύματος: λογοτεχνία, ιστορία, φιλοσοφία, ποίηση και επιστήμες. -Αντιληφθούν στην πράξη ότι ο ευρωπαϊκός πολιτισμός χρωστάει τη θεμελίωση αλλά και τη συνέχειά του στον 	<p><i>Κριτήρια επιλογής κειμένων</i></p> <p>γλωσσικά: κείμενα της αττικής διαλέκτου, αφηγηματικά ή διαλογικά σε πεζό λόγο εύληπτο και κατανοητό, με περιεχόμενο που κινεί το ενδιαφέρον.</p> <p>ειδολογικά: κείμενα που ανήκουν στα κυριότερα είδη του πεζού λόγου (μυθολογία, ιστορία, ρητορική, φιλοσοφία, βιογραφία, μυθιστόρημα) από συγγραφείς γνωστούς και αντιπροσωπευτικούς του κάθε είδους.</p> <p>θεματικά: κείμενα που πραγματεύονται ποικίλα θέματα σχετιζόμενα με την καθημερινή ζωή, ιστορικά γεγονότα, ιστορικές προσωπικότητες, θεσμούς και όργανα της δημοκρατίας, βασικά προβλήματα και κυρίαρχες απόψεις της εποχής.</p> <p>χρονολογικά: κείμενα που καλύπτουν τη</p>	<p>Το διδακτικό περιεχόμενο και το αναμενόμενο μαθησιακό αποτέλεσμα να εισάγεται στην εκπαιδευτική διαδικασία υπό τη μορφή:</p> <ul style="list-style-type: none"> Α. διατύπωσης ερωτημάτων Β. προσδιορισμού προβλήματος Γ. σχεδιασμού και μεθόδευσης διερευνήσεων Δ. αναζήτησης απαντήσεων στα προβλήματα Ε. αναζήτησης και αξιοποίησης ερευνητικών εργαλείων Στ. ανάλυσης και σύνθεσης δεδομένων Ζ. κατανόησης βασικών εννοιών, διαδικασιών και γεγονότων 	<p>Διατηρούνται οι ενότητες του διδακτικού εγχειριδίου της Β΄ Γυμνασίου:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2^η ενότητα 3^η ενότητα 4^η ενότητα 6^η ενότητα 11^η ενότητα 15^η ενότητα <p>Ανάμεσα στο βασικό και παράλληλο κείμενο της 8^{ης} ενότητας πρέπει να υπάρξει μια αμοιβαία αντιμετάθεση και το πλατωνικό κείμενο από τον Πρωταγόρα να γίνει το βασικό. Σε σχέση με τις ενότητες</p>

<p>αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Σημαντικό: όλα αυτά να δίνονται απαλλαγμένα από ιδεολογικές αγκυλώσεις και ρομαντική αρχαιοπληξία.</p> <p>-Κατανοούν γλωσσικά με τη βοήθεια των σχολίων απλά κείμενα της αττικής διαλέκτου.</p> <p>-Δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στο λεξιλόγιο της ΑΕ που επιβίωσε στη ΝΕ γλώσσα. Η διαχρονική διάσταση της ελληνικής γλώσσας να υπερβαίνει την περίοδο μέσα στην οποία εντάσσονται τα κείμενα των διδακτικών ενοτήτων και με απλές φράσεις αντλημένες από μεταγενέστερους συγγραφείς (της βυζαντινής περιόδου κυρίως) οι μαθητές και οι μαθήτριες να συνειδητοποιούν την εξέλιξη της ΑΕ γλώσσας και την επιβίωσή της στο σύγχρονο νεοελληνικό λόγο. Παράλληλα να επισημαίνεται και το λεξιλόγιο της ΑΕ που πέρασε και χρησιμοποιείται στην επιστημονική (και όχι μόνο) ορολογία των ευρωπαϊκών γλωσσών.</p> <p>-Μπορούν να αναπτύξουν την αναγνωστική τους ικανότητα με ταυτόχρονη καλλιέργεια της κριτικής τους σκέψης.</p> <p>-Ασκοούνται στη διαδικασία της μετάφρασης και να χρησιμοποιούν τις τεχνικές της για την επιτυχημένη απόδοση ενός αρχαιοελληνικού κειμένου στη νεοελληνική γλώσσα.</p>	<p>λογοτεχνική παραγωγή από την πρόωμη έως την ύστερη αρχαιότητα.</p> <p>- Είναι σημαντικό να τηρείται μία έστω χαλαρή νοηματική σύνδεση και η μετάβαση από τη μία ενότητα στην επόμενη να μη γίνεται με άλματα. Οι μαθητές και οι μαθήτριες αντιλαμβάνονται ευκολότερα και αφομοιώνουν γρηγορότερα τις γνώσεις που συνδέονται και όχι τις ανεξάρτητες και ασυνδεδετες πληροφορίες.</p> <p>- Χρήση παράλληλων κειμένων, τόσο για πολλαπλή γλωσσική επεξεργασία, όσο και νοηματική: συνοδεύουν το βασικό κείμενο για να ενισχύσουν την άποψη που διατυπώνεται σε αυτό ή για να τη συμπληρώσουν ή επειδή έρχονται σε αντίθεση με αυτό.</p> <p><i>Διδασκαλία λοιπών φαινομένων γραμματικής:</i> Ουσιαστικά γ' κλίσης που απαντούν στα κείμενα Προθέσεις και σύνδεσμοι Αντωνυμίες Επίθετα γ' κλίσης (κριτήριο επιλογής : η συχνότητα που συναντώνται στην ΚΝΕ: σιγμόληκτα σε -ης, -ης, -ες) Τα ανώμαλα επίθετα μέγας και πολύς Το ρήμα εμί στον ενεστώτα στην υποτακτική, ευκτική, προστακτική Βαρύτονα ρήματα σε όλους τους χρόνους και σε όλες τις εγκλίσεις (πλην οριστικής) ενεργητικής και μέσης φωνής, ανάλογα και σε σχέση με τη συντακτική</p>	<p>Δηλαδή, να αποφεύγεται να δίδεται το διδακτικό περιεχόμενο στο σύνολό του ως έτοιμη-προκατασκευασμένη γνώση.</p> <p>ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ: --Οι γραμματικές και συντακτικές ασκήσεις μπορεί να είναι πολλαπλής επιλογής, συμπλήρωσης κενών, αντιστοίχισης, διάζευξης και μετασχηματισμού. -Οι ασκήσεις για τον έλεγχο της κατάκτησης του λεξιλογίου μπορεί να είναι ασκήσεις διαθεματικού τύπου και σύνδεσή τους είτε με άλλα διδακτικά αντικείμενα (ιστορία, νεοελληνική και ευρωπαϊκή λογοτεχνία, τέχνες, θετικές επιστήμες). Εργασίες-πρότζεκτ σε σχέση με κοινωνικά φαινόμενα στη διαχρονική τους εξέλιξη, ή κοινωνικές εκδηλώσεις, πολιτειακούς θεσμούς, ιδέες και αντιλήψεις, ρόλο των προσωπικοτήτων στο ιστορικό και κοινωνικό γίγνεσθαι, έτσι ώστε οι μαθητές να οδηγούνται σε διακειμενική- διαθεματική έρευνα, μέσα στη διακεκριμένη περιοχή της λογοτεχνίας. -Συμπληρωματικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν και εναλλακτικές δραστηριότητες, όπως: -θεατρική ανάγνωση, δραματοποίηση, υπόδυση ρόλου</p>	<p>αυτές προτείνονται τα εξής: Με βάση τα κριτήρια της επιλογής των κειμένων η σειρά των ενοτήτων πρέπει να ανατραπεί και να ενταχθούν νέα κείμενα από τις προτεινόμενες θεματικές ενότητες (συμβατά με τα βασικά θέματα). Οι ερωτήσεις κατανόησης του περιεχομένου επιβάλλεται να εμπλουτισθούν (πάντα θα παρέχεται παράλληλο κείμενο μεταφρασμένο ή δοσμένο παράλληλα στο πρωτότυπο και τη μετάφρασή του) και, με δεδομένο ότι υπάρχει μια λογική σύνδεση των κειμένων, οι μαθητές θα αξιοποιούν τη γνώση που αποκτήθηκε από τα προηγούμενα. Οι ερωτήσεις αξίζει να δίνουν αφορμές για τη δημιουργία ομαδικών συνθετικών εργασιών. Προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να ενταχθεί στο μάθημα της ΑΕ γλώσσας και το βιβλίο «Αρχαία Ελλάδα, ο τόπος</p>
---	---	---	--

	<p>τους λειτουργία: διδάσκουμε δηλ. την υποτακτική/ ευκτική, εφόσον τη συναντήσουμε στις προτάσεις με ανάλογη δομή</p> <p>Διδασκαλία λοιπών φαινομένων της σύνταξης:</p> <p>Ονοματικοί προσδιορισμοί, ομοιόπρωτοι (πλήρης αναγνώριση) και ετερόπρωτοι (ως προς τη λειτουργία τους συνολικά)</p> <p>Αντικείμενο (μονόπρωτα και δίπρωτα ρήματα)</p> <p>-Σύνταξη απαρεμφάτου: ταυτοπροσωπία-ετεροπροσωπία</p> <p>Διδασκαλία αναφορικής μετοχής και από την επιρρηματική, την τροπική, αιτιολογική, χρονική.</p> <p>Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση προτάσεων: διδασκαλία των συνδέσμων (ή της έλλειψής τους) που δημιουργούν παρατακτική σύνδεση προτάσεων (σε σχέση και με την εκφορά τους).</p> <p>Διδασκαλία λεξιλογίου</p> <p>-ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ ΛΕΞΕΩΝ με τη χρήση μορφολογικών κανόνων από τους ίδιους τους μαθητές και κατάταξή τους σε θεματικές κατηγορίες ορολογίας μαθημάτων.</p>	<p>-κατασκευή κόμικς</p> <p>-διαγωνισμοί ομιλιών</p> <p>-σχεδιασμός αφίσας</p> <p>ΚΑΙ ΑΚΟΜΑ:</p> <p>- πλοήγηση στο διαδίκτυο και άντληση υλικού (πληροφοριακού ή εικονιστικού περιεχομένου) από αυτό.</p> <p>-κατασκευή πρωτότυπου υλικού με τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες (ομαδική εργασία)</p> <p>-δημοσιοποίηση του παραγόμενου υλικού στην κοινότητα.</p> <p>Εν τέλει βασική αρχή για τη διδασκαλία της ΑΕ είναι ότι το μάθημα πρέπει να μετατραπεί από παθητικό σε ενεργητικό, από μνημονικό σε δραστικό και από στατικό σε δυναμικό.</p>	<p>και οι άνθρωποι», το οποίο πλέον θα λειτουργεί ως κείμενο αναφοράς.</p> <p>Από τη γραμματική και το συντακτικό επιλέγονται φαινόμενα τα οποία εντοπίζονται στα κείμενα του πρωτοτύπου, έτσι ώστε αυτά να μπορούν να λειτουργούν ως κείμενα αναφοράς, ενώ οι ασκήσεις αναπροσαρμόζονται με βάση το πνεύμα που διαπνέει το νέο ΠΣ.</p> <p>ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ηλεκτρονικά λεξικά • ηλεκτρονικό ταχυδρομείο • διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης και βάσεις δεδομένων (εικόνες, clipart, ήχους, βίντεο κ.ά.) • Εργαλεία Web 1.0 (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες
--	---	---	---

			<p>εκπαιδευτικού υλικού κ.ά.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εργαλεία Web 2.0 (σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, e-blogs, wikis κ.ά.) • Λογισμικό Π.Ι. (ΑΕ Γλώσσα Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ) και ΨΗΦΙΑΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ: <p>http://digitalschool.min.edu.gov.gr/courses/DSGYM-B120/</p> <p>http://digitalschool.min.edu.gov.gr/courses/DSGYM-B112/</p>
--	--	--	--

3.1.3 Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΤΑΞΗ Γ΄ *(80 ΩΡΕΣ)+4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ

(στην 1^η ενότητα θα ενταχθεί και η επανάληψη των φαινομένων που ο εκπαιδευτικός κρίνει ότι πρέπει να επαναληφθούν από τη διδασκαλία της Β΄ Γυμνασίου)

1^H, 3^H, 5^H, 7^H, 9^H ΕΝΟΤΗΤΑ: 4 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

2^H, 4^H, 6^H, 8^H, 10^H, 11-15:ΕΝΟΤΗΤΕΣ: 6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

Διδασκαλία εκτεταμένου/ων σεναρίου/ων 4/5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

ΣΧΗΜΑΤΙΚΑ: Συνοπτική παρουσίαση του σχεδίου προγράμματος διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Βασικά θέματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό (από το υπάρχον υλικό τι παίρνουμε;)
<p>ΟΙ μαθητές/ τριες οδηγούνται να μπορούν να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Αναγνωρίσουν το διαχρονικό χαρακτήρα της γλώσσας. -Αντιληφθούν τις διαφορές της ΑΕ με τη ΝΕ και τη διαχρονική εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας. -Εργαστούν στο λεξιλογικό επίπεδο, με τη βοήθεια του μορφο-φωνολογικού επιπέδου της γλώσσας. -Παρατηρήσουν τη δομή της γλώσσας. - Αντιληφθούν τις επιβιώσεις προγενέστερων φάσεων της ελληνικής γλώσσας. - Μαθαίνουν να σχηματίζουν ό,τι επιβιώνει στα νέα ελληνικά, καθώς και ό,τι υπηρετεί το λόγιο χρηστικό επίπεδο της νέας 	<p>Κείμενα χαρακτηριστικά των φάσεων της εξέλιξης της γλώσσας και της γραφής.</p> <p>-Αξιοποίηση των γνώσεων του περιβάλλοντος (τοπικού και ανθρώπινου) για τις ιδιολέκτους στην ΚΝΕ</p> <p>-Κείμενα που επιλέγονται με βάση το ενδιαφέρον που μπορούν να έχουν για τους μαθητές (ως προβολή, λ.χ. του καθημερινού βίου και πολιτισμού των αρχαίων Ελλήνων), το σύνολο των πληροφοριών που σε κάθε επίπεδο μπορούν να τους δώσουν, αλλά και τις αξίες που προβάλλουν.</p>	<p>Το διδακτικό περιεχόμενο και το αναμενόμενο μαθησιακό αποτέλεσμα να εισάγεται στην εκπαιδευτική διαδικασία υπό τη μορφή:</p> <ul style="list-style-type: none"> Α. διατύπωσης ερωτημάτων Β. προσδιορισμού προβλήματος Γ. σχεδιασμού και μεθόδευσης διερευνήσεων, Δ. αναζήτησης απαντήσεων στα προβλήματα. Ε. αναζήτησης και αξιοποίησης ερευνητικών εργαλείων Στ. ανάλυσης και σύνθεσης δεδομένων Ζ. κατανόησης βασικών εννοιών, διαδικασιών και γεγονότων <p>Δηλαδή, να αποφεύγεται να δίδεται το διδακτικό περιεχόμενο στο σύνολό του</p>	<p>1) Κείμενα: Α) Τα κείμενα στις ενότητες 2, 4, 6, 8, 10 Β) Τα κείμενα 1, 3, 5, 7, 9 μόνο από μετάφραση Γ) Τα παράλληλα κείμενα στις σελ. 100 (δεύτερο παράλληλο), 102, 105 107 (πρώτο παράλληλο), 109 αντί των κειμένων των ενοτήτων 1, 3, 5, 7, 9 ΠΡΟΣΘΕΤΟΥΜΕ 5 ΝΕΑ ΚΕΙΜΕΝΑ</p> <p>2) Ερμηνευτικά σχόλια: Ενότητες 1-10</p> <p>3) Λεξιλόγιο-Ετυμολογία: Συνοπτική συγκεντρωτική διδασκαλία των ενοτήτων 1 - 8 με βάση ένα συγκεντρωτικό πίνακα διδασκαλίας της γραμματικής κατηγορίας των</p>

<p>ελληνικής. Οι υπόλοιποι τύποι του παραγωγικού κλιτικού συστήματος απλώς να αναγνωρίζονται. -Θέσουν τις βάσεις για τη διαθεματικότητα. -Αναγνωρίζουν απλές δομές στο αρχαίο κείμενο αντίστοιχες με εκείνες της ΝΕ, ενώ σταδιακά εξοικειώνονται με τη δομή και την εκφραστική ιδιαιτερότητα του αρχαίου λόγου. -Μπορούν να κατανοήσουν ένα απλό, εύληπτο και ενδιαφέρον αρχαίο κείμενο απαντώντας σε ερωτήσεις κατανόησής του. ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΕΟΝ (ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ): -Να κινηθεί το ενδιαφέρον των παιδιών για τον ελληνικό πολιτισμό. -Να είναι σε θέση να συζητούν για τις ιδέες, τις απόψεις, τα προβλήματα της αρχαίας εποχής και να τα συγκρίνουν με αυτά της σύγχρονης ελληνικής και παγκόσμιας πραγματικότητας. -Να αναγνωρίζουν τη συνέχεια των πολιτιστικών φαινομένων και την αξία του παρελθόντος για την κατανόηση και ερμηνεία του παρόντος.</p>	<p>-Μεταπτωτικές βαθμίδες- πρώτοι ετυμολογικοί νόμοι. -Εντοπισμός λέξεων και η σημασία τους που συναντώνται σε άλλα επιστημονικά πεδία -Αναγνώριση συνηρημένων ρημάτων (περιορισμένη και επιλεκτική η άσκηση στην παραγωγή τους) -Αόριστος β΄ -Παθητικός μέλλοντας και αόριστος -Μέλλοντας και αόριστος υγρολήκτων και ενρινολήκτων -Όλα τα βασικά ουσιαστικά της γ΄ κλίσης -Απρόσωπη σύνταξη Επιρρηματικοί Προσδιορισμοί -Δευτερεύουσες προτάσεις: εντοπισμός και συσχετίσή τους με τον τρόπο εισαγωγής τους: αντωνυμίες, επιρρήματα και συνδέσμους -Διδασκαλία παθητικής σύνταξης: ποιητικό αίτιο</p>	<p>ως έτοιμη- προκατασκευασμένη γνώση. ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ - Επισήμανση των λεξιλογικών επιβιώσεων στην ΝΕΓ. Ταξινόμηση των λέξεων που είναι <i>ίδιες</i> στα ΑΕ και ΝΕ, <i>λίγο διαφορετικές</i>, <i>εντελώς διαφορετικές</i>. -Μικρές εργασίες συγκέντρωσης διαλεκτικών τύπων του περιβάλλοντος: σύγκριση, αναγνώριση, κατάταξη... αντιπαραβολή με την ΑΕΓ -Ταξινόμηση λέξεων ανάλογα με το πνεύμα, αλλά και ανακάλυψή τους μέσα από τη σύνθεση, βάσει των νόμων. -Δημιουργία λέξεων με παραγωγή και σύνθεση και κατάταξή τους σε θεματικές κατηγορίες Τύπος άσκησης: «<i>Δημιουργείστε το προσωπικό σας λεξιλόγιο ξεκινώντας από τη ρίζα των λέξεων</i>» -Συσχετισμός διδασκαλίας ΑΕΓ και ΝΕΓ: κίνηση από τη συγχρονία στη διαχρονία: από το τώρα στο χθες. Συνεργασία με καθηγητές άλλων ειδικοτήτων για ανάδειξη της ορολογίας και της ερμηνείας της. -Έμφαση στην αναγνώριση των γραμματικών τύπων και κατηγοριών και όχι τόσο στην κλιτική αναπαραγωγή τους - Συζήτηση για τη σχέση ΑΕ και ΝΕ λόγου: επισήμανση του λόγιου χρηστικού επιπέδου της νέας ελληνικής, κυρίως σε επίσημο επίπεδο λόγου. -Εντοπίζουμε και σχολιάζουμε τα</p>	<p>παράγωγων/σύνθετων λέξεων της ΑΕ και των συστατικών τους 4) Γραμματική: Σε γενικές γραμμές διατηρούμε την παρουσίαση των φαινομένων. Ωστόσο οι ασκήσεις να ζητούν περισσότερο την αναγνώριση τύπων (με τη μορφή ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής, συμπλήρωσης κενών, διάζευξης, αντιστοίχισης) της ΑΕ που δεν έχουν επιβιώσει στη ΝΕ (α) υποτακτική, ευκτική, προστακτική, απαρέμφατο και μετοχή των συνηρημένων ρημάτων, β) μέρος των παραθετικών, γ) μέλλοντας ενρινολήκτων/υγρολήκτων, και την παραγωγή τύπων (με ασκήσεις μετασχηματισμού λέξεων εντός φράσεων ως προς τον αριθμό, την πτώση, τη φωνή ή το χρόνο) που έχουν επιβιώσει στη ΝΕ (α) Αόριστος β΄, β) Παθητικός Μέλλοντας και Αόριστος, γ) Μέρος των παραθετικών, δ) Οριστική των συνηρημένων και κάποιοι λίγοι τύποι από τις υπόλοιπες εγκλίσεις) 4) Συντακτικό: Τροποποιούμε το χρόνο, τον τρόπο και τη σειρά διδασκαλίας των φαινομένων, αλλά αξιοποιούμε τους συνολικούς πίνακες κατάταξης, όπως υπάρχουν στις σελ. 11-133: α) Προσδιορισμοί, β) Δευτερεύουσες Προτάσεις. Η αναφορά δεν θα είναι εκτενής (είδη προτάσεων, εισαγωγή και συντακτική θέση) και η βάση θα είναι η αντιπαράθεσή τους με τις δευτερεύουσες προτάσεις της ΝΕ,</p>
---	---	--	---

		<p>στοιχεία που αφορούν τις ρίζες του πολιτισμού.</p> <p>-Συζητήσεις στην τάξη για να παρατηρηθεί η συνειδητοποίηση της σύνδεσης ΑΕ και ΝΕ πολιτισμού.</p> <p>-Έμφαση στα αποσπάσματα που αποδεικνύουν ότι οι βάσεις των επιστημών τέθηκαν - σε μεγάλο βαθμό- από τους αρχαίους Έλληνες, όπως και της σύγχρονης μυθιστορίας</p> <p>-Παραπομπές σε ευρωπαϊούς ή άλλους λογοτέχνες ή επιστήμονες που έχουν εμπνευστεί από τους αρχαίους Έλληνες.</p> <p>-Κατάδειξη της διαφοράς κοινωνικών δομών μεταξύ αρχαιοελληνικής και σύγχρονων κοινωνιών.</p> <p>-Εντοπισμός των στοιχείων που αναφέρονται στον καθημερινό βίο των αρχαίων Ελλήνων.</p> <p>-Ενθάρρυνση του μαθητή να αναζητήσει περισσότερα στοιχεία για ό,τι τον ενδιαφέρει, από όπου μπορεί, μόνος, ή με τη βοήθεια των υπολοίπων.</p>	<p>γ) ποιητικό αίτιο.</p> <p>ΠΡΟΣΘΕΤΟΥΜΕ (ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΠΡΩΤΟΤΥΠΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ)</p> <p>-Στο νέο σχολικό εγχειρίδιο καλό θα ήταν να συμπληρωθεί το παράθεμα με πίνακες των διδαγμένων φαινομένων στο επίπεδο της γραμματικής, του συντακτικού και της ετυμολογίας</p> <p>-Πρόσθετο διδακτικό υλικό με τις επιβιώσεις της ΝΕ, αντιπαραθετικούς πίνακες ΑΕ και ΝΕ, επιλογή ασκήσεων του βιβλίου και νέες ειδικές ασκήσεις</p> <p>-Προτεινόμενα projects (ομαδοσυνεργατικές εργασίες) ανά ενότητα, που θα παραπέμπουν τόσο στη χρήση του σχολικού βιβλίου <i>Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας</i> όσο και σε άλλα κείμενα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, όπως ενδεικτικά: 1) εν. 1: Ελένη, 2) εν. 2: Επιτάφιος του Περικλή, εν. 3: Οιδίπους Τύραννος κτλ.</p> <p>-Ψηφιακό υλικό σε κάθε σχολείο, έτοιμο να αναπαραχθεί –εφόσον και στο βαθμό που χρειάζεται– για κάθε μαθητή.</p> <p>Οι νέες τεχνολογίες καλούνται να βοηθήσουν ως προς την εξοικείωση των μαθητών/ τριών με:</p> <p>Λογισμικό</p> <ul style="list-style-type: none"> • Επεξεργασίας κειμένου • Δημιουργίας και επεξεργασίας εντύπων (MS Publisher ή ανάλογο),
--	--	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> • κόμιξ ή κινούμενης εικόνας (ComicLab ή ανάλογο),
		<p>-Επιλογή διαδραστικών προγραμμάτων, εργασιών με τη μέθοδο project, (όπως θα μπορούσε να είναι η κατασκευή κόμικς και η τιτλοφόρησή τους στα ΑΕ)</p> <p>-πλοήγηση στο διαδίκτυο και άντληση υλικού (πληροφοριακού ή εικονιστικού περιεχομένου) από αυτό.</p> <p>-κατασκευή πρωτότυπου υλικού με τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες (ομαδική εργασία)</p> <p>-δημοσιοποίηση του παραγόμενου υλικού στην κοινότητα.</p>	<p>ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ηλεκτρονικά λεξικά • ηλεκτρονικό ταχυδρομείο • διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης και βάσεις δεδομένων (εικόνες, clipart, ήχους, βίντεο κ.ά.) • Εργαλεία Web 1.0 (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες εκπαιδευτικού υλικού κ.ά.) • Εργαλεία Web 2.0 (σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, e-blogs, wikis κ.ά.) <p>Λογισμικό Π.Ι. (ΑΕ Γλώσσα Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ) και Ψηφιακού σχολείου: λ.χ.: http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-C106/</p>

3.2 ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

3.2.1 Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ
ΤΑΞΗ Α΄ 56 ΔΙΔ. ΩΡΕΣ + 4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΚΑΙ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: 3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

53 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΕΝΑ ΕΥΡΥ ΦΑΣΜΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΩΝ ΣΤΟΝ
ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ τους ΔΙΑΔΡΟΜΗ

Γενικές παρατηρήσεις για το προτεινόμενο ΠΣ της αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας από Μετάφραση

- Οι στόχοι στο υπάρχον ΠΣ είναι προς τη σωστή κατεύθυνση και άρα οι όποιες προτάσεις μας είναι συμπληρωματικές και όχι ανατρεπτικές. Ωστόσο οφείλουμε να επισημάνουμε:
- Το σχολικό εγχειρίδιο (Μαρία Σαμαρά-Κ. Τοπούζης, *Αρχαία Ελληνικά, Ομηρικά Έπη Οδύσσεια*) δοσμένο υπό μορφή ανθολογίου, ωθεί τους μαθητές σε αποσπασματική ανάγνωση και γνώση του αρχαίου κειμένου, αίροντας μάλλον παρά συμβάλλοντας στους αρχικούς στόχους του ΠΣ.
- Κρίνεται υπερβολικός ο όγκος των πληροφοριών, των εικόνων αλλά και των ασκήσεων σε κάθε ενότητα (στη 2^η ενότητα για 100 στίχους παρατίθεται ένα παράλληλο κείμενο με άσκηση και 10 επιπλέον ασκήσεις σε 2,5 σελίδες) γεγονός που διασπά και αποπροσανατολίζει τους μαθητές, ενώ
- Επιπλέον ασκεί καθοδηγητικό ρόλο στους καθηγητές, οδηγώντας τους σε κάθε βήμα, απομακρύνοντάς τους από την αυτενέργεια και στερώντας τους την πρωτοβουλία των κινήσεων. Καθηγητές όμως με τέτοια χαρακτηριστικά πώς θα ωθήσουν στη συνέχεια τους μαθητές τους να αυτενεργήσουν ή να αναπτύξουν κριτική σκέψη; Χρειάζεται –δηλαδή– να είναι γνωστός ο τύπος των ασκήσεων, αλλά ο

τρόπος διαχείρισής τους καλό είναι να αφήνεται στον καθηγητή, ο οποίος καλείται να συνυπολογίσει και το σημείο αφετηρίας των μαθητών του και τις δυνατότητες της τάξης του.

- Δεν χρειάζεται σε κάθε ενότητα ανακεφαλαίωση: επιτείνει την αποσπασματικότητα και καταστρέφει την ολότητα του κειμένου. Δίνει την εσφαλμένη εντύπωση της ολοκλήρωσης.
- Η περιληπτική αναδιήγηση των γεγονότων κατά χρονολογική σειρά στερεί από το λογοτέχνημα την ευρηματική αφηγηματική τεχνική του δημιουργού του, χωρίς να επιτυγχάνει κάτι τόσο σημαντικό που να επιτρέπει μια τέτοια ανατροπή. Την ιστορία άλλωστε του Οδυσσέα σε σειριακή μορφή οι μαθητές την ξέρουν μετά από 6 χρόνια στο Δημοτικό. Στο Γυμνάσιο οφείλουμε να διδάξουμε πώς «ακριβώς» την έγραψε ο Όμηρος. (Αυτόν τον στόχο άλλωστε εξυπηρετεί και το εξαιρετικό συνοπτικό ημερολόγιο της Οδύσσειας που ακολουθεί στην επόμενη σελίδα.)
- **ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ**
- Το βιβλίο του μαθητή να είναι ολόκληρη η Ομήρου Οδύσσεια, σε μετάφραση προσιτή στην ηλικία, το νοητικό δυναμικό και τη γλωσσική ανάπτυξη των μαθητών. Το άριστο βεβαίως θα ήταν να γραφεί μια μετάφραση για διδακτικούς σκοπούς, αλλά εφόσον κάτι τέτοιο δεν μπορεί να επιτευχθεί, προτείνεται η μετάφραση του Δ. Μαρωνίτη.

ΣΧΗΜΑΤΙΚΑ: Συνοπτική παρουσίαση του σχεδίου προγράμματος διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Διδακτικό περιεχόμενο ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ, ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (της αρχαιότητας, της νεότερης Ελλάδας, αλλά και του σύγχρονου κόσμου)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό (από το υπάρχον υλικό τι παίρνουμε;)
	ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ: Συνδυασμός διαδικασίας και περιεχομένου	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ: Ερμηνευτική-κειμενοκεντρική	
Οι μαθητές/τριες πετυχαίνουν ώστε να: -Κατανοήσουν την Οδύσσεια ως ποιητική ανθρωπογεωγραφία, ως ύμνο στον άνθρωπο και τα κατορθώματά του, ως διδαχή αξιών, ισχυρών πίστεων και		-οι μαθητές/τριες διαβάζουν οι ίδιοι – μετά τον καθηγητή– τμηματικά τους στίχους της ενότητας και επιδιώκεται η	Ως βιβλίο μαθητή απορρίπτουμε το ανθολόγιο και υιοθετούμε το διδακτικό εγχειρίδιο που περιλαμβάνει το σύνολο

<p>ανθρώπινης ευθύνης.</p> <p>-Έρθουν σε επαφή με τις αξίες του ελληνικού (και όχι μόνο) πολιτισμού, τον ιδιαίτερο τρόπο σκέψης των αρχαίων Ελλήνων, την έννοια του υπεύθυνου και ενεργού πολίτη χωρίς υπερβολές και ωραιοποιήσεις.</p> <p>ΣΤΟΧΟΣ είναι το κείμενο να ερμηνεύεται ως κείμενο της εποχής του ενταγμένο στη συγχρονία, χωρίς υποκειμενικές και αυθαίρετες γενικεύσεις. Από κει και πέρα όμως οι μαθητές πρέπει να προχωρούν σε συγκρίσεις του τότε και του τώρα (ακόμα και με ενδιάμεσες παρενθέσεις) και να:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Αντιλαμβάνονται το έπος ως πνευματική δημιουργία με την οποία συνδέεται ο νεοελληνικός πολιτισμός και η οποία αποτέλεσε τη βάση για τη διαμόρφωση του ελληνορωμαϊκού και δυτικοευρωπαϊκού πολιτισμού. -Αντιλαμβάνονται ότι ο Όμηρος «δίδασκε» και τους αρχαίους Έλληνες (ήθος και αξίες) γι' αυτό σε όλη την αρχαιότητα αποτελούσε μόνιμο διδακτικό αντικείμενο για τους μαθητές. -Διαμορφώνουν αξιολογικά αισθητικά κριτήρια. -Δουλεύουν διαθεματικά κινούμενοι με ευχέρεια από το ένα λογοτεχνικό κείμενο στο άλλο, αναγνωρίζοντας τις ομοιότητες, αλλά και τις διαφορές στο χώρο και στο χρόνο. -Αντιληφθούν την αντιπαράθεση ασιατικού-ελληνικού κόσμου. -Αντιληφθούν την έννοια των διακειμένων που διαπλέκονται και να φτάσουν έτσι στην αισθητική αποτίμηση και την απόλαυση. -Κατανοήσουν το μύθο στην ποιητική του μετάπλαση και την πλοκή. -Κατανοήσουν το θεολογικό σύμπαν των αρχαίων Ελλήνων και τη σχέση των ανθρώπων με τους θεούς. -Αναγνωρίζουν στοιχεία που επιβιώνουν στην ποίηση και τη λογοτεχνία από τον Όμηρο έως τη σύγχρονη δημοτική ποίηση. -Αντιληφθούν ότι η συλλογική μνήμη διατήρησε αλλά και μετασχημάτισε τις επικές ποιητικές μορφές, το ύφος και τους αρχαίους μύθους σε σύγχρονες μορφές ποίησης και λαϊκής λογοτεχνίας. -Διερευνήσουν τη δομή της Οδύσσειας, ώστε να γνωρίσουν λογοτεχνικές και αφηγηματικές τεχνικές (εγκιβωτισμός, ευθύς λόγος, διάλογος, μονόλογος, πρωτο(2^ο/ 3^ο)πρόσωπη αφήγηση, τη λειτουργία του χρόνου ως προς την τάξη (αναδομή, προοικονομία) ως προς τη διάρκεια (διαστολή και συστολή-επιβράδυνση) εκφραστικές τεχνικές, σχήματα λόγου, μοτίβα λογοτεχνικά (άστοχα ερωτήματα, τυπικά επαναλαμβανόμενους στίχους) αιτιολογώντας το λειτουργικό τους ρόλο. 	<p>αναγνωστική κατανόηση.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Εντοπίζουμε και σχολιάζουμε τα στοιχεία που αφορούν τις ρίζες του πολιτισμού στον ελλαδικό ή έξω από αυτόν χώρο και τις ίδιες ή διαφορετικές αντιλήψεις σε επίπεδο ηθών-εθίμων, ιδεών, νοοτροπιών, ή άλλων πολιτιστικών στοιχείων που χαρακτηρίζουν τους ανθρώπους κατά τη διάρκεια των αιώνων -Αντιπαραβάλλουμε τον ανθρωπομορφισμό των θεών στην Οδύσεια με τον τρόπο που περιγράφεται στις Ιστορίες του Ηροδότου (λ.χ. το διάλογο Καλυψώ- Ερμή με την επιστολή που στέλνει ο Αιγύπτιος βασιλιάς Αμασης στον τύραννο της Σάμου Πολυκράτη: Γ, 40) -Αντιπαραβάλλουμε τη θέση της γυναίκας στην ομηρική κοινωνία με εκείνη της Αθηναίας του 5^{ου} αι., της Σπαρτιάτισσας, της ελληνίδας γυναίκας στις αρχές του προηγούμενου αιώνα και σήμερα. -Κάνουμε λόγο για το τυπικό της φιλοξενίας στον Όμηρο σε αντιπαράβολή με τη φιλοξενία όπως την προσέφερε ο Λυδός βασιλιάς Κροίσος στο Φρύγα Άδραστο, ο οποίος τελικά έμελλε να του σκοτώσει το γιο. Ο Κροίσος όμως δεν μετάνιωσε για ό,τι είχε κάνει στον Άδραστο. Σύγκριση ασιατικού-ελληνικού κόσμου (Μήπως και ο Όμηρος το ήξερε και προσπαθούσε και αυτός να «διδάξει»; -Τα θέματα να τίθενται σε συζήτηση υπό μορφή ερωτήσεων και όχι με τελειωμένες 	<p>του κειμένου της Ομήρου Οδύσσειας, η οποία κατ' αυτόν τον τρόπο θα δίδεται στους μαθητές με τη μορφή ενός λογοτεχνικού βιβλίου: ενός βιβλίου δηλαδή που περιέχει λογοτεχνία γραμμένη τον 8^ο αι. π. Χ., δοσμένη σε νεοελληνική απόδοση από τον Δ. Μαρωνίτη.</p> <p>Ο καθηγητής μπορεί να έχει μια ποικιλία βιβλίων από τα οποία κάθε φορά ελεύθερα θα επιλέγει τι θα δείξει στους μαθητές του ή σε τι προγράμματα θα τους εμπλέξει.</p> <p>Τα παιδιά όμως δεν θα αποσπώνται από το κείμενο τη στιγμή που θα το διαβάζουν.</p> <p>Ως ανάλογης βαρύτητας με την Οδύσεια ορίζονται και οι Ηροδότου Ιστορίες, με την έννοια ότι βασικά θέματα θα συνεξετάζονται για τον τρόπο που παρουσιάζονται τόσο στην Οδύσεια όσο και στον Ηρόδοτο.</p> <p>Το εγχειρίδιο <i>Αρχαίοι Τόποι και άνθρωποι</i> μπορεί να λειτουργήσει ως παράλληλα κείμενα</p> <p>ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΩΣ</p> <p>ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ηλεκτρονικά λεξικά -ηλεκτρονικό ταχυδρομείο -διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης και βάσεις δεδομένων (εικόνες, clipart, ήχους, βίντεο κ.ά.) -Εργαλεία Web 1.0 (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες εκπαιδευτικού υλικού κ.ά.) -Εργαλεία Web 2.0 (σελίδες κοινωνικής
--	--	---

<p>-Ανάλογα να μπορούν να κινηθούν και με το κείμενο του Ηροδότου (: διείσδυση στα πολιτιστικά στοιχεία, ερμηνευτική ανάλυση περιεχομένου, καταβύθιση στη συγχρονία και συνεξέταση λαών πολιτισμών και εποχών). Σημειώνεται ότι προτείνεται αναλυτική διδασκαλία επιλεγμένων αποσπασμάτων της Οδύσσειας καθώς και ανάγνωση και περιληπτική αναδιήγηση των στίχων που δεν θα διδασκούνται αναλυτικά.</p> <p>ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ</p> <ul style="list-style-type: none"> -η λειτουργία του προοιμίου -εγκιβωτισμός -νόστος -το τυπικό της φιλοξενίας -η αναγνώριση -ανθρωπομορφισμός των θεών -ύβρις-τίσις-νέμεσις -κοινωνική και πολιτική οργάνωση -ηρωικό στοιχείο -αφηγηματικές (λογοτεχνικές- ποιητικές) τεχνικές -αξίες και στάση ζωής στην οικογένεια, την κοινωνία, την πολιτική -η θέση της γυναίκας στην ομηρική κοινωνία και η σύγκρισή της με την ύστερη αρχαιότητα και τη νεότερη Ελλάδα <p>Ανάδειξη και κριτική κατανόηση της οπτικής και του κοινωνικού ρόλου των προσώπων:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ανάδειξη δρώντων, δράσεων, αποδεκτών. -ανάδειξη υποκρυπτόμενων δρώντων, -ανάδειξη απόντων και σιωπώντων <p>Κλίμακα αιτιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> -παρουσίαση και συγκριτική θεώρηση άλλων αρχαίων κειμένων: -παρουσίαση και συγκριτική θεώρηση λαϊκών θρύλων, παραμυθιών και δημοτικών τραγουδιών και έλεγχου αναλογιών, ομοιοτήτων και διαφορών -Από τις Ηροδότου Ιστορίες να μπορούν διακειμενικά και περικειμενικά να παρακολουθήσουν την εξέλιξη της ανθρώπινης σκέψης μέσα από το έργο ενός συγγραφέα που έγραψε μετά από 3 αι. από τον Ομηρο και κινείται οριζόντια στους τότε γνωστούς τόπους, ενώ καταγράφει συνήθειες και αντιλήψεις διαφορετικών λαών και πολιτισμών. <p>ΚΟΙΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ:</p>	<p>απαντήσεις.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Οι στίχοι ή οι ραψωδίες που δεν διδάσκονται αναλυτικά μπορούν είτε να ακούγονται σε «αγώνες ανάγνωσης» στις οποίες θα συμμετέχουν όλοι οι μαθητές, και στη συνέχεια χωρισμένοι σε ομάδες καλούνται να γράψουν περίληψη ανά 50 στίχους. <p>Εναλλακτικά μπορεί να δίνονται –κατά την κρίση του καθηγητή σε περιληπτική μορφή.</p> <p>ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Επιλογή διαδραστικών προγραμμάτων, εργασιών με τη μέθοδο project, Θεατρικής ανάγνωσης, δραματοποίησης, υπόδυσης ρόλου -κατασκευή κόμικς -διαγωνισμοί ομιλιών -σχεδιασμός αφίσας -διερεύνηση πηγών, βιβλιογραφίας και πλοήγηση στο διαδίκτυο και άντληση υλικού (πληροφοριακού ή εικονιστικού περιεχομένου) από αυτό -κατασκευή πρωτότυπου υλικού με τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες (ομαδική εργασία) -δημοσιοποίηση του παραγόμενου υλικού στην κοινότητα. 	<p>δικτύωσης, e-blogs, wikis κ.ά.)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Λογισμικό Π.Ι. (Ομήρου Οδύσσεια. Ηροδότου Ιστορίες, <i>Αρχαίοι Τόποι και άνθρωποι Α΄ και Β΄</i> ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ) και ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ: λ.χ.: http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-A115/ http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-A105/ http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-A113/
---	---	---

<p>-η αντιμετώπιση του ξένου -Ο επεκτατικός πόλεμος -Οι θεοί -Οι φορείς της εξουσίας και ο τρόπος που την ασκούν: Οι αντιλήψεις των βασιλέων και των τυράννων διαφόρων λαών και πολιτισμών</p>		
--	--	--

3.2.2 Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

ΤΑΞΗ Β΄ 56 ΔΙΔ. ΩΡΕΣ + 4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΔΑ ΚΑΙ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (της αρχαιότητας, της νεότερης Ελλάδας, αλλά και του σύγχρονου κόσμου)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: 3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

53 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΘΑ ΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΕΝΑ ΕΥΡΥ ΦΑΣΜΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΩΝ ΣΤΟΝ
ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ τους ΔΙΑΔΡΟΜΗ

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΔΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (της αρχαιότητας, της νεότερης Ελλάδας, αλλά και του σύγχρονου κόσμου)	Ενδεικτικές Δραστηριότητες	Εκπαιδευτικό υλικό (από το υπάρχον υλικό τι παίρνουμε;)
<p>Οι μαθητές με τη διδασκαλία του δεύτερου Ομηρικού έπους επιδιώκεται να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ενισχύσουν τη γνώση που απέκτησαν για τον Όμηρο και τα δημιουργήματά του στην Α΄ Γυμνασίου. -Αντιληφθούν γιατί το έργο, παρά το ότι προηγείται χρονικά, διδάσκεται δεύτερο στο σχολείο. -Εμπεδώσουν τη σημασία του 	<ul style="list-style-type: none"> - Αναλυτική διδασκαλία επιλεγμένων αποσπασμάτων της Ιλιάδας -Ανάγνωση και περιληπτική αναδιήγηση των στίχων που δεν θα διδαχτούν αναλυτικά <p>Στις με αναλυτικό τρόπο διδασκόμενες ενότητες θίγονται, ανάλογα με την περίπτωση και το προσφερόμενο υλικό της, τα θέματα που συνιστούν τον κόσμο και την ποιητική τεχνική του Ομήρου: επική προφορική παράδοση</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Τα θέματα να τίθενται σε συζήτηση υπό μορφή ερωτήσεων και όχι με τελειωμένες απαντήσεις. -Οι στίχοι ή οι ραψωδίες που δεν διδάσκονται αναλυτικά μπορούν είτε να ακούγονται σε «αγώνες ανάγνωσης» στις οποίες θα συμμετέχουν όλοι οι μαθητές, και στη συνέχεια χωρισμένοι σε ομάδες καλούνται να γράψουν περίληψη ανά 50 στίχους. <p>Εναλλακτικά μπορεί να δίνονται –κατά</p>	<p>ΠΡΩΤΙΣΤΗ ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΥΜΕ ΣΤΟ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΒΙΒΛΙΟ</p> <p>Το κύριο ζήτημα με το υφιστάμενο υλικό είναι η παρωχημένη και δύσκολη για της μαθητές μετάφραση του Ι. Πολυλά. Προέχει η αντικατάστασή της. Αν αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί, προτείνεται να παρέχεται η δυνατότητα στους μαθητές να μπορούν να έχουν σε ψηφιακή μορφή και να διαβάσουν τη μετάφραση των</p>

<p>επιτεύγματος του Ομήρου και να αντιληφθούν την πρωτοτυπία του: το έργο, ενταγμένο σε μια μακρά ποιητική παράδοση προφορικής σύνθεσης, αποτελεί το πρώτο μνημείο της αφηγηματικής τέχνης και το πρώτο θεμέλιο της αφηγηματικής τεχνικής.</p> <p>-Κατανοήσουν την <i>Ιλιάδα</i> ως ποιητική ανθρωπογεωγραφία με ιδιαίτερο σύστημα αξιών, ιδεών και αντιλήψεων.</p> <p>-Κατανοήσουν ότι ο ποιητής, αν και καθιστά την <i>μήνιν</i> του Αχιλλέα έναρξη αλλά και θεματικό κέντρο της πλοκής, στο έργο του αντικατοπτρίζει την προϊστορία και το τέλος του πολέμου και μετατρέπει την <i>Ϊλιάδα</i> σε έπος του δεκαετούς Τρωϊκού πολέμου.</p> <p>-Εκτιμήσουν τη μετάπλαση του τρωϊκού μύθου σε επικό ποίημα με κεντρικό θεματικό πυρήνα και δευτερεύοντα επεισόδια.</p> <p>-Διαπιστώσουν ομοιότητες και διαφορές της <i>Ϊλιάδας</i> και της <i>Οδύσσειας</i> σε κάθε επίπεδο.</p> <p>-Εμπεδώσουν την τεράστια επίδραση που άσκησε ο Όμηρος – ως λογοτεχνικό αρχέτυπο– τις μεταγενέστερες εποχές μέσα από τον τρόπο της πρόσληψής του.</p> <p>-Γι' αυτό το λόγο αξίζει να αναγνωρίζουν της τεχνικές</p>	<p>αφηγηματικές τεχνικές εκφραστικά μέσα ομηρικές παρομοιώσεις αναχρονισμοί άνθρωποι-θεοί ανθρωπομορφισμός. Θεϊκή επιφάνεια, κοινωνία των θεών// κοινωνία των ανθρώπων οργή του Αχιλλέα, βουλή του Δία ομηρικές-ηρωικές αξίες: τιμή, ἀρετή, αἰδώς, κλέος, δόξα, κῦδος. Πόλεμος, μάχη, μονομαχία, μοιρα, άτη, ύβρις- τίσις- νέμεσις, έργα της ειρήνης, ανθρώπινες συνήθειες και θεσμοί, ομιλία εταιρική, συζυγική, εχθρική, σύγκριση με την Οδύσσεια</p> <p>-Παράλληλα κείμενα από τη μεταγενέστερη αρχαία ελληνική λογοτεχνία σε μετάφραση (λυρικούς ποιητές, Ηροδότου Ιστορίες (:για της αξίες, της πολεμικές τεχνικές, της στόχους του πολέμου σε διαφορετικούς λαούς, πολιτισμούς και εποχές) τραγωδία, Πλάτωνα, Αριστοτέλη, ελληνιστικούς συγγραφείς), τη νεότερη ελληνική (Σολωμός, Καβάφης, κ.ά.) και την ευρωπαϊκή λογοτεχνία.</p> <p>-Παρουσίαση και συγκριτική θεώρηση λαϊκών θρύλων, παραμυθιών που συναντώνται και σήμερα στα δημοτικά τραγούδια.</p>	<p>την κρίση του καθηγητή σε περιληπτική μορφή.</p> <p>Επιπλέον οι μαθητές/τριες μπορούν να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ομαδοποιούν θέματα και στίχους που τα προβάλλουν (λ.χ.: συγκέντρωση και παρουσίαση των ενοτήτων που ενσωματώνουν πληροφορίες για την προϊστορία και τη συνέχιση του έπους με έμφαση της τεχνικές της αφήγησης. -παρουσίαση των ομιλιών των πρωταγωνιστών, θεματική κατάταξη της και σχολιασμός των πολλαπλών λειτουργιών της. -συγκέντρωση και παρουσίαση των ομηρικών παρομοιώσεων και άλλων εκφραστικών μέσων του ποιητή. -ερμηνεία των αναχρονισμών και των στοιχείων νεωτερικότητας του έπους (οι αναδύομενοι πολιτειακοί θεσμοί) -η δράση των θεών -κλέος-σήμα (ταφικά έθιμα και μεταθανάτιες αντιλήψεις) -έπος και τραγωδία (οι ομηρικοί ήρωες-πρωταγωνιστές στο δράμα, μετάπλαση ομηρικών θεμάτων στους τραγικούς ποιητές) -συγκριτική μελέτη των δύο επών του Ομήρου -ο οπλισμός των ομηρικών ηρώων-συσχέτιση με την τέχνη της ηρωικής και αρχαϊκής εποχής -η επιβίωση των ηθών και εθίμων της ομηρικής εποχής στο λαϊκό ελληνικό πολιτισμό -Διεξαγωγή στην τάξη ρητορικού αγώνα λόγων με θέμα «η <i>Ιλιάδα</i> πολεμικό ή 	<p>Καζαντζάκη-Κακριδή. Επιπλέον είναι σημαντικό το κείμενο να περιληφθεί χωρίς περικοπές και να έγκειται στην ευχέρεια του διδάσκοντος η επιλογή ενοτήτων που πληρούν τους στόχους του μαθήματος.</p> <p>Τα παράλληλα κείμενα και ο σχολιασμός να μουν στο βιβλίο του καθηγητή, για να μην προκαλούν σύγχυση στους μαθητές. Εναπόκειται σε εκείνον να επιλέξει ανάλογα με τη δυναμική της τάξης του τι από αυτά θα ζητήσει και πώς. Ανάλογα ισχύουν και με τις προτεινόμενες δραστηριότητες, που είναι προτιμότερο να μεταφερθούν στο βιβλίο του καθηγητή, ενώ οι χρήσιμες πληροφορίες και τα θέματα της ομηρικής φιλολογίας που διευκολύνουν τους μαθητές στην κατανόηση πρέπει να παραμείνουν στο σχολικό εγχειρίδιο ως αντικείμενο μελέτης.</p> <p>ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΩΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ηλεκτρονικά λεξικά -ηλεκτρονικό ταχυδρομείο -διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης και βάσεις δεδομένων (εικόνες, clipart, ήχους, βίντεο κ.ά.) -Εργαλεία Web 1.0 (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες εκπαιδευτικού υλικού κ.ά.) -Εργαλεία Web 2.0 (σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, e-blogs, wikis κ.ά.) -Λογισμικό Π.Ι. (Ομήρου Οδύσσεια, Ομήρου <i>Ιλιάδα</i> στις ψηφιοποιημένες μεταφράσεις της), Ηροδότου Ιστορίες,
--	--	--	---

<p>(πρόληψη/ προοικονομία, ανάληψη, εξωτερική/εσωτερική αφήγηση) μέσα από της οποίες ο Όμηρος επιτυγχάνει να ενσωματώσει σε μια φαινομενικά ευθύγραμμη αφήγηση τις πληροφορίες που του χρειαζόνταν, αλλά να δώσει και ένα άρτιο εκφραστικά αποτέλεσμα.</p> <p>-Διακρίνουν τα εκφραστικά (λέξεις, φράσεις, στίχους) από τα θεματικά στερεότυπα (επαναλαμβανόμενα μοτίβα, τυπικές σκηνές) και να αντιλαμβάνονται τη λειτουργία της στη διαδικασία της σύνθεσης του έπους.</p> <p>-Αναγνωρίζουν τα στοιχεία της προφορικότητας του έργου.</p> <p>-Εντοπίζουν και να ερμηνεύουν της αναχρονισμούς.</p> <p>-Συνειδητοποιήσουν το λόγο για τον οποίο η <i>Ήλιάδα</i> θεωρείται η μήτρα του τραγικού είδους.</p> <p>-Αντιληφθούν ότι, αν και κύριο θέμα της <i>Ήλιάδας</i> είναι ο πόλεμος, πρόκειται για ένα βαθιά αντιπολεμικό έπος, στο οποίο κυριαρχεί η αντίληψη ότι ο πόλεμος επιδεινώνει την έτσι και αλλιώς τραγική φύση του ανθρώπου. Υπό την έννοια αυτή να μπορούν να κατανοήσουν το ρόλο των <i>ομιλιών</i>, που αποτελούν</p>		<p>αντιπολεμικό έπος;»</p> <p>-αναζήτηση στοιχείων που να τεκμηριώνουν τη θέση: Όμηρος πηγή έμπνευσης για τους ζωγράφους όλων των εποχών ή</p> <p>-η πρόσληψη του Ομήρου μετά τον «Όμηρο» ή</p> <p>-ο Ε. Σλήμαν και ο Μ. Πάρρυ: η συμβολή τους στην ομηρική φιλολογία</p> <p>ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <p>-Επιλογή διαδραστικών προγραμμάτων, εργασιών με τη μέθοδο project, Θεατρικής ανάγνωσης, δραματοποίησης, υπόδυσης ρόλου</p> <p>-κατασκευή κόμικς</p> <p>--σχεδιασμός αφίσας</p> <p>-διερεύνηση πηγών, βιβλιογραφίας και πλοήγηση στο διαδίκτυο και άντληση υλικού (πληροφοριακού ή εικονιστικού περιεχομένου) από αυτό</p> <p>-κατασκευή πρωτότυπου υλικού με τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες (ομαδική εργασία)</p> <p>-δημοσιοποίηση του παραγόμενου υλικού στην κοινότητα</p> <p>-επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους σχετικούς με το έπος</p>	<p>Αρχαίοι Τόποι και άνθρωποι Α΄ και Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ) και ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ: λ.χ.:</p> <p>http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-A115/</p> <p>http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-A105/</p> <p>http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-A113/</p>
---	--	--	--

<p>μη πολεμικές ή αντιπολεμικές παύσεις του έπους. -Αναγνωρίζουν τα στοιχεία των δύο πολιτισμών που συμφύρονται στο έπος και κατανοούν την αιτία της ύπαρξής της. -Γνωρίζουν την τεράστια επίδραση που άσκησε ο Όμηρος – ως λογοτεχνικό αρχέτυπο– τις μεταγενέστερες εποχές μέσα από τον τρόπο της πρόσληψής του.</p>			
---	--	--	--

3.2.3 Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΩΡΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

ΤΑΞΗ Γ΄ 56 ΔΙΔ. ΩΡΕΣ + 4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: 3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ

53 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

Και ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΟΣΟ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΙΑ ΟΣΟ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΙΑΧΡΟΝΙΑ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ	56 ΔΙΔ. ΩΡΕΣ + 4 ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ	ΕΙΣΑΓΩΓΗ: 3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ	Εκπαιδευτικό υλικό (από το υπάρχον υλικό τι παίρνουμε;)
Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Διδακτικό περιεχόμενο ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΕΛΕΝΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	Ενδεικτικές Δραστηριότητες	
<p>Με τη διδασκαλία της δραματικής ποίησης επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ερθουν σε επαφή με ένα καινούργιο γραμματειακό είδος που όχι μόνο εμφανίστηκε πρώτη φορά στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π. Χ. αλλά έφτασε και σε ανυπέρβλητο ύψος ποιοτικής απόδοσης. -Αντιληφθούν τη σχέση δραματικής ποίησης και δημοκρατίας. 	<p>Ο μύθος να ειδωθεί όπως αναπτύχθηκε και στους:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Όμηρο, Οδύσσεια, δ -Στησίχορο, Παλινωδία -Ηρόδοτο Ιστορίη, 2.120 -Γοργία, Ελένης Εγκώμιον, - Γ. Σεφέρη, Ελένη -Γ. Ρίτσο, Ελένη <p>ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ</p> <ul style="list-style-type: none"> -δράμα -γυναικά-τιμή-προσβολή-επινοητικότητα- 	<p>Ελεύθερος σχολιασμός της σκέψης του Ευριπίδη αναφορικά με το κατά πόσον ήταν πρωτοποριακός σε σχέση με την εποχή του</p> <p>Κριτική της επιλογής του συγκεκριμένου θέματος από τον ποιητή, προκειμένου να καταδείξει τη ματαιότητα του πολέμου</p> <p>Αντιπαραβολή με το του Ηράκλειτου: «πόλεμος πατήρ πάντων» (απ. 53) και με το κεφ. «πολιτικές υποθήκες» από το Ανθολόγιο Φιλοσοφικών κειμένων)</p> <p>-Αντιπαραβολή του ρόλου και της θέσης</p>	<p>Το σχολικό εγχειρίδιο Ευριπίδη Ελένη, των Ν. Δεσύπρη, Δ. Παπαγεωργάκη, Χ. Ράμμου, Κ. Τσενέ κρίνεται ικανοποιητικό και δεν προτείνεται η αλλαγή του. Όμως χρειάζεται να εμπλουτιστεί με μια εισαγωγή στο γραμματειακό είδος της δραματικής ποίησης (με υποκεφ: η έννοια του δράματος, πώς προέκυψε, πού παιζόταν/ διδασκόταν, ποιες οι πιο γνωστές αρχαίες τραγωδίες και οι δημιουργοί τους, πού-πώς παίζονται σήμερα), ώστε οι μαθητές/ τριες να</p>

<p>-Παρακολουθήσουν την εξέλιξη της ελληνικής σκέψης και λογοτεχνίας και να παρατηρήσουν τη διαχρονικότητά της. Με τη διδασκαλία της <i>Ελένης</i> του Ευριπίδη επιδιώκεται να:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Απολαύσουν ένα μύθο σε μια παραλλαγή που ανατρέπει την - έως τότε γνωστή τους- αφορμή ενός μεγάλου πολέμου ορίζοντας εκ νέου τα αίτιά του. -Αντιληφθούν τη σχετικότητα των ανθρωπίνων πραγμάτων και τη λειτουργία των στερεοτύπων στη ζωή και στην ανθρώπινη σκέψη. -Πορευτούν με τον άνθρωπο και τη μοίρα του και να δουν να την αποδέχεται και να την παλεύει. -Κινηθούν διακειμενικά και να δουν πώς προσλαμβάνεται ο μύθος της Ελένης-Μενελάου στο σύνολό του ή στα επιμέρους στοιχεία του από συγγραφείς της αρχαιότητας που διακονούν μάλιστα σε διαφορετικά λογοτεχνικά είδη (Όμηρος, Γοργίας, Ηρόδοτος), αλλά και σύγχρονους λογοτέχνες (Σεφέρης). -Αντιληφθούν τη διαφορά του «φαίνεσθαι» από το «είναι». -Συνειδητοποιήσουν το βαθύ αντιπολεμικό μήνυμα του έργου σε συνδυασμό με τον ιστορικο-κοινωνικό χωρόχρονο στον οποίο συνετέθη. 	<p>πρωτοβουλία</p> <ul style="list-style-type: none"> -ηθική-συζυγική πίστη-τιμιότητα -φιλία-συμπάραση (ο ρόλος του συνόλου των γυναικών στην τραγωδία) -ειρήνη-πόλεμος// παραλογισμός -αιτία-αφορμή -απάτη-αυταπάτη-«φαίνεσθαι»-«είναι» -εξουσία: η θέση του ισχυρού σε σχέση με την προσωπικότητα: είναι αυταξία το αξίωμα; -ξενιτεμός -πολιτισμοί: οι συγκρούσεις τους: ομοιότητες-διαφορές 	<p>της Ελένης στη συγκεκριμένη τραγωδία και στην ομηρική ποίηση: διαπίστωση της αντίληψης του Ευριπίδη για τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία και σύγκρισή της με τη θέση που κρατά για κείνη ο Πλάτωνας στην ιδανική πολιτεία (Α. Φ. Κ.:76-80)</p> <p>-Αντιπαραβολή της κατάστασης γνώσης- άγνοιας Ελένης-Μενελάου με τις έννοιες «γνώση-αλήθεια» από το ομώνυμο υποκεφ. των Φιλοσοφικών κειμένων (σ. 22-25), για να καταλήξουμε στη «σχετικότητα της γνώσης» (σ. 46-49)</p> <p>Ομαδικές εργασίες για το ρόλο τόσο της Ελένης όσο και όλων των γυναικείων προσώπων της τραγωδίας αναλογικά και συγκριτικά με άλλες γυναικείες μορφές της αρχαιότητας, αλλά και νεότερων περιόδων της ελληνικής ιστορίας έως των σύγχρονων: ανάδειξη των πολλαπλών όψεων των προσωπικοτήτων των ηρωίδων</p> <p>-Αντιπαραβολή της Ελένης με τις Πηνελόπη, Κλυταιμνήστρα, Μήδεια, Αρετούσα (συσχετισμός με την προσωπικότητα του άντρα-συντρόφου)</p> <p>-αξιολογική αποτίμηση του συνόλου του έργου και κατάταξή του στις τραγωδίες ή στις κωμωδίες</p> <p>ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <p>-Επιλογή διαδραστικών προγραμμάτων, εργασιών με τη μέθοδο project, δραστηριοτήτων ομαδικής έκφρασης Θεατρικής ανάγνωσης, δραματοποίησης, υπόδυσης ρόλου, σκηνικής αναπαράστασης του συνόλου του έργου,</p>	<p>αποκτήσουν αντίληψη του είδους, της αξίας, της ειδοποιούς διαφοράς του συγκεκριμένου λογοτεχνικού είδους και της προσφοράς των αρχαίων Ελλήνων στο σύγχρονο κόσμο. Για το σκοπό αυτό προτείνεται να ενσωματωθεί στο σχολικό βιβλίο το κεφ. για τη δραματική ποίηση (στο σύνολό του ή επιλεγμένα αποσπάσματα) από το βιβλίο <i>Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας</i>, των Α. Στέφου-Εμμ. Στεργιούλη-Γ. Χαριτίδου που είναι προορισμένο να λειτουργήσει ως κείμενο αναφοράς και για τις 3 τάξεις του Γυμνασίου (σ. 63-82 και 88-96)</p> <p>ΩΣ ΚΕΜΕΝΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ</p> <p>ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ανθολόγιο φιλοσοφικών Κειμένων (ΑΦΚ), Γ΄ Γυμνασίου -Ομήρου Οδύσσεια -Ηροδότου Ιστορίες <p>ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΩΣ</p> <p>ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕ ΕΠΙΠΛΕΟΝ:</p> <ul style="list-style-type: none"> -διαδικτυακές μηχανές αναζήτησης και βάσεις δεδομένων (εικόνες, clipart, ήχους, βίντεο κ.ά.) -Εργαλεία Web 1.0 (ιστοσελίδες εστιασμένης θεματολογίας, πλατφόρμες εκπαιδευτικού υλικού κ.ά.) -Εργαλεία Web 2.0 (σελίδες κοινωνικής δικτύωσης, e-blogs, wikis κ.ά.) -Λογισμικό Π.Ι. (Ομήρου Οδύσσεια. Ηροδότου Ιστορίες, Ευριπίδη Ελένη, άλλες αρχαίες τραγωδίες, Ανθολόγιο φιλοσοφικών Κειμένων, Γ΄ Γυμνασίου) και ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ: λ.χ.: http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses
---	--	---	---

<p>-Συναισθανθούν τα αισθήματα των ηρώων και να εμπλακούν στο <i>έλεος και το φόβο</i>, να συμμεριστούν την αγωνία, ώστε να μπορέσουν να φτάσουν στην κάθαρση.</p> <p>-Παρακολουθήσουν τη δομή μιας τραγωδίας: περιπέτεια, αναγνώριση, κορύφωση και λύση.</p> <p>-Αντιληφθούν τις ιδιαίτερες εκφραστικές τεχνικές της τραγωδίας, την εναλλαγή επικώνυλων μερών, αιτιολογώντας το λειτουργικό τους ρόλο.</p> <p>-Μπορούν να εντοπίσουν σκηνοθετικές λεπτομέρειες στο κείμενο του θεατρικού ποιητή, αξιοποιήσιμες στην παράστασή του.</p>		<p>επιλεγμένων μερών του ή και επιμέρους στίχων του</p> <p>-παρακολούθηση μιας παράστασης αρχαίας τραγωδίας στα θέατρα όπου παιζόταν (εφόσον είναι δυνατό) ή έστω μέσω DVD ή από το διαδίκτυο</p> <p>-διερεύνηση πηγών, βιβλιογραφίας, πλοήγηση στο διαδίκτυο και άντληση υλικού (πληροφοριακού ή εικονιστικού περιεχομένου) από αυτό.</p> <p>-κατασκευή πρωτότυπου υλικού με τις δυνατότητες που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες (ομαδική εργασία)</p> <p>-δημοσιοποίηση του παραγόμενου υλικού στην κοινότητα.</p>	<p>/DSGYM-C112/ http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-C116/ http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGYM-C119/</p>
---	--	---	---